

KBC VERZEKERINGEN

Jaarverslag van de Raad van Bestuur
over boekjaar 2018 aan de Algemene
Vergadering van 24 april 2019

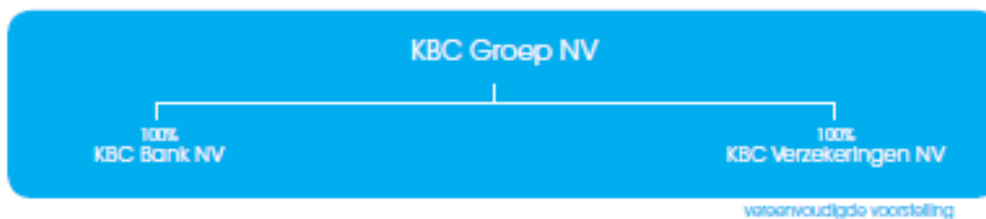
Opmerkingen voor de lezer van dit jaarverslag

Naam van de vennootschap

Overal waar in dit jaarverslag sprake is van KBC, de groep of KBC Verzekeringen, wordt de geconsolideerde verzekeringsentiteit bedoeld, dat is KBC Verzekeringen NV inclusief al haar dochter- en kleindochterondernemingen. Waar sprake is van KBC Verzekeringen NV wordt alleen de niet-geconsolideerde entiteit bedoeld.

Verschil KBC Verzekeringen – KBC Groep

KBC Verzekeringen NV is een dochtermaatschappij van KBC Groep NV. De juridische structuur van de KBC-groep wordt in de tekening weergegeven en bestaat vereenvoudigd uit één enkele entiteit – KBC Groep NV – die twee onderliggende vennootschappen controleert: KBC Bank en KBC Verzekeringen. De aandelen van KBC Verzekeringen NV zijn 100% (direct en indirect) in handen van KBC Groep NV. Overal waar in dit jaarverslag sprake is van KBC Groep of de KBC-groep wordt KBC Groep NV, inclusief alle in de consolidatiekring opgenomen groepsmaatschappijen bedoeld.

Toekomstgerichte mededelingen

De in dit jaarverslag opgenomen verwachtingen, prognoses en verklaringen over toekomstige ontwikkelingen zijn gebaseerd op veronderstellingen en inschattingen die gemaakt zijn bij het opmaken van dit jaarverslag. Toekomstgerichte verklaringen zijn per definitie onzeker. Diverse factoren kunnen ertoe leiden dat de uiteindelijke resultaten en ontwikkelingen afwijken van de initiële verklaringen. Wat macro-economische vooruitzichten betreft gaan we in ons basisscenario uit van een zachte, maar niet rimpelloze brexit, met als eindresultaat van de onderhandelingen een akkoord dat aanvaardbaar is voor zowel het VK en de EU en dat de economie niet doet ontsporen.

Vertaling

Dit jaarverslag is verkrijgbaar in het Nederlands en het Engels, waarbij de Nederlandse versie de originele is en de Engelse versie een officieuze vertaling is. KBC verzekert dat al het redelijkerwijs mogelijke werd gedaan om inhoudelijke verschillen tussen de taalversies te vermijden. Mochten er toch zulke verschillen zijn, dan heeft de Nederlandse versie voorrang.

Gebruikte ratio's

U vindt een overzicht van de belangrijkste ratio's in het hoofdstuk 'Overige informatie'.

Artikel 96 en 119 van het Belgische Wetboek van Vennootschappen

Deze artikelen leggen vast wat de minimale inhoud is van de door de wet vereiste jaarverslagen over de vennootschappelijke en geconsolideerde jaarrekening. De betreffende informatie is verwerkt in de diverse hoofdstukken van het hiernavolgende Verslag van de Raad van Bestuur, dat daarnaast bijkomende, niet-verplichte informatie bevat. In bepaalde gevallen wordt in dat deel, om herhaling van informatie te vermijden, verwezen naar informatie die al in de andere delen van deze brochure wordt vermeld. Overeenkomstig artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen combineert KBC Verzekeringen NV het jaarverslag over de vennootschappelijke jaarrekening met het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening. Het Risk report, het CSR Report en de website www.kbc.com, waarnaar in bepaalde paragrafen wordt verwezen, maakt geen deel uit van het jaarverslag.

Verklaring niet-financiële informatie

We verstrekken de door de wet (art. 96 §4 en 119 §2 W. Venn.) bepaalde verklaring over niet-financiële informatie op het niveau van de hoogste Belgische consoliderende entiteit, namelijk (in het jaarverslag van) KBC Groep. Dat jaarverslag is beschikbaar op www.kbc.com. Niettemin wordt het merendeel van die informatie ook aangeraakt in het jaarverslag van KBC Verzekeringen.

Contact Investor Relations Office

Kurt De Baenst (directeur Investor Relations Office)
investor.relations@kbc.com
KBC Groep NV, Investor Relations Office, Havenlaan 2, 1080 Brussel, België

Contact Persdienst

Viviane Huybrecht (directeur Corporate Communicatie, woordvoester)
pressofficekbc@kbc.be
KBC Groep NV, Corporate Communicatie Groep, Havenlaan 2 1080 Brussel, België

Duurzaam ondernemen

Vic Van de Moortel (directeur Duurzaam KBC)
csr.feedback@kbc.be
KBC Groep NV, Duurzaam KBC, Havenlaan 2, 1080 Brussel, België

Inhoud

Verlag van de Raad van bestuur

- Korte voorstelling van KBC Verzekeringen 31-12-2018 p. 7
- Bedrijfsprofiel en strategie p. 8
- Bespreking van de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS p. 29
- Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid p. 39
- Verklaring deugdelijk bestuur p. 57

Geconsolideerde jaarrekening

- Geconsolideerde winst-en-verliesrekening p. 64
- Geconsolideerde gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten (totaalresultaat of comprehensive income) p. 66
- Geconsolideerde balans p. 68
- Geconsolideerde vermogensmutaties p. 70
- Geconsolideerd kasstroomoverzicht p. 72
- 1.0 Toelichtingen in verband met de grondslagen voor financiële verslaggeving p. 74
 - Toelichting 1.1: Verklaring van overeenstemming p. 74
 - Toelichting 1.2: Belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving p. 75
 - Toelichting 1.3: Belangrijke schattingen en significante oordelen p. 95
 - Toelichting 1.4: Informatie over de overgang naar IFRS 9 p. 96
- 2.0 Toelichtingen in verband met segmentinformatie p. 99
- 3.0 Toelichtingen bij de winst-en-verliesrekening p. 100
 - Toelichting 3.1: Nettorente-inkomsten p. 100
 - Toelichting 3.2: Dividendinkomsten p. 100
 - Toelichting 3.3: Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening p. 101
 - Toelichting 3.4: Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa p. 102
 - Toelichting 3.5: Nettoprovisie-inkomsten p. 102
 - Toelichting 3.6: Overige netto-inkomsten p. 102
 - Toelichting 3.7: Verzekeringsresultaten p. 103
 - Toelichting 3.7.1: Overzicht p. 103
 - Toelichting 3.7.2: Levensverzekeringen p. 104
 - Toelichting 3.7.3: Niet-levensverzekeringen p. 105
 - Toelichting 3.8: Exploitatiekosten p. 106
 - Toelichting 3.9: Personeel p. 106
 - Toelichting 3.10: Bijzondere waardeverminderingen (*impairments*) – winst-en-verliesrekening p. 107
 - Toelichting 3.11: Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures p. 107
 - Toelichting 3.12: Belastingen p. 108
 - Toelichting 3.13: Winst per aandeel p. 108
- 4.0 Toelichtingen bij de financiële instrumenten op de balans p. 109
 - Toelichting 4.1: Financiële instrumenten volgens portefeuille en product p. 109
 - Toelichting 4.2: Financiële activa volgens portefeuille en kwaliteit p. 111
 - Toelichting 4.2.1: Financiële activa waarvoor bijzondere waardeverminderingen zijn geboekt p. 111

Toelichting 4.2.2: Details over bijzondere waardeverminderingen	p. 112
Toelichting 4.3: Maximaal kredietrisico en <i>offsetting</i>	p. 113
Toelichting 4.4: Reële waarde van financiële instrumenten – algemeen	p. 115
Toelichting 4.5: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – waarderingshiërarchie	p. 117
Toelichting 4.6: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – overdrachten tussen niveau 1 en 2	p. 120
Toelichting 4.7: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – focus op niveau 3	p. 120
Toelichting 4.8: Derivaten	p. 121
Toelichting 4.8.1: Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden	p. 121
Toelichting 4.8.2: Afdekkingsderivaten	p. 122
5.0 Toelichtingen bij de andere posten op de balans	p. 124
Toelichting 5.1: Overige activa	p. 124
Toelichting 5.2: Belastingvorderingen en belastingverplichtingen	p. 124
Toelichting 5.3: Investerings in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	p. 126
Toelichting 5.4: Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	p. 127
Toelichting 5.5: Goodwill en andere immateriële vaste activa	p. 128
Toelichting 5.6: Technische voorzieningen – verzekeringen	p. 129
Toelichting 5.7: Voorzieningen voor risico's en kosten	p. 132
Toelichting 5.7.1: Overzicht	p. 132
Toelichting 5.7.2: Details van voorzieningen voor verbintenissen en financiële garanties buiten balans	p. 132
Toelichting 5.7.3: Details van de voorzieningen voor andere risico's en kosten	p. 133
Toelichting 5.8: Overige verplichtingen	p. 133
Toelichting 5.9: Pensioenverplichtingen	p. 134
Toelichting 5.10: Eigen vermogen van de aandeelhouders	p. 135
Toelichting 5.11: Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5)	p. 135
6.0 Andere toelichtingen	p. 136
Toelichting 6.1: Verstrekte en ontvangen verbintenissen en financiële garanties buiten balans	p. 136
Toelichting 6.2: Leasing	p. 136
Toelichting 6.3: Transacties met verbonden partijen	p. 137
Toelichting 6.4: Bezoldiging van de commissaris	p. 138
Toelichting 6.5: Dochterondernemingen, joint-ventures en geassocieerde ondernemingen	p. 139
Toelichting 6.6: Belangrijkste wijzigingen in de consolidatiekring	p. 141
Toelichting 6.7: Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid	p. 142
Toelichting 6.8: Gebeurtenissen na balansdatum	p. 142
Toelichting 6.9: Algemene gegevens betreffende de vennootschap	p. 143
Verslag van de commissaris	p. 144

Vennootschappelijke jaarrekening p 150

Overige informatie

Gebruikte ratio's p. 152

Verklaring van verantwoordelijke personen p. 153

Verslag van de Raad van Bestuur

Korte voorstelling van KBC Verzekeringen, 31-12-2018

Ons werkgebied

KBC Verzekeringen is een verzekeringsgroep voor hoofdzakelijk retail-, kmo- en midcapklanten. De groep concentreert zich op zijn thuismarkten in België en een selectie van vier landen in Centraal- en Oost-Europa: Tsjechië, Slowakije, Hongarije en Bulgarije

Belangrijkste groepmaatschappijen

België	KBC Verzekeringen NV
Tsjechië	ČSOB Pojišťovna a.s.
Slowakije	ČSOB Poist'ovňa a.s.
Hongarije	K&H Biztosító
Bulgarije	DZI Insurance
Luxemburg	KBC Group Re

Onze aandeelhouders

KBC Verzekeringen is voor 100% direct en indirect in handen van KBC Groep NV. KBC Groep NV is beursgenoteerd.

Onze klanten, medewerkers en netwerk

Klanten (schatting)	4 miljoen
Personeel (vte), gemiddelde over 2018	4 202
Verzekeringsnetwerk	372 agentschappen in België, diverse distributiekanaalen in Centraal- en Oost-Europa

Onze langetermijnkredietratings (14 maart 2019)

	Standard & Poor's
KBC Verzekeringen NV	A

Management

CEO	Johan Thijs
Voorzitter Raad van Bestuur	Thomas Leysen

Meer informatie

Website	www.kbc.com
---------	--

Gegevens op 31 december 2018, tenzij anders vermeld. Voor definiëring en opmerkingen verwijzen we naar de gedetailleerde tabellen en analyses verder in dit verslag.

Bedrijfsprofiel en strategie

Ons bedrijfsprofiel

Het bedrijfsprofiel van KBC Verzekeringen is ingebed in die van de KBC-groep. Hieronder volgt een samenvatting van het bedrijfsprofiel van de KBC-groep, waarbij KBC Bank in essentie de bankactiviteiten voor zich neemt en KBC Verzekeringen de verzekeringsactiviteiten.

Meer gedetailleerde informatie vindt u in het jaarverslag van de KBC-groep over 2018.

Hoe creëren we duurzame waarde? (KBC Groep)

We willen in staat zijn te beantwoorden aan de verwachtingen van al onze stakeholders in onze kernlanden en er onze verplichtingen nakomen. Het integreren van duurzaamheid in onze dagelijkse activiteiten is voor ons de beste garantie om langetermijnwaarde voor al onze stakeholders te creëren.

Als bankier zorgen we er bijvoorbeeld voor dat onze klanten goed geïnformeerd kunnen sparen en beleggen, waarbij we ook actief duurzame beleggingsproducten aanbieden. Op die manier kan iedere klant zijn vermogen laten aangroeien rekening houdend met zijn eigen wensen en risicoprofiel, en daarbij rekenen op de expertise van onze medewerkers. Met het geld uit de deposito's die de klanten aan ons toevertrouwen, verlenen we kredieten aan particulieren, ondernemingen en overheden. We wenden dat geld dus productief aan in de lokale samenleving en de economie. Als kredietverlener zorgen we er bijvoorbeeld voor dat mensen een huis kunnen bouwen of een auto kunnen kopen, en dat bedrijven kunnen worden opgestart of kunnen groeien. We houden ook een beleggingsportefeuille aan en investeren dus ook onrechtstreeks in de economie. Bij al die activiteiten trachten we ook rekening te houden met de impact ervan op de samenleving en het milieu, wat we vertalen in doelstellingen inzake duurzame fondsen, kredietverlening aan hernieuwbare energie en dergelijke meer. Bovendien financieren we, naast particulieren en bedrijven, ook specifieke sectoren en projecten, zoals de socialprofitsector en infrastructuurprojecten met een belangrijke invloed op de binnenlandse economische ontwikkeling. Uiteindelijk nemen we, doordat we deposito-ontvanger én kredietverlener zijn, risico's over van onze klanten. Die risico's managen we dankzij ons sterk uitgebouwde risico- en kapitaalbeheer.

Als verzekeraar bieden we onze klanten de mogelijkheid om hun activiteiten met een gerust gemoed uit te oefenen en hun risico's te beperken. We streven ernaar elke dag de beste verzekering aan te bieden voor een correcte prijs en we investeren in een kwaliteitsvolle schadeafhandeling, want dat blijft de lakmoesproef van elke schadeverzekering. We gebruiken ook onze kennis over ongevalsoorzaken bij het opzetten van preventiecampagnes en we hebben een lange traditie van samenwerking met organisaties die actief zijn op het vlak van verkeersveiligheid, welzijn en begeleiding van slachtoffers.

We bieden onze klanten ook verschillende andere diensten aan die voor hen belangrijk zijn in hun dagelijkse leven. We denken dan bijvoorbeeld aan betalingsverkeer, cashmanagement, handelsfinanciering, leasing, corporate finance, geld- en kapitaalmarktproducten, enz. Ook op die manier leveren we een bijdrage aan het economische raderwerk.

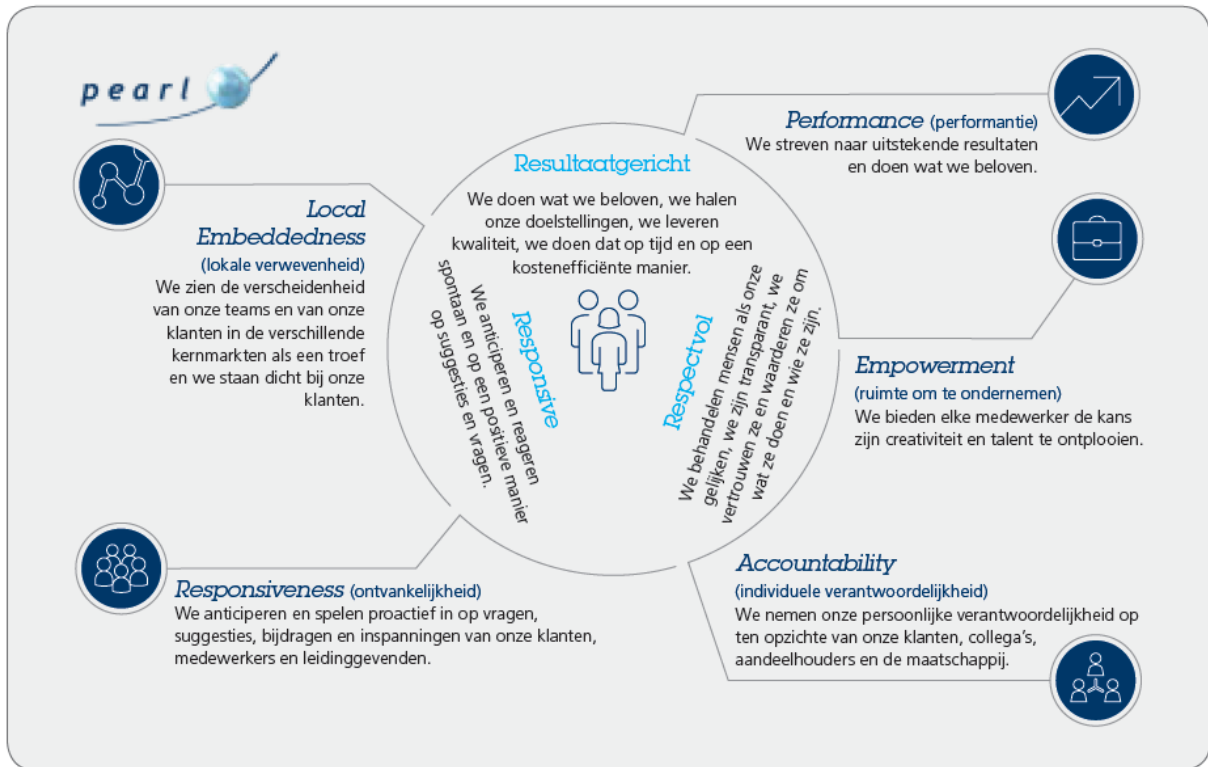
We kiezen er ook bewust voor om waar mogelijk onze positieve impact op de samenleving te vergroten, en we leggen daarbij de focus op gebieden waar we als bank-verzekeraar het verschil kunnen maken, zoals financiële vorming, milieubewustzijn, ondernemerschap en de gezondheids- en verzorgingsproblematiek. Verder ondersteunen we maatschappelijke projecten die nauw aansluiten bij onze bedrijfsvoering en waarbij we onze rol in de samenleving kunnen opnemen.

Wat maakt ons tot wie we zijn? (KBC Groep)

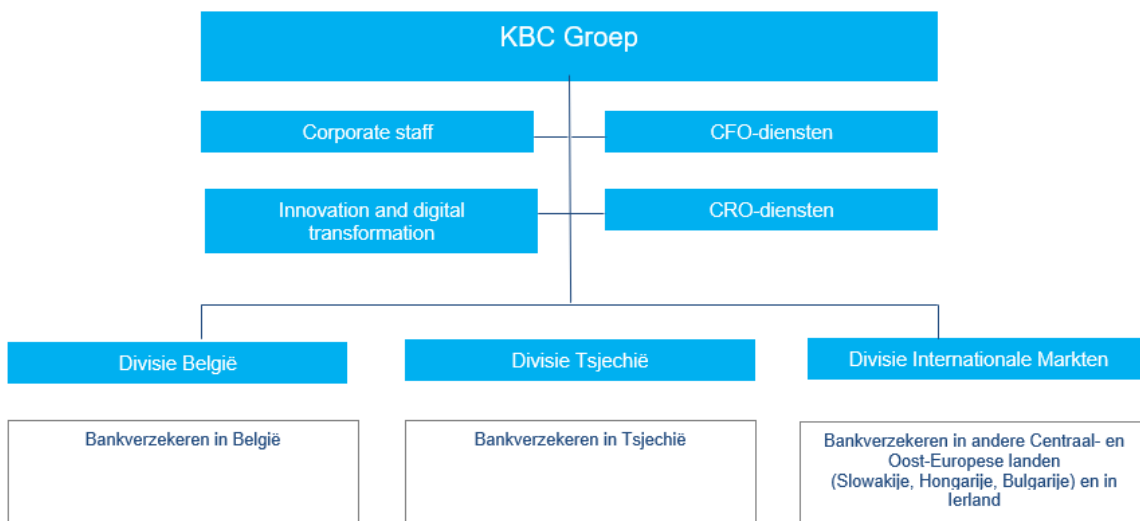
We vatten onze bedrijfscultuur samen in het letterwoord PEARL. Dat staat voor Performance, Empowerment, Accountability, Responsiveness en Local Embeddedness. Bovendien moedigen we al onze medewerkers aan zich responsive, respectvol en resultaatgericht te gedragen. In het schema leggen we uit wat we daarmee bedoelen.

PEARL is een mindset, een werkcultuur, van al onze medewerkers. Om er zeker van te zijn dat al onze medewerkers doordrongen zijn van die waarden, stelden we een specifieke PEARL-manager aan die aan onze CEO rapporteert. Om die cultuur in de volledige groep in te bedden en tot een succes te maken, implementeren

we ze niet alleen top-down, maar ook bottom-up. Zo hebben we op de werkvloer honderden PEARL ambassadors die PEARL concreet vorm geven en andere collega's daarin voorthelpen.

In onze groep bepaalt de Raad van Bestuur de strategie, het algemene beleid en het niveau van te nemen risico's. Een aantal gespecialiseerde comités staat die Raad bij. Het gaat om het Auditcomité, het Risico- en Compliancecomité, het Benoemingscomité en het Remuneratiecomité. Ons Directiecomité zorgt voor het operationele bestuur van de groep en doet dat binnen de door de Raad van Bestuur goedgekeurde algemene strategie. Het Directiecomité omvat, naast de CEO, ook de chief financial officer (CFO), de chief risk officer (CRO) en de chief innovation officer (CIO) van de groep, en de CEO's van de drie divisies.

Wat ons onderscheidt van onze concurrenten (KBC Groep)

Ons geïntegreerde bankverzekeringsmodel

We spelen geïntegreerd in op de bank- en verzekeringsbehoeften van onze klanten. Ook onze organisatie is geïntegreerd: de meeste diensten werken op overkoepelend niveau en we sturen de groep ook geïntegreerd aan. Voor onze klanten biedt ons geïntegreerde model het voordeel van een uitgebreide one-stop financiële dienstverlening, waarbij ze kunnen kiezen uit een breder, complementair en geoptimaliseerd aanbod. Voor onszelf biedt het voordelen inzake inkomstdiversificatie, risicospreiding, bijkomend verkooppotentieel door de intense samenwerking tussen de bank- en verzekeringskanalen, belangrijke kostenbesparingen en synergieën.

Onze sterke geografische focus

We concentreren ons op onze kernmarkten België, Bulgarije, Hongarije, Ierland, Slowakije en Tsjechië. Daardoor werken we nu in een mix van mature markten en groeiemarkten, en kunnen we bij die laatste rekenen op het inhaalpotentieel inzake financiële dienstverlening. In de rest van de wereld zijn we beperkt aanwezig, vooral om de activiteiten in de kernmarkten te ondersteunen.

Onze focus op local responsiveness

In onze kernlanden willen we duurzame relaties met onze lokale particuliere klanten, kmo's en midcaps opbouwen. Local responsiveness is daarbij erg belangrijk voor ons. Dat betekent dat we onze lokale klanten beter begrijpen en kennen, alert zijn voor signalen en er proactief op inspelen, diensten en producten op maat van die lokale behoeften aanbieden en focussen op duurzame ontwikkeling van de verschillende gemeenschappen waarbinnen we actief zijn. Waar relevant werken we tussen de kernlanden samen om dubbel werk te vermijden en onze klanten het beste te kunnen aanbieden.

Onze duurzaamheidsaanpak

Duurzaamheid is bij ons geen apart beleid. Duurzaamheid maakt integraal deel uit van onze algemene bedrijfsstrategie die verankerd is in onze dagelijkse activiteiten. Onze duurzaamheidsstrategie, afgestemd op de lokale economie en samenleving, bestaat uit financiële veerkracht en de 3 hoekstenen: verantwoord gedrag bij alle medewerkers stimuleren, onze positieve impact op de samenleving vergroten en onze nadelige impact op de samenleving beperken.

Onze aandeelhoudersstructuur

Bijzonder aan de aandeelhoudersstructuur van KBC Groep is het vaste aandeelhouderssyndicaat bestaande uit Cera, KBC Ancora, MRBB en de andere vaste aandeelhouders, die eind 2018 samen ruwweg 40% van de aandelen in handen hadden. Die aandeelhouders treden op in onderling overleg en verzekeren op die manier de aandeelhoudersstabiliteit van onze groep.

Onze sterktes

Goed ontwikkelde multikanaal bankverzekerings- en digitale strategie, waardoor we direct kunnen inspelen op de behoeften van onze klanten	Sterke commerciële bank- en verzekeringsfranchises	Turn-around bewerkstelligd in de divisie Internationale Markten en positie in Bulgarije aanzienlijk versterkt	Succesvolle historiek inzake onderliggende bedrijfsresultaten	Solide kapitaalpositie en sterke liquiditeit	Sterke inbedding in de lokale economieën van onze kernlanden
---	--	---	---	--	--

Onze uitdagingen

Macro-economische omgeving gekenmerkt door lage rentes, vergrijzing, meer nervositeit op de financiële markten en geopolitieke en klimaatgerelateerde uitdagingen	Strengere regelgeving omtrent klantenbescherming, solvabiliteit, enz.	Veranderend klanten-gedrag, concurrentie en nieuwe spelers op de markt	Nieuwe technologieën en cybercriminaliteit
---	---	--	--

In welke omgeving zijn we actief? (KBC Groep)

De belangrijkste uitdagingen waarmee we geconfronteerd worden, zijn uiteraard de economische toestand, toenemende concurrentie en technologische veranderingen, regelgeving en cyber- en ICT-risico. Hoe we daarmee omgaan, leest u hierna.

De wereldeconomie, geopolitieke uitdagingen, milieu

De wereldeconomie, de financiële markten en demografische ontwikkelingen kunnen ons resultaat sterk beïnvloeden. Het betreft dan zaken zoals groei, interestvoeten, inflatie, werkgelegenheid, bevolkingssamenstelling, faillissementen, gezinsinkomen, liquiditeit van de financiële markten, wisselkoersschommelingen, beschikbaarheid van financiering, beleggers- en consumentenvertrouwen, *credit spreads* en *asset bubbles*.

Specifiek de laatste jaren is de aanhoudend lage rente een belangrijk gegeven geworden. Dat zorgt voor significante druk op de inkomsten van banken en verzekeraars en een 'search for yield'. Ook de vergrijzing is een uitdaging, onder meer voor onze levensverzekeringsactiviteiten, waar ze kan leiden tot een veranderend productaanbod, door de gewijzigde samenstelling van de verzekerde populatie en omdat ze de vraag naar renteproducten met langere looptijden doet toenemen. Er bestaat bovendien een risico op marktcorrecties in markten waar zich mogelijk een onevenwicht heeft opgebouwd (*asset bubbles*).

Ook recente geopolitieke ontwikkelingen (zoals de brexit, politieke spanningen of militaire dreigingen) kunnen belangrijke gevolgen hebben voor de economie en dus onze resultaten. Dat geldt evenzeer voor de klimaatverandering en de transitie naar een CO₂-arme samenleving.

Hoe gaan we daarmee om?

- ✓ We zorgen er in onze langetermijnplanning en ons langetermijnsce­nario voor dat onze kapitaal- en liquiditeitspositie een negatief scenario kunnen weerstaan.
- ✓ We nemen proactief maatregelen. Voorbeelden zijn het afstemmen van ons aanbod op de toenemende vergrijzing (meer verzekeringen gerelateerd aan gezondheidszorg, beleggingsproducten die gelinkt zijn aan financiële planning, enz.) en op de vraag naar duurzame producten zoals Green Bonds en duurzaam pensioensparen (zie elders in dit verslag)
- ✓ We berekenen de mogelijke impact van wijzigingen in de belangrijke parameters en schatten de invloed van significante gebeurtenissen zo goed mogelijk in.
- ✓ We willen onze inkomsten verder diversifiëren, onder andere naar meer fee business, naast interestinkomsten.
- ✓ Het beperken van onze negatieve invloed op het milieu (zowel direct als indirect) is een belangrijk onderdeel van onze duurzaamheidsstrategie.

Wijzigend klantengedrag en concurrentie

In onze activiteiten hebben we te maken met een sterke concurrentie. Die concurrentie wordt ook beïnvloed door technologische veranderingen (bv. online dienstverlening, artificial intelligence) en het veranderende gedrag van klanten. Naast de traditionele spelers neemt de concurrentie toe van internetbanken, fintechs en van e-commerce in het algemeen. Die toenemende concurrentie en technologische veranderingen zorgen voor potentiële druk op crosssellingmogelijkheden en beïnvloeden de klantenverwachtingen. Meer en meer klanten hechten bijvoorbeeld belang aan snelheid, de mogelijkheid tot digitale interactie en eenvoudige oplossingen. Dat alles verhoogt het belang van digitalisering en een goede kadering ervan, en noodzaakt tot een wendbare, snelle organisatie die in staat is continu aanpassingen te doen aan processen en systemen.

Hoe gaan we daarmee om?

- ✓ Om ons te wapenen tegen concurrentie en technologische veranderingen is de creatieve input en de opleiding van onze medewerkers bijzonder belangrijk.
- ✓ Als geïntegreerde financiële instelling hebben we een grote hoeveelheid gegevens ter beschikking. Dat stelt ons in staat beter te begrijpen wat klanten echt willen. Ons geïntegreerde model stelt ons bovendien in staat completere oplossingen aan te bieden dan pure banken of verzekeraars.
- ✓ We hebben een specifiek proces om ervoor te zorgen dat de business op een efficiënte manier een beslissing verkrijgt om een nieuw product te lanceren, waarbij ook de risico's grondig bekeken worden. We herzien regelmatig alle bestaande producten om ze aan te passen aan gewijzigde klantenbehoeften of omstandigheden.
- ✓ In verschillende vennootschappen van de groep worden activiteiten inzake onderzoek en ontwikkeling verricht die kaderen binnen een programma dat tot doel heeft om nieuwe en innovatieve financiële producten en diensten te ontwikkelen. We lanceerden in de afgelopen jaren tal van succesvolle mobiele en andere innovatieve toepassingen. Voorbeelden vindt u in het hoofdstuk over de divisies.
- ✓ We staan open voor samenwerking met fintechbedrijven of zelfs branche­genoten.
- ✓ In Ierland gaan we voor een 'Digital first'-strategie. Om de digitalisering en innovatie er sneller te laten verlopen, wordt de samenwerking met de andere entiteiten van de groep opgevoerd.
- ✓ Naast digitalisering zetten we ook in op vereenvoudiging van producten en processen.
- ✓ We investeren tussen 2017 en eind 2020 groepswijd 1,5 miljard euro in digitale transformatie.

Regelgeving

Toenemende regelgeving is een gegeven voor de hele financiële sector. Naast de al in voege zijnde General Data Protection Regulation (GDPR), Markets in Financial Instruments Directive II (MiFID II en MiFIR) en Payment Services Directive II (PSD2) gaat het de volgende jaren onder meer over:

- EU-maatregelen om financiële middelen te mobiliseren voor duurzame groei (onder meer openbaarverplichtingen met betrekking tot milieu-, sociale en governance (ESG) factoren).
- De richtlijn ter bevordering van de langetermijnbetrokkenheid van aandeelhouders ("SRD II"), die onder meer een impact zal hebben op de manier waarop banken als bewaarnemer van effecten bepaalde informatie communiceren aan hun beleggersklanten.
- Geplande hervormingen aan de Verordening Europese marktinfrastructuur ("EMIR") om de werking van de derivatenmarkt in de EU te verbeteren, de nieuwe prospectus Verordening ("PR3") en de nieuwe securitisatie Verordening voor simpele, transparante en gestandaardiseerde ("STS") effectiseringsoperaties. We verwachten ook een Europese Verordening inzake crowdfunding.
- De ePrivacy-verordening ("ePR"), die als aanvulling op de GDPR de privacy bij elektronische communicatie wil verbeteren.
- De ECB werkt aan een regelgevend kader op het vlak van uitbesteding van activiteiten en diensten door banken met nadruk op interne governance, risicobeheer en rapportering.
- Initiatieven inzake solvabiliteit, waaronder de berekening van risicogewogen activa (Basel IV) en de verdere stroomlijning van de wetgeving om ervoor te zorgen dat de aandeelhouders en schuldeisers, en niet de overheid, verliezen bij banken opvangen (bail-in en MREL).
- Nieuwe IFRS-voorschriften, zoals IFRS 17, dat geldt voor verzekeringsactiviteiten en waarschijnlijk ingaat vanaf 2022.

Hoe gaan we daar mee om?

- ✓ We bereiden ons degelijk voor op nieuwe regelgeving: gespecialiseerde teams (bv. group legal, capital management, group risk en compliance) volgen de regelgeving op de voet en stellen acties voor, onder meer met betrekking tot de kapitaalplanning van de groep.
- ✓ We bekijken de impact van de regelgeving (bijvoorbeeld PSD2 of MiFid) op het klantgedrag en passen onze producten en processen desgevallend aan in functie van het wijzigend klantgedrag.
- ✓ We nemen deel aan werkgroepen in belangenverenigingen, waar we ontwerpdocumenten analyseren
- ✓ Een speciaal team bekommert zich om de contacten met de overheden en de toezichhouders.
- ✓ We bereiden nota's voor en geven opleidingen voor de business.

Cyber risico en information security

In een wereld die steeds meer digitaal wordt, zijn degelijke ICT-systemen uiterst belangrijk en zijn hacking en cyberaanvallen een constante bedreiging, met mogelijk aanzienlijke financiële en reputatieschade.

We focussen op een optimale bescherming zowel van onze klanten als van onze groep zelf.

Hoe gaan we daar mee om?

- ✓ We maken onze medewerkers bewust van cyberrisico's, door opleidingen waarbij we aandacht besteden aan zaken zoals phishing, vishing en fraude in het algemeen.
- ✓ We werken aan sterk beveiligde en betrouwbare ICT-systemen en degelijke databeschermingsprocedures en monitoren onze systemen en de omgeving continu.
- ✓ We analyseren cyberrisico's vanuit IT- en businessperspectief om een maximale weerstand te kunnen bieden en aanvallen snel en efficiënt te kunnen remediëren. We evalueren onze actieplannen regelmatig en sturen ze bij aan de hand van nieuwe interne en externe informatie.
- ✓ Een gecertificeerd Cyber Expertise & Response Team focust op cybercrime, informeert en assisteert de lokale entiteiten, test de verdedigingsystemen van KBC en zorgt voor training en cyber-awareness in de groep. Een groepswijd competentiecentrum voor Information Risk Management focust op de risico's verbonden aan gegevensbeveiliging, cybercrime en operationele IT-risico's.
- ✓ We zijn lid van de Belgische Cyber Security Coalition, een kennis- en overlegplatform van zo'n vijftig overheids- en privébedrijven en academici.
- ✓ We laten de cyberrisico's en de verdedigingsmechanismen van onze entiteiten jaarlijks evalueren door een internationaal team van interne gegevensbeveiligingsexperts.

De marktomstandigheden in onze belangrijkste landen in 2018 (KBC Groep)

België

Marktomgeving

- De Belgische economie hield het pad van gestage maar erg gematigde groei aan, met een bbp-groei van 1,4%.
- De al bij al nog gunstige Belgische conjunctuur werd zowel door de binnenlandse vraag als door de netto-uitvoer ondersteund.
- De woningkredieten bleven fors groeien; de groei van het bankkrediet aan ondernemingen trok fors aan tot een piek in mei, waarna die vertraagde maar toch stevig bleef. De depositogroei bleef op een gezond niveau.
- De inflatie lag met 2,3% iets hoger dan in 2017.
- Verwachte groei van het reële bbp in 2019: 1,2%

KBC Groep in België

- Belangrijkste merken: KBC, KBC Brussels en CBC
- 374 verzekeringsagentschappen, elektronische kanalen
- Geschatte marktaandelen: 13% voor levensverzekeringen en 9% voor schadeverzekeringen
- 3,5 miljoen klanten (verzekeringen alleen: 0,8 miljoen)
- Technische voorzieningen en schulden mbt beleggingscontracten 28,7 miljard euro

Tsjechië

Marktomgeving

- De reële bbp-groei vertraagde naar 2,9%
- De gezinsconsumptie werd ondersteund door loonstijgingen en banencreatie.
- De centrale bank verstrakte haar monetair beleid, met een stijging van de beleidsrente van 0,50% einde 2017 naar 1,75% einde 2018.
- De gemiddelde inflatie bedroeg 2.0%
- De groei van de kredieten aan bedrijven was erg volatiel met een dip in april-mei en een piek in oktober; de groei van andere kredieten bleef stevig. De groei van klantendeposito's vertraagde ten opzichte van 2017, maar bleef op een gezond niveau.
- Verwachte groei van het reële bbp in 2019: 2,6%

KBC Groep in Tsjechië

- Belangrijkste merk: ČSOB
- Verschillende distributiekkanalen voor verzekeringen, elektronische kanalen
- Geschatte marktaandelen: 8% voor levensverzekeringen en 8% voor schadeverzekeringen
- 3,6 miljoen klanten (verzekeringen alleen: 1,1 miljoen)
- Technische voorzieningen en schulden mbt beleggingscontracten 1,6 miljard euro

Slowakije

Marktomgeving

- De bbp-groei bedroeg 4,1%, een groeiversnelling tegenover 2017 en ruim boven die van de EMU.
- De Slowaakse inflatie nam verder toe. De jaargemiddelde prijsstijging van de consumptieprijzen bedroeg 2,5%.
- De groei van de kredietverlening vertraagde tegenover 2017 maar bleef wel sterk. Ook de depositogroei kende een sterk jaar.
- Verwachte groei van het reële bbp in 2019: 3,7%

KBC Groep in Slowakije

- Belangrijkste merk: ČSOB
- Verschillende distributiekkanalen voor verzekeringen, elektronische kanalen
- Geschatte marktaandelen: 4% voor levensverzekeringen en 3% voor schadeverzekeringen
- 0,6 miljoen klanten (verzekeringen alleen: 0,3 miljoen)
- Technische voorzieningen en schulden mbt beleggingscontracten 0,3 miljard euro

De wereldeconomie in 2018

Ten opzichte van de erg sterke economische resultaten in 2017 kreeg de wereldeconomie het in 2018 wat moeilijker. Het protectionistische Amerikaanse handelsbeleid zorgde voor handelsconflicten en zette een domper op het wereldwijde economische sentiment. Ook de aanslepende brexitonderhandelingen met bijbehorende onzekerheden zette een rem op de economische groei in het VK en in Europa. Anderzijds leverde de binnenlandse consumptie in de meeste regio's wel nog altijd een sterke groeibijdrage. Dat was voornamelijk te danken aan verbeterende arbeidsmarkten en een gezond consumentenvertrouwen. De inflatie in de eurozone steeg in 2018, voornamelijk door volatiele componenten zoals de olieprijs. De onderliggende inflatie bleef evenwel beperkt. Toch besliste de ECB om haar beleid van kwantitatieve versoepeling af te bouwen en in december 2018 volledig stop te zetten. De rentevoeten, in het bijzonder op de langere looptijden, en de rentever verschillen binnen de EMU bleven daarbij erg laag. De bovengenoemde risico's en onzekerheden zorgden immers voor een vlucht van de beleggers naar schuld papier van 'veilige havens'. Daardoor ging de rente van tienjaars Duits en Amerikaans overheidspapier weer naar beneden aan het einde van 2018, na de voorzichtige stijging een paar maanden eerder. De Amerikaanse economie vormde de grootste uitzondering op wereldwijde tendensen in 2018. Gedreven door de stimulerende overheidsmaatregelen en een belastinghervorming, legde de Amerikaanse economie erg sterke groeicijfers neer. Het monetair beleid werd ondertussen verder verstrakt met vier beleidsrenteverhogingen door de Fed. De Fed ging daarbij zoals gepland verder met de afbouw van haar balans.

Hongarije

Marktomgeving

- De reële bbp-groei versnelde licht tot 4,5%, aanzienlijk boven het EMU-gemiddelde.
- De inflatie steeg verder naar 2,9%, vrijwel in het midden van de symmetrische band van een procentpunt rond 3% die de Hongaarse Nationale Bank nastreeft. Het monetair beleid bleef soepel.
- De kredietgroei voor zowel bedrijven als woningkredieten versnelde fors. Ook de depositogroei trok sterk aan.
- Verwachte groei van het reële bbp in 2019: 3,5%

KBC in Hongarije

- Belangrijkste merk: K&H
- Verschillende distributiekkanalen voor verzekeringen, elektronische kanalen
- Geschatte marktaandelen: 3% voor levensverzekeringen en 7% voor schadeverzekeringen
- 1,6 miljoen klanten (verzekeringen alleen: 1,1 miljoen)
- Technische voorzieningen en schulden mbt beleggingscontracten 0,5 miljard euro

Bulgarije

Marktomgeving

- De Bulgaarse reële bbp-groei vertraagde tot 3,5%, maar bleef ruim boven het gemiddelde van de eurozone.
- De gemiddelde stijging op jaarbasis van de consumptieprijzen in Bulgarije nam fors toe tot 2,6%, mede door de sterke loongroei als gevolg van een toenemende krapte op de arbeidsmarkt.
- De kredietgroei versnelde verder. Ook de depositogroei nam toe.
- Verwachte groei van het reële bbp in 2019: 3,4%

KBC in Bulgarije

- Belangrijkste merken: UBB en DZI Insurance.
- Verschillende distributiekkanalen voor verzekeringen, elektronische kanalen
- Geschatte marktaandelen: 24% voor levensverzekeringen en 11% voor schadeverzekeringen
- 1,3 miljoen klanten (verzekeringen alleen: 0,6 miljoen)
- Technische voorzieningen en schulden mbt beleggingscontracten 0,3 miljard euro

Onze medewerkers, kapitaal, netwerk en relaties (KBC Groep)

Als financiële groep doen we een beroep op verschillende werkmiddelen. Dat zijn onze medewerkers en onze kapitaalbasis, maar ook onze merken, onze reputatie, onze innovatiecapaciteit, onze relaties met alle stakeholders, onze bakstenen en elektronische netwerken en onze ICT-infrastructuur.

Onze medewerkers

Ons HR-beleid steunt op onze PEARL-bedrijfscultuur. Onze medewerkers maken dat elke dag tastbaar, in alle kernlanden van onze groep. De E uit PEARL staat voor Empowerment, waarmee we bedoelen dat we elke medewerker de ruimte bieden om zijn talent en creativiteit te ontplooien. Dat is de basis om successen te boeken en innoverende concepten uit te werken.

We creëren een motiverende werkomgeving waarin onze medewerkers de mogelijkheid krijgen om hun talenten en vaardigheden te ontwikkelen en om ze in te zetten bij de realisatie van onze bedrijfsstrategie. Niet alleen door te leren, maar ook door hun ideeën kenbaar te maken en hun verantwoordelijkheid te nemen. We zien zelfontplooiing als de sleutel om te kunnen meegroeien in de toekomst, samen met KBC. Onze medewerkers kunnen kiezen uit een ruim aanbod aan leervormen, met onder andere e-learning, coaching op de werkvloer en klassikale opleidingen. K&H in Hongarije, bijvoorbeeld, maakte in 2018 de nieuwe leercultuur met digitale

mogelijkheden tastbaar in de Retail Network Starter Course. Toekomstige commerciële medewerkers maken er een online leerreis met video's, Skype-trainings en gamification om kennis over hun job te verwerven en te leren toepassen in de praktijk.

Medewerkers werken meer en meer samen in multidisciplinaire teams, soms voor lange projecten, soms voor korte opdrachten. Dat stimuleert om creatief te denken en nieuwe rollen op te nemen. Het opent perspectieven voor een rijker loopbaantraject dat aansluit bij de individuele talenten van de medewerker en bij de doelen van KBC. We beseffen goed dat het dankzij die wendbaarheid van medewerkers zelf is dat wij als organisatie proactief kunnen inspelen op de wensen van de klant. De toenemende digitaliteit heeft trouwens een grote impact op de jobs bij KBC. Die transformatie pakken we zo aan dat medewerkers mee kunnen evolueren. We kiezen ervoor om te blijven investeren in levenslang leren, interne herinzet en omscholing.

We zijn ons ervan bewust dat goede leidinggevers de sleutel zijn om bij medewerkers het beste in zichzelf naar boven te laten komen. Daarom zetten we in op intensieve leiderschapstrajecten. In Tsjechië bijvoorbeeld bundelen we die activiteiten in het programma Leaders World, dat tot doel heeft om leidinggevers op alle vlakken te laten groeien.

In elk land krijgt het HR-beleid aparte accenten, zodat we optimaal kunnen inspelen op de lokale arbeidsmarkt. Enkele voorbeelden: om de uitdaging van de stijgende pensioenleeftijd in België aan te pakken, hebben we een vernieuwd leeftijdsonafhankelijk loonbeleid geïmplementeerd en voeren we een innovatief eindloopbaanbeleid (Minerva) waarin medewerkers de laatste jaren van hun loopbaan aan de slag kunnen bij een externe, maatschappelijk relevante organisatie. Bij UBB in Bulgarije lag de focus in 2018 na de fusie van CIBANK en UBB op een harmonieuze samenwerking om optimaal in te spelen op de klantenbehoeften. We realiseerden er ook een eengemaakt loon- en benefitpakket.

We nemen het welzijn van onze medewerkers ter harte. Die visie is al langer ingebed in onze organisatie. Een gezonde medewerker voelt zich goed in zijn vel en heeft de kracht om vanuit zijn creativiteit naar klantgerichte oplossingen te zoeken. Daarom hanteren we een aanpak om medewerkers op lange termijn fit en inzetbaar te houden, zowel mentaal als fysiek. Zo loopt bijvoorbeeld in Slowakije een intensief welzijnsproject met concrete preventie-initiatieven, waar medewerkers - naast een driejaarlijks medisch onderzoek - regelmatig naar een 'Health Day' kunnen voor een snelle medische check. In België krijgt geestelijke gezondheid expliciete aandacht, met onder andere voordrachten en interactieve sessies met leidinggevers, zodat zij stress en burn-out bespreekbaar maken in hun teams.

In onze HR-beleidslijnen, ons rekruterings- en promotiebeleid en onze loonsystemen maken we geen onderscheid inzake geslacht, geloof, etnische achtergrond of seksuele geaardheid. Die gelijke behandeling van werknemers hebben we ook opgenomen in de KBC-Gedragslijn en in de verschillende manifesten en charters die we hebben ondertekend. We willen als werkgever een duidelijk signaal geven aan de maatschappij: we behandelen onze werknemers op een maatschappelijk verantwoorde manier. Daarbij spelen wederzijds vertrouwen en respect een belangrijke rol. Daarnaast verhogen we ook het bewustzijn rond diversiteit bij onze medewerkers.

We stimuleren het groepsdenken bij onze medewerkers. Met Team Blue wil KBC alle collega's uit de verschillende landen en afdelingen verenigen zodat ze fier zijn op hun team en hun bedrijf, zodat ze gebruikmaken van elkaars ervaring en slim kopiëren van elkaar. We stimuleren dit groepsdenken ook op een ludieke manier, onder meer via de Team Blue-uitdagingen. Het bedrijf krijgt dan van de groeps-CEO een uitdaging en gaat die aan. Het afgelopen jaar braken we zo onder meer het wereldrecord van de grootste online quiz. Een andere uitdaging die Team Blue aanging was al sportend samen met collega's, vrienden en familie kilometers te verzamelen. Dat resulteerde in meer dan 770 000 kilometers en in 500 000 euro voor het goede doel.

Om een gemeenschappelijke visie te kunnen uitdragen nemen senior managers uit de hele groep deel aan de KBC University. Dat is een ambitieus ontwikkelingsprogramma met verschillende sprekers en modules rond bankverzekeren, leiderschap en de klant centraal. Daarnaast maakt KBC actief werk van een apart beleid voor top talent management, waarmee we toekomstige senior managers in kaart brengen en klaarstomen voor de uitdagingen van morgen.

Jaarlijks bekijken we aan de hand van een operational risk framework de belangrijke risico's in het human resources-proces. Een belangrijk onderdeel daarvan is de implementatie en monitoring van wetgeving. We zorgen ervoor dat we die strikt toepassen op het HR-domein. Daarbij denken we onder meer aan de EBA-richtlijnen voor het loonbeleid (inclusief variabel loon) en de privacywetgeving General Data Protection Regulation. Ook verhogen we via gerichte campagnes en training het risicobewustzijn van onze medewerkers. Per land leggen we de nodige eigen accenten en nemen we verschillende initiatieven. Bij KBC Ierland, bijvoorbeeld, namen 800 medewerkers verplicht deel aan het programma 'Regulatory Fitness and Probity', dat focust op de lokale richtlijnen van de Ierse wetgever.

Zonder de juiste medewerkers zouden we niet in staat zijn om met KBC een referentie te blijven in de Europese financiële sector. Ook dat is een operationeel risico. Daarom rekruteren we erg gericht en motiveren we onze medewerkers om zich continu bij te scholen.

We volgen de toepassing van ons HR-beleid zorgvuldig op. Dat doen we niet alleen met kwalitatieve bevragingen, maar ook met HR-data. Daarmee brengen we bijvoorbeeld informatie over rewardcomponenten, opleidingsuren of absentie-medagen in kaart. We toetsen ons beleid voortdurend af aan de marktindicatoren. We monitoren de personeelsaantallen groepsbreed en per land. Die cijfers worden elk kwartaal voorgelegd aan het directiecomité.

KBC investeert in een goede sociale dialoog met de werknemersvertegenwoordigers. In ons sociale overleg komen zeer uiteenlopende thema's aan bod, zoals loon- en arbeidsvoorwaarden, reorganisaties en welzijn. Om rekening te houden met de lokale wettelijke en bedrijfseigen situaties, organiseren we het sociale overleg voornamelijk per land en onderneming. Dat heeft ook in 2018 geleid tot het sluiten van collectieve akkoorden in de diverse landen. Daarnaast is er op groepsniveau al meer dan twintig jaar jaarlijks een vergadering van de Europese ondernemingsraad. Daar ontmoeten werknemersvertegenwoordigers uit de verschillende landen, de KBC-directie en een uitgebreide, internationale HR-delegatie elkaar. Op de agenda staan topics van grensoverschrijdend belang, zodat er een forum is om de sociale impact van beslissingen ook op groepsniveau te bespreken.

We volgen de personeelstevredenheid en -betrokkenheid nauw op en bevragen tweejaarlijks onze medewerkers via de Group Employee Survey. De recentste bevraging vond plaats in 2017. De responsgraad bedroeg ruim 87%. Uit de bevraging blijkt dat voor de hele groep de betrokkenheid steeg ten opzichte van het jaar voordien en nu zo'n 1% hoger ligt dan die van de financiële sector in Europa. De betrokkenheidsindex steeg in Tsjechië, Hongarije en Ierland. In Slowakije en Bulgarije daalde de index beperkt ten opzichte van het vorige jaar. In België bleef de index stabiel, maar hij oversteeg er wel de landgebonden benchmarkindex met 4%.

Het jaarverslag van KBC Groep bevat een tabel met een overzicht van het totale personeelsbestand en de verdeling ervan in verschillende categorieën.

Ons kapitaal

Onze activiteiten zijn alleen mogelijk als we beschikken over een degelijke kapitaalbasis. Eind 2018 bedroeg het totale eigen vermogen van KBC Groep 19,6 miljard euro en bestond het vooral uit het eigenlijke aandelenkapitaal, uitgiftepremie, reserves en Additional tier 1-instrumenten. Eind 2018 werd het kapitaal van KBC Groep vertegenwoordigd door 416 155 676 aandelen, een afname van 2 441 891 aandelen tegenover het vorige jaar als gevolg van het inkoopprogramma voor eigen aandelen (-2,7 miljoen aandelen), deels gecompenseerd door de jaarlijkse kapitaalverhoging voor het personeel in december (+258 109 aandelen). Het totale eigen vermogen van KBC Verzekeringen bedroeg 2,7 miljard euro eind 2018.

KBC Groep heeft 100% in handen van KBC Verzekeringen. De aandelen van KBC Groep zijn in handen van een groot aantal aandeelhouders in verschillende landen. Een specifieke groep aandeelhouders, bestaande uit MRBB, Cera, KBC Ancora en de Andere vaste aandeelhouders vormen de vaste aandeelhouders van KBC Groep. Tussen deze kernaandeelhouders werd een aandeelhoudersovereenkomst gesloten om te zorgen voor stabiliteit van het aandeelhouderschap en de continuïteit van de groep en om het algemene beleid van de groep te ondersteunen en te coördineren. Daartoe handelen de kernaandeelhouders in onderling overleg op de Algemene Vergadering van KBC Groep en zijn ze vertegenwoordigd in de Raad van Bestuur. De huidige overeenkomst werd aangegaan voor een periode van tien jaar met ingang van 1 december 2014. Volgens de recentste kennisgeving bezaten de vaste aandeelhouders samen 40% van onze aandelen. Meer informatie over de aandeelhoudersstructuur van KBC Groep vindt u in het jaarverslag van KBC Groep. Het aandeel van KBC Verzekeringen is niet genoteerd op de beurs.

Ons netwerk en onze relaties

Naast medewerkers en kapitaal zijn ook ons netwerk en onze relaties bijzonder belangrijk voor onze activiteiten. U vindt een overzicht van ons netwerk bij De marktomstandigheden in onze belangrijkste landen in 2018.

Ons maatschappelijk en relationeel kapitaal omvat alle relaties met onze klanten, aandeelhouders, overheden, regelgevers en andere belanghebbenden die ons toelaten om maatschappelijk relevant te blijven en te handelen als een maatschappelijk verantwoord bedrijf. Dat onderwerp komt uitgebreid aan bod in het deel Onze strategie, in de paragraaf Onze rol in de samenleving.

Onze strategie

De strategie van KBC Verzekeringen is ingebed in die van de KBC-groep. Hieronder volgt een samenvatting van de strategie van de KBC-groep, waarbij KBC Bank in essentie de bankactiviteiten voor zich neemt en KBC Verzekeringen de verzekeringsactiviteiten.

Meer gedetailleerde informatie vindt u in het jaarverslag van de KBC-groep over 2018.

De kern van onze strategie voor de toekomst (KBC Groep)

Onze strategie steunt op vier principes:

- Onze klanten staan centraal in alles wat we doen.
- We willen onze klanten een unieke bankverzekeringservaring bezorgen.
- We bekijken de ontwikkeling van onze groep op lange termijn en we willen duurzame en rendabele groei realiseren.
- We nemen onze verantwoordelijkheid in de samenleving en de lokale economieën.

We voeren die strategie uit binnen een strikt kader van beheer van risico's, kapitaal en liquiditeit.

Duurzaam ondernemen betekent voor ons in staat zijn te beantwoorden aan de verwachtingen van al onze stakeholders en dat we al onze verplichtingen nakomen, niet alleen nu maar ook in de toekomst. Onze duurzaamheidsstrategie bestaat uit financiële veerkracht en de 3 hoekstenen:

- Verantwoord gedrag bij alle medewerkers stimuleren;
- Onze positieve impact op de samenleving vergroten;
- Onze nadelige impact op de samenleving beperken.

De klant staat centraal in onze bedrijfscultuur (KBC groep)

We moeten elke dag het vertrouwen van onze klanten blijven verdienen. We streven ernaar hun complete, toegankelijke en relevante oplossingen aan te bieden tegen een faire prijs en stellen alles in het werk voor een optimale klantervaring. We starten dan ook vanuit hun behoeften, en niet vanuit onze bank- en verzekeringsproducten.

We moeten ons daarbij continu aanpassen aan de erg veranderlijke omgeving, het wijzigende gedrag en de veranderde verwachtingen van onze klanten en nieuwe technologieën. We luisteren daarom continu naar onze klanten en houden de vinger aan de pols bij de lancering van nieuwe producten. Maar ook tijdens de ontwikkeling ervan hebben we de klant al graag mee aan boord. Maar daarnaast hebben we ook oog voor wat er leeft en evolueert in onze maatschappij. De inzichten die we verkrijgen zijn cruciaal om mee te groeien met onze klanten en onze maatschappij.

Iedereen weet dat in de afgelopen jaren de digitale dimensie van overweldigend belang is geworden in de financiële wereld. Dat heeft een sterke invloed op het gedrag van klanten. Die verwachten vandaag nog meer dan vroeger een snelle of zelfs onmiddellijke dienstverlening. Ze houden niet van complexiteit, wensen zo veel mogelijk gebruiksgemak en zijn veel meer dan vroeger experts op verschillende gebieden dankzij het internet, waarop ze op eenvoudige wijze verschillende aanbieders kunnen vergelijken. Het is dus essentieel het klantenvertrouwen telkens weer te blijven verdienen.

Ook in die digitalere wereld willen we een geïntegreerd antwoord bieden op de bank- en verzekeringsbehoeften van onze klant met een uitgebreide one-stop financiële dienstverlening, waarbij hij kan kiezen uit een breder, complementair en geoptimaliseerd aanbod. We investeren tussen 2017 en eind 2020 zo'n 1,5 miljard euro in die digitale transformatie.

Digitaliteit is echter een middel, geen doel. Het is onze ambitie om onze menselijke aanpak nog te versterken door een gepaste inzet van digitaliteit en artificiële intelligentie. Elke klant bepaalt daarbij zelf zijn digitaliseringsgraad en zijn privacygrenzen. Menselijk contact zal daarbij nog altijd een cruciale rol spelen, maar versterkt worden door digitale mogelijkheden, zoals face-to-facecontact ondersteund door robotadvies of chatbots zoals in de K'Ching-app in België. In het hoofdstuk over de divisies geven we verschillende voorbeelden van nieuwe digitale producten en diensten in onze kernlanden.

Die manier van werken vereist ook een verdere interne vereenvoudiging van processen, systemen en producten. Daarom zullen we de efficiëntie en effectiviteit van onze processen en ons databeheer verder opdrijven om onze klanten een comfortabele en aangename ervaring te bieden, snel en gedecideerd.

En we zorgen er bovendien voor dat we binnen onze groep ideeën uitwisselen en toepassingen zoveel mogelijk kopiëren en hergebruiken in andere kernlanden van de groep. Zo creëren we verdere synergieën en oefenen we een hefboomwerking uit op het talent, het ondernemerschap en de middelen die aanwezig zijn in de groep.

Privacy en databescherming zijn onlosmakelijk verbonden met ons metier als bank-verzekeraar en dus van het grootste belang voor zowel onze interne als externe stakeholders. De digitalisering biedt ons een veelheid aan gegevens, waardoor we onze klanten beter kennen en ze beter kunnen adviseren. Maar uiteraard vinden klanten het pas goed dat we hun gegevens analyseren als ze ons al vertrouwen, en daarvoor hebben we een weloverwogen privacybeleid opgesteld. Privacy en databescherming zijn immers niet alleen objectieve, in wetten vastgelegde begrippen, maar tegelijk ook erg subjectief.

We willen klanten dan ook zelf laten beslissen wat we met hun data doen. Daarbij willen we transparant communiceren en onze klanten een duidelijk privacy-overzicht bieden, waarbij ze op elk ogenblik van keuze kunnen veranderen. Een slimme data-analyse gekoppeld aan een goede privacybescherming beschouwen we als dé kans om het vertrouwen van onze klanten te verdiepen.

We verwachten dat onze medewerkers op een toegankelijke, duidelijke, begrijpelijke en transparante manier communiceren met onze klanten. Dat is niet eenvoudig, denk maar aan de verplichtingen die de wetgever ons oplegt, zoals brieven rond risico's, kosten en provisies. Enkele jaren geleden zijn we daarom in België gestart met een project rond vereenvoudigen en verbeteren van onze klantencommunicatie.

Verder zorgen we dat onze commerciële medewerkers zich permanent bijscholen en laten vormen zodat ze voldoende aandacht hebben voor risico-evaluatie van de verschillende producten en diensten.

Toegang tot financiële diensten en degelijk financieel advies voor elk deel van de bevolking draagt bij tot economische ontwikkeling en is de basis voor financiële en sociale integratie. Als bank-verzekeraar nemen we ook hier onze verantwoordelijkheid: we zetten in op financiële geletterdheid en door degelijk en transparant advies willen we onze klanten helpen bij het nemen van de juiste beslissing. In het deel Onze strategie, onder Onze rol in de samenleving sommen we diverse voorbeelden op van onze initiatieven om financiële geletterdheid te stimuleren.

Omdat de klant centraal stellen de hoeksteen van onze strategie is, volgen we dat grondig op. We bevragen onze klanten continu en hebben regelmatig debatten met klantenpanels. We gaan ook specifiek in dialoog met ngo's, en organiseren jaarlijks een stakeholderdebat. We volgen onze reputatie nauwlettend op en we delen die analyse met alle betrokken diensten en personen, zodat die het nodige kunnen doen.

De belangrijkste kernindicatoren (KPI's) die te maken hebben met het centraal stellen van de klant vindt u in het jaarverslag van KBC Groep.

We bieden onze klanten een unieke bankverzekeringservaring (KBC Groep)

Als bank-verzekeraar stellen we onze klant centraal met een geïntegreerd productaanbod. We adviseren op basis van behoeften die het pure bankieren of verzekeren overstijgen, zoals gezin, wonen, mobiliteit, enz. Onze klanten dromen immers niet van kredieten of verzekeringen, maar wel van een auto, een huis, een reis, een eigen zaak. Zaken waarvoor ze geld nodig hebben. En als ze die zaken hebben, willen ze die beschermen. Dan kijken ze uit naar een verzekering. Dankzij ons geïntegreerde bankverzekeringsmodel kunnen wij hun proactief een compleet gamma bank- en verzekeringsproducten aanbieden.

Voor de klant biedt ons geïntegreerde model het voordeel van een uitgebreide one-stop dienstverlening, waarbij hij kan kiezen uit een breder, complementair en geoptimaliseerd aanbod.

Voor de groep biedt het voordelen inzake inkomstendiversificatie, risicospreiding, bijkomend verkooppotentieel door de intense samenwerking tussen de bank- en verzekeringskanalen, belangrijke kostenbesparingen en synergieën.

Zoals al vermeld doen we er alles aan om onze kanalen (bank- en verzekeringskantoren, contactcenters, automaten, de website, de homebankingtoepassing en mobiele apps) te integreren. Omdat we zowel een bank als

een verzekeraar zijn, kunnen we voluit gaan voor die integratie en naadloze service. De optimale kanalenmix wordt lokaal bepaald op basis van de behoeften van de klant en hangt ook af van de maturiteitsgraad van onze bank en verzekeraar in elk land.

We ontwikkelden een uniek concept voor samenwerking tussen de bank- en verzekeringsbedrijven van onze groep. De uitrol van het model verschilt van land tot land.

In België staan we op dat vlak het verst. Daar treedt ons bankverzekeringsbedrijf op als één operationele eenheid die zowel commerciële als niet-commerciële synergieën realiseert. Een belangrijk kenmerk van ons model in België is trouwens de unieke samenwerking tussen onze bankkantoren en verzekeringsagentschappen in micromarkten. Onze bankkantoren verkopen bankproducten en standaardverzekeringen en verwijzen voor andere verzekeringsproducten door naar het verzekeringsagentschap in dezelfde micromarkt. Onze verzekeringsagentschappen verkopen alle verzekeringsproducten en behandelen alle schadegevallen, ook die waarvoor de verzekering door een bankkantoor werd verkocht.

In onze andere kernlanden staan we nog niet zo ver als in België, maar willen we zo snel mogelijk een geïntegreerd distributiemodel creëren dat synergieën mogelijk maakt. In Ierland focussen we op samenwerking met externe partijen.

Dankzij ons bankverzekeringsmodel realiseren we ook verschillende commerciële synergieën. In België bijvoorbeeld namen onze klanten in 2018 bij ongeveer acht op de tien woningkredieten van KBC Bank ook een schuldsaldoverzekering bij KBC Verzekeringen en bij acht tot negen op de tien een woningverzekering. Bij ČSOB in Tsjechië namen zes van de tien klanten die in 2018 een hypothecaire lening aangingen, ook een woningverzekering van de groep.

Nog een ander voorbeeld: in België heeft ongeveer de helft van de gezinnen die bankieren bij KBC Bank, minimaal ook een product van KBC Verzekeringen. Ruwweg een op vijf van die gezinnen heeft zelfs minimaal drie bankproducten en drie verzekeringsproducten van KBC. Het aantal klanten dat zowel bank- als verzekeringsklanten van onze groep bezit, nam opnieuw toe in 2018.

De belangrijkste kernindicatoren (KPI's) die te maken hebben met bank-verzekeren vindt u in het jaarverslag van KBC Groep.

We focussen op duurzame en rendabele groei (KBC Groep)

Het uitbouwen van langetermijnrelaties met onze klanten is cruciaal om ons bestaan op lange termijn veilig te stellen. We mikken dan ook niet op hoge rendementen op korte termijn waaraan overdreven risico's verbonden zijn, maar kiezen voor duurzame en rendabele groei op lange termijn.

Duurzaam langetermijndenken betekent ook dat we ons concentreren op de lokale economieën van onze kernmarkten en dat we maar in zeer beperkte mate investeren in projecten buiten die kernmarkten. Onze geografische voetafdruk blijft onveranderd gefocust op onze kernlanden. In die kernlanden zien we onze aanwezigheid als een engagement op lange termijn. We willen er onze aanwezigheid verder optimaliseren door organische groei of interessante overnames, volgens duidelijke en strikte strategische en financiële criteria.

In 2018 waren onze overnameactiviteiten beperkt. In Bulgarije namen we het resterende belang van 40% over in de joint venture UBB Life, de levensverzekeringsmaatschappij van onze dochtermaatschappij United Bulgarian Bank. We integreerden UBB Life in DZI. Dankzij deze overeenkomst zal KBC levens- en schadeverzekeringsproducten van DZI kunnen verdelen via de kantoren van UBB. Zo kan het zijn bankverzekeringsmodel helemaal uitrollen in de Bulgaarse markt, een van de kernmarkten van KBC. DZI en UBB Life hebben daardoor nu een gezamenlijk marktaandeel van meer dan 20% in de Bulgaarse levensverzekeringsmarkt.

Streven naar duurzame en rendabele groei betekent ook dat we zorgen voor een gediversifieerde inkomstenbasis. Daarom willen we meer inkomsten genereren uit fee business (provisie-inkomsten, onder meer uit onze assetmanagementactiviteiten) en verzekeringsactiviteiten (verdiende premies), naast onze rente-inkomsten. We willen ook ons one stop shop-aanbod voor onze klanten verder uitbreiden via partnerships met fintechbedrijven of zelfs branchegenoten en ook diensten aanbieden die samenhangen met bankverzekeren, zoals adviesverlening.

Last but not least is, om duurzaamheid te kunnen waarborgen, een strikt risicobeheer bij alles wat we doen een absolute voorwaarde. Daarover vindt u meer in de paragraaf We willen onze ambities waarmaken binnen een strikt risicobeheer.

De belangrijkste kernindicatoren (KPI's) die te maken hebben met duurzame en rendabele groei vindt u in het jaarverslag van KBC Groep.

Onze rol in de samenleving: we houden rekening met de maatschappelijke verwachtingen (KBC Groep)

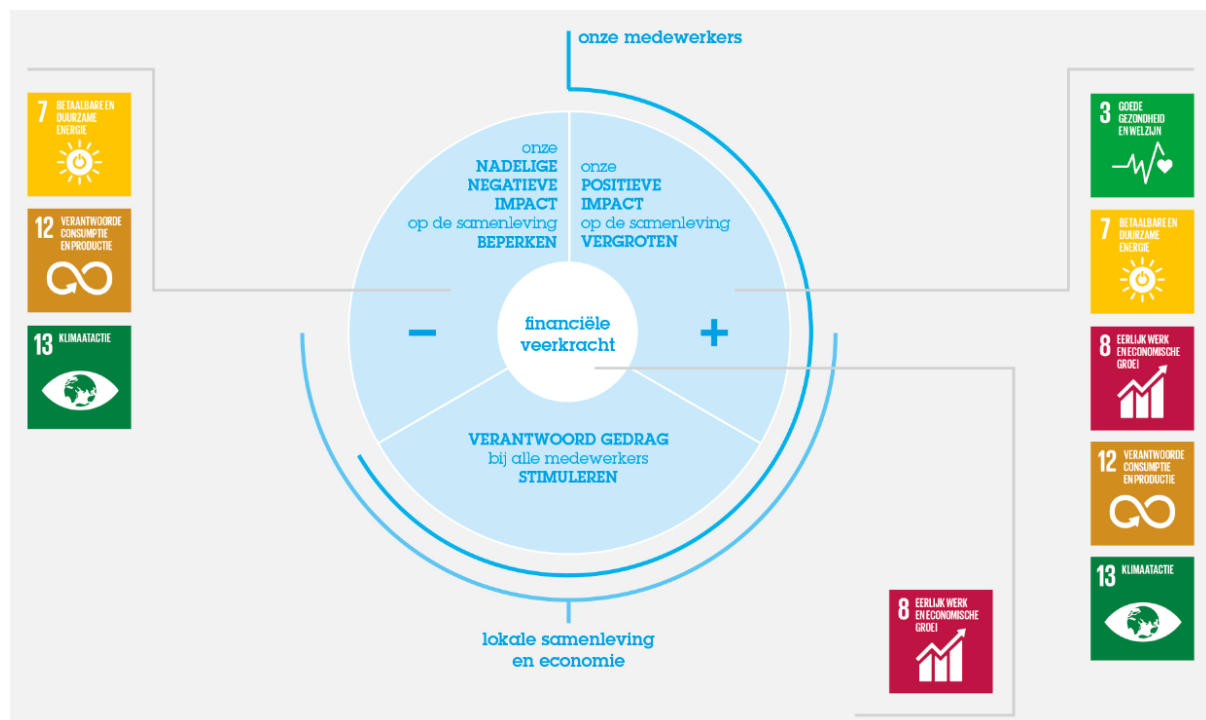
Als duurzame bankverzekeraar willen we in de eerste plaats in staat zijn om te beantwoorden aan de verwachtingen van al onze stakeholders. Daarnaast willen we onze verplichtingen nakomen om zo een duurzame dienstverlening niet enkel vandaag maar ook in de toekomst te kunnen garanderen. Bij het uitoefenen van die kernactiviteiten houden we terdege rekening met de ethische, sociale en milieuaspecten ervan, omdat we ervan overtuigd zijn dat dat de beste garantie is op het creëren van langetermijnwaarde voor alle stakeholders.

We geloven dat we door een steeds verdere verduurzaming van onze kernactiviteiten een wezenlijk verschil kunnen maken voor de lokale economie en de samenleving. We vinden het ook heel belangrijk dat duurzaamheid geïntegreerd wordt in de hele bedrijfsvoering en uitgedragen wordt door alle medewerkers. Dat kunnen we alleen als we over voldoende financiële veerkracht beschikken. Daarom zoeken we steeds een evenwicht tussen gezonde rendabiliteit en het waarmaken van onze rol als maatschappelijk verantwoordelijke onderneming. We focussen daarbij op het stimuleren van verantwoord gedrag bij onze medewerkers, het vergroten van onze positieve impact op de samenleving en het beperken van onze nadelige impact op de samenleving.

Duurzame ontwikkelingsdoelen

In 2015 ondertekenden de VN-lidstaten een ontwikkelingsplan om de wereld tegen 2030 te verbeteren. Dat ambitieuze actieplan omvat 17 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling (Sustainable Development Goals of SDG's). De SDG's vragen inspanningen van alle actoren in de samenleving, dus ook van de bedrijfswereld.

Als financiële instelling wil KBC bijdragen aan het economische welzijn van bedrijven, particulieren en overheden en hen ondersteunen om betere maatschappelijke resultaten te behalen. We ontwikkelen duurzame bank- en verzekeringsproducten en diensten die tegemoetkomen aan sociale en milieu-uitdagingen. We hebben dan ook onze duurzaamheidsstrategie geënt op de SDG's. Hoewel er een onderlinge samenhang is tussen de 17 SDG's en ze allemaal relevant zijn, hebben we een selectie gemaakt van de doelen waarop we, via onze kernactiviteiten, de grootste impact kunnen hebben. In de tekening vindt u de samenhang tussen onze duurzaamheidsstrategie en de SDG's.

Goede gezondheid en welzijn

We willen bank- en verzekeringsproducten ontwikkelen gericht op gezondheid, gezondheidszorg en het verbeteren van de levenskwaliteit. Met onze maatschappelijke projecten focussen we onder andere op gezondheid en verkeersveiligheid. We promoten een goede werk-levensbalans bij onze werknemers.

Betaalbare en duurzame energie

We dragen actief bij tot het verhogen van het aandeel hernieuwbare energie in de energiemix. We investeren in initiatieven op het gebied van hernieuwbare energie en energie-efficiëntie via onze bank- en verzekeringsactiviteiten en we hebben een exit-programma uitgewerkt voor de financiering van niet-duurzame energieoplossingen.

Eerlijk werk en economische groei

Via onze bank- en verzekeringsactiviteiten ondersteunen we ondernemerschap en de creatie van jobs en dragen we bij tot duurzame economische groei. We ondersteunen startende ondernemers en investeren in innovatie en technologie door samenwerkingsverbanden met start-ups en fintechs. We hebben een belangrijke rol bij de bescherming van de fundamentele arbeidsrechten, eerlijke verloning, gelijke kansen en opleidings- en ontwikkelingsmogelijkheden voor al onze medewerkers.

Verantwoorde consumptie en productie

We ondersteunen de overgang naar een koolstofarme- en circulaire economie. We ontwikkelen duurzame bank- en verzekeringsproducten en diensten die tegemoet komen aan sociale en milieu-uitdagingen. We bieden duurzame investeringen aan als een evenwaardig alternatief voor conventionele fondsen. We willen onze eigen negatieve impact verminderen door duurzaam om te gaan met energie, papier, water, mobiliteit en afval en door onze broeikasgasemissies te reduceren.

Klimaatactie

We passen een strikt milieubeleid toe op onze krediet-, beleggings- en verzekeringsportefeuille. We ontwikkelen bedrijfsoplossingen die klanten helpen om de uitstoot van broeikasgassen te verminderen en de overgang naar een koolstofarme economie te verwezenlijken. We beperken onze eigen milieu-impact en communiceren daarover. We willen de klimaat-gerelateerde risico's aanpakken en inzetten op eraan gerelateerde opportuniteiten.

We willen verantwoord gedrag bij alle medewerkers stimuleren

Als we het vertrouwen van onze stakeholders willen behouden en doen groeien, is het uiterst belangrijk dat we ons verantwoordelijk gedragen in alles wat we doen. Dat onderwerp staat daarom hoog op onze agenda. Ook in 2018 werd veel werk geleverd rond verantwoord gedrag, meer bepaald rond de mindset van verantwoord gedrag. Verantwoord gedrag is namelijk meer dan regelgeving en compliance. Het is een attitude. Het is een taak van iedereen in de organisatie, in elke laag van de organisatie elke dag opnieuw.

Verantwoord gedrag is moeilijk te definiëren. We hebben dan ook bewust gekozen om geen gedetailleerde richtlijnen te bepalen over wat verantwoord gedrag is, maar we geven principes mee. Die principes zijn gebundeld in 'Kompas voor (mijn) verantwoord gedrag'. Het is geen alomvattend document waarin alle situaties vermeld staan waarmee medewerkers in hun professionele dagdagelijkse taken worden geconfronteerd, omdat er ruimte moet zijn voor gezond verstand en professioneel multidimensionaal inzicht dat verder reikt dan cijfers. De basis van verantwoordelijk gedrag is integriteit, en die vereist eerlijkheid, correctheid, transparantie, betrouwbaarheid én een gezond risicobewustzijn. Integriteit en ethische waarden worden eveneens weerspiegeld in onze KBC-Gedragslijn voor medewerkers.

Verantwoord gedrag komt bij een bank-verzekerder op een nadrukkelijke manier tot uiting in gepaste adviesverlening en verkoop. We besteden daarom speciale aandacht aan opleiding en bewustzijn. Zo is verantwoord gedrag ook een onderdeel van de KBC University, het opleidingsprogramma voor directieleden. De theorie wordt er toegelicht en inge oefend aan de hand van concrete situaties. De bedoeling is dat directieleden dat verder uitdragen in de hele organisatie. Daarnaast lanceren we in België bijvoorbeeld elke maand een dilemma op intranet. Collega's worden op die manier uitgenodigd om het dilemma in groep te bespreken en vanuit verschillende invalshoeken te bekijken.

We communiceren in alle transparantie over onze regels en beleidslijnen. U vindt ze terug op www.kbc.com/nl/beleidslijnen. Meer informatie over het Integriteitsbeleid en de toepassing ervan vindt u in het hoofdstuk Verklaring inzake deugdelijk bestuur.

We willen onze positieve impact op de samenleving vergroten

Naast onze bijdrage aan de reële economie willen we ook onze positieve impact op de samenleving vergroten. Door innovatieve financiële- en verzekeringsoplossingen te ontwikkelen als antwoord op lokale maatschappelijke thema's willen we mondiale uitdagingen aangaan.

Rekening houdend met de lokale context van onze verschillende thuismarkten hebben we de volgende focusdomeinen vooropgesteld: financiële geletterdheid, ondernemerschap, milieubewustzijn, vergrijzing en/of

gezondheid. De focusdomeinen zijn een vertaalslag van de SDG's naar onze duurzaamheidsstrategie en onze dagelijkse activiteiten.

We zijn ervan overtuigd dat we, door actief bij te dragen aan de verduurzaming van de financiële markten, een hefboomeffect kunnen creëren in de transitie naar een koolstofarme economie. Daarom brachten we in juni – als eerste Belgische financiële instelling – onze eerste groene obligatielening (Green Bond) uit: het betrof een uitgifte van 500 miljoen euro met een looptijd van 5 jaar, voorbehouden aan institutionele en professionele beleggers. Een groene obligatielening is een obligatielening die beantwoordt aan de Green Bond Principles. Die richtlijnen van de International Capital Markets Association bepalen dat de financiële middelen die door deze obligatie worden opgehaald enkel gebruikt mogen worden voor de financiering en herfinanciering van duurzame projecten.

We blijven ook inzetten op duurzame beleggingsfondsen: we bieden onze klanten een veelzijdig aanbod van duurzame beleggingsfondsen, variërend van traditionele Best-in-Class-fondsen en fondsen met duurzaamheidsthema's tot de meer recente Impact Investing-fondsen. We voeren een diepgaande doorlichting door om te bepalen welke bedrijven en landen behoren tot het beleggingsuniversum voor duurzame en verantwoorde beleggingsoplossingen. We hebben een doel bepaald voor duurzame fondsen. Dat bedraagt 10 miljard euro in duurzame beleggingen (onder management) tegen 2020 (eind 2018: reeds 9 miljard euro).

In mei 2018 startte KBC – als promotor – als eerste op de Belgische markt met een door KBC Asset Management beheerd duurzaam pensioenspaarfonds dat volledig beantwoordt aan de BEAMA-vereisten inzake duurzaamheid. Pricos SRI, dat geen eindvervaldag heeft en geen kapitaalbescherming biedt, is een actief beheerd pensioenspaarfonds dat enkel belegt in bedrijven en emittenten die de toets van de duurzaamheidsscreening van KBC Asset Management, als beheerder, doorstaan. Dat betekent dat die bedrijven hoog moeten scoren op het vlak van milieu, sociaal beleid en behoorlijk ondernemingsbestuur.

Focus	Wat?	Hoe? Enkele recente voorbeelden:
Financiële geletterdheid	<ul style="list-style-type: none"> • Klanten helpen de juiste keuzes te maken door goede en transparante adviesverlening en duidelijke communicatie; • Verbeteren van de kennis bij het brede publiek van financiële concepten en producten. 	<ul style="list-style-type: none"> • Lancering van initiatieven rond financiële educatie in alle landen, o.a. seminars, verschillende masterprogramma's, aanbod van digitale leerpakketten en stageprogramma's; • Sinds 2016 wordt door ČSOB-collega's in verschillende scholen in Tsjechië les gegeven over financiële onderwerpen; • Projecten rond vereenvoudiging en verbeteren van onze klantencommunicatie; • Get-a-teacher in KBC België, dat scholen de mogelijkheid geeft de financiële kennis uit te breiden door een lesgever te bestellen bij KBC
Milieubewustzijn	<ul style="list-style-type: none"> • Verkleinen van onze milieu-voetafdruk via uiteenlopende initiatieven en doelstellingen; • Ontwikkelen van diensten en producten die een positieve bijdrage kunnen leveren aan het milieu. 	<ul style="list-style-type: none"> • Uitgifte van de eerste Green bond en een duurzaam pensioenspaarfonds in België; • Uitbreiding van multimobiliteit bij KBC Autolease, met onder meer de ontwikkeling van fietsleasing voor bedrijven; • Energie- en renovatiecheck in België: online tool die je een overzicht geeft van alle energiebesparende maatregelen die zinvol zijn voor je huis; • Samenwerking tussen verzekeraar DZI in Bulgarije en SPARK, het eerste autodeelbedrijf met elektrische wagens in Sofia.
Ondernemerschap	<ul style="list-style-type: none"> • Door innovatieve ideeën en projecten te ondersteunen, bijdragen tot economische groei. 	<ul style="list-style-type: none"> • Oprichting van KBC Trade Club: een matchmaking community en bibliotheek met marktinformatie voor ondernemers, met toegang tot duizenden bedrijven in verschillende landen via de Trade Club Alliance. • Uitbreiding van Start-it @KBC met focus op diversiteit (vrouwelijke oprichters), corporate ventures en internationalisering • Oprichting van Start-it @K&H in Hongarije • Ondersteunen van lokale initiatieven via het Bolero-crowdfundingplatform. • Klanten aanmoedigen de stap naar e-commerce te zetten via Storesquare, FarmCafe en dergelijke
Vergrijzing en gezondheid	<ul style="list-style-type: none"> • In België en Tsjechië kozen we <i>Vergrijzing</i> als vierde pijler. Dat houdt in dat we ons beleid en ons aanbod van diensten en producten aanpassen aan het feit dat mensen langer leven en dat we positief bijdragen aan de problematiek rond vergrijzing door vanuit onze kernactiviteiten specifieke oplossingen en diensten aan te bieden. • In Bulgarije, Slowakije, Hongarije en Ierland kozen we <i>Gezondheid</i> als vierde pijler. Die kernlanden zullen diensten, producten en projecten ontwikkelen die erop gericht zijn de algemene gezondheid, de gezondheidszorg en de levenskwaliteit te verbeteren. 	<ul style="list-style-type: none"> • Digi-Dinsdag: aanbod van gratis opleidingen die klanten vertrouwd maken met de digitale evolutie en de mogelijkheden en het gebruiksgemak die dat voor hen biedt • Lancering door ČSOB in Tsjechië van het onlineportaal Don't get lost in old age in samenwerking met het Sue Ryder Home-adviescentrum. • FitBit Pay in Ierland: Een betaaloplossing voor gezondheidsbewuste klanten die connectie maakt met o.a. fitnessapparaten. • Financiële en materiële hulp aan zieke kinderen met het <i>K&H MediMagic</i>-programma in Hongarije

We willen onze nadelige impact op de samenleving beperken

De klimaatverandering is wereldwijd een van de grootste uitdagingen van de 21e eeuw. KBC heeft zich geëngageerd om bij te dragen aan de overgang naar een CO₂-arme(re) economie en samenleving. Dat doen we op drie manieren: door meer te investeren in hernieuwbare energie en minder in fossiele brandstoffen, door energiebesparing te stimuleren en door de eigen milieuoetafdruk te beperken.

Onze directe impact:

Onze eigen milieuoetafdruk beperken we door:

- doelstellingen op te leggen inzake onze CO₂-uitstoot. Tegen 2030 willen we 50% minder broeikasgassen uitstoten dan in 2015 (momenteel al -38%);
- in de KBC-gebouwen het aandeel groene stroom op te drijven en te streven naar energie-efficiëntie;
- in alle kernlanden het ISO 14001-certificaat te behalen;
- ook in ons HR-beleid te streven naar een CO₂-arme(re) samenleving. We trachten het woon-werkverkeer en de dienstverplaatsingen te verminderen via telewerken en skypevergaderingen, het openbaar vervoer te promoten, fietsleasing aan te bieden en autoleasers een groen duwtje in de rug te geven.

De data en berekeningen van de CO₂-emissies werden geverifieerd door Vinçotte conform ISO 14064-3. Meer gedetailleerde informatie over onze milieuoetafdruk vindt u in het duurzaamheidsverslag van KBC Groep.

2018 (KBC Groep)

595 duizend
GJ elektriciteitsverbruik

314 duizend
GJ gas- en stookolieverbruik

377 miljoen km
woon-werkverkeer en
dienstverplaatsingen

3 391 ton
papierverbruik

86 duizend
ton CO₂e-emissies

Eigen milieuoetafdruk (broeikasgasemissies, in ton CO ₂ e), KBC-groep*	2018	2017
Scope 1-emissies omvatten emissies uit direct energieverbruik en emissies van dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer met de eigen vloot.	37 629	41 730
Scope 2-emissies omvatten emissies uit indirect energieverbruik (elektriciteit, stadswarmte, koeling en stoom).	22 955	27 551
Scope 3-emissies omvatten emissies van dienstverplaatsingen en woon-werkverkeer (met uitzondering van de emissies van de eigen vloot die vervat zijn in de scope 1-emissies), emissies van papier- en waterverbruik en afvalverwerking.	25 004	24 903
Totaal	85 588	94 183
Totaal per vte	2,3	2,5
Gevat door de reductiedoelstelling	64 101	73 029
Gevat door de reductiedoelstelling, per vte	1,7	1,9
ISO 14001 in elk kernland	✓	✓

* Details over de gebruikte methodologie : zie Duurzaamheidsverslag.

Onze indirecte impact:

Als bank-verzekeraar hebben we een indirecte impact op het milieu en de samenleving – onder meer via onze kredietverlening, onze beleggingen en ons fondsenaanbod – die heel wat groter is dan onze directe impact.

Die indirecte impact beperken we onder meer door energiebesparing te stimuleren. KBC biedt zijn klanten volop mogelijkheden aan om zelf een bijdrage te leveren tot een CO₂-armere samenleving. Zo bieden we tal van financierings- en verzekeringsproducten en -diensten aan en werken we nauw samen met verschillende partners. In 2018 bracht KBC Groep als eerste Belgische financiële instelling ook een groene obligatielening uit voor institutionele investeerders.

We investeren in hernieuwbare energie en minder in fossiele brandstoffen. KBC bouwt al jaren de financiering van milieubelastende energiebronnen af en sluit de financiering van grootschalige biomassa-activiteiten, extractie van olie en gas, elektriciteitsontwikkeling uit olie- en uit steenkoolontginning uit. Enkel Tsjechië vormt hierop een uitzondering. In 2018 pasten we onze politiek aan, en bepaalden we dat CSOB in Tsjechië zal uitstappen uit de steenkoolsector en dat de huidige blootstelling aan steenkool-gebaseerde elektriciteitsproductie uiterlijk in 2023 tot nul herleid moet zijn. Dat betekent vanaf midden 2018 geen financiering van nieuwe en bestaande steenkoolcentrales en steenkoolmijnen (met 1 uitzondering: tot 2035 kunnen bestaande steenkoolcentrales voor centraal aangestuurde verwarming nog steeds gefinancierd worden om verdere ecologische verbeteringen aan deze bestaande centrales aan te brengen). Eind 2018 bedraagt de steenkoolfinanciering van KBC/CSOB minder dan 40 miljoen euro, ten opzichte van 252 miljoen euro twee jaar eerder. Voor milieubelastende energiebedrijven zetten we niet alleen de financiering stop, maar ook de verzekeringen. Tegen 2030 wil KBC dat 50% van zijn

energiekredieten naar hernieuwbare energie gaat (eind 2018: 44%). Vandaag heeft KBC al een belangrijk aandeel in de financiering van windenergie in Vlaanderen, zowel op land als op zee. Verder ondertekende KBC de Green Deal Circulaire Aankopen. Met deze ondertekening wil KBC een bijdrage leveren aan de realisatie van een meer circulaire economie in Vlaanderen.

We onderwerpen onze bedrijfsactiviteiten aan strikte duurzaamheidsregels in verband met mensenrechten, milieu, ethisch ondernemen en gevoelige of controversiële maatschappelijke thema's. In de tabel vindt u een overzicht van de belangrijkste recent geactualiseerde duurzaamheidsbeleidslijnen.

Belangrijke KBC-duurzaamheidsbeleidslijnen		Van toepassing op
Blacklist van bedrijven en activiteiten	Het gaat over bedrijven die te maken hebben met controversiële wapensystemen (vanaf 2018 met inbegrip van nucleaire wapens) of zware inbreuken plegen tegen de principes van de <i>UN Global Compact</i> . Geen enkele entiteit van onze groep mag met die bedrijven zaken doen. Voor KBC Groep staan ook speculatieve transacties met agrarische grondstoffen op de blacklist.	Kredietverlening, verzekeringen, eigen beleggingen, duurzame en traditionele fondsen, leveranciers
Rechten van de mens	We hebben ons beleid inzake mensenrechten aangepast aan de VN-beleidslijnen voor bedrijven en mensenrechten en de principes van de <i>UN Global Compact</i> . Zie verder in een aparte paragraaf hierna.	Kredietverlening, verzekeringen, eigen beleggingen, duurzame en traditionele fondsen, leveranciers, personeel
Controversiële regimes	We willen niet betrokken zijn in financiële activiteiten met controversiële regimes die fundamentele inbreuken plegen tegen de mensenrechten en die elke vorm van deugdelijk bestuur, wettigheid of economische vrijheid ontberen. We maken wel een uitzondering voor humanitaire goederen. Op basis van erkende externe bronnen beslissen we elk jaar welke landen moeten worden opgenomen in de lijst van controversiële regimes.	Kredietverlening, verzekeringen, eigen beleggingen, duurzame en traditionele fondsen, leveranciers
Sustainable & responsible bank and insurance policy	We hebben restricties vastgelegd voor de kredietverlening en het verzekeren van controversiële en maatschappelijk gevoelige sectoren en activiteiten, zoals de energiesector, projectfinanciering, activiteiten in verband met wapens, plantenteelt voor de productie van bedwelmende middelen, gokken, bont, palmolieproductie, mijnbouw, ontbossing, grondverwerving en onvrijwillige verhuizing van inheemse bevolking, en prostitutie. We hebben recent de "Energy Credit & Insurance Policy" voor steenkoolfinanciering in Tsjechië, de "Policy on Arms-related activities" en de policy voor de tabaksindustrie geactualiseerd en een nieuwe "Mining Policy" en "Animal Welfare Statement" geïntroduceerd.	Kredietverlening, verzekeringen
KBC Asset Management-uitsluitingen voor duurzame beleggingen	Voor de traditionele fondsen passen we de minimale uitsluitingen toe op basis van de blacklist van bedrijven die te maken hebben met controversiële wapensystemen of zware inbreuken plegen tegen de principes van de <i>UN Global Compact</i> , het beleid inzake mensenrechten en het beleid inzake controversiële regimes. Daarenboven zijn beleggingsproducten die gebaseerd zijn op speculatie op voedselprijzen volledig uitgesloten. Voor de duurzame fondsen gaan we nog verder in de uitsluiting en restricties van omstreden activiteiten zoals gokken, tabak, ruimtevaart en defensie, bont, enz.	Duurzame fondsen

Mensenrechten

We doen er alles aan om onze verantwoordelijkheid na te komen om de mensenrechten binnen de hele groep te respecteren. We houden ons vanzelfsprekend aan de wetten, regels en voorschriften van elk land waarin onze groep actief is. Meer specifiek inzake mensenrechten passen we de VN-richtlijnen voor bedrijven en mensenrechten toe (het 'Protect, Respect and Remedy'-kader van de VN). Dat is de wereldwijde norm voor het voorkomen en aanpakken van het risico van negatieve gevolgen van bedrijfsactiviteiten voor de mensenrechten. We verbinden ons in het bijzonder tot het respecteren van de letter en de geest van de Universele Verklaring van de Rechten van de Mens van de Verenigde Naties; de principes betreffende de fundamentele rechten in de acht kernverdragen van de Internationale Arbeidsorganisatie zoals uiteengezet in de Verklaring inzake de Fundamentele Principes en Rechten op het Werk; de VN-Verklaring inzake de Rechten van Inheemse Volkeren; de Moderne Slavernijwet van het Verenigd Koninkrijk en andere internationale en regionale mensenrechtenverdragen die internationaal erkende normen bevatten waaraan het bedrijfsleven zich moet houden. We zijn ook ondertekenaar van de UN Global Compact-principes, en implementeren die in ons beleid om ervoor te zorgen dat ze toegepast worden in al onze activiteiten.

KBC erkent dat financiële instellingen, net als alle andere ondernemingen, te maken kunnen hebben met praktijken die de mensenrechten schaden. Wij erkennen dat bedrijven, met inbegrip van financiële dienstverleners, op drie manieren in verband kunnen worden gebracht met negatieve gevolgen voor de mensenrechten. Zoals uiteengezet in het UNGP Framework kunnen bedrijven: (i) een negatief effect hebben; (ii) bijdragen aan een negatief effect; of (iii) kunnen hun activiteiten rechtstreeks verband houden met een negatief effect door een bedrijf waarmee ze een zakelijke relatie hebben.

Daarom hebben we het KBC Human Rights-beleid geïmplementeerd voor de relatie met onze stakeholders, waaronder onze klanten, onze leveranciers en onze medewerkers.

Van onze klanten verwachten we als minimale norm dat ze de lokale en internationale wetten en regels respecteren. Dat wordt gecontroleerd door onze Complianceafdeling. Verder passen we in al onze dagelijkse activiteiten de KBC Group Policy on Blacklisted Companies en de KBC Group Policy on Controversial regimes toe. Het betreft bedrijven en landen die worden uitgesloten op basis van betrokkenheid bij een ernstige vorm van schending van de mensenrechten. Voor internationale projectfinancieringen gelden de Equator Principles. Waar relevant vragen we aan onze klanten om aan te tonen dat ze voldoen aan bepaalde industriestandaarden. We hebben een specifiek due diligence-proces ontwikkeld voor kredieten en verzekeringsactiviteiten (Credit Risk Standards on Sustainable and Responsible Lending en de KBC Sustainable and Responsible Insurance Policy). Dat omvat ook procedures voor het geval dat er inbreuken vastgesteld worden, zoals uitsluiting van bedrijven voor al onze activiteiten, het toepassen van een exitstrategie of speciale voorwaarden op bestaande kredieten of verzekeringen. Ook onze investeringsactiviteiten (assetmanagement en eigen beleggingen) ondergaan een interne screening. SRI-beleggingsfondsen worden daarenboven onderworpen aan een bijkomende controle (KBC Asset Management Exclusions List for Sustainable Investments).

We zetten ons ten volle in om de mensenrechten van onze medewerkers te respecteren en te handhaven. U vindt meer daarover (inclusief diverse KPI's in verband met gender, betrokkenheid, ziekteverzuim en werknemersverloop, opleiding etc.) in het hoofdstuk Onze medewerkers, kapitaal, netwerk en relaties. Daarnaast verwachten we ook van onze medewerkers dat ze in hun werk de mensenrechten toepassen en respecteren. Die principes lichten we toe in de *KBC-Gedraglijn voor de groep* (beschikbaar op www.kbc.com). In al onze kernlanden zijn er strikte nationale en internationale wetten en regelgeving voor de bescherming van de mensenrechten. We verwachten van onze medewerkers dat ze handelen volgens de regelgeving en dat ze zich verantwoordelijk gedragen in alles wat ze doen (zie paragraaf We willen verantwoord gedrag bij alle medewerkers stimuleren). Er bestaan bovendien specifieke procedures om de naleving te waarborgen en om klachten te behandelen, waaronder het beleid voor de bescherming van klokkenluiders in de groep.

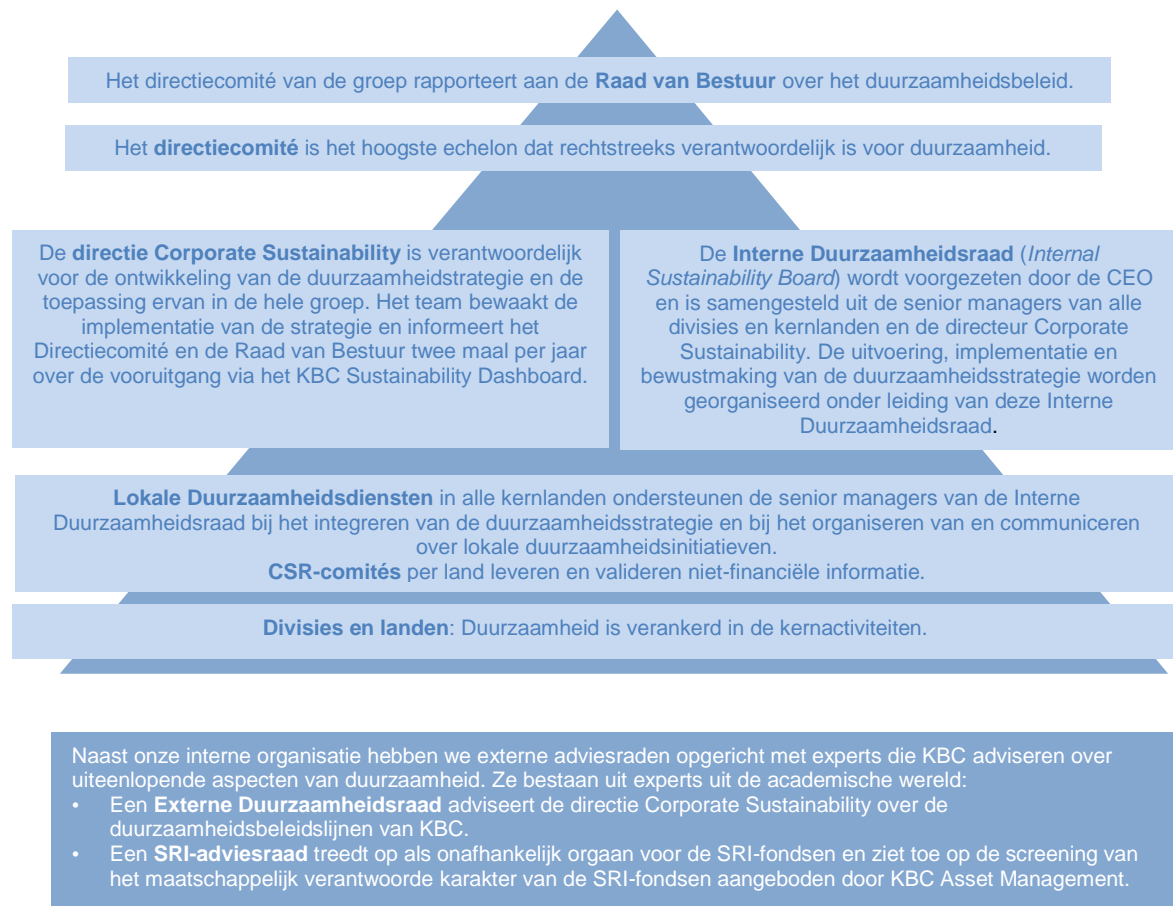
Als bank-verzekeraar werken we ook nauw samen met externe partners, zoals leveranciers. Er gelden dan ook strikte regels en kaders wat betreft inkoop-, verkoop- en uitbestedingsactiviteiten en we evalueren de daaraan verbonden ecologische, maatschappelijke en ethische aspecten, inbegrepen het respecteren van de mensenrechten. Alle leveranciers waarmee we samenwerken, worden gescreend op de KBC-blacklist. Bedrijven die op de blacklist staan sluiten we uit. Hits op Worldcheck worden door onze afdelingen Compliance en Corporate Sustainability grondig onderzocht. We hanteren ook een gestandaardiseerde vragenlijst bij de screening van onze belangrijke leveranciers. Leveranciers die na de screening een positieve evaluatie krijgen, moeten de KBC Sustainability Code of Conduct for Suppliers ondertekenen. Als er inbreuken worden vastgesteld die niet binnen een passende termijn fundamenteel opgelost kunnen worden, beëindigen we de zakelijke relatie.

Door die strikte toepassing van de bovenvermelde duurzaamheidsregels waken we over het reputatie- en financiële risico als gevolg van een mogelijke schending van de mensenrechten en andere controverses in onze kernactiviteiten. Zie ook het hoofdstuk Risicobeheer, onder Bedrijfs- en strategisch risico.

U vindt onze richtlijnen met betrekking tot mensenrechten, blacklists en dergelijke op www.kbc.com. We rapporteren over de toepassing van de *Equator Principles* in ons duurzaamheidsverslag.

Onze duurzaamheidsgovernance

We hebben duurzaamheid verankerd op de verschillende niveaus binnen onze groep. Dat garandeert dat duurzaamheid zowel de aandacht krijgt van de hoogste beslissingsorganen, als breed geïntegreerd wordt in onze activiteiten.

De belangrijkste kernindicatoren (KPI's) die te maken hebben met onze rol in de maatschappij vindt u in het jaarverslag van KBC Groep.

We willen onze ambities waarmaken binnen een strikt risicobeheer (KBC Groep)

Het beheren van risico's maakt volledig deel uit van onze strategie en ons besluitvormingsproces.

- We voeren risicoscans uit om alle top risico's te identificeren.
- We bepalen duidelijk tot waar onze risicobereidheid gaat.
- We vertalen dat naar een strikte limietopvolging per activiteit en per divisie.
- We bewaken het risicoprofiel van bestaande en nieuwe producten door een *New and Active Product Process*.
- We onderwerpen het periodieke planningsproces aan stresstests.
- In alle relevante delen van onze organisatie hebben we onafhankelijke Chief Risk Officers.

Hoewel de activiteiten van een grote financiële groep zijn blootgesteld aan risico's die pas achteraf duidelijk worden, zien we op dit moment een aantal belangrijke uitdagingen voor onze groep. Die beschrijven we in het deel *Ons bedrijfsmodel, onder In welke omgeving zijn we actief?* Daarnaast zijn we als bank-verzekeraar blootgesteld aan typische risico's voor de sector zoals kredietrisico's, marktrisico's, verzekeringstechnische risico's, liquiditeitsrisico's, solvabiliteitsrisico's en niet financiële risico's, waaronder operationele risico's. Een overzicht daarvan vindt u in de tabel.

Ons <i>Three Lines of Defense</i> -model	
1	De business draagt de verantwoordelijkheid voor de beheersing van zijn risico's.
2	De <i>second line of defence</i> omvat de controlefuncties, d.w.z. de risicofunctie en <i>Compliance</i> , die ervoor zorgen dat risico's geïdentificeerd en gemanaged worden door de business.
3	Interne Audit ondersteunt, als onafhankelijke derdelijnscontrole, het Directiecomité, de Raad van Bestuur, het Auditcomité en het Risico- en Compliancecomité bij de bewaking van de effectiviteit en efficiëntie van het interne controle- en risicobeheersysteem.
Typische risico's voor de sector	Hoe gaan we daarmee om?
Kredietrisico	
 Mogelijke negatieve afwijking ten opzichte van de verwachte waarde van een financieel instrument voortvloeiend uit de wanbetaling of wanprestatie door een contractpartij als gevolg van het onvermogen of de onwil tot betaling of prestatie door die partij, of van bepaalde maatregelen van politieke of monetaire autoriteiten in een bepaald land.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • Boeken van waardeverminderingen, nemen van risicobeperkende maatregelen, optimalisering van het algemene kredietrisicoprofiel, rapportering, stress testing, enz.; • Limietssystemen om concentratierisico binnen de kredietportfolio te beheersen.
Marktrisico van tradingactiviteiten	
 Mogelijke negatieve afwijking van de verwachte waarde van een financieel instrument veroorzaakt door wijzigingen in het niveau of de volatiliteit van marktprijzen zoals rente, wisselkoersen, aandelen- en grondstoffenprijzen.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • <i>Historical VaR</i>-methode, BPV en basis risk limieten, <i>greeks</i> en scenariolimieten voor producten met opties, stresstests, enz.
Operationeel risico en andere niet-financiële risico's	
 Operationeel risico is de kans op schade als gevolg van ontoereikendheden of tekortkomingen in de werkwijzen en systemen, menselijke fouten of plotse externe gebeurtenissen met een menselijke of natuurlijke oorzaak. Andere niet-financiële risico's omvatten het reputatierisico, het bedrijfsrisico en strategische risico's, inclusief risico's verbonden aan klimaatverandering.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • <i>Group key controls</i>, Risicoscans, <i>Key Risk Indicators</i> (KRI), enz.
Marktrisico van niet-tradingactiviteiten	
 Structurele marktrisico's, zoals het renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, <i>spread</i> risico, wisselkoersrisico en inflatierisico. Structurele risico's zijn risico's die inherent deel uitmaken van de commerciële activiteit of de langetermijnposities.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • <i>Basis-Point-Value</i> (BPV), gevoeligheid van de <i>Net Interest Income</i>, sensitiviteit per risicotype, stresstests, limietopvolging voor cruciale indicatoren, enz.
Liquiditeitsrisico	
 Risico dat een organisatie niet in staat is om zijn verplichtingen tijdig na te komen zonder hoger dan verwachte kosten te maken.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • Opstellen en testen van noodplannen voor het beheersen van een liquiditeitscrisis; • Liquiditeitsstresstests, beheer van financieringsstructuur, enz.
Verzekeringstechnische risico's	
 Risico's die voortvloeien uit de onzekerheid over de frequentie en de omvang van verzekerde schadegevallen.	<ul style="list-style-type: none"> • Bestaan van een degelijk beheerskader; • Acceptatie-, tarifierings-, schadereserverings-, herverzekerings- en schaderegelingsbeleid, enz.

De belangrijkste kernindicatoren (KPI's) die te maken hebben met solvabiliteit en liquiditeit vindt u in het jaarverslag van KBC Groep.

Bespreking van de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS

- In dit hoofdstuk bespreken we de geconsolideerde resultaten. De niet-geconsolideerde resultaten en balans vindt u in het deel Vennootschappelijke jaarrekening.
- De totale invloed op het nettoresultaat van wisselkoersverschillen van de belangrijkste niet-euromunten samen was niet materieel.
- KBC Verzekeringen en KBC Bank gebruiken hetzelfde geconsolideerde resultaten- en balansschema als hun moedermaatschappij KBC Groep. Dat is een reflectie van de KBC-groep als geïntegreerde bank-verzekeraar.
- Informatie omtrent de belangrijke gebeurtenissen die na het einde van het boekjaar hebben plaatsgevonden: zie Geconsolideerde jaarrekening, Toelichting 6.8.
- Vanaf 2018 passen we IFRS 9 toe. Dat betekent dat de classificatie van financiële activa en verplichtingen en de methodologie inzake waardeverminderingen aanzienlijk zijn gewijzigd. Bijgevolg zijn sommige cijfers van de winst-en-verliesrekening en de balans niet volledig vergelijkbaar met de referentiecijfers voor 2017 (die nog altijd op IAS 39 zijn gebaseerd, aangezien KBC gebruikmaakt van de overgangmaatregelen voor vergelijkende gegevens). Uitgebreidere informatie vindt u in toelichting 1.1 van de geconsolideerde jaarrekening.
- Overzicht van de invloed van de 'overlay' benadering op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening: op de meeste aandelen die aangehouden worden door de verzekeringsondernemingen in de groep wordt de overlaybenadering toegepast. Deze aandelen werden volgens IAS 39 voornamelijk geclassificeerd als Voor verkoop beschikbaar, en zouden volgens IFRS 9 worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Zolang IFRS 17 niet is ingevoerd, d.w.z. tot 1 januari 2022 (onderhevig aan bekrachtiging door de EU), herclassificeert de overlaybenadering de extra volatiliteit die resulteert uit de toepassing van IFRS 9 van de winst-en-verliesrekening naar OCI. De extra volatiliteit als gevolg van IFRS 9, die wordt geherclassificeerd van het nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening naar de 'herwaarderingsreserve FVPL aandelen – overlaybenadering', verwijst naar de niet-gerealiseerde reëlewaardeschommelingen voor een bedrag van -228 miljoen euro. Dat is het verschil tussen (°) het IFRS 9-resultaat zonder toepassing van de overlaybenadering, namelijk -177 miljoen euro aan gerealiseerde en niet-gerealiseerde reëlewaardeschommelingen opgenomen in Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, en (°) het IAS 39-resultaat, namelijk 51 miljoen euro, bestaande uit een netto gerealiseerd resultaat van 110 miljoen euro en een bijzondere waardevermindering van 58 miljoen euro. Meer informatie vindt u in toelichting 1.2.

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

De geconsolideerde resultatenrekening van de KBC Verzekeringsgroep ziet er als volgt uit:

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)	Wijziging	
			in bedrag	in %
Nettorente-inkomsten	507	564	- 57	-10%
Rente-inkomsten	559	610	- 52	-9%
Rentelasten	- 52	- 47	- 5	11%
Verzekeringen Niet-leven (vóór herverzekering)	775	722	53	7%
Verdiende premies	1 601	1 510	91	6%
Technische lasten	- 826	- 788	- 38	5%
Verzekeringen Leven (vóór herverzekering)	- 20	- 60	40	-67%
Verdiende premies	1 361	1 273	88	7%
Technische lasten	- 1 382	- 1 334	- 48	4%
Nettore resultaat uit afgestane herverzekering	- 41	- 8	- 33	435%
Dividendinkomsten	53	58	- 5	-8%
Nettore resultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	63	- 2	65	-2824%
Waarvan resultaat op aandelen (overlaybenadering)	51	-	51	0%
Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa	-	84	- 84	-100%
Netto gerealiseerd resultaat uit schuldinstrumenten tegen reële waarde via OCI	1	-	1	0%
Nettoprovisie-inkomsten	- 341	- 312	- 29	9%
Provisie-inkomsten	142	165	- 24	-14%
Provisielasten	- 483	- 477	- 5	1%
Overige netto-inkomsten	78	63	14	23%
TOTALE OPBRENGSTEN	1 074	1 108	- 34	-3%
Exploitatiekosten	- 476	- 463	- 13	3%
Personeelskosten	- 232	- 231	- 1	1%
Algemene beheerskosten	- 230	- 215	- 14	7%
Afschrijvingen vaste activa	- 14	- 17	3	-18%
Bijzondere waardeverminderingen	- 2	- 12	11	-87%
op leningen en vorderingen	-	0	0	-100%
op financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs en tegen reële waarde via OCI	3	-	3	0%
op voor verkoop beschikbare financiële activa	-	- 11	11	-100%
op goodwill	0	0	0	0%
op overige	- 5	- 2	- 3	202%
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	19	19	- 1	-3%
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN	615	652	- 37	-6%
Belastingen	- 145	- 187	41	-22%
RESULTAAT NA BELASTINGEN	470	465	4	1%
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	0	0	0	-350%
Waarvan m.b.t. beëindigde bedrijfsactiviteiten	0	0	0	0%
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	469	465	4	1%
Waarvan m.b.t. beëindigde bedrijfsactiviteiten	0	0	0	0%

Nettore resultaat

Het geconsolideerde resultaat van de KBC-verzekeringsgroep voor 2018 bedroeg 469 miljoen euro, tegenover 465 miljoen euro het jaar voordien.

De stijging met 4 miljoen euro in het resultaat komt voornamelijk voort uit een hoger technisch resultaat Leven en Niet-leven en lagere belastingen, grotendeels gecompenseerd door lagere nettorente-inkomsten, lagere nettoprovisie-inkomsten, hogere waardeverminderingen op aandelen en een lager resultaat uit herverzekering:

- De verdiende premies Niet-Leven groeien globaal gezien met 6%. In alle entiteiten wordt een stijging genoteerd. De technische lasten stijgen in lijn met de premies maar blijven op een laag niveau door de afwezigheid van grote natuurrampcatastrofes en een beperkt niveau van grote claims. Daarnaast was het resultaat uit afgestane herverzekering negatiever dan in 2017 (minder recuperaties aangezien er minder grote schades waren). Deze elementen verklaren de gunstige gecombineerde ratio van 88,2% (tegenover 87,8% voor boekjaar 2017).
- De verdiende levensverzekeringspremies bedroegen 1 361 miljoen euro in 2018. Daarbij zijn evenwel, conform IFRS, bepaalde types levensverzekeringen uitgesloten (vereenvoudigd: de levensverzekeringen gekoppeld aan beleggingsfondsen). Als we de premie-inkomsten voor die producten meetellen, bedragen de totale premie-inkomsten uit levensverzekeringen ruim 1,8 miljard euro, 3% lager dan in 2017. De interest gegarandeerde producten groeien globaal met 8%. In alle landen wordt een stijging genoteerd. De tak 23

producten dalen sterk ten opzichte van 2017 (-18%), voornamelijk door de blijvende turbulentie op de markten, waardoor het aantal plaatsingen laag blijft.

De stijging in de schadelasten is voornamelijk toe te wijzen aan een hogere voorziening leven als gevolg van het hoger incasso in producten met rentegarantie, gedeeltelijk gecompenseerd door lagere uprenting kosten door afbouw van de Life Capital portefeuille in België.

- Het resultaat uit beleggingen daalt ten opzichte van 2017. De daling situeerde zich vooral bij de lagere rente-inkomsten (dalende opbrengst van obligaties gelinkt aan het algemene financiële klimaat van lage rentevoeten in combinatie met lagere obligatievolumes op de balans) en hogere waardeverminderingen op aandelen, gelinkt aan de negatieve evolutie van de beurzen.
- De exploitatiekosten stijgen met 3% ten opzichte van 2017. De stijging is gesitueerd bij de algemene beheerskosten (onder andere strategische en regulatorie projecten en integratie UBB Life) en in mindere mate bij de personeelskosten (onder andere indexatie en extra personeel voor strategische en regulatorie projecten).

Bespreking van het technische en niet-technische resultaat

(in miljoenen euro)	Leven	Niet-leven	Niet-technische rekening	Totaal rekening
2018 (IFRS 9)				
Verdiende verzekeringspremies vóór herverzekering	1 361	1 601	-	2 962
Verzekeringstechnische lasten vóór herverzekering	- 1 382	- 826	-	- 2 208
Nettoprovisie-inkomsten	- 30	- 311	-	- 341
Nettoresultaat uit afgestane herverzekering	- 2	- 39	-	- 41
Algemene beheerskosten	- 147	- 249	- 3	- 399
Interne schaderegelingskosten	- 9	- 59	-	- 67
Indirecte acquisitiekosten	- 31	- 70	-	- 100
Administratiekosten	- 108	- 120	-	- 228
Beheerskosten voor beleggingen	0	0	- 3	- 3
Technisch resultaat	- 199	176	- 3	- 26
Nettorente-inkomsten	-	-	507	507
Netto dividendinkomsten	-	-	53	53
Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	-	63	63
Netto gerealiseerd resultaat van schuldinstrumenten tegen reële waarde met verwerking via OCI	-	-	1	1
Overige netto-inkomsten	-	-	0	0
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	- 2	- 2
Toewijzing aan de technische rekeningen	508	79	- 586	0
Technisch-financieel resultaat	308	255	33	596
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	-	19	19
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN	308	255	51	615
Belastingen	-	-	-	- 145
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-	-	-	470
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	-	-	-	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	-	-	-	469
2017 (IAS 39)				
Verdiende verzekeringspremies vóór herverzekering	1 273	1 510	-	2 784
Verzekeringstechnische lasten vóór herverzekering	- 1 334	- 788	-	- 2 122
Nettoprovisie-inkomsten	- 20	- 292	-	- 312
Nettoresultaat uit afgestane herverzekering	1	- 9	-	- 8
Algemene beheerskosten	- 140	- 247	- 3	- 389
Interne schaderegelingskosten	- 8	- 56	-	- 65
Indirecte acquisitiekosten	- 31	- 73	-	- 103
Administratiekosten	- 100	- 118	-	- 218
Beheerskosten voor beleggingen	0	0	- 3	- 3
Technisch resultaat	- 219	175	- 3	- 47
Nettorente-inkomsten	-	-	564	564
Nettodividendinkomsten	-	-	58	58
Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	-	- 2	- 2
Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	84	84
Overige netto-inkomsten	-	-	- 10	- 10
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	- 12	- 12
Toewijzing aan de technische rekeningen	536	87	- 623	0
Technisch-financieel resultaat	317	262	54	634
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	-	19	19
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN	317	262	73	652
Belastingen	-	-	-	- 187
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-	-	-	465
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	-	-	-	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	-	-	-	465

Resultaat schadeverzekeringen

Het resultaat van schadeverzekeringen voor 2018 (255 miljoen euro) is in lijn met het resultaat van 2017 (262 miljoen euro).

In 2018 bedroegen de verdiende premies van schadeverzekeringen 1 601 miljoen euro, een aanzienlijke toename van 6% in vergelijking met 2017. De verandering in België bedroeg +3%, in Tsjechië +15% en in de drie andere Centraal- en Oost-Europese markten samen +14%. De stijging werd vooral genoteerd in auto (zowel burgerrechtelijke aansprakelijkheid auto als omnium) en brand. Samen met algemene burgerrechtelijke aansprakelijkheid, ongevallen en ziekte vertegenwoordigen deze takken 86% van de verdiende premies niet-leven.

De technische lasten van schadeverzekeringen bedroegen -826 miljoen euro in 2018 en stijgen in lijn met de gestegen premies, maar blijven op een laag niveau door de afwezigheid van grote natuurrampen en een beperkt niveau van grote schades. Daarnaast werd 2017 ook gekenmerkt door een aantal terugnames van provisies, onder meer de terugname van de indexeringsvoorziening (26m) ten gevolge van een wijziging in waarderingsregel.

De algemene beheerskosten stijgen met 1%.

Dankzij de hogere verdiende premies en de gelimiteerde stijgingen in technische lasten en beheerskosten, eindigt de gecombineerde ratio op groepsniveau op een excellente 88,2% (tegenover 87,8% in 2017). In alle markten bevindt de gecombineerde ratio zich ruim onder de 100%.

Niet Leven in %	2018	2017
Netto schade-ratio	56,6%	55,5%
Netto kostenratio (t.o.v. netto uitgegeven premie)	31,6%	32,3%
Netto gecombineerde ratio	88,2%	87,8%

Resultaat levensverzekeringen

Het resultaat van levensverzekeringen voor 2018 (308 miljoen euro) ligt 3% onder het resultaat voor 2017 (317 miljoen euro).

In 2018 bedroegen de verdiende premies van levensverzekeringen 1 361 miljoen euro, een stijging met 7% ten opzichte van 2017.

De verkopen in Leven (inclusief tak 23) dalen met 3% in vergelijking met vorig jaar. De producten met rentegarantie stijgen met 8% (ondanks de minder aantrekkelijke gegarandeerde interestvoeten en dankzij de integratie van UBB Life), terwijl de tak 23 producten daarentegen dalen met 18%. Deze trend speelt voornamelijk in België (rentegarantie +8%; tak 23 -27%) en in mindere mate in Tsjechië (rentegarantie +5%; tak 23 – 1%), terwijl we in andere Centraal- en Oost-Europese markten een meer gemengd beeld opmerken. Zo daalt de verkoop van tak 23 producten in Hongarije ten opzichte van vorig jaar, terwijl deze stijgt in Slowakije en Bulgarije. In totaal maakten de producten met rentegarantie in 2018 iets meer dan 61% uit van de verkopen en namen de levensverzekeringen gekoppeld aan beleggingsfondsen 39% voor hun rekening, terwijl in 2017 de verhouding nog 54% rentegarantie versus 46% beleggingsfondsen was.

De stijging in de schadelasten is voornamelijk toe te wijzen aan een hogere voorziening leven als gevolg van het hoger incasso in producten met rentegarantie, gedeeltelijk gecompenseerd door lagere uprenting kosten door afbouw van de Life Capital portefeuille in België.

Het resultaat uit beleggingen daalt ten opzichte van 2017. De daling situeerde zich vooral bij de lagere rente-inkomsten (dalende opbrengst van obligaties gelinkt aan het algemene financiële klimaat van lage rentevoeten in combinatie met lagere obligatievolumes op de balans) en hogere waardeverminderingen op aandelen, gelinkt aan de negatieve evolutie van de beurzen.

Niet-technisch resultaat

Het niet-technische resultaat (51 miljoen euro) voor 2018 is lager dan in 2017 en bevat geen uitzonderlijke elementen.

Belastingen

De belastingen voor 2018 bedragen -145 miljoen euro, hetgeen resulteert in een belastingdruk van bijna 24%. De belastingdruk is gedaald (bijna 29% in 2017) dankzij de Belgische belastinghervorming. Verder was er in 2017 ook wel de eenmalige impact van deze hervorming op de uitgestelde belastingen (- 7 miljoen euro).

Geconsolideerde balans

(in miljoenen euro)	31-12-2018 (IFRS 9)	31-12-2017 (IAS 39)	Wijziging	Wijziging
			in bedrag	in %
ACTIVA				
Geldmiddelen, tegoeden bij centrale banken en andere zichtdeposito's bij kredietinstellingen	246	312	- 65	-20,9%
Financiële activa	35 026	36 735	-1 709	-4,7%
Aangehouden voor handelsdoeleinden	-	11	- 11	-100,0%
Vanaf eerste opname aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	14 421	-14 421	-100,0%
Voor verkoop beschikbaar	-	14 563	-14 563	-100,0%
Leningen en vorderingen	-	2 553	-2 553	-100,0%
Tot einde looptijd aangehouden	-	5 185	-5 185	-100,0%
Geamortiseerde kostprijs	7 481	-	7 481	-
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI (other comprehensive income)	12 418	-	12 418	-
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	15 125	-	15 125	-
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	11	-	11	-
Afdekkingsderivaten	3	2	1	29,2%
Deel van de herverzekeraar in technische voorzieningen, verzekeringen	120	131	- 11	-8,4%
Belastingvorderingen	43	33	10	29,1%
Actuele belastingvorderingen	32	28	4	14,9%
Uitgestelde belastingvorderingen	10	5	5	113,3%
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	46	47	- 2	-3,3%
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	300	274	26	9,5%
Goodwill en andere immateriële vaste activa	143	130	13	9,7%
Overige activa	663	733	- 70	-9,6%
TOTAAL ACTIVA	36 586	38 395	-1 809	-4,7%
VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN				
Financiële verplichtingen	14 532	15 571	-1 039	-6,7%
Tegen geamortiseerde kostprijs	1 535	1 950	- 415	-21,3%
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	12 965	13 585	- 620	-4,6%
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	17	34	- 17	-50,6%
Afdekkingsderivaten	33	36	- 3	-9,3%
Technische voorzieningen vóór herverzekering	18 388	18 721	- 332	-1,8%
Belastingverplichtingen	277	358	- 82	-22,8%
Actuele belastingverplichtingen	76	65	11	16,6%
Uitgestelde belastingverplichtingen	201	293	- 92	-31,5%
Voorzieningen voor risico's en kosten	6	5	0	4,4%
Overige verplichtingen	655	688	- 32	-4,7%
TOTAAL VERPLICHTINGEN	33 858	35 343	-1 485	-4,2%
Totaal eigen vermogen	2 728	3 051	- 323	-10,6%
Eigen vermogen van de aandeelhouders	2 728	3 052	- 324	-10,6%
Minderheidsbelangen	0	- 1	0	-66,9%
TOTAAL VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN	36 586	38 395	-1 809	-4,7%

Eind 2018 bedroeg het geconsolideerd balanstotaal van KBC Verzekeringen 36 586 miljoen euro, 4,7% lager dan eind 2017.

De beleggingen gerelateerd aan tak 23 en de effectenportefeuille (obligaties en aandelen) vormen samen bijna 90% van de activa.

Leningen en voorschotten

De hypothecaire kredieten stijgen met 397 miljoen euro ten opzichte van vorig jaar. Het betreft de aankoop van kredieten toegestaan aan particulieren van KBC Bank NV. Deze beweging wordt gedeeltelijk gecompenseerd door minder vorderingen op kredietinstellingen.

Effectenportefeuille (exclusief gerelateerd aan tak 23)

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Voor verkoop beschikbaar		14 563
Tot einde looptijd aangehouden		5 185
Geamortiseerde kostprijs	4 679	
OCI	12 418	
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeverminderingen in de winst-en-verliesrekening	1 277	
Totaal	18 374	19 747
Aandelen	7,2%	7,3%
Obligaties	92,8%	92,7%

De effectenportefeuille (geen rekening houdend met beleggingen gerelateerd aan tak 23 producten) daalt met 1,4 miljard ten opzichte van vorig jaar, voornamelijk door obligaties die op hun eindvervaldag zijn gekomen. Het merendeel van de effectenportefeuille blijft belegd in obligaties.

Technische voorzieningen en financiële verplichtingen tak 23

De financiële verplichtingen gerelateerd aan tak 23 producten dalen met iets meer dan 4% of 603 miljoen euro voornamelijk als gevolg van negatieve koersevoluties.

De technische voorzieningen Leven dalen met bijna 3% of -424 miljoen euro ten opzichte van vorig jaar doordat hoge volumes aan het einde kwamen van de gegarandeerde interest periode. Deze kapitalen werden slechts deels in andere producten (o.a. tak 23) geïnvesteerd.

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017	Wijziging in bedrag	Wijziging in %
Financiële verplichtingen tak 23	12 949	13 552	- 603	-4,4%
Technische andere voorzieningen dan tak 23	18 388	18 721	-332	-1,8%
Voorzieningen Niet Leven	3 414	3 323	91	2,7%
Voorzieningen Leven	14 974	15 398	-424	-2,8%
TOTAAL	31 337	32 273	- 936	-2,9%

Het deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen daalt met -11 miljoen euro.

Overige financiële verplichtingen

De daling in de financiële verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs betreft afgelopen schulden met betrekking tot repo's met KBC Bank NV.

Belastingverplichtingen

De uitgestelde belastingverplichtingen dalen met -92 miljoen euro, voornamelijk door de afname van de marktwaarde van de financiële verplichtingen gewaardeerd aan reële waarde via OCI en als gevolg van de invloed gerelateerd aan de eerste toepassing van IFRS 9.

Eigen vermogen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totaal eigen vermogen	2 728	3 051

Het geconsolideerde eigen vermogen daalde met 323 miljoen euro, met een aantal compenserende elementen, zie onderstaande tabel.

(in miljoenen euro)	31-12-2018
Totaal wijziging eigen vermogen	
Invoed gerelateerd aan de eerste toepassing van IFRS 9	- 149
Aandeel van de groep in het resultaat van het boekjaar	469
Uitgekeerde dividenden	- 243
OCI rechtstreeks erkend in eigen vermogen	- 401
Kapitaalsverlaging	0

Het gaat hierbij om:

- een eenmalige impact naar aanleiding van de implementatie van de IFRS9 standaard (-149 miljoen euro).
- een uitkering van een interimdividend voor 2018 ten bedrage van 235 miljoen euro, en een slotdividend van 8 miljoen euro met betrekking tot vorig boekjaar.
- een daling van de herwaarderingsreserves met -401 miljoen euro. Deze afname komt voornamelijk vanuit de obligaties (-168 miljoen euro) en de aandelen (-228 miljoen euro).
- Het aandeel van de groep in het resultaat van het boekjaar, ten belope van +469 miljoen euro.

Een gedetailleerd overzicht van de wijzigingen in het eigen vermogen vindt u in het deel Geconsolideerde jaarrekening, onder Geconsolideerde vermogensmutaties.

Solvabiliteit (volgens Solvency II)

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Beschikbaar kapitaal	3 590	3 865
Kapitaalvereiste	1 651	1 823
Solvency II ratio	217%	212%
Solvabiliteitssurplus	1 939	2 042

De stijging in solvabiliteitsratio van 212% vorig jaar tot 217% einde 2018 is voornamelijk het gevolg van:

- Daling van de aandelenmarkten (Eurostoxx 600 daalde met 18%), zorgt voor minder beschikbaar kapitaal, maar verlaagt ook het risico dat de aandelenmarkten nog verder zullen dalen, waardoor er minder benodigd kapitaal moet aangehouden worden. Per saldo is er dus een positief effect op de ratio.
- Hogere volatiliteitscorrectie veroorzaakt door hogere Europese spreads, die een positief effect heeft.
- Deels tenietgedaan door een vlakkere interestcurve: stijgende interestvoeten op korte termijn en dalende interestvoeten op de lange termijn.

Bestemming van het resultaat van KBC Verzekeringen NV over 2018

Voor boekjaar 2018 bedraagt het te bestemmen resultaat +371 miljoen euro op basis van de enkelvoudige jaarrekening. De Raad van Bestuur zal aan de Algemene Vergadering voorstellen een bedrag van 368 miljoen euro uit te keren als dividend en 3 miljoen euro als werknemersparticipatie. Hiervan werd reeds een interimdividend uitgekeerd van 235 miljoen euro in het vierde kwartaal van 2018.

Omstandigheden die de ontwikkeling van de vennootschap aanzienlijk kunnen beïnvloeden

Verzekeringsactiviteiten brengen typische risico's met zich mee, zoals kredietrisico's, marktrisico's, liquiditeitsrisico's en verzekeringstechnische risico's, maar ook operationele risico's. Die risico's beheersen is een van de meest cruciale

opdrachten voor het management. Voor meer informatie over het beheer van deze risico's verwijzen we naar het hoofdstuk "Risicobeheer".

Onderzoek en ontwikkeling

Als groep moeten we blijven inspelen op de wisselende behoeftes van de cliënt en op de voortdurend veranderende marktomstandigheden. De commerciële relatie met onze cliënten wordt meer en meer bepaald door een stringent wettelijk kader dat de cliënt wil beschermen en zijn belangen verdedigen. Voldoen aan die regelgeving is uiteraard het minimum, maar het vertrouwen in KBC zal vooral worden bepaald door hoe de cliënt de dienstverlening van KBC ervaart.

In verschillende vennootschappen van de groep worden activiteiten inzake onderzoek en ontwikkeling verricht die kaderen binnen een programma dat tot doel heeft om nieuwe en innovatieve financiële producten en diensten te ontwikkelen. We lanceerden in de afgelopen jaren tal van succesvolle mobiele en andere innovatieve toepassingen.

Informatie over bijkantoren

KBC Verzekeringen heeft geen bijkantoren.

Overige informatie

Informatie over het gebruik van financiële instrumenten en *hedge accounting* vindt u in het deel Geconsolideerde jaarrekening, onder meer Toelichting 1.2, 3.3 en 4.0, en in het hoofdstuk Risicobeheer.

Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid

KBC Verzekeringen is blootgesteld aan een aantal typische risico's voor de sector, zoals interestrisico, wisselkoersrisico, risico van aangegane verzekeringsverplichtingen, kredietrisico, operationele risico's enz.

In dit hoofdstuk concentreren we ons op ons risicobeleidsmodel en op de belangrijkste sectorgebonden risico's die we lopen. De algemene risico's (die verband houden met de macro-economische situatie, concurrentie, regelgeving, enz.) omschrijven we in het hoofdstuk Ons bedrijfsmodel.

Uitgebreidere informatie vindt u in het *Solvency and Financial Condition Report* (SFCR), dat eind mei 2019 beschikbaar zal zijn, en in het Risk Report van KBC, dat beschikbaar is op www.kbc.com (het Risk Report werd niet geauditeerd door de commissaris).

Specifieke informatie over de verzekeringsactiviteiten van de groep vindt u in het deel Geconsolideerde jaarrekening in Toelichtingen 3.7 en 5.6.

De commissarissen hebben de informatie in dit hoofdstuk die deel uitmaakt van de IFRS-jaarrekening, geauditeerd. Het betreft de volgende delen:

- Risicobeleid;
- de Tabel Solvabiliteit, KBC Verzekeringen (geauditeerde delen zijn aangegeven in een voetnoot bij de tabel), ORSA en Stresstests;
- Verzekeringstechnisch risico;
- Marktrisico van niet-tradingactiviteiten: de inleiding, de delen Beheer van het marktrisico van niet-tradingactiviteiten, Renterisico (met uitzondering van de tabellen Invloed van een parallelle stijging van de rentecurve met 10 basispunten voor KBC Verzekeringen en Indeling van de reserves voor tak 21 naar rentegarantie, verzekeringsactiviteiten), Wisselkoersrisico en Overzicht blootstelling aan overheidsobligaties;
- Kredietrisico: de inleiding, de tabel Samenstelling beleggingsportefeuille KBC Verzekeringen en de tabel Kredietrisico op (her)verzekeraars, per risicoklasse.

Risicobeleid

Het risicobeleid van KBC Verzekeringen zit volledig vervat in het risicobeleid van de KBC-groep. Hieronder geven we het risicobeidsmodel van de KBC-groep.

De voornaamste onderdelen van ons risicobeidsmodel zijn:

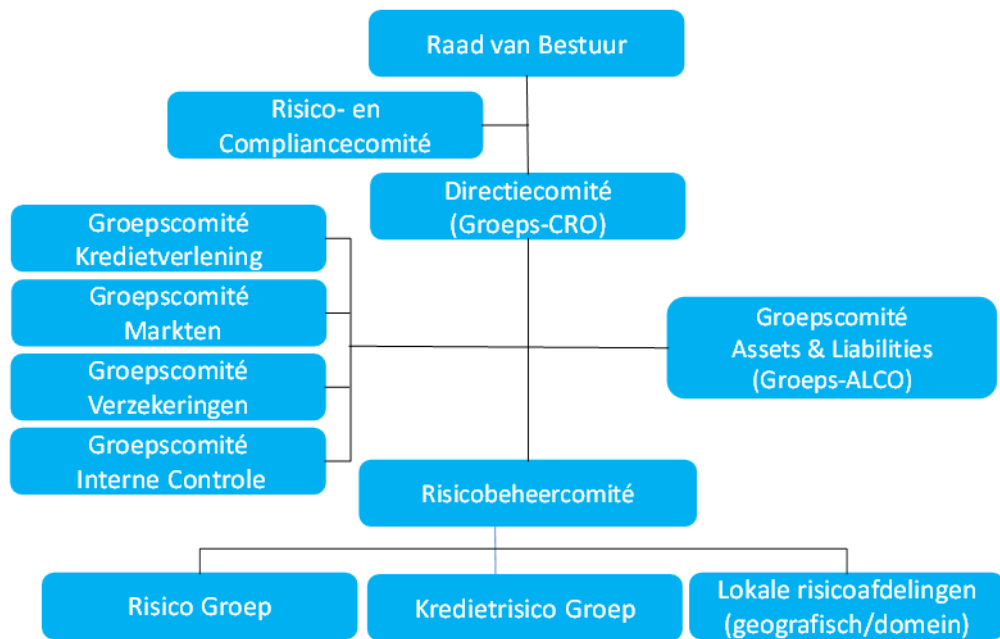
- de Raad van Bestuur, bijgestaan door het Risico- en Compliancecomité (RCC), die jaarlijks beslist over en toezicht houdt op de risicobereidheid en de risicostrategie. De Raad zorgt ook voor de ontwikkeling van een gezonde en consistente groepswijde risicocultuur, gestoeld op een volledig begrip van de risico's die de groep loopt en hoe ze worden beheerd, rekening houdend met de risicobereidheid van de groep.
- het Directiecomité, ondersteund door activiteitgebonden risicocomités, dat het geïntegreerde managementcomité voor risicobeheer is en dat risicobereidheid, strategie en het bepalen van performancedoelstellingen aan elkaar koppelt;
- het Risicobeheercomité en activiteitgebonden risicocomités gemandateerd door het Directiecomité;
- risicobewuste commerciële managers die optreden als eerste verdedigingslinie voor een gezond risicobeheer binnen de groep;
- één enkele, onafhankelijke risicofunctie die de chieft risk officer van de groep (groeps-CRO), lokale CRO's en risicofuncties en de groepsrisicofunctie omvat. De risicofunctie vormt (een deel van) de tweede verdedigingslinie en Interne Audit vormt de derde verdedigingslinie.

Relevante risicobeheerorganen en controlefuncties:

- Directiecomité:
 - doet voorstellen aan de Raad van Bestuur over de risico- en kapitaalstrategie, de risicobereidheid en het algemene concept van het risicobeheerkader;
 - beslist over de geïntegreerde en voor specifieke risicotypes opgestelde risicobeheerkaders en ziet toe op de implementatie ervan in de hele groep;
 - wijst kapitaal toe aan activiteiten om het risicogewogen rendement te maximaliseren;
 - treedt op als het belangrijkste risicocomité en behandelt essentiële onderwerpen die de specifieke risicocomités of het Groepscomité Assets & Liabilities (Groeps-ALCO) doorsturen;
 - bewaakt de voornaamste risicoblootstelling van de groep zodat die blijft overeenstemmen met de risicobereidheid.
- Groeps-ALCO:
 - is een businesscomité dat het Directiecomité bijstaat op het vlak van (geïntegreerd) balansbeheer op groepsniveau. Het comité behandelt onderwerpen die betrekking hebben op ALM en liquiditeitsrisico.
- Risicocomités:
 - Het Risicobeheercomité helpt het Directiecomité te beoordelen of het risicobeheerkader van KBC volstaat en nageleefd wordt, en bepaalt en implementeert de visie, missie en strategie voor de CRO-diensten van de KBC-groep.
 - De activiteitgebonden Groepsrisicocomités (respectievelijk voor kredietverlening, markten en verzekeringen) ondersteunen het Directiecomité bij het vaststellen en bewaken van limieten voor die activiteiten op groepsniveau. Liquiditeits- en ALM-kwesties met betrekking tot die activiteiten worden behandeld door het Groeps-ALCO.
 - Het Groepscomité Interne Controle (GICC) ondersteunt het Directiecomité bij het bewaken en verbeteren van de kwaliteit en effectiviteit van het internecontrolesysteem van KBC.
- Om de risicofunctie een krachtigere stem te geven en ervoor te zorgen dat de beslissingsorganen van de bedrijfsentiteiten passend worden uitgedaagd op het vlak van risicobeheer en daarover deskundig advies krijgen, heeft KBC in de hele groep onafhankelijke chieft risk officers (CRO's) ingezet volgens een logische segmentatie op basis van entiteit en/of divisie. Een nauwe samenwerking met de business is verzekerd, omdat ze deelnemen aan het lokale beslissingsproces en hun vetorecht kunnen uitoefenen als dat nodig is. De onafhankelijkheid van de CRO's is verzekerd door hun rechtstreekse rapportering aan de Groeps-CRO.
- Risico Groep en Kredietrisico Groep (samen de groepsrisicofunctie) hebben een aantal taken, waaronder de bewaking van risico's op overkoepelend groepsniveau, de ontwikkeling van risico- en kapitaalmodellen (terwijl de businessmodellen doorgaans worden ontwikkeld door de business), onafhankelijke waarderings van alle risico- en kapitaalmodellen, de ontwikkeling van risicokaders en advies geven en rapporteren over kwesties die worden behandeld door het Groepsdirectiecomité en de risicocomités. Waar nodig worden speciale werkgroepen opgericht met vertegenwoordigers uit de risicofunctie en de business om opkomende risico's of onverwachte ontwikkelingen op geïntegreerde wijze (met aandacht voor alle risicotypes) aan te pakken.

Jaarlijks wordt de performantie beoordeeld als onderdeel van de *Internal Control Statement* (Verklaring Effectieve Leiding).

Hieronder vindt u een vereenvoudigd schema van ons risicobeleidsmodel.

> Meer informatie over risicobeheer vindt u in ons Risk Report op www.kbc.com, onder Investor Relations > Rapporten > Risicorapporten.

Risicobereidheid

De algemene verantwoordelijkheid van het management van een financiële instelling kan worden omschreven als het beheer van kapitaal, liquiditeit, rendement (inkomsten tegenover kosten) en risico's, die vooral ontstaan uit de bijzondere situatie van banken en verzekeraars als risico-omzetters. Het nemen en omzetten van risico's maakt integraal deel uit – en is dus een onvermijdelijk gevolg – van de activiteiten van een financiële instelling. Het is dan ook niet de bedoeling van KBC om alle betrokken risico's uit te sluiten (risicomijding), maar wel om ze te identificeren, controleren en beheren voor een optimaal gebruik van zijn beschikbare kapitaal (d.w.z. risico's nemen om waarde te creëren).

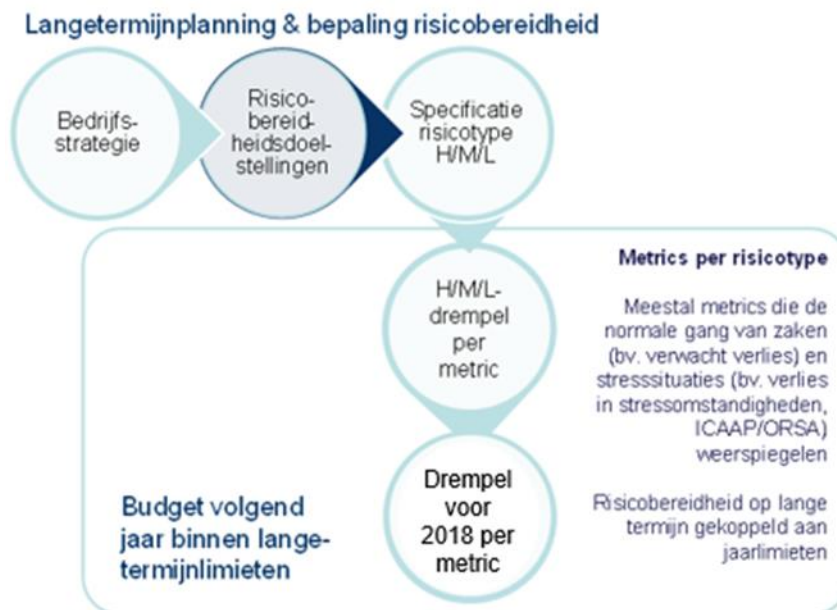
Hoeveel risico KBC bereid is te nemen en zijn risicotolerantie zitten vervat in het begrip risicobereidheid. Het is een belangrijk instrument in het algemene (risico)beheer van de KBC-groep. Want uitdrukkelijk uitspreken hoeveel en welke risico's – zowel kwalitatief als kwantitatief – we willen nemen, helpt ons de risico's beter te begrijpen en te beheren.

KBC omschrijft risicobereidheid als hoeveel en welk type risico het kan en wil aanvaarden om zijn strategische doelstellingen na te streven.

De mogelijkheid om risico te aanvaarden (ook de risicodragende capaciteit genoemd) wordt beperkt door zowel financiële verplichtingen (beschikbaar kapitaal, liquiditeitsprofiel, enz.) als niet-financiële verplichtingen (reglementen, wetten, enz.), terwijl de bereidheid om risico te aanvaarden afhankelijk is van de belangen van de verschillende stakeholders (aandeelhouders, schuldeisers, werknemers, management, toezichthouders, klanten, enz.). Een belangrijke factor bij de bepaling van de risicobereidheid is dan ook dat de organisatie haar belangrijkste stakeholders en hun verwachtingen kent.

De risicobereidheid van KBC wordt beschreven in een risicobereidheidsverklaring (Risk Appetite Statement, RAS), die wordt opgesteld op groeps- en lokaal niveau. De risicobereidheidsverklaring weerspiegelt de visie van de Raad van Bestuur en het topmanagement over risico's nemen in het algemeen, en over het aanvaardbare niveau en de samenstelling van risico's, om te verzekeren dat ze coherent zijn met het gewenste rendement. De verklaring is gebaseerd op risicobereidheidsdoelstellingen die rechtstreeks gekoppeld zijn aan de bedrijfsstrategie en geeft een kwalitatieve beschrijving van het speelveld van de KBC-groep. Die overkoepelende risicobereidheidsdoelstellingen worden verder gespecificeerd in kwalitatieve en kwantitatieve verklaringen voor de verschillende risicotypes. De risicobereidheid op lange termijn wordt ingedeeld als Hoog (H), Medium (M) of Laag (L) op basis van de metrics en drempels die worden bepaald in de *risicobereidheidsondersteunende oefening* die wordt uitgevoerd voor de belangrijkste risicotypes. De bepaling van de risicobereidheid en de daarmee samenhangende drempels per metric bepalen de langetermijnbovengrens voor KBC. De specifieke limieten per risicotipe voor 2019 komen overeen met de langetermijnbovengrens, maar kunnen worden verlaagd. De limieten worden naar de lagere entiteiten uitgewaaierd.

Meer informatie daarover vindt u in het Risk Report van KBC op www.kbc.com.

Solvabiliteit van KBC Verzekeringen

In de tabel hieronder vindt u informatie over de solvabiliteit van KBC Verzekeringen.

De solvabiliteit van KBC Verzekeringen wordt berekend op basis van Solvency II, het nieuwe regelgevingskader voor verzekeraars in Europa dat van kracht is sinds 1 januari 2016. Terwijl de Solvency I-vereisten gebaseerd waren op volumes, gaat Solvency II uit van de risico's. Het wil solvabiliteitsvereisten invoeren die de risico's van ondernemingen beter weerspiegelen en een toezichtstelsel introduceren dat voor alle EU-lidstaten consistent is. KBC valt onder het Solvency II-stelsel voor al zijn verzekeringsdochters.

Solvabiliteit, KBC Verzekeringen (incl. volatiliteitsaanpassing) (Solvency II, in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Eigen vermogen	3 590	3 865
Tier 1	3 090	3 365
Eigen vermogen van de aandeelhouders volgens IFRS	2 728	3 051
Dividenduitkering	-132	-8
Aftrek van immateriële vaste activa en goodwill (na belastingen)	-124	-128
Waarderingsverschillen (na belastingen)	341	403
Volatiliteitsaanpassing	313	43
Overige	-35	3
Tier 2	500	500
Achtergestelde schulden	500	500
Solvabiliteitskapitaalvereiste (SCR)	1 651	1 823
Solvency II-ratio	217%	212%
Solvabiliteitssurplus boven SCR	1 939	2 042

Meer informatie vindt u in het Risk Report van KBC Groep, dat beschikbaar is op www.kbc.com

ORSA

Naast de geïntegreerde aanpak op groepsniveau voeren KBC Verzekeringen en zijn verzekerings- en herverzekeringdochtermaatschappijen regelmatig een beoordeling van hun eigen risico en solvabiliteit (*Own Risk and Solvency Assessment*, ORSA) uit, zoals vereist door Solvency II. Net zoals bij het ICAAP is het doel van de ORSA erop toe te zien en ervoor te zorgen dat de business op een gezonde en voorzichtige manier wordt geleid en dat de KBC-verzekeringsgroep voldoende gekapitaliseerd is, rekening houdend met zijn risicoprofiel en de kwaliteit van zijn risicobeheer- en controleomgeving. ORSA maakt grotendeels gebruik van dezelfde kernprocessen als ICAAP, zoals APC, bepaling van de risicobereidheid en bedrijfs-, risico- en kapitaalbeheerprocessen. Waar nodig worden die processen aangepast om rekening te houden met de specifieke aard van de (her)verzekeringsactiviteiten en te voldoen aan de Solvency II-vereisten.

Stresstests

Stresstests vormen een belangrijk risicobeheerinstrument dat een meerwaarde biedt voor zowel strategische processen als het dagelijkse risicobeheer (risico's vaststellen, risicobereidheid en -begrenzing bepalen, enz.). Stresstests maken daarom integraal deel uit van ons risicobeheerkader en zijn een belangrijk onderdeel van de ORSA.

Voor ons is stresstesting een proces dat managementbeslissingen ondersteunt. Het gebruikt daarbij allerlei technieken om de mogelijke negatieve invloed op de (financiële) toestand van KBC te beoordelen van specifieke gebeurtenissen en/of ontwikkelingen in risicofactoren, gaande van aannemelijk tot extreem, uitzonderlijk of onwaarschijnlijk.

Het is dus een belangrijk instrument om oorzaken van kwetsbaarheid op te sporen en vervolgens te beoordelen of we over voldoende kapitaal beschikken om de risico's die we lopen, te dekken. Daarom bevat de APC ook gevoeligheden voor kritieke veronderstellingen die worden gebruikt in het basisscenario. Daarnaast wordt de APC aangevuld met een speciale

geïntegreerde stresstest die gelijktijdig wordt uitgevoerd. De gevoeligheden en stresstests zijn ontworpen om te garanderen dat:

- de beslissingen over de financiële planning en de risicobereidheid en -begrenzing niet alleen gebaseerd zijn op een basisscenario, maar ook rekening houden met de invloed van moeilijkere macro-economische en financiële marktscenario's;
- het kapitaal en de liquiditeit op groepsniveau ook in moeilijke omstandigheden op een aanvaardbaar niveau blijven.

De kapitaalratio's die eruit voortvloeien, worden vergeleken met interne en reglementaire kapitaaldoelstellingen.

In de context van het herstelplan (*recovery plan*) worden nog strengere scenario's en gevoeligheden onderzocht. Die scenario's focussen op gebeurtenissen die ertoe leiden dat de reglementaire kapitaalvereisten niet gehaald worden. Op die manier geeft het herstelplan een bijkomend inzicht in belangrijke kwetsbaarheden van de groep en in de risicoverminderende maatregelen die het management kan nemen als het omschreven risicoscenario zich zou voordoen.

KBC voert nog heel wat andere stresstests uit, die waardevolle informatie opleveren om de kapitaaltoereikendheid van de groep te beoordelen. Het gaat dan onder meer over wettelijk verplichte stresstests, ad hoc geïntegreerde stresstests en stresstests voor specifieke risicotypes of portefeuilles op groepsniveau en lokaal niveau. Die stresstestresultaten zijn een waardevolle input bij het bepalen van gevoeligheden in de APC-planning.

Verzekeringstechnisch risico

Beheer van het verzekeringstechnische risico

De Groepsrisicofunctie zorgt voor de ontwikkeling en uitrol van een groepskader voor het beheer van verzekeringsrisico's. Ze is verantwoordelijk voor het ondersteunen van de lokale implementatie en het functioneel aansturen van het verzekeringsrisicobeheer van de verzekeringsdochtermaatschappijen.

Het verzekeringsrisicobeheerkader is hoofdzakelijk opgebouwd rond de volgende bouwstenen:

- de identificatie en analyse van belangrijke verzekeringsrisico's door onder andere de analyse van nieuw opduikende risico's, concentratie- of accumulatie-risico's en de ontwikkeling van vroege waarschuwingssignalen;
- gepaste risicomaatstaven en het gebruik ervan om toepassingen te ontwikkelen die het bedrijf moeten helpen om maximale aandeelhouderswaarde te creëren. Voorbeelden daarvan zijn *best estimate*-waarderingen van verzekeringsverplichtingen, ex-postwinstgevendheidsanalyses, de modellering van natuurrampen en andere Leven-, Niet-leven- en gezondheidsrisico's, stresstests en berekeningen van het vereiste interne kapitaal;
- het bepalen van verzekeringsrisicolimieten en controleren of die worden nageleefd, alsook het geven van advies over herverzekeringprogramma's.

Wat is het?

Verzekeringstechnische risico's vloeien voort uit de onzekerheid over de frequentie van verzekerde schadegevallen en over de schadegrootte. Al die risico's worden onder controle gehouden door een gepast acceptatie-, tarifierings-, schadereserverings-, herverzekerings- en schaderegelingsbeleid van het lijnmanagement enerzijds en een onafhankelijk verzekeringsrisicobeheer anderzijds.

Gebruik van risicomodellen

We ontwikkelen modellen voor alle belangrijke verzekeringsverplichtingen van de groep, namelijk de toekomstige schadegevallen die zich binnen een vooraf bepaalde tijdshorizon zullen voordoen, inclusief hun schadeafwikkelingspatroon; (ii) de toekomstige afwikkeling van schadegevallen (al dan niet al aangegeven aan de verzekeraar) die zich in het verleden hebben voorgedaan, maar nog niet volledig zijn geregeld en (iii) de impact van het herverzekeringprogramma op voormelde schadegevallen. Die modellen gebruiken we om de verzekeringsinstellingen van de groep te sturen in de richting van de creatie van meer aandeelhouderswaarde met behulp van toepassingen om het interne kapitaal te berekenen, beslissingen met betrekking tot herverzekeringprogramma's te onderbouwen, de ex-postwinstgevendheid van specifieke deelportefeuilles te berekenen en de interne kapitaalvereisten te verrekenen in de tarifiering van de verzekeringspolissen.

Herverzekering

De verzekeringsportefeuilles worden door herverzekering beschermd tegen de invloed van grote schadeclaims of de opeenstapeling van verliezen (bijvoorbeeld door een concentratie van verzekerde risico's). We splitsen die herverzekeringprogramma's op in drie grote blokken, namelijk zaakschade-, aansprakelijkheids- en personenverzekeringen, en we evalueren en onderhandelen ze elk jaar opnieuw.

Veranderingen in de storm- en neerslagpatronen en in de frequentie van overstromingen hebben ertoe geleid dat het aantal schadeafwikkelingen de afgelopen jaren schommelde, maar dat heeft nog niet geleid tot een structurele stijging van

de schadeafwikkeling en dus van de premies. Dit wordt bewaakt als onderdeel van het verzekeringsrisicobeheerkader en de daarbij relevante processen.

Het overgrote deel van onze herverzekeringscontracten is op niet-proportionele basis afgesloten, waardoor de impact van heel grote schadeclaims of schadegebeurtenissen wordt afgedekt. Het is ook de opdracht van het onafhankelijke verzekeringsrisicobeheer om te adviseren over de hervorming van de herverzekeringsprogramma's. Het management wordt daarom elk kwartaal geïnformeerd over de belangrijkste schadeclaims door natuurrampen en de wijze waarop deze zijn beheerd en beperkt. Daarnaast worden andere ad-hocstudies uitgevoerd naar aanleiding van risicosignalen of verzoeken van het management om mogelijke trends in natuurrampen te analyseren. Die aanpak leidde tot een optimalisering van het eigen behoud van de KBC-groep, in het bijzonder voor zijn blootstelling aan natuurrampenrisico's, maar ook voor andere branches.

Toereikendheid van de technische voorzieningen

In het kader van de onafhankelijke bewaking van de verzekeringsrisico's voert de Groepsrisicofunctie regelmatig diepgaande onderzoeken uit. Die bevestigen dat de aangelegde technische voorzieningen voor Leven en Niet-leven van de groepsmaatschappijen met een hoge graad van waarschijnlijkheid toereikend zijn. Daarnaast voeren de verschillende groepsmaatschappijen voor de technische voorzieningen toereikendheidstests (*liability adequacy tests*) uit die in overeenstemming zijn met de lokale en IFRS-vereisten. Onze berekeningen zijn gebaseerd op het *best estimate*-model en houden rekening met een verdisconteringsvoet die per verzekeringsentiteit is bepaald en waarbij de lokale macro-economische toestand en regelgeving in acht zijn genomen. Omdat er eind 2018 geen tekorten werden vastgesteld, hoefde er geen ontoereikendheidsreserve te worden opzijgezet binnen de KBC-groep.

De tabel toont de schadeafwikkelingsgegevens in Niet-leven over de laatste jaren. Alle voorzieningen voor te betalen schadevergoedingen aan het einde van 2018 zijn opgenomen. In de schadeafwikkelingsgegevens werden alle bedragen meegenomen die aan individuele schadegevallen kunnen worden toegewezen, inclusief de *incurred but not reported* (IBNR)- en *incurred but not enough reserved* (IBNER)-voorzieningen en de bedragen voor externe beheerskosten voor het regelen van schadegevallen, maar niet de bedragen in verband met interne schaderegelingskosten en de voorzieningen voor verwachte recuperaties. De opgenomen voorzieningscijfers zijn vóór herverzekering. Vanaf dit jaar, cijfers zijn aangepast om en gezuiverd voor intercompanybedragen met betrekking tot KBC Group Re. De eerste rij in de tabel geeft de totale schadelast (uitkeringen plus voorzieningen) weer voor de schadegevallen die plaatshadden tijdens een bepaald jaar, zoals geraamd aan het einde van het voorvalsjaar. De volgende rijen geven de situatie aan het einde van de volgende kalenderjaren weer. We hebben de bedragen herberekend tegen de wisselkoersen op 31 december 2018.

Schadeafwikkelingsdriehoeken, KBC Verzekeringen (in miljoenen euro)	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar	Voorvalsjaar
	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
Raming aan het einde van het voorvalsjaar	756	867	810	851	916	992	943	1 027	1 004	1 076
1 jaar later	656	769	712	745	772	884	802	893	886	
2 jaar later	619	686	657	710	703	832	760	831		
3 jaar later	600	682	639	685	680	811	729			
4 jaar later	583	676	627	671	677	795				
5 jaar later	575	667	620	665	668					
6 jaar later	568	661	617	659						
7 jaar later	566	661	611							
8 jaar later	558	656								
9 jaar later	559									
Huidige raming	559	656	611	659	668	795	729	831	886	1 076
Cumulatieve betalingen	495	584	540	557	575	668	567	601	570	436
Huidige voorzieningen	65	72	71	102	92	127	162	230	315	640

De actuariële functie

De actuariële functie is een van de essentiële controlefuncties in het Solvency II-regelgevingskader. Solvency II eist dat er in elke verzekeringsentiteit en op het niveau van de verzekeringsgroep een actuariële functie wordt opgericht. Die functie moet er eigenlijk voor zorgen dat de Raad van Bestuur van de vennootschap op onafhankelijke wijze volledig is ingelicht. De taken van de actuariële functie zijn de volgende :

- a) zij coördineert de berekening van technische voorzieningen;
- b) zij zorgt ervoor dat de gebruikte methodieken en onderliggende modellen en de bij de berekening van technische voorzieningen gehanteerde aannames correct zijn;
- c) zij beoordeelt of genoeg gegevens worden gebruikt bij de berekening van technische voorzieningen, en zij beoordeelt de kwaliteit ervan;
- d) zij toetst de beste schattingen („best estimates”) aan de ervaring;
- e) zij verstrekt het bestuurlijk, beleidsbepalend of toezichthoudend orgaan informatie over de betrouwbaarheid en adequaatheid van de berekening van technische voorzieningen;
- f) zij ziet toe op de berekening van technische voorzieningen in geval dat er onvoldoende kwaliteitsvolle gegevens beschikbaar zijn om een gangbare actuariële methode toe te passen;
- g) zij brengt advies uit over de algehele gedragslijn voor het aangaan van verzekeringstechnische verplichtingen;
- h) zij brengt advies uit over de adequaatheid van herverzekeringsregelingen; en

zij draagt ertoe bij dat het Risk managementsysteem doeltreffend wordt toegepast, met name wat betreft de risicomodellering die ten grondslag ligt aan de berekening van de kapitaalvereisten.

Bewaking van het ALM-risico

Beheer van het marktrisico van niet-tradingactiviteiten

Bij KBC behoort het beheer van de ALM-risicostrategie tot de verantwoordelijkheid van het Groepsdirectiecomité, bijgestaan door het Groeps-ALCO, waarin vertegenwoordigers zitten van zowel de business als de risicofunctie.

Het dagelijkse beheer van het ALM-risico begint met risicobewustzijn bij Treasury Groep en de lokale treasuryfuncties. De treasurydiensten meten en beheren het renterisico binnen een door de risicobereidheid begrensd speelveld. Ze houden rekening met de meting van het risico van vervroegde aflossing en andere optierisico's in de bankportefeuille van KBC, en beheren een evenwichtige beleggingsportefeuille.

De ALM-limieten van KBC worden op twee niveaus goedgekeurd. De lokale limieten voor renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico en wisselkoersrisico voor de geconsolideerde entiteiten worden goedgekeurd door de Raad van Bestuur. De lokale limieten voor renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico en wisselkoersrisico worden voor elke entiteit goedgekeurd door het Directiecomité. Samen vormt dat het speelveld van de stevige eerste verdedigingslinie van KBC voor ALM-risico.

Risico Groep en de lokale risicoafdelingen zijn verantwoordelijk voor de tweede verdedigingslinie. Hun belangrijkste taak is het ALM-risico te meten en de huidige en toekomstige risicoposities te signaleren. Een gemeenschappelijk reglement en een gedeelde meetinfrastructuur verzekeren dat die risico's in de hele groep op dezelfde manier worden gemeten. Risico Groep heeft het ALM-risicoreglement opgesteld.

Risico Groep en de lokale risicoafdelingen zijn verantwoordelijk voor de tweede verdedigingslinie. Hun belangrijkste taak is het ALM-risico te meten en de huidige en toekomstige risicoposities te signaleren. Een gemeenschappelijk reglement en een gedeelde meetinfrastructuur verzekeren dat die risico's in de hele groep op dezelfde manier worden gemeten. Risico Groep heeft het ALM-risicoreglement opgesteld.

De belangrijkste elementen van het ALM-risicobeheerkader binnen KBC zijn:

Wat is het?

Het beheersproces van onze structurele marktrisico's (zoals het renterisico, aandelenrisico, vastgoedrisico, wisselkoersrisico en inflatierisico) wordt Asset-Liability Management (ALM) genoemd.

Met structurele risico's worden alle risico's bedoeld die inherent deel uitmaken van onze commerciële activiteit of onze langetermijnposities (bank en verzekeringen). De tradingactiviteiten vallen daar dus niet onder. De structurele risico's kunnen ook worden omschreven als de combinatie van:

- onevenwichtigheden in de verzekeringsactiviteiten tussen de verplichtingen in het Leven- en Niet-levenbedrijf en de ter afdekking daarvan aangehouden beleggingsportefeuilles;
- de risico's verbonden aan het aanhouden van een beleggingsportefeuille ter herbelegging van het eigen vermogen (de zogenaamde strategische positie);
- de structurele wisselkoerspositie die voortvloeit uit de activiteiten in het buitenland (participaties in vreemde valuta's, geboekte resultaten van buitenlandse vestigingen, wisselrisico gekoppeld aan de valutaonevenwichtigheid tussen verplichtingen en beleggingen bij de verzekeraar).

- een brede waaier van risicomeetmethodes, zoals *Basis-Point-Value* (BPV), *gap*analyses en economische gevoeligheden;
- simulaties van nettorente-inkomsten volgens verschillende marktscenario's. Binnen de budgetterings- en risicoprocessen worden simulaties over een periode van meerdere jaren gebruikt;
- kapitaalgevoeligheden die ontstaan uit posities in de bankportefeuille die invloed hebben op het beschikbare reglementaire kapitaal (bv. voor verkoop beschikbare obligaties);
- stresstesting en gevoeligheidsanalyses.

Renterisico

De belangrijkste techniek die we gebruiken om renterisico's te meten, is de 10 BPV-methode. Die geeft de waardeverandering van de portefeuille weer bij een stijging van de rentevoeten over de volledige swapcurve met tien basispunten (negatieve cijfers wijzen op een daling van de waarde van de portefeuille). Daarnaast hanteren we ook technieken zoals *gap*analyses, *duration*benadering, scenarioanalyse en stresstesting (zowel wat reglementair kapitaal als netto-inkomsten betreft).

Invloed van een parallelle stijging van de swapcurve ² met 10 basispunten voor de KBC- verzekeringsgroep (in miljoenen euro)	Invloed op de waarde ¹	
	2018	2017
Verzekeringsactiviteiten	16	12

¹ Volledige marktwaarde, ongeacht de boekhoudkundige categorie of waardeverminderingregels.

² In overeenstemming met de wijzigende marktnormen zijn de gevoeligheidscijfers gebaseerd op een risicovrije curve (swapcurve).

De vastrentende beleggingen voor de Niet-levenreserves worden belegd in overeenstemming met de verwachte uitbetalingspatronen voor claims, op basis van uitgebreide actuariële analyses.

De tak 21-Levenactiviteiten combineren een rentegarantie met een discretionaire, door de verzekeringsmaatschappij te bepalen winstdeling. De belangrijkste risico's waaraan de verzekeraar in dat soort activiteiten is blootgesteld, zijn het lagerenterisico (het risico dat de beleggingsopbrengst beneden het gegarandeerde renteniveau zakt) en het risico dat de beleggingsopbrengst niet volstaat om een concurrentiële winstdeling te verzekeren. Het lagerenterisico wordt beheerd via *cashflow matching*, toegepast op het deel van de Levenportefeuilles dat door vastrentende effecten wordt gedekt. Tak 23-beleggingsverzekeringen bespreken we hier niet, omdat die activiteit geen marktrisico's met zich meebrengt voor KBC.

In de tabel geven we een overzicht van het renterisico in ons Levenbedrijf. De activa en passiva met betrekking tot levensverzekeringen met rentegarantie zijn ingedeeld naar het verwachte tijdstip van de kasstromen.

Verwachte kasstromen, niet-verdisconteerd, Levenbedrijf (in miljoenen euro)	0-5 jaar	5-10 jaar	10-15 jaar	15-20 jaar	> 20 jaar	Totaal
31-12-2018						
Vastrentende activa ter afdekking van verplichtingen met rentegarantie	6 978	4 388	1 679	1 597	799	15 442
Verplichtingen volgend uit rentegarantie	5 513	3 923	2 338	2 008	2 606	16 389
Verschil in verwachte kasstromen	1 465	465	-659	-411	-1 807	-947
Gemiddelde <i>duration</i> van activa						6,55 jaar
Gemiddelde <i>duration</i> van passiva						9,20 jaar
31-12-2017						
Vastrentende activa ter afdekking van verplichtingen met rentegarantie	8 118	4 943	2 548	1 766	1 079	18 453
Verplichtingen volgend uit rentegarantie	7 675	3 800	2 385	1 799	2 841	18 500
Verschil in verwachte kasstromen	443	1 143	163	-33	-1 763	-47
Gemiddelde <i>duration</i> van activa						6,57 jaar
Gemiddelde <i>duration</i> van passiva						7,92 jaar

Zoals hierboven vermeld, ligt het belangrijkste renterisico voor de verzekeraar in de daling van de rentevoeten. We concentreren ons in onze ALM-benadering op het beperken van het renterisico in overeenstemming met de risicobereidheid van KBC. Voor het resterende renterisico voeren we een beleid dat rekening houdt met de mogelijke negatieve gevolgen van een aanhoudende rentedaling en bouwden we al belangrijke supplementaire reserves op.

Indeling van de reserves voor tak 21 naar rentegarantie	31-12-2018	31-12-2017
5,00% en hoger ¹	3%	3%
Meer dan 4,25% tot en met 4,99%	9%	9%
Meer dan 3,50% tot en met 4,25%	5%	5%
Meer dan 3,00% tot en met 3,50%	10%	10%
Meer dan 2,50% tot en met 3,00%	6%	10%
2,50% en lager ²	65%	60%
0,00%	2%	2%
Totaal	100%	100%

¹ Betreft contracten in Centraal- en Oost-Europa.

² Vanaf 2016 worden toekomstige rendementen op bepaalde verzekeringsovereenkomsten naar Belgisch recht geïndexeerd overeenkomstig de markt (met een drempel van 1,75%).

Creditspreadrisico

We beheren het *creditspreadrisico* van onder meer de portefeuille overheidsobligaties door op te volgen in hoeverre de waarde van de overheidsobligaties zou veranderen als de *credit spreads* over de hele curve met 100 basispunten zouden stijgen. De onderstaande tabel toont die economische gevoeligheid en geeft een uitsplitsing per land.

Blootstelling aan overheidsobligaties op het einde van 2018, boekwaarde ¹ (in miljoenen euro)							
Totaal, per portefeuille							
	Tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in <i>other comprehensive income</i>	Tegen geamortiseerde kostprijs	Aangehouden voor handelsdoeleinden	Totaal	Ter vergelijking: totaal einde 2017	Economische invloed van +100 basispunten ³	
KBC-kernlanden							
België	1 323	2 829	0	4 152	4 481	-320	
Tsjechië	288	432	0	721	658	-44	
Hongarije	78	104	0	182	181	-8	
Slowakije	163	214	0	377	398	-25	
Bulgarije	15	150	1	166	181	-9	
Ierland	39	77	0	116	133	-4	
Andere landen							
Frankrijk	776	983	0	1 759	1 874	-146	
Spanje	0	295	0	295	318	-14	
Italië	31	645	0	676	715	-37	
Polen	53	269	0	322	335	-17	
Duitsland	290	103	0	393	537	-34	
Oostenrijk	130	128	0	258	334	-25	
VS	0	10	0	10	0	-0	
Overige ²	430	902	0	1 332	1 436	-73	
Totale boekwaarde	3 616	7 141	1	10 759	11 580	—	
Totale nominale waarde	3 750	6 518	1	10 269	10 693	—	

¹ De boekwaarde verwijst naar het bedrag dat het bedrijf in zijn boeken heeft voor een actief of passief. Dat is de reële waarde voor instrumenten geïndexeerd als 'tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in *other comprehensive income*' en 'aangehouden voor handelsdoeleinden', en de geamortiseerde kostprijs voor als dusdanig geïndexeerde instrumenten. In de tabel is de blootstelling aan supranationale entiteiten van de geselecteerde landen uitgesloten. Er zijn geen belangrijke waardeverminderingen op de overheidsobligaties in portefeuille.

² Som van landen met een individuele blootstelling van minder dan 0,5 miljard euro op het einde van 2018, op KBC-groepsniveau.

³ Geeft de theoretische economische invloed op de reële waarde weer van een parallelle stijging van de *spread* met 100 basispunten over de volledige looptijdstructuur (in miljoenen euro). Die invloed wordt maar gedeeltelijk weerspiegeld in de winst-en-verliesrekening en/of het eigen vermogen.

Belangrijkste veranderingen in 2018:

- De boekwaarde van de totale portefeuille overheidsobligaties daalde met 0,8 miljard euro. Er was een beperkte stijging van de posities in staatsobligaties van Tsjechië (+63 miljoen euro) en een algemene daling van de blootstelling aan andere landen, waaronder België (-0,3 miljard euro).

Herwaarderingsreserve voor activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen via *other comprehensive income* (FVOCI) op 31 december 2018:

- De boekwaarde van de totale portefeuille overheidsobligaties gewaardeerd tegen FVOCI omvatte een herwaarderingsreserve van 0,4 miljard euro, vóór belastingen (165 miljoen euro voor België, 83 miljoen euro voor Frankrijk, 18 miljoen euro voor Slowakije, 18 miljoen euro voor Spanje en 111 miljoen euro voor de andere landen samen).

Portefeuille Belgische overheidsobligaties:

- Ondanks de daling waren Belgische overheidsobligaties eind 2018 goed voor 39% van onze totale overheidsobligatieportefeuille. Dat geeft aan hoe belangrijk België voor KBC is als voornaamste kernmarkt van de groep.
- Eind 2018 had België bij de drie grootste internationale ratingbureaus de volgende kredietratings: Aa3 bij Moody's, AA bij Standard & Poor's en AA- bij Fitch. Meer informatie over de macro-economische prestatie van België vindt u in het aparte hoofdstuk over België. Voor meer informatie verwijzen we naar de websites van de ratingbureaus.
- Naast het renterisico is het grootste risico voor onze positie in Belgische overheidsobligaties een verbreding van de *credit spread*. Om de mogelijke gevolgen van een stijging van de *spread* met 100 basispunten (voor 31-12-2018) te beoordelen, passen we twee benaderingen toe:
 - theoretische volledige economische invloed. Deze benadering gaat uit van een mogelijke volledige verkoop van de portefeuille tegen marktprijzen. De gevolgen van een stijging met 100 basispunten zou dan neerkomen op een waardeverandering van 320 miljoen euro (zie vorige tabel).
 - de IFRS-benadering: de invloed op de resultaten volgens IFRS is heel beperkt, omdat het overgrote deel van de portefeuille Belgische overheidsobligaties geklasseerd was als 'Tegen geamortiseerde kostprijs', wat betekent dat verkopen vóór de vervaldag onwaarschijnlijk zijn (74,9%; alleen invloed bij realisatie). Het resterende deel is geclassificeerd als 'FVOCI' (24,6%; geen invloed op winst-en-verliesrekening). De invloed op de niet-gerealiseerde meerwaarden van FVOCI-activa volgens IFRS bedraagt -155 miljoen euro (na belastingen) bij een stijging met 100 basispunten.

Aandelenrisico

Het grootste aandelenrisico ligt in het verzekeringsbedrijf, waar de ALM-strategieën gebaseerd zijn op een risico-rendementberekening, rekening houdend met het marktrisico dat verbonden is aan open aandelenposities. Een groot deel van de aandelenportefeuille wordt aangehouden voor de discretionaire winstdeling (DPF) van verzekeringsverplichtingen (met name op de Belgische markt). Naast de verzekeringsentiteiten houden ook andere entiteiten van de groep (zoals KBC Bank en KBC Asset Management) kleinere aandelenportefeuilles aan. De tabellen hieronder geven meer informatie over de totale niet-tradingaandelenposities bij KBC.

Aandelenportefeuille KBC- verzekeringsgroep (per sector, in procenten)	Verzekeringsactiviteiten	
	31-12-2018	31-12-2017
Financiële sectoren	24%	24%
Niet-cyclische consumentensectoren	10%	8%
Communicatie	3%	2%
Energie	6%	6%
Industriële sectoren	38%	39%
Nutsbedrijven	2%	1%
Cyclische consumentensectoren	12%	15%
Basismaterialen	5%	6%
Overige en niet bepaald	0%	0%
Totaal	100%	100%
(in miljarden euro)	1,33	1,47
Waarvan niet-genoteerd	0,01	0,0

* Het beperkte verschil tussen de 1,33 miljard euro in deze tabel en de 1,32 miljard euro voor Eigenvermogensinstrumenten in de tabel in Toelichting 4.1 van het deel Geconsolideerde jaarrekening, is afkomstig van de *look through*-behandeling van beleggingen in fondsen.

Invloed van een 25%-daling van de aandelenkoersen (in miljoenen euro)	Invloed op de waarde	
	2018	2017
Verzekeringsactiviteiten	-332	-366

Niet-tradingaandelenpositie (in miljoenen euro)	Netto gerealiseerde winst (in winst-en-verliesrekening)		Netto niet-gerealiseerde winst op posities op het einde van het jaar (in eigen vermogen)	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
Verzekeringsactiviteiten	110	81	173	401

Vastgoedrisico

De vastgoedactiviteiten van de groep houden een beperkte vastgoedbeleggingsportefeuille aan. KBC Verzekeringen houdt ook een gediversifieerde vastgoedportefeuille aan als belegging voor zowel Niet-levenreserves als Levenactiviteiten op lange termijn. De vastgoedpositie wordt daarbij gezien als een langetermijnafdekking van inflatierisico's en als een manier om het risico-rendementprofiel van die portefeuilles te optimaliseren. De tabel geeft een overzicht van de gevoeligheid van de economische waarde voor schommelingen op de vastgoedmarkten.

Invloed van een daling van de vastgoedprijzen met 25% (in miljoenen euro)	Invloed op de waarde	
	2018	2017
Verzekeringsportefeuilles	-81	-67

Inflatierisico

Als econometrische parameter heeft inflatie in veel opzichten indirect invloed op bedrijven, net als andere parameters (bijvoorbeeld de economische groei of het werkloosheidspercentage). Als concept van marktrisico is het niet gemakkelijk kwantificeerbaar. Bepaalde financiële producten of instrumenten zijn echter rechtstreeks gekoppeld aan inflatie en hun waarde wordt rechtstreeks beïnvloed door een verandering in de marktverwachtingen. Bij KBC is ze specifiek verbonden met de arbeidsongevallenverzekering, waar met name bij blijvende of langdurige arbeidsongeschiktheid een lijfrente-uitkering aan de verzekerde wordt uitbetaald (waarbij de lijfrente wettelijk gekoppeld is aan de inflatie). KBC Verzekeringen beperkt de risico's gedeeltelijk door te beleggen in inflatiegerelateerde obligaties, zodat een eventuele stijging van de verplichtingen als gevolg van de oplopende inflatie wordt gecompenseerd door een stijging van de waarde van de obligaties. Die verplichtingen zijn echter langlopend en overschrijden aanzienlijk de beleggingshorizon van zulke indexgerelateerde obligaties. Daarom vult KBC Verzekeringen zijn inflatieafdeckingsprogramma aan met beleggingen in vastgoed en aandelen, omdat die activa traditioneel gecorreleerd zijn met de inflatie en geen einddatum hebben.

In 2018 werd de niet-gedisconteerde waarde van de inflatiegevoelige kasstromen geschat op 608 miljoen euro. Daartegenover werd een portefeuille van 387 miljoen euro aan geïndexeerde obligaties aangehouden. In de komende jaren zullen de beleggingen in inflatiegerelateerde obligaties nog verhoogd worden.

Wisselkoersrisico

Bij het beheer van de structurele wisselposities volgen we een voorzichtig beleid dat er in essentie in bestaat het wisselrisico te vermijden. De wisselposities in de ALM-boeken van de bankentiteiten met een tradingportefeuille worden overgedragen naar de tradingportefeuille, waar ze worden beheerd binnen de toegekende tradinglimieten. De wisselpositie van bankentiteiten zonder tradingportefeuille, van verzekerings- en van andere entiteiten moet worden afgedekt als ze van betekenis is. Aandelen in niet-euromunten die deel uitmaken van de beleggingsportefeuille, hoeven niet te worden afgedekt. Participaties in vreemde valuta's worden in principe voor het bedrag van de nettoactiva gefinancierd door een lening in de desbetreffende vreemde munt.

Invloed van een daling van de valutawaarde met 10%* (in miljoenen euro)	Invloed op de waarde Verzekeringsactiviteiten	
	31-12-2018	31-12-2017
USD	-29,66	-30,35
GBP	-16,16	-14,52
CHF	-7,72	-6,46
SEK	-2,46	-2,23
RON	0,00	-0,00
DKK	-1,18	-1,17
CZK	-0,10	0,21

*Blootstelling voor valuta's waarvan de invloed op één sectoractiviteit meer dan 0,5 miljoen euro bedraagt.

Kredietrisico

Wat is het?

Kredietrisico is de potentiële negatieve afwijking ten opzichte van de verwachte waarde van een financieel instrument voortvloeiend uit de wanbetaling of wanprestatie door een contractpartij (bijvoorbeeld een kredietnemer), als gevolg van de insolventie, het onvermogen of de onwil van die partij om te betalen of haar prestatie te leveren, of als gevolg van maatregelen van politieke of monetaire autoriteiten in een bepaald land (landenrisico). Kredietrisico omvat dus het wanbetalingsrisico en het landenrisico, maar ook het migratierisico, met name het risico van nadelige wijzigingen van kredietratings.

We beheren ons kredietrisico zowel op transactie- als op portefeuilleniveau. Het beheer op transactieniveau houdt in dat we degelijke procedures, processen en instrumenten ter beschikking hebben om de risico's te identificeren en te meten voor en na de acceptatie van individuele kredietrisico's. Er zijn limieten en machtigingen vastgelegd om het maximaal toegestane kredietrisico te bepalen en het niveau waarop acceptatiebeslissingen worden genomen. Het beheer op portefeuilleniveau omvat onder meer de periodieke meting en analyse van en rapportering over het kredietrisico dat is ingebed in de geconsolideerde krediet- en beleggingsportefeuille, de controle op de naleving van limieten, het stresstesten van kredietrisico in verschillende scenario's en het nemen van risicobeperkende maatregelen.

Kredietrisico's verbonden aan de verzekeringsactiviteiten

Voor de verzekeringsactiviteiten zijn er vooral kredietrisico's in de beleggingsportefeuille (emittenten van schuldinstrumenten) en ten aanzien van herverzekeraars. We hebben richtlijnen vastgelegd om het kredietrisico in de beleggingsportefeuille te beheersen, bijvoorbeeld met betrekking tot de portefeuillesamenstelling en de ratings. Het bovenste deel van de onderstaande tabel geeft de marktwaarde van de beleggingsportefeuille van de verzekeringsentiteiten uitgesplitst naar activatype volgens Solvency II, terwijl het onderste deel meer details geeft over het obligatiegedeelte van die portefeuille.

Samenstelling beleggingsportefeuille van de verzekeringsentiteiten van de KBC- verzekeringsgroep (in miljoenen euro, marktwaarde) ¹	31-12-2018	31-12-2017
Per activatype (Solvency II)		
Effecten	19 249	20 686
Obligaties en dergelijke	18 036	19 329
Obligaties	17 970	19 285
Instellingen voor collectieve belegging	66	44
Aandelen	1 211	1 355
Derivaten	3	2
Leningen en hypotheke	3 131	2 758
Leningen en hypotheke aan klanten	2 479	2 025
Leningen aan banken	652	733
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	286	242
Beleggingen, tak 23 ²	13 685	14 354
Investerings in geassocieerde ondernemingen	271	280
Overige beleggingen	9	196
Totaal	36 632	38 517
Details over obligaties en soortgelijke effecten		
Per externe rating³		
Investment grade	99%	98%
Non-investment grade	1%	2%
Zonder rating	0%	0%
Per sector³		
Overheden	63%	63%
Financieel ⁴	23%	23%
Overige	14%	14%
Per restlooptijd³		
Maximaal 1 jaar	11%	11%
Tussen 1 en 3 jaar	18%	19%
Tussen 3 en 5 jaar	15%	14%
Tussen 5 en 10 jaar	34%	31%
Meer dan 10 jaar	21%	25%

1 De totale boekwaarde bedroeg 35 275 miljoen euro eind 2018 en 37 164 miljoen euro eind 2017.

2 Deze post vertegenwoordigt de actiefzijde van tak 23-producten en wordt volledig gespiegeld aan de passiefzijde. Er is geen kredietrisico voor KBC Verzekeringen.

3 Exclusief beleggingen verbonden aan tak 23-levensverzekeringen. In bepaalde gevallen gebaseerd op extrapolaties en schattingen.

4 Inclusief gedekte obligaties en financiële bedrijven die geen banken zijn.

We zijn ook blootgesteld aan een kredietrisico ten aanzien van (her)verzekeraars, aangezien die in gebreke zouden kunnen blijven voor hun verplichtingen die voortvloeien uit met ons gesloten (her)verzekeringscontracten. Dat type van kredietrisico meten we onder meer aan de hand van een nominale benadering (het maximale verlies) en het verwachte verlies. Er gelden naamconcentratielimieten. De PD, en bij uitbreiding het verwachte verlies, wordt berekend op basis van de interne of externe ratings. De *Exposure at Default* bepalen we door de nettoschadereserves en de premies op te tellen, en het *Loss Given Default* (LGD)-percentage is vastgesteld op 50%.

Kredietrisico op (her)verzekeraars, per risicoklasse ¹ : <i>Exposure at Default</i> (EAD) en verwacht verlies (EL) ² (in miljoenen euro)	EAD 2018	EL 2018	EAD 2017	EL 2017
AAA tot en met A-	188	0,08	191	0,08
BBB+ tot en met BB-	11	0,01	14	0,02
Lager dan BB-	0	0	0	0
Zonder rating	1	0,02	2	0,04
Totaal	200	0,11	206	0,13

1 Op basis van interne ratings.

2 EAD-gegevens zijn geauditeerd, EL-gegevens zijn niet geauditeerd.

Blootstelling aan overheidsobligaties

We hebben een belangrijke portefeuille overheidsobligaties, voornamelijk als gevolg van ons aanzienlijke liquiditeitsoverschot en de herbelegging van verzekeringsreserves in vastrentende instrumenten. In het deel Marktrisico van niet-tradingactiviteiten onder Creditspreadrisico geven we een uitsplitsing per land, samen met de economische invloed van een stijging van de spread met 100 basispunten.

Niet-financiële risico's

Operationeel risico

Wat is het?

Operationeel risico is de kans op schade als gevolg van ontoereikendheden of tekortkomingen in de werkwijzen en systemen, menselijke fouten of plotse externe gebeurtenissen met een menselijke of natuurlijke oorzaak. Operationele risico's omvatten niet-financiële risico's, zoals informatie- en compliancerisico's, maar bedrijfs-, strategische en reputatierisico's maken er geen deel van uit.

Beheer van het operationeel risico

We hebben één globaal kader voor het beheer van het operationeel risico op groepsniveau.

De Groepsrisicofunctie is in de eerste plaats verantwoordelijk voor het uitwerken van het kader voor het beheer van de operationele risico's. De ontwikkeling en implementatie van dat kader worden ondersteund door een uitgebreid beleidsmodel dat geldt voor alle entiteiten van de groep.

De belangrijkste opdrachten van het competentiecentrum voor operationeel risico zijn:

- het kader voor het beheer van operationele risico's en de minimumnormen voor de operationeelrisicobeheerprocessen uitwerken voor de groep;
- het senior management en de toezichtcomités inlichten over het operationeelrisicoprofiel;
- de internecontroleomgeving op onafhankelijke wijze onderwerpen aan risico-onderzoeken en testen;
- toezicht houden op en advies geven over de doeltreffendheid van de uitgevoerde controles om het operationele risico te beperken;
- een omgeving creëren waarin risicospecialisten (in verschillende domeinen, waaronder informatierisicobeheer, bedrijfscontinuïteit en *disaster recovery*, compliance, fraudebestrijding, juridische en fiscale zaken en boekhouding) kunnen samenwerken (prioriteiten stellen, dezelfde taal en instrumenten gebruiken, uniforme rapportering, enz.). Het competentiecentrum voor operationeel risico bestaat uit onafhankelijke risico-experts, zowel op groepsniveau als op lokaal niveau.

Bouwstenen voor het operationeelrisicobeheer

Sinds 2011 schenken we bijzondere aandacht aan de gestructureerde opmaak van procesgestuurde, verplichte controlemechanismen op groepsniveau (*Group Key Controls*). Die *top-down* controledoelstellingen worden gebruikt om belangrijke (*key and killer*) risico's die inherent zijn aan de processen van KBC-entiteiten te beperken, en waar nodig acties te ondernemen. Ze vormen dan ook een essentiële bouwsteen van het operationeelrisicobeheerkader en van het internecontrolesysteem. De huidige *Group Key Controls* dekken alle processen van de groep. Er worden herzieningen uitgevoerd om alle processen te beheren, kritieke leemtes op te vullen en groepswijde risico's en basiscontroles te optimaliseren. Naast die minimale controlemechanismen beschikken de entiteiten over bijkomende controlemechanismen om lokale/specifieke risico's te beheren of hun controleomgeving te versterken.

De interne beoordelingen van risico's en controles door de business worden gerapporteerd aan en in vraag gesteld door de risicofunctie. Er is een groepswijde tool om de internecontroleomgeving te documenteren, te beoordelen en erover te rapporteren, en te benchmarken voor alle entiteiten. Die tool omvat de resultaten van tests en onderzoeken - en daarmee samenhangende acties - in alle belangrijke entiteiten en processen, en alle informatie over operationeel risico en controlebeoordeling van alle business-, risico-, compliance- en auditfuncties.

Om operationele risico's correct te beheren, hebben we net zoals bij de andere risicotypes een aantal groepswijde bouwstenen bepaald.

- De risicobereidheid bepalen en naar de lagere echelons uitwaaiëren: de risicobereidheid wordt bepaald in overeenstemming met de algemene vereisten die zijn opgenomen in ons overkoepelende risicobeheerkader.
- Risico-identificatie: om operationele risico's te identificeren, volgen we de wetgeving op, maken we gebruik van het *New and Active Product Process*, analyseren we belangrijke risico-indicatoren (*Key Risk Indicators*), risicochallenges, grondige onderzoeken (*deep dives*), voeren we een analyse van de hoofdoorzaak van verliezen en andere risicowaarnemingen.

- Risico- en controlemeting: omdat operationeel risico in alle facetten van de organisatie aanwezig is, zijn er meetstandaarden op groepsniveau beschikbaar die helpen om het risicoprofiel van een entiteit, een proces en individuele operationele risico's en individuele controles in het proces te bepalen en ondersteunen. Daarnaast wordt een groepswijde uniforme schaal gebruikt om de algemene internecontroletoestand van elk proces in elke belangrijke entiteit uit te drukken.
- Risicoreactie en -opvolging: er is een uniforme aanpak, sterk gebaseerd op de verantwoordelijkheid van de eerste verdedigingslinie, challenge door de tweede verdedigingslinie en garantie door de derde verdedigingslinie, met een risicogeorïënteerde opvolging op zowel lokaal als groepsniveau.
- Er is een gestandaardiseerd proces voor het verzamelen van verliesgegevens, met inbegrip van een analyse van de hoofdoorzaak en passende reacties.
- Rapportering: er zijn minimumnormen bepaald voor het rapporteringsproces voor operationeelrisicobeheer. Naast de wettelijk verplichte rapportering is er elk kwartaal een structurele rapportering aan de groepsrisicocomités. De kwaliteit van de internecontroleomgeving en de daarmee gepaard gaande risicoblootstelling worden gemeld aan het senior management van KBC via een managementdashboard en aan de Nationale Bank van België, de FSMA en de ECB via de jaarlijkse *Internal Control Statement* (Verklaring Effectieve Leiding).
- Stresstesten: elk jaar wordt een stresstest uitgevoerd om na te gaan of het operationeelrisicokapitaal volgens pijler 1 volstaat.

Focus op informatierisicobeheer

Het competentiecentrum voor informatierisicobeheer (IRM) concentreert zich op informatiebeveiligings- en IT-gerelateerde risico's, in het bijzonder risico's als gevolg van cybercrime.

Informatierisicobeheer, inclusief de functie van information risk officer van de groep, is volledig opgenomen in het Groepscompetentiecentrum, onder de algemeen directeur Risico Groep (de tweede lijn). Daardoor zijn onafhankelijke tests en opinies verzekerd. Het concentreert zich op informatierisico's, zoals informatiebeveiliging, cybercrime, operationele risico's voor IT, verkopers en derden, de cloud, enz. Het geeft vorm aan het informatierisicokader, oefent toezicht uit, maakt risicobeleid mogelijk en helpt de groepsentiteiten hun risicocapaciteiten te versterken.

Reputatierisico

Wat is het?

Reputatierisico ontstaat door een negatieve perceptie bij klanten, tegenpartijen, aandeelhouders, beleggers, schuldhouders, marktanalisten, andere betrokken partijen of toezichthouders. Het risico bestaat erin dat die negatieve perceptie een ongunstige invloed kan hebben op de mogelijkheid van een financiële instelling om bestaande zakelijke relaties te behouden of er nieuwe op te bouwen en om voortdurende toegang tot financieringsbronnen te hebben (bijvoorbeeld via de interbancaire of de effectiseringsmarkt).

Het reputatierisico is doorgaans een secundair of afgeleid risico, omdat het meestal verbonden is aan en zich alleen voordoet samen met een ander risico.

Het reputatierisicokader is in overeenstemming met het overkoepelende risicobeheerkader van KBC. De business is verantwoordelijk voor het proactieve en reactieve beheer van het reputatierisico en wordt daarin bijgestaan door heel wat gespecialiseerde afdelingen (waaronder Communicatie Groep en Compliance Groep).

Volgens de pijler 2-benadering van kapitaal wordt de invloed van het reputatierisico op de huidige activiteiten in de eerste plaats gedekt door het kapitaalbeslag voor primaire risico's (zoals krediet- of operationeel risico).

Bedrijfs- en strategisch risico

Wat is het?

Bedrijfsrisico is het risico dat het gevolg is van veranderingen in externe factoren (de macro-economische omgeving, de regelgeving, het gedrag van klanten, het concurrentielandschap, de sociodemografische omgeving, het klimaat, enz.) die de vraag naar en/of de winstgevendheid van onze diensten en producten beïnvloeden. Strategisch risico is het risico dat ontstaat door geen strategische beslissing te nemen, door een strategische beslissing te nemen die niet het gewenste effect heeft, of door een strategische beslissing niet te implementeren zoals het hoort.

De wereld is voortdurend in verandering. KBC streeft marktopportunities na en dus moet het ook voorbereid zijn op mogelijke risico's die het gevolg zijn van wijzigend klantengedrag, het snel veranderende concurrentielandschap, klimaatverandering en uitputting van natuurlijk kapitaal. Van die laatste factoren wordt verwacht dat ze *game changers* zijn, niet alleen voor banken en verzekeraars, maar ook voor hun klanten. Bijgevolg worden opkomende businessrisico's regelmatig gescreend en nieuwe risico's actief gescand en geanalyseerd.

Het bedrijfs- en strategisch risico wordt beoordeeld als onderdeel van het strategische planningproces. Daarbij

wordt vertrokken van een gestructureerde risicoscan die de belangrijkste financiële en niet-financiële risico's blootlegt. De blootstelling aan die bedrijfs- en strategische risico's wordt doorlopend bewaakt. Naast de risicoscan worden de bedrijfs- en strategische risico's ook doorlopend bewaakt door risicosignalen te melden aan het topmanagement. De bedrijfs- en strategische risico's worden bovendien ook besproken tijdens het planningsproces en gekwantificeerd als onderdeel van diverse stresstestscenario's en resultaatsberekeningen op lange termijn.

Volgens de pijler 2-benadering van kapitaal wordt bedrijfsrisico opgenomen door een stresstest met een tijdshorizon van een jaar uit te voeren op de winst-en-verliesrekening.

> *Informatie over juridische geschillen vindt u in het deel Geconsolideerde jaarrekening onder Toelichting 5.7.*

Liquiditeitsrisico

Wat is het?

Het liquiditeitsrisico is het risico dat een bedrijf niet in staat zal zijn om zijn schulden en verplichtingen tijdig na te komen zonder hoger dan verwachte verliezen te lijden.

De voornaamste doelstelling van het liquiditeitsbeheer van KBC is de groep te financieren en ervoor te zorgen dat de kernactiviteiten van de groep zelfs in ongunstige omstandigheden inkomsten blijven voortbrengen. Sinds de financiële crisis is er in de hele financiële sector meer aandacht voor liquiditeitsrisicobeheer en voor bankentiteiten werd die focus nog versterkt door de minimale liquiditeitsvereisten die zijn vastgelegd door het Baselcomité en zijn omgezet in Europese wetgeving met CRR/CRD IV. Voor verzekeringsentiteiten wordt het liquiditeitsrisico besproken in Solvency II.

Verzekeringsentiteiten hebben doorgaans stabielere passiva dan bankentiteiten. De liquiditeit van een verzekeringsentiteit wordt beheerd door de kasstromen op elkaar af te stemmen (*cashflow matching*) en erop toe te zien dat er voldoende wordt belegd in liquide activa, zodat onverwacht hoge afkopen gedekt kunnen worden door het verkopen of repoing van liquide activa. Bijgevolg zijn verzekeringsactiviteiten minder gevoelig voor 'echt' liquiditeitsrisico.

- *Specifieke informatie over de verzekeringsactiviteiten van de groep vindt u in het deel Geconsolideerde jaarrekening in Toelichtingen 3.7 en 5.6. Een verdeling van de verdiende premies en technische lasten per divisie vindt u in de toelichtingen in verband met segmentinformatie.*

Nieuwe ontwikkelingen in risicobeheer in 2018

Rentevoetbenchmarks

Rentevoetbenchmarks spelen een sleutelrol in de goede werking van de financiële markt en worden veel gebruikt door banken en andere marktdeelnemers. Momenteel worden de rentebenchmarks grondig hervormd. Na de schandalen rond de totstandkoming van LIBOR kondigde de financieel toezichthouder van het VK aan dat zij de banken vanaf eind 2020 niet langer zouden verplichten om bij te dragen aan het LIBOR-panel. In de Europese Unie zijn in de benchmarkverordening (EU 2016/1011, "BMR" - die op 1 januari 2020 in werking treedt) herziene richtsnoeren en verordeningen opgenomen met betrekking tot de geschiktheid van een benchmarkberekenningsmethode om de focus te verleggen van een 'professionele beoordeling' naar een meer transactiegerichte methode. De European Security and Markets Association (ESMA) kreeg de rol van toezichthouder op deze overgang. De ECB heeft op dat vlak twee initiatieven gelanceerd: de ontwikkeling van een dagelijkse ongedekte overnight rentevoet in euro (ESTER) en de oprichting van een sectorwerkgroep, samen met andere Europese instellingen, die als opdracht heeft op zoek te gaan naar alternatieve risicovrije rentevoeten voor algemene toepassing. In die context heeft KBC een werkgroep opgericht om de risico's van die veranderingen te bepalen en een overgangsplan op te stellen. KBC Groep volgt alle marktontwikkelingen op de voet en draagt bij aan de openbare raadpleging voor de Werkgroep Risicovrije Rente van de ECB. KBC Groep zal ook voorstudies opstarten en implementatieplannen opstellen voor ESTER.

Modelrisico

Gezien *advanced*-modellen steeds vaker wordt toegepast in verschillende businessfuncties, heeft het risicobeheercomité in oktober 2018 besloten een actieplan te implementeren om het modelrisicobeheer voor alle modellen in de KBC-groep te verbeteren. Het zal worden toegepast in alle domeinen (bank-, verzekerings- en vermogensbeheeractiviteiten) en voor verschillende soorten modelvormingstechnieken (regressie, *machine learning*, expertgebaseerd, enz.). KBC zal een modelinventaris maken die een volledig overzicht geeft van alle gebruikte modellen, inclusief het betreffende risico. Om het modelrisico te labelen, zal KBC Groep rekening houden met de intrinsieke modelonzekerheid, de materialiteit, het gebruik en de maturiteit van de governance die van toepassing is op een model. Dat zal de basis vormen voor de vaststelling van prioriteiten en van specifieke actieplannen per domein en per land.

Digitale transformatie in risicobeheer

Digitalisering is een cruciale factor die de wereld rond KBC Groep beïnvloedt en verandert. Op het vlak van risicobeheer brengt die evolutie nieuwe uitdagingen met zich mee, maar ook kansen. In 2018 investeerde de Risicofunctie nog meer in de afstemming met de frontofficefuncties van KBC, door het interne gebruik van *Robotic Process Automation*, big data en artificiële intelligentie, en fintech-/regtechoplossingen te onderzoeken. Deze trends kunnen de interne efficiëntie van processen verbeteren en het risicobeheer nieuwe inzichten geven met betrekking tot specifieke risicotypes. Door samen te werken met katalysatoren van innovatie ontwikkelt de Risicofunctie nieuwe vaardigheden en kennis om de risico's

verbonden aan de digitale trends die ons bedrijf beïnvloeden beter te begrijpen, maar ook om te leren hoe we die trends kunnen benutten om ons risicobeheer te verbeteren (toolset).

Klimaatverandering

Klimaatgerelateerde risico's en opportuniteiten blijven hoog op de agenda van de business en controlefuncties zoals Risico, Compliance en Juridische Zaken. Die risico's maken deel uit van de KBC-strategie voor duurzaam ondernemen, worden voortdurend bewaakt en, indien nodig, gerapporteerd in de vorm van risicosignalen aan het senior management. Om tegemoet te komen aan de groeiende verwachtingen van verschillende stakeholders, zoals institutionele beleggers, overheden en klanten, werd in 2018 een project rond duurzame financiering opgestart om de geleidelijke implementatie van klimaatgerelateerde risico's in het algemene risicobeheerkader van KBC op een meer gestructureerde wijze verder te ondersteunen.

De voorbije jaren heeft KBC Groep al verschillende stappen gezet om klimaatgerelateerde risico's te beheersen en duurzaamheid te implementeren in zijn kernstrategie en business:

- KBC Groep ondersteunt sinds december 2017 de Task Force on Climate-Related Financial Disclosures (TCFD).
- KBC Groep is al actief bezig met de overgang naar een koolstofarme economie en beheert die risico's door een streng beleid te voeren dat de milieu-impact van onze kernactiviteiten op het gebied van kredietverlening, beleggingen en verzekeringen beperkt.
- Het Duurzaamheidskader van KBC Groep werd toegevoegd aan het *New and Active Product Process*-charter (NAPP). Bij de keuze van nieuwe producten moet rekening worden gehouden met duurzaamheid en klimaatbeleid.
- KBC Bank gaf in juni 2018 zijn eerste KBC Green Bond uit en blijft zich focussen op de ontwikkeling van SRI-producten.
- De impact van extremere weersomstandigheden is verwerkt in het verzekeringsrisicobeheerkader. KBC gebruikt een aantal interne en externe maatstaven om de impact van acute natuurrampenrisico's te analyseren. Die risico's worden ook geanalyseerd via meerdere interne en externe stresstests en ad hoc *deep dives* naar aanleiding van risicosignalen of vragen van het management.
- Tijdens de laatste risicoscanevening werd klimaatverandering erkend als een top risk voor KBC, dat ook is opgenomen in het strategische APC-proces (*Alignment of Planning Cycles*).
- We blijven rapporteren over klimaatgerelateerde onderwerpen in het kader van het *Carbon Disclosure Project* (waarvoor we een 'A-' leiderschapsscore hebben behaald, terwijl de gemiddelde score voor de sector 'B-' is, zowel in Europa als wereldwijd). Dat is de hoogste score die wordt toegekend, wat het bewustzijn van de klimaatproblematiek, de managementmethoden en de vooruitgang van KBC in de strijd tegen de klimaatverandering weerspiegelt.

> Informatie over juridische geschillen vindt u in het deel *Geconsolideerde jaarrekening onder Toelichting 5.7*.

Verklaring deugdelijk bestuur

Samenstelling van de Raad van Bestuur en zijn comités op 31 december 2018

Naam	Functie	Periode in de Raad in 2018	Einde huidig Mandaat	Bijsgewoonde Raadsvergaderingen	Niet-Uitvoerende bestuurders	Vertegenwoordigers aandeelhouders	Onafhankelijke bestuurders	Leden DC	AC	RCC
Aantal vergaderingen in 2018				11					6	9
LEYSEN Thomas	Voorzitter	Volledig jaar	2019	10	●					
THIJS Johan	Voorzitter Directiecomité / Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2021	11				● (v)		
FALQUE Daniel	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2020	11				●		
HOLLOWS John	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2021	9				●		
LUTS Erik	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2021	9				●		
POPELIER Luc	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2021	11				●		
SCHEERLINCK Hendrik	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2021	11				●		
VAN RIJSSEGHEN Christine	Gedelegeerd bestuurder	Volledig jaar	2022	10				●		
BOSTOEN Alain	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	11	●	●				
CALLEWAERT Katelijn	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2021	11	●	●				
DE BECKER Sonja	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	10	●	●				
DEPICKERE Franky	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2019	11	●	●				9(v)
DONCK Frank	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	11	●	●				
HUBBE Morten	Onafhankelijk bestuurder	Volledig jaar	2021	9	●		●		4	7
LANGFORD Andrew	Onafhankelijk bestuurder	Volledig jaar	2022	11	●		●		6	9
NONNEMAN Walter	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2021	11	●	●				
ROUSSIS Theodoros	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	11	●	●				
VANHOVE Matthieu	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2021	11	●	●				
VLERICK Philippe	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	11	●	●				
WITTEMANS Marc	Niet-uitvoerend bestuurder	Volledig jaar	2020	11	●	●			6(v)	

Commissaris : PwC Bedrijfsrevisoren cvba, vertegenwoordigd door Yves Vandenplas en Tom Meuleman. Secretaris Raad van Bestuur: Johan Tyteca.
 Afkortingen: Raad van Bestuur: Raad ; Directiecomité: DC ; Auditcomité: AC ; Risk & Compliance Comité: RCC
 (v) Voorzitter van dit comité

Wijzigingen in de Raad in 2018

Op de algemene vergadering van 25 april 2018 werd Christine Van Rijseghem herbenoemd als bestuurder voor een nieuw mandaat van vier jaar.

Op diezelfde algemene vergadering werd Andrew Langford herbenoemd als onafhankelijk bestuurder in de zin van en beantwoordend aan de criteria vastgelegd in artikel 526ter van het Wetboek van Vennootschappen, voor een nieuw mandaat van 4 jaar.

Wijzigingen in de comités van de Raad in 2018

Er waren geen wijzigingen in de samenstelling van het AC en het RCC.

Voorgestelde wijzigingen in de Raad in 2019

Op advies van het Benoemingscomité worden Thomas Leysen en Franky Depickere voorgedragen voor herbenoeming als bestuurder voor een nieuw mandaat van 4 jaar, die afloopt na de Algemene Vergadering van 2023.

Op advies van het Benoemingscomité wordt Koenraad Debackere door de Raad voorgedragen voor benoeming als bestuurder voor een mandaat van vier jaar. Walter Nonneman neemt ontslag als bestuurder na afloop van de algemene vergadering wegens het bereiken van de leeftijdsgrens. De Raad dankt hem voor zijn inzet als bestuurder.

Koenraad Debackere: Burgerlijk Werktuigkundig Elektrotechnisch Ingenieur, doctor in management, gewoon hoogleraar K.U. Leuven aan de Faculteit Economie en Bedrijfswetenschappen, hoogleraar aan de Vlerick Management School, Afgevaardigd Bestuurder van K.U. Leuven Research & Development en Algemeen Beheerder K.U. Leuven.

Samenstelling van het DC

Het Directiecomité telt 7 leden: Johan Thijs (Groeps CEO/Voorzitter van het Directiecomité), Daniel Falque (CEO Divisie België), John Hollows (CEO Divisie Tsjechië), Erik Luts (Chief Innovation Officer), Luc Popelier (CEO Divisie Internationale Markten), Hendrik Scheerlinck (Chief Financial Officer), Christine Van Rijseghem (Chief Risk Officer).

Commissaris

Aan de algemene vergadering wordt voorgesteld om het mandaat van PwC als commissaris te hernieuwen voor een nieuw mandaat van drie jaar, dat afloopt na de algemene vergadering van 2022.

Overige informatie

- Ingevolge de verwerving op 23 december 2015, bezit KBC Verzekeringen 48.889 eigen aandelen.
- Belangenconflicten die onder de artikelen 523, 524 en 524ter van het Belgisch Wetboek van Vennootschappen vallen: in 2018 waren er geen dergelijke belangenconflicten.
- Kwijting bestuurders en commissaris: aan de Algemene Vergadering wordt gevraagd aan de bestuurders en de commissaris kwijting te verlenen voor het in het boekjaar 2018 uitgeoefende mandaat.
- Op 31 december 2018 bestond het AC uit volgende leden:
 - Wittemans Marc, niet-uitvoerend bestuurder, licentiaat in de Toegepaste Economische Wetenschappen, grauaat in de Fiscale Wetenschappen en in de Actuariële Wetenschappen, gedelegeerd bestuurder van MRBB CVBA, holdingmaatschappij van de Boerenbond. Hij is voorzitter van het AC.
 - Morten Hübbe, onafhankelijk bestuurder, Master in Finance and Accounting (1996). Hij werkt sinds 1991 in de verzekeringswereld. Hij begon zijn carrière bij Zürich Nordic als controller (1991-1997). Daarna werd hij financieel analist bij Alm. Brand Forsikring AS (1997-1999). In 1999 keerde hij terug naar Zürich Nordic als operations manager – Nordic Investment Department (1999-2000). Hij werd er vice-CFO (2000-2001) en vervolgens CFO (2001-2002). In 2002 stapte hij over naar Tryg, een beursgenoteerde Deense verzekeringsmaatschappij als groeps-CFO (2002-2011). Hij speelde er een belangrijke rol in het Risicocomité en het Auditcomité. Sinds 2011 is hij de CEO van de groep.
 - Andrew Langford, onafhankelijk bestuurder, graduate in Commerce en Fellow of the Institute of Chartered Accountants. Hij was Finance Director FBD Insurance van 2003 tot 2008. Hij was Group Chief Executive of FBD Holdings plc en Chief Executive of FBD Insurance plc tot 2015. Hij is sedert september 2017

Executive Director van Version 1 Software UK Limited, een technology partner voor grote binnenlandse en internationale klanten afkomstig uit alle industriële sectoren in het VK en Ierland.

Zij beschikken op grond van hun opleiding en uiteenlopende bedrijfservaring over de nodige individuele en collectieve deskundigheid op het gebied van de activiteiten van KBC Verzekeringen en op het gebied van boekhouding en audit.

- Op 31 december 2018 bestond het RCC uit de volgende leden:
 - Franky Depickere, niet-uitvoerend bestuurder, licentiaat in Commerciële en Financiële Wetenschappen, (Antwerpen UFSIA) en master in Financieel Management (VLEKHO Business School). Hij was intern auditor in CERA Bank en heeft functies en mandaten uitgeoefend in verschillende financiële instellingen. Hij is thans gedelegeerd bestuurder van Cera en KBC Ancora. Hij is voorzitter van het RCC.
 - Andrew Langford, onafhankelijk bestuurder
 - Morten Hübbe, onafhankelijk bestuurder

Rekening houdend met de profielen en competenties van de leden kan worden besloten dat de leden individueel en het RCC in zijn geheel over de nodige vaardigheden en ervaring beschikken.

- In toepassing van de reglementering inzake de onverenigbaarheidsregeling voor de leiders van verzekeringsondernemingen geven we hierna, in overeenstemming met de circulaire PPB-2006-13-CPB-CPA van de Nationale Bank van België over de uitoefening van externe functies door de leiders van gereguleerde ondernemingen, in bijlage, de externe functies weer die de effectieve leiders en de bestuurders van KBC Verzekeringen uitoefenen in andere vennootschappen.

Externe mandaten van de bestuurders KBC Verzekeringen NV per 31.12.2018

Naamloze vennootschap: KBC Verzekeringen NV
Ondernemingsnummer : RPR 0403.552.563

naam van de maatschappij	zetel	sector	functie	geno- teerd (N= geen)	kapitaal- band
Alain Bostoën, bestuurder					
Quatorze Juillet bvba	België	accountancy & consulting	gedelegeerd bestuurder	N	N
Katlijn Callewaert, bestuurder					
Cera Beheersmaatschappij nv	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Almancora Beheersmaatschappij NV	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cera cvba	België	management	lid van het Directiecomité	N	N
Sonja De Becker, bestuurder					
SBB Accountants en Belastingconsulenten BV cvba	België	accountancy & consulting	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
M.R.B.B. cvba	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
SBB Bedrijfsdiensten BV cvba	België	accountancy & consulting	gedelegeerd bestuurder	N	N
BB-Patrim cvba	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Agri Investment Fund cvba	België	holding	bestuurder	N	N
Acerta cvba	België	holding	bestuurder	N	N
Franky Depickere, bestuurder					
Almancora Beheersmaatschappij nv	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cera cvba	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cera Beheersmaatschappij nv	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Euro Pool System International BV	Nederland	verpakking	bestuurder	N	N
BRS Microfinance Coop cvba	België	financiering	bestuurder	N	N
Frank Donck, bestuurder					
3D NV	België	investeringsmaatschappij	gedelegeerd bestuurder	N	N
3D Private Equity nv	België	investeringsmaatschappij	gedelegeerd bestuurder	N	N
3D Real Estate	België	bemiddeling bij aankoop van	bestuurder	N	N
Anchorage nv	België	investeringsmaatschappij	bestuurder	N	N
Atenor NV	België	vastgoed	voorzitter	Euronext	N
Elia System Operator	België	elektriciteit en gas, productie, verkoop en transport	bestuurder	Euronext	N
Elia Asset	België	elektriciteit en gas, productie, verkoop en transport	bestuurder	N	N
Hof Het Lindeken cvba	België	landbouw	gedelegeerd bestuurder	N	N
Huon & Kauri nv	België	vastgoed	gedelegeerd bestuurder	N	N
Iberanfra bvba	België	vastgoed	bestuurder	N	N
Ibervest nv	België	investeringsmaatschappij	gedelegeerd bestuurder	N	N
Tele Columbus AG	Duitsland	cable provider	voorzitter	N	N
Ter Wyndt cvba	België	golf	bestuurder	N	N
Ter Wyndt nv	België	golf	voorzitter	N	N
Tris nv	België	vastgoed	gedelegeerd bestuurder	N	N
Winge Golf NV	België	golf club	voorzitter	N	N
Barco NV	België	technologie	bestuurder	Euronext	N
3D Private Investerings NV	België	investeringsmaatschappij	gedelegeerd bestuurder	N	N
Academie Vastgoedontwikkeling NV	België	vastgoed	bestuurder	N	N
Bowinvest NV	België	vastgoed	bestuurder	N	N
Dragonfly Belgium NV	België	financiële holding	onafhankelijk bestuurder	N	N
3D Land NV	België	vastgoed	bestuurder	N	N
Tasco NV	België	IT	bestuurder	N	N
Morten Hübbe, onafhankelijk bestuurder					
Tryg Limited	Denemarken	verzekeringen	gedelegeerd bestuurder	Y	N
Simcorp as	Denemarken	IT	bestuurder	Y	N

naam van de maatschappij	zetel	sector	functie	geno- teerd (N= geen)	kapitaal- band
Andrew Langford, onafhankelijk bestuurder					
Version 1 Software Limited	Ierland	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Sionnach Limited	Ierland	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Version 1 Software UK Limited	GB	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Version 1 Limited	Ierland	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Version 1 Solutions Limited	GB	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Version 1 Holdings Limited	Ierland	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Version 1 Community Trust Company	Ierland	non-profit	gedelegeerd bestuurder	N	N
Tomas Limited	Ierland	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cedar Consulting (UK) Limited	GB	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cedar Consulting Holdco Limited	GB	ICT	gedelegeerd bestuurder	N	N
Thomas Leysen, Voorzitter Raad van Bestuur					
Umicore nv	België	non-ferro metalen	voorzitter Raad van Bestuur	Euronext	N
Mediahuis Partners nv	België	media-onderneming	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Booschot nv	België	immobiliën	bestuurder	N	N
Mediahuis NV	België	uitgeverij	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Walter Nonneman, bestuurder					
Cera Beheersmaatschappij nv	België	management	bestuurder	N	N
Fluxys Belgium NV	België	elektriciteit en gas	onafhankelijk bestuurder	Euronext	N
Theo Roussis, bestuurder					
Asphalia NV	België	management	gedelegeerd bestuurder	N	N
Pentahold	België	investeringsmaatschappij	bestuurder	N	N
Matthieu Vanhove, bestuurder					
BRS Microfinance Coop cvba	België	financiering	gedelegeerd bestuurder	N	N
Cera Beheersmaatschappij NV	België	management	bestuurder	N	N
Philippe Vlerick, ondervoorzitter					
Besix Group nv	België	bouw	bestuurder	N	N
Exmar nv	België	handel	bestuurder	Euronext	N
Point nv	België	textiel	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Smartphoto Group nv	België	foto-ontwikkeling	voorzitter Raad van Bestuur	Euronext	N
Batibic nv	België	immobiliën	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Cecan nv	België	holding	gedelegeerd bestuurder	N	N
Midelco nv	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
VIT NV	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Vlerick Investeringsmaatschappij cvba	België	investeringsmaatschappij	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Vlerick Vastgoed nv	België	vastgoed	gedelegeerd bestuurder	N	N
Raymond UCO denim Private Ltd	Indië	textiel	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Pentahold nv	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
BMT NV	België	metaalverwerking	bestuurder	N	N
BMT International	Luxemburg	machinebouw	bestuurder	N	N
ETEX GROUP SA	België	bouw	bestuurder	N	N
Corelio nv	België	mediagroep	ondervoorzitter Raad van Bestuur	N	N
LVD Company nv	België	metaalverwerking	bestuurder	N	N
Vobis Finance nv	België	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
B.I.C. Carpets nv	België	textielindustrie	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Concordia Textiles NV	België	textiel	bestuurder	N	N
Indus Kamdhenu Fund	Indië	investeringsmaatschappij	voorzitter	N	N
Hamon & Cie (International) SA	België	holding	bestuurder	Euronext	N
Durabilis	België	import-export	ondervoorzitter Raad van Bestuur	N	N
De Robaertbeek NV	België	textiel	bestuurder	N	N
Bareldam SA	Luxemburg	holding	bestuurder	N	N
Sapient Investment Managers Ltd	Cyprus	holding	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
UCO nv	België	textiel	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Cecan Invest nv	België	holding	gedelegeerd bestuurder	N	N
Arteveld bvba	België	immobiliën	zaakvoerder	N	N
Oxurion	België	biopharma	bestuurder	Euronext	N

naam van de maatschappij	zetel	sector	functie	geno- teerd (N= geen)	kapitaal- band
Marc Wittemans, bestuurder					
Aktiefinvest cvba	België	vastgoed	gedelegeerd bestuurder/CEO - voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Arda Immo nv	België	vastgoed	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
SBB Accountants en Belastingconsulenten bv cvba	België	accountancy & consulting	bestuurder	N	N
SBB Bedrijfsdiensten bv cvba	België	accountancy & consulting	bestuurder	N	N
M.R.B.B. cvba	België	holding	gedelegeerd bestuurder/CEO	N	N
Agri Investment Fund cvba	België	holding	bestuurder	N	N
Acerta cvba	België	holding	bestuurder	N	N
Acerta Consult cvba	België	HR-dienstverlening	bestuurder	N	N
Acerta Public nv	België	informaticadiensten en software	bestuurder	N	N
Shéhérazade développement cvba	België	informaticadiensten en software	bestuurder	N	N
Arvesta NV	België	land- en tuinbouw	bestuurder	N	N
Hans Verstraete, Algemeen Directeur					
ADD NV	België	insurance broker	voorzitter Raad van Bestuur	N	100,00%
Pensioenfonds KBC OFP	België	pensioenfonds	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
Pensioenfonds Senior Management OFP	België	pensioenfonds	voorzitter Raad van Bestuur	N	N
KBC International Pension Fund OFP	België	pensioenfonds	voorzitter Raad van Bestuur	N	N

Geconsolideerde jaarrekening

Gebruikte afkortingen

- ⌘ AC (amortized cost): gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs
- ⌘ OCI (other comprehensive income): wijzigingen in de reële waarde van activa en verplichtingen opgenomen in het eigen vermogen
- ⌘ FVOCI (fair value through other comprehensive income): gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen via OCI
- ⌘ FVPL (fair value through profit or loss): gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Bestaat uit:
 - ⌘ MFVPL (mandatorily at fair value through profit or loss): verplicht gewaardeerd tegen reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (inclusief aangehouden voor handelsdoeleinden (HFT))
 - ⌘ FVO (fair value option): bij eerste opname aangeduid als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening
 - ⌘ FVPL – overlay: gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening – overlaybenadering.
- ⌘ POCI (purchased or originated credit impaired assets) Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid

Geconsolideerde winst-en-verliesrekening

(in miljoenen euro)	Toelichting	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Nettorente-inkomsten	3.1	507	564
Rente-inkomsten	3.1	559	610
Rentelasten	3.1	- 52	- 47
Verzekeringen Niet-leven (vóór herverzekering)	3.7	775	722
Verdiende premies	3.7	1 601	1 510
Technische lasten	3.7	- 826	- 788
Verzekeringen Leven (vóór herverzekering)	3.7	- 20	- 60
Verdiende premies	3.7	1 361	1 273
Technische lasten	3.7	- 1 382	- 1 334
Nettoresultaat uit afgestane herverzekering	3.7	- 41	- 8
Dividendinkomsten	3.2	53	58
Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	3.3	63	- 2
Waarvan resultaat op aandelen (overlaybenadering)	3.3	51	-
Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa	3.4	-	84
Netto gerealiseerd resultaat uit schuldinstrumenten tegen reële waarde via OCI	-	1	-
Nettoprovisie-inkomsten	3.5	- 341	- 312
Provisie-inkomsten	3.5	142	165
Provisielasten	3.5	- 483	- 477
Overige netto-inkomsten	3.6	78	63
TOTALE OPBRENGSTEN		1 074	1 108
Exploitatiekosten	3.8	- 476	- 463
Personeelskosten	3.8	- 232	- 231
Algemene beheerskosten	3.8	- 230	- 215
Afschrijvingen vaste activa	3.8	- 14	- 17
Bijzondere waardeverminderingen	3.10	- 2	- 12
op leningen en vorderingen	3.10	-	0
op financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs en tegen reële waarde via OCI	3.10	3	-
op voor verkoop beschikbare financiële activa	3.10	-	- 11
op goodwill	3.10	0	0
op overige	3.10	- 5	- 2
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	3.11	19	19
RESULTAAT VOÓR BELASTINGEN		615	652
Belastingen	3.12	- 145	- 187
RESULTAAT NA BELASTINGEN		470	465
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	-	0	0
Waarvan m.b.t. beëindigde bedrijfsactiviteiten	-	0	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij		469	465
Waarvan m.b.t. beëindigde bedrijfsactiviteiten	-	0	0

- Vanaf 2018 stellen we de financiële informatie op in overeenstemming met IFRS 9. Meer informatie daarover vindt u in toelichting 1.1. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende informatie.
- We lichten de belangrijkste elementen van de resultatenrekening toe in het Verslag van de Raad van Bestuur, in het hoofdstuk 'Bespreking van de geconsolideerde jaarrekening volgens IFRS'.
- Overzicht van de invloed van de 'overlay' benadering op de geconsolideerde winst-en-verliesrekening: op de meeste aandelen die aangehouden worden door de verzekeringsondernemingen in de groep wordt de overlaybenadering toegepast. Deze aandelen werden volgens IAS 39 voornamelijk geclassificeerd als Voor verkoop beschikbaar, en zouden volgens IFRS 9 worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Zolang IFRS 17 niet is ingevoerd, d.w.z. tot 1 januari 2022 (onderhevig aan bekrachtiging door de EU), herclassificeert de overlaybenadering de extra volatiliteit die resulteert uit de toepassing van IFRS 9 van de winst-en-verliesrekening naar OCI. De extra volatiliteit als gevolg van IFRS 9, die wordt geherclassificeerd van het nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening naar de 'herwaarderingsreserve FVPL aandelen – overlaybenadering', verwijst naar de niet-gerealiseerde reëlewaardeschommelingen voor een bedrag van -228 miljoen euro. Dat is het verschil tussen (°) het IFRS 9-resultaat zonder toepassing van de overlaybenadering, namelijk -177 miljoen euro aan gerealiseerde en niet-gerealiseerde reëlewaardeschommelingen opgenomen in Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, en (°) het IAS 39-resultaat, namelijk 51 miljoen euro, bestaande uit een netto gerealiseerd resultaat van 110 miljoen euro en een bijzondere waardevermindering van 58 miljoen euro. Meer informatie vindt u in toelichting 1.2.
- De verdeling van de rente-inkomsten en -lasten op financiële instrumenten berekend volgens de effectieve rentevoet en op andere financiële instrumenten (niet berekend volgens de effectieve rentevoet) vindt u in toelichting 3.1.

Geconsolideerde gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten

(totaalresultaat of *comprehensive income*)

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
RESULTAAT NA BELASTINGEN	470	465
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	0	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	469	465
OCI TE VERWERKEN IN DE WINST-EN-VERLIESREKENING	- 394	- 19
Nettowijziging van de herwaarderingsreserve voor aandelen	-	30
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	-	95
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	-	5
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	-	- 70
Bijzondere waardeverminderingen	-	11
Nettowinsten of -verliezen bij vervreemding	-	- 80
Uitgestelde belastingen	-	0
Nettowijziging van de herwaarderingsreserve voor obligaties	-	- 39
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	-	- 130
Uitgestelde belastingen op wijzigingen reële waarde	-	122
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	-	- 30
Bijzondere waardeverminderingen	-	0
Nettowinsten of -verliezen bij vervreemding	-	- 4
Proratering en bijzondere waardevermindering op herwaarderingsreserve voor voor verkoop beschikbare financiële activa naar aanleiding van herklassering naar leningen en vorderingen en tot einde looptijd aangehouden financiële activa	-	- 36
Uitgestelde belastingen	-	10
Nettomutatie van de herwaarderingsreserve FVOCI schuldinstrumenten	- 165	-
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	- 214	-
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	52	-
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	- 4	-
Bijzondere waardeverminderingen	- 3	-
Nettowinsten of -verliezen bij vervreemding	- 1	-
Uitgestelde belastingen	0	-
Nettowijziging van de herwaarderingsreserve FVPL aandelen - overlaybenadering	- 228	-
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	- 176	-
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	0	-
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	- 51	-
Bijzondere waardeverminderingen	58	-
Nettowinsten of -verliezen bij vervreemding	- 110	-
Uitgestelde belastingen	0	-
Nettowijziging van de afdekkingsreserve (kasstroomafdekkingen)	0	- 9
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	0	- 1
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	0	0
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	0	- 8
Brutobedrag	0	- 13
Uitgestelde belastingen	0	4
Nettowijziging van de omrekeningsverschillen	- 3	8
Brutobedrag	- 3	8
Uitgestelde belastingen	0	0

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Afdekking van een netto-investering in buitenlandse entiteiten	4	- 6
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	6	- 9
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	- 2	3
Overboeking van reserve naar nettoresultaat	0	0
Brutobedrag	1	0
Uitgestelde belastingen	0	0
Nettowijziging m.b.t. geassocieerde ondernemingen en joint ventures	- 3	- 3
Brutobedrag	- 3	- 3
Uitgestelde belastingen	1	0
Overige mutaties	0	0
OCI NIET TE VERWERKEN IN DE WINST-EN-VERLIESREKENING	- 7	8
Nettowijziging van de herwaarderingsreserve FVOCI aandelen	0	-
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	0	-
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	0	-
Overboeking van reserve naar overgedragen resultaat bij realisatie	0	-
Brutobedrag	0	-
Uitgestelde belastingen	0	-
Nettowijziging van de toegezegdpensioenregelingen	- 7	8
Wijzigingen	- 9	16
Uitgestelde belastingen op wijzigingen	2	- 8
Nettowijziging van het eigen kredietrisico	0	0
Aanpassingen van de reële waarde vóór belastingen	0	0
Uitgestelde belastingen op wijzigingen van de reële waarde	0	0
Overboeking van reserve naar overgedragen resultaat bij realisatie	0	0
Brutobedrag	0	0
Uitgestelde belastingen	0	0
Nettowijziging m.b.t. geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0
Wijzigingen	0	0
Uitgestelde belastingen op wijzigingen	0	0
TOTAAL GEREALISEERDE EN NIET-GEREALISEERDE RESULTATEN	68	455
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	0	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	68	455

- Vanaf 2018 stellen we de financiële informatie op in overeenstemming met IFRS 9. Meer informatie daarover vindt u in toelichting 1.1. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangmaatregelen voor vergelijkende informatie.

Geconsolideerde balans

(in miljoenen euro)	Toelichting	31-12-2018 (IFRS 9)	31-12-2017 (IAS 39)
ACTIVA			
Geldmiddelen, tegoeden bij centrale banken en andere zichtdeposito's bij kredietinstellingen	-	246	312
Financiële activa	4.0	35 026	36 735
Aangehouden voor handelsdoeleinden	4.0	-	11
Vanaf eerste opname aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.0	-	14 421
Voor verkoop beschikbaar	4.0	-	14 563
Leningen en vorderingen	4.0	-	2 553
Tot einde looptijd aangehouden	4.0	-	5 185
Geamortiseerde kostprijs	4.0	7 481	-
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI (other comprehensive income)	4.0	12 418	-
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.0	15 125	-
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	4.0	11	-
Afdekkingsderivaten	4.0	3	2
Deel van de herverzekeraar in technische voorzieningen, verzekeringen	5.6	120	131
Belastingvorderingen	5.2	43	33
Actuele belastingvorderingen	5.2	32	28
Uitgestelde belastingvorderingen	5.2	10	5
Investeringen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	5.3	46	47
Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen	5.4	300	274
Goodwill en andere immateriële vaste activa	5.5	143	130
Overige activa	5.1	663	733
TOTAAL ACTIVA		36 586	38 395
VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN			
Financiële verplichtingen	4.0	14 532	15 571
Tegen geamortiseerde kostprijs	4.0	1 535	1 950
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.0	12 965	13 585
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	4.0	17	34
Afdekkingsderivaten	4.0	33	36
Technische voorzieningen vóór herverzekering	5.6	18 388	18 721
Belastingverplichtingen	5.2	277	358
Actuele belastingverplichtingen	5.2	76	65
Uitgestelde belastingverplichtingen	5.2	201	293
Voorzieningen voor risico's en kosten	5.7	6	5
Overige verplichtingen	5.8	655	688
TOTAAL VERPLICHTINGEN		33 858	35 343
Totaal eigen vermogen	5.10	2 728	3 051
Eigen vermogen van de aandeelhouders	5.10	2 728	3 052
Minderheidsbelangen	-	0	- 1
TOTAAL VERPLICHTINGEN EN EIGEN VERMOGEN		36 586	38 395

- Vanaf 2018 stellen we de financiële informatie op in overeenstemming met IFRS 9. Meer informatie daarover vindt u in toelichting 1.1. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende informatie. Hierna vindt u voor een selectie van balansposten ook de openingsbalans op 01-01-2018 volgens IFRS 9.

Openingsbalans op 01-01-2018 onder IFRS 9, geselecteerde balansposten (in miljoenen euro)	01-01-2018 (IFRS 9)
Financiële activa	36 537
Geamortiseerde kostprijs	7 515
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI	13 177
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	15 843
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	11
Afdekkingsderivaten	2
Financiële verplichtingen	15 571
Tegen geamortiseerde kostprijs	1 950
Gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	13 585
Waarvan aangehouden voor handelsdoeleinden	34
Afdekkingsderivaten	36
Eigen vermogen van de aandeelhouders	2 903

Geconsolideerde vermogensmutaties

(in miljoenen euro)	Geplaatst en volgestort aandelenkapitaal	Uitgiftepremie	Eigen aandelen	Overgedragen resultaat	Herwaarderingsreserve voor verkoop beschikbare financiële activa	Herwaarderingsreserve FVOCI schuld-instrumenten	Herwaarderingsreserve FVPL aandelen - overlay-benadering	Herwaarderingsreserve FVOCI aandelen	Afdekkingsreserve kasstroomafdekkingen	Omrekeningsverschillen	Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit	Wijziging in toegezegde pensioenregelingen	Totaal herwaarderingsreserves	Eigen vermogen van aandeelhouders	Minderheidsbelangen	Totaal eigen vermogen
2018 (IFRS 9)																
Saldo aan het einde van het vorige jaar	65	1 086	- 203	1 010	1 105	0	0	0	0	10	- 3	- 18	1 094	3 052	- 1	3 051
Invloed gerelateerd aan de eerste toepassing van IFRS 9	0	0	0	- 30	- 1 105	589	387	10	0	0	0	0	- 119	- 149	0	- 149
Saldo aan het begin van het jaar na invloed IFRS 9	65	1 086	- 203	980	0	589	387	10	0	10	- 3	- 18	975	2 903	- 1	2 903
Nettoresultaat over de periode	0	0	0	469	0	0	0	0	0	0	0	0	0	469	0	470
OCI erkend in eigen vermogen over de periode	0	0	0	0	0	- 168	- 228	0	0	- 3	4	- 7	- 402	- 401	0	- 401
Subtotaal	0	0	0	469	0	- 168	- 228	0	0	- 3	4	- 7	- 402	68	0	68
Dividenden	0	0	0	- 243	0	0	0	0	0	0	0	0	0	- 243	0	- 243
Totaal wijzigingen	0	0	0	226	0	- 168	- 228	0	0	- 3	4	- 7	- 402	- 175	0	- 175
Saldo aan het einde van het jaar	65	1 086	- 203	1 207	0	422	159	10	0	7	1	- 25	574	2 728	0	2 728
Waarvan gerelateerd aan de toepassing van de vermogensmutatiemethode					0	6	0	1	0	0	0	0	7	7		7
2017 (IAS 39)																
Saldo aan het einde van het vorige jaar	65	1 086	- 203	885	1 116	-	-	-	9	2	3	- 26	1 104	2 937	0	2 936
Nettoresultaat over de periode	0	0	0	465	0	-	-	-	0	0	-	0	0	465	0	465
OCI erkend in eigen vermogen over de periode	0	0	0	0	- 11	-	-	-	- 9	8	- 6	8	- 10	- 11	0	- 11
Subtotaal	0	0	0	465	- 11	-	-	-	- 9	8	- 6	8	- 10	455	0	455
Dividenden	0	0	0	- 339	0	-	-	-	0	0	-	0	0	- 339	0	- 339
Totaal wijzigingen	0	0	0	126	- 11	-	-	-	- 9	8	- 6	8	- 10	115	0	115
Saldo aan het einde van het jaar	65	1 086	- 203	1 010	1 105	-	-	-	0	10	- 3	- 18	1 094	3 052	- 1	3 051
Waarvan herwaarderingsreserve voor aandelen					397	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waarvan herwaarderingsreserve voor obligaties					708	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-
Waarvan gerelateerd aan de toepassing van de vermogensmutatiemethode				0	10	-	-	-	0	0	0	0	10	10		10

- Vanaf 2018 stellen we de financiële informatie op in overeenstemming met IFRS 9. Meer informatie daarover vindt u in toelichting 1.1. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende informatie. Invloed gerelateerd aan IFRS 9: zie toelichting 1.4.
- De post dividenden bevat in 2018 de uitbetaling van het slotdividend over 2017 (8 miljoen euro) alsook de uitbetaling van een interimdividend over 2018 (235 miljoen euro). De post dividenden bevat in 2017 de uitbetaling van het slotdividend over 2016 (103 miljoen euro) alsook de uitbetaling van een interimdividend over 2017 (236 miljoen euro). Over het boekjaar 2018 plant KBC Verzekeringen – mits goedkeuring van de Algemene Vergadering van Aandeelhouders – nog een slotdividend van 133 miljoen euro.
- Herwaarderingsreserves in 2018: Nettowijziging van de herwaarderingsreserve FVPL aandelen - overlaybenadering: de daling van 228 miljoen euro in 2018 kan voor het grootste deel verklaard worden door negatieve marktwaardeschommelingen en in mindere mate de overboeking naar het nettoresultaat (meerwaarden bij verkoop deels gecompenseerd door bijzondere waardeverminderingen). De herwaarderingsreserve FVOCI schuldinstrumenten daalde in 2018 met 168 miljoen euro onder invloed van een stijging van de langetermijnrente (ondermeer in België) en afwikkelingen (unwinding).
- De herwaarderingsreserve (voor verkoop beschikbare financiële activa) daalde gedurende 2017 met 11 miljoen euro. De daling op de obligaties (- 42 miljoen euro) werd gedeeltelijk gecompenseerd door de reserve op aandelen (toename met 31 miljoen euro). De daling op de obligaties werd veroorzaakt door de gestegen langetermijnrente, grotendeels gecompenseerd door de daling van de belastingvoet in België.

Geconsolideerd kasstroomoverzicht

(in miljoenen euro)	Toelichting	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
BEDRIJFSACTIVITEITEN			
Resultaat vóór belastingen	Gecons. w-&-v-rekening	615	652
Aanpassingen voor		- 19	- 219
resultaat vóór belastingen m.b.t. beëindigde bedrijfsactiviteiten	Gecons. w-&-v-rekening	0	0
bijzondere waardeverminderingen en afschrijvingen van materiële en immateriële activa, vastgoedbeleggingen en effecten	3.10, 4.2, 5.4, 5.5	90	35
winst of verlies uit de vervreemding van beleggingen	-	- 1	5
wijziging in bijzondere waardeverminderingen voor verliezen op leningen en voorschotten	3.10	0	0
wijziging in technische voorzieningen vóór herverzekering	5.6	- 28	- 147
wijziging in deel van de herverzekeraar in technische voorzieningen	5.6	10	- 18
wijzigingen in overige voorzieningen	5.7	0	1
overige niet-gerealiseerde winst of verlies	-	- 70	- 76
opbrengsten van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	3.11	- 19	- 19
Kasstromen uit bedrijfswinst vóór belastingen en vóór wijzigingen in bedrijfsactiva en -verplichtingen	-	596	433
Wijzigingen in bedrijfsactiva (exclusief geldmiddelen en kasequivalenten)	-	841	185
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	4.1	-	5
Financiële activa vanaf eerste opname aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.1	-	- 719
Voor verkoop beschikbare financiële activa	4.1	-	1 109
Leningen en vorderingen	4.1	-	- 363
Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs, zonder schuldpapier	4.1	- 324	-
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI	4.1	553	-
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.1	542	-
Waarvan financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	4.1	0	-
Afdekkingsderivaten	4.1	- 1	13
Bedrijfsactiva in verband met groepen activa die worden afgestoten en overige activa	-	70	141
Wijzigingen in bedrijfsverplichtingen (exclusief geldmiddelen en kasequivalenten)	-	- 1 384	- 293
Financiële verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs	4.1	- 415	- 246
Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	4.1	- 620	899
Waarvan financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	4.1	- 17	0
Afdekkingsderivaten	4.1	- 3	- 37
Technische voorzieningen vóór herverzekering	5.6	- 304	- 869
Bedrijfsverplichtingen in verband met groepen activa die worden afgestoten en overige verplichtingen	-	- 42	- 41
Betaalde belastingen	3.12	- 137	- 149
Nettokasstromen uit of aangewend bij bedrijfsactiviteiten		- 84	177
INVESTERINGSACTIVITEITEN			
Aankoop van tot einde looptijd aangehouden effecten	4.1	-	- 67
Aankoop van schuldpapier gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	4.1	- 106	-
Opbrengst van de terugbetaling van tot einde looptijd aangehouden effecten	4.1	-	268
Opbrengst van de terugbetaling van schuldpapier gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs	4.1	430	-
Overname van een dochteronderneming of een bedrijfsonderdeel zonder de overgenomen geldmiddelen (inclusief stijgingen in participatiepercentages)	6.6	- 39	0
Opbrengst van de afstoting van een dochteronderneming of bedrijfsonderdeel zonder de afgestoten geldmiddelen (inclusief dalingen in participatiepercentages)	-	0	0
Aankoop van aandelen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	0	0
Opbrengst van de verkoop van aandelen in geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	0	0
Dividenden ontvangen van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	17	2

(in miljoenen euro)	Toelichting	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Aankoop van vastgoedbeleggingen	5.4	- 45	- 25
Opbrengst van de verkoop van vastgoedbeleggingen	5.4	6	2
Aankoop van immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	5.5	- 12	- 10
Opbrengst van de verkoop van immateriële vaste activa (exclusief goodwill)	5.5	0	0
Aankoop van materiële vaste activa	5.4	- 11	- 15
Opbrengst van de verkoop van materiële vaste activa	5.4	0	- 1
Nettokasstromen uit of aangewend bij investeringsactiviteiten		241	154
FINANCIERINGSACTIVITEITEN			
Inkoop of verkoop van eigen aandelen	vermogensmut.	0	0
Uitgifte of terugbetaling van promessen en andere schuldbewijzen	4.1	0	0
Opbrengst van of terugbetaling van achtergestelde schulden	4.1	0	0
Kapitaalaflossingen van financiële leasing	-	0	0
Opbrengst van de uitgifte van aandelenkapitaal	vermogensmut.	0	0
Opbrengst van de uitgifte van niet-stemrechtverlenende kernkapitaaleffecten	vermogensmut.	0	0
Uitgifte van additionele tier 1-instrumenten	vermogensmut.	0	0
Opbrengst van de uitgifte van bevoorrechte aandelen	vermogensmut.	0	0
Uitgekeerde dividenden	vermogensmut.	- 243	- 339
Nettokasstromen uit of aangewend bij financieringsactiviteiten		- 243	- 339
MUTATIE VAN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN			
Nettoename of -afname van geldmiddelen en kasequivalenten	-	- 87	- 9
Geldmiddelen en kasequivalenten aan het begin van het boekjaar	-	334	342
Gevolgen van wisselkoerswijzigingen op geldmiddelen en kasequivalenten	-	- 1	1
Geldmiddelen en kasequivalenten aan het einde van de periode	-	247	334
OVERIGE INFORMATIE			
Betaalde rente ²	3.1	- 52	- 47
Ontvangen rente ²	3.1	559	610
Ontvangen dividenden (inclusief vermogensmutatiemethode)	3.2, 5.3	70	60
COMPONENTEN VAN GELDMIDDELEN EN KASEQUIVALENTEN			
Geldmiddelen en tegoeden bij centrale banken en andere zichtdeposito's bij kredietinstellingen	Geconsol. Balans	246	312
Termijnleningen aan banken in minder dan drie maanden, excl. reverse repo's	4.1	1	23
Reverse repo's met kredietinstel. & beleggingsondernemingen in minder dan drie maanden		0	0
Deposito's van banken terugbetaalbaar op verzoek en onmiddellijk terugbetaalbaar	4.1	0	0
Geldmiddelen en kasequivalenten inbegrepen in groepen activa die worden afgestoten	-	0	0
Totaal	-	247	334
Waarvan niet beschikbaar	-	0	0

¹ De toelichtingen waarnaar wordt verwezen, bevatten niet altijd de exacte bedragen zoals opgenomen in de kasstroomtabel. Op die bedragen worden immers onder meer correcties aangebracht in het kader van overnames/afstotingen van dochters zoals bepaald in IAS 7.

² De betaalde en de ontvangen rente worden in dit overzicht gelijkgesteld met de rentelasten en -inkomsten zoals vermeld in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening. Gezien de veelheid van onderliggende contracten aan de basis van de rentelasten en -inkomsten zou een exacte bepaling van de effectieve kasstromen een zeer grote administratieve inspanning vragen. Bovendien is het redelijk te veronderstellen dat voor een bank-verzekeraar de effectieve kasstromen niet in belangrijke mate afwijken van de geprorateerde rentelasten en -inkomsten, omdat de meeste renteproducten een periodieke rentebetaling inhouden binnen het jaar.

- Vanaf 2018 stellen we de financiële informatie op in overeenstemming met IFRS 9. Meer informatie daarover vindt u in toelichting 1.1. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende informatie.
- KBC brengt verslag uit over kasstromen van bedrijfsactiviteiten volgens de indirecte methode.
- In 2018 nam DZI 100% van de aandelen van UBB-Metlife over (beperkte impact – voor meer informatie zie toelichting 6.6)
- In 2017 waren er geen belangrijke overnames of verkopen van groepsondernemingen of -activiteiten.

1.0 Toelichtingen in verband met de grondslagen voor financiële verslaggeving

Toelichting 1.1: Verklaring van overeenstemming

De Raad van Bestuur keurde de geconsolideerde jaarrekening van KBC Verzekeringen NV, inclusief alle toelichtingen, op 14 maart 2019 goed voor publicatie. De jaarrekening werd opgesteld volgens de *International Financial Reporting Standards*, zoals goedgekeurd voor toepassing in de EU (*endorsed IFRS*) en bevat vergelijkende informatie over een jaar. Alle bedragen zijn uitgedrukt in miljoenen euro en afgerond op het miljoen (tenzij anders vermeld).

De volgende wijzigingen in de voorstelling en de grondslagen van de financiële verslaggeving werden toegepast in 2018:

- IFRS 9 (Financiële instrumenten) met betrekking tot de classificatie en de waardering van financiële instrumenten is van kracht sinds 1 januari 2018 en vervangt IAS 39 (Financiële instrumenten: opname en waardering). KBC past IFRS 9 ook toe op zijn verzekeringsentiteiten en maakt dus geen gebruik van de mogelijkheid die de IAS Board biedt om de invoering van IFRS 9 tijdelijk uit te stellen voor zijn verzekeringsentiteiten.

Classificatie en waardering: voor financiële activa is de classificatie en waardering volgens IFRS 9 afhankelijk van het specifieke bedrijfsmodel en de kenmerken van de contractuele kasstromen van het instrument. Voor niet voor handelsdoeleinden bestemde aandelen in onze verzekeringsactiviteiten, past KBC de overlaybenadering toe voor in aanmerking komende aandelen (hetgeen een consistente behandeling reflecteert zoals onder IAS 39). De IASB stelt de overlaybenadering ter beschikking om tijdens de overgangsperiode tussen de invoering van IFRS 9 en die van IFRS 17 te verzekeren dat er een level playing field is met andere verzekeraars en bank-verzekeraars.

Waardeverminderingen op financiële instrumenten: financiële instrumenten die onderhevig zijn aan waardeverminderingen worden ingedeeld in drie categorieën, namelijk Stage (categorie) 1, performing, Stage 2 (waarbij verwachte kredietverliezen over de volledige resterende looptijd berekend moeten worden), en Stage 3, non-performing of impaired. KBC heeft gedragslijnen en procedures opgemaakt om op het einde van elke verslagperiode te beoordelen of het kredietrisico aanzienlijk is gestegen en of daarom *staging* nodig is, d.w.z. overgaan van een *stage* naar een andere. Voor de kredietportefeuille gebeurt die overgang naar een volgende *stage* volgens een meervoudige benadering op basis van een interne kredietrating, kredietherstructureringsmaatregelen, collectieve beoordeling en dagen achterstalligheid. Voor de beleggingsportefeuille wordt een gelijkaardige meervoudige benadering gebruikt, behalve dat KBC gebruikmaakt van de vrijstelling met betrekking tot laag kredietrisico. Dat betekent dat ervan wordt uitgegaan dat alle obligaties met investment grade-rating in *stage 1* zitten, tenzij een van de andere factoren iets anders aangeeft. Voor de *stages 1* en *2* boekte KBC op grond van IAS 39 al *incurred but not reported* (IBNR) waardeverminderingen, die worden beïnvloed door *emergence periods*. Onder IFRS 9 worden de waardeverminderingen op financiële activa berekend op basis van het verwachte kredietverlies over 12 maanden voor *stage 1* en op basis van het verwachte kredietverlies over de resterende looptijd voor *stage 2*. Bij zowel de criteria voor de bepaling van de *stages* als de meting van het verwachte kredietverlies wordt rekening gehouden met toekomstgerichte informatie. Diverse macro-economische factoren worden in overweging genomen en KBC gebruikt drie scenario's om een reeks van mogelijke uitkomsten te beoordelen. De macro-economische variabelen omvatten groei van het bbp, de werkloosheidsgraad, de beleidsrente, de wisselkoers, de rente op overheidsobligaties, de huizenprijzen en de inflatie.

Afdekkingstransacties: KBC gebruikt de optie om afdekkingstransacties volgens IAS 39 te blijven toepassen en wacht de verdere ontwikkelingen betreffende macro hedging bij de IASB af.

Door de toepassing van IFRS 9 zijn de winst-en-verliesrekening, de balans, het overzicht van de gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten en de vermogensmutaties, net zoals de toelichtingen aanzienlijk veranderd. KBC heeft ervoor gekozen gebruik te maken van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende informatie. De grondslagen van de financiële verslaggeving in Toelichting 1.2 zijn aangepast en IFRS 9 is erin opgenomen. Voor de grondslagen van de financiële verslaggeving die van toepassing zijn op de vergelijkende cijfers, verwijzen we naar de jaarrekening van KBC Verzekeringen geconsolideerd per 31 december 2017. De

informatie over de overgang is opgenomen in Toelichting 1.4 en waar nodig wordt bijkomende uitleg gegeven in de toelichtingen.

Gezien KBC voor 2017 gebruik maakt van de overgangsmaatregelen voor vergelijkende gegevens en dus voor een aantal elementen geen vergelijkbare gegevens verstrekt of kan verstrekken, heeft dat ook invloed op de structuur van sommige tabellen. Hoewel we trachten waar mogelijk 2018 en 2017 in eenzelfde tabel te vatten, is dat voor sommige tabellen (vooral in deel 4.0) niet mogelijk en hebben we daar die tabellen ontdudd: voor 2018 wordt een nieuwe tabelstructuur gegeven die de vereisten van IFRS 9 reflecteert, terwijl we voor 2017 de structuur van de tabel behouden zoals die in het jaarverslag over 2017 werd gepubliceerd.

- IFRS 15 (Opbrengsten van contracten met klanten) geeft richtlijnen over de verantwoording van opbrengsten. KBC heeft de betreffende contracten geïdentificeerd en ze beoordeeld tegenover het nieuwe model voor de verantwoording van opbrengsten volgens het vijfstappenplan. De focus lag vooral op (i) de vaststelling van de prestatieverplichtingen en (ii) de variabele vergoeding van enkele vermogensbeheerovereenkomsten. De nieuwe vereisten hadden geen belangrijke invloed op de opbrengstenverantwoording van KBC.

De volgende IFRS-normen werden gepubliceerd, maar zijn nog niet van kracht in 2018. KBC zal die normen toepassen zodra dat verplicht wordt.

- In januari 2016 publiceerde de IASB IFRS 16 (Leases), die in werking treedt op 1 januari 2019. De nieuwe standaard verandert niet veel aan de boekhoudkundige verwerking van leasing voor leaseverstrekkers en dus zullen de boekhoudkundige gevolgen naar verwachting beperkt zijn voor KBC (omdat KBC voornamelijk optreedt als leaseverstrekker en niet als leasingnemer). De toename van het balanstotaal als gevolg van het optreden van KBC als leasener wordt momenteel geschat als onbelangrijk. Er wordt geen impact verwacht op het eigen vermogen als gevolg van *first time application*.
- IFRS 17: In mei 2017 publiceerde de IASB IFRS 17 (Verzekeringscontracten), een omvattende nieuwe boekhoudnorm voor verzekeringscontracten die de grondslagen bevat voor opname en waardering, voorstelling en informatieverschaffing. Zodra IFRS 17 van kracht is, zal hij IFRS 4 (Verzekeringscontracten) vervangen, die werd gepubliceerd in 2005. IFRS 17 geldt voor alle types verzekeringscontracten (leven, schade, directe verzekering, herverzekering), ongeacht het type entiteiten waardoor ze worden uitgegeven, en voor bepaalde garanties en financiële instrumenten met discretionaire winstdeling. Daarop zullen enkele uitzonderingen gelden. De algemene doelstelling van IFRS 17 is een boekhoudkundig model voor verzekeringscontracten te bieden dat nuttiger en consistent is voor verzekeraars. In tegenstelling tot de verplichtingen van IFRS 4, die grotendeels gebaseerd zijn op grandfathering van de vroegere lokale grondslagen van de financiële verslaggeving, biedt IFRS 17 een compleet model voor verzekeringscontracten dat alle relevante boekhoudkundige aspecten omvat. De kern van IFRS 17 is het algemene model, aangevuld met een specifieke aanpassing voor contracten met directe winstdeling (de variabele vergoedingsaanpak) en een vereenvoudigde aanpak (de premie-allocatieaanpak) vooral voor contracten met een korte looptijd. IFRS 17 zal gelden voor de verslagperiodes die beginnen op of na 1 januari 2022 (onder voorbehoud van goedkeuring door de EU), en waarvoor vergelijkende cijfers zijn vereist. KBC heeft in 2018 een groepswijd project opgestart om IFRS 17 te implementeren. Het project is opgebouwd uit deelprojecten zoals data delivery, lokale rapportering, impact op businessmodel en strategische gevolgen, guidance en ondersteuning, geconsolideerde rapportering en IFRS17 berekeningsengine. Het project wordt aangestuurd door 'Insurance Business' en Finance samen en betreft alle afdelingen en entiteiten op groeps- en lokaal niveau die ermee te maken hebben, zoals onder meer actuarissen, finance, IT, procesmanagers, In 2017 heeft de groep een high level impact studie van IFRS17 uitgevoerd en begin 2018 is de implementatie gestart. In het voorbije jaar lag de focus op de uitwerking van een eenduidige interpretatie van de IFRS17-standaard in KBC. Die interpretatie wordt gaandeweg bijgestuurd waar nodig indien nieuwe informatie ter beschikking komt van externe bronnen (IASB, de markt) of intern (verdere detailanalyses). Daarnaast werd in het voorbije jaar veel energie besteed aan de selectie van een IFRS17-berekeningsengine, het opzetten van dataflows om die engine te voeden en de impact van IFRS17 op de boekhouding. Die activiteiten zitten op schema en het is de bedoeling is ze af te ronden tegen einde 2020.
- Overige: De IASB heeft enkele beperkte aanpassingen aan bestaande IFRS-normen en IFRIC's gepubliceerd. Ze zullen worden toegepast zodra dat verplicht is, maar we gaan er momenteel van uit dat hun impact verwaarloosbaar zal zijn.

Toelichting 1.2: Belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving

De belangrijkste grondslagen van de financiële verslaggeving werden aangepast om rekening te houden met IFRS 9.

Algemeen / Basisprincipe

De algemene boekhoudkundige principes van KBC Groep NV ('KBC') zijn gebaseerd op de International Financial Reporting Standards (IFRS), zoals aangenomen door de Europese Unie, en op de IFRS-grondslagen. De

jaarrekening van KBC is gebaseerd op de *going concern* veronderstelling. KBC presenteert elke belangrijke categorie van soortgelijke posten afzonderlijk, ongelijkssoortige posten worden afzonderlijk gepresenteerd, tenzij ze niet van wezenlijk belang zijn, en posten worden alleen gesaldeerd als de IFRS in kwestie dat expliciet voorschrijft of toestaat.

Financiële activa

KBC past met ingang van 1 januari 2018 alle voorschriften van IFRS 9 toe, met uitzondering van afdekkingstransacties (*hedge-accounting*), die nog altijd worden geboekt in overeenstemming met IAS 39.

Financiële activa – in- en uitboekingen

Opname in de balans: financiële activa en verplichtingen worden in de balans opgenomen als KBC een betrokken partij wordt met betrekking tot de contractuele voorzieningen van de instrumenten. Aan- en verkopen van alle financiële activa die volgens standaardmarktconventies worden afgewikkeld, worden in de balans verwerkt op de afwikkelingsdatum. Alle financiële activa, behalve de financiële activa die worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, worden bij hun eerste opname in de balans gewaardeerd tegen reële waarde vermeerderd met de transactiekosten die rechtstreeks zijn toe te rekenen aan de verwerving ervan.

Verwijderen uit de balans en herziening: KBC verwijdert financiële activa uit de balans wanneer de contractueel vastgelegde kasstromen eruit aflopen of wanneer KBC zijn contractuele rechten op het ontvangen van de kasstromen uit de financiële activa overdraagt in een transactie waarbij nagenoeg alle risico's en voordelen van eigendom worden overgedragen. Bij wijziging van de voorwaarden tijdens de looptijd van een financieel actief beoordeelt KBC of de nieuwe voorwaarden aanzienlijk verschillen van de oorspronkelijke voorwaarden en of de wijziging inhoudt dat de oorspronkelijke rechten op de ontvangst van de kasstromen uit het instrument zijn verlopen. Als wordt besloten dat de voorwaarden aanzienlijk verschillen, wordt de transactie geboekt als verwijdering van een financieel actief, wat inhoudt dat het bestaande financiële actief uit de balans wordt verwijderd en op basis van de gewijzigde voorwaarden een nieuw financieel actief wordt opgenomen. Als KBC daarentegen oordeelt dat de voorwaarden niet aanzienlijk verschillen, wordt de transactie geboekt als herziening van een financieel actief.

Classificatie van aandelen en schuldinstrumenten

Bij de eerste opname van een financieel actief beoordeelt KBC eerst de contractuele voorwaarden van het instrument om het te classificeren als een aandeel of een schuldinstrument. Onder aandeel wordt elk contract verstaan op grond waarvan een overblijvend belang in de nettoactiva van een andere entiteit wordt verkregen. Om na te gaan of aan die voorwaarde is voldaan, controleert KBC of het instrument niet gepaard gaat met een contractuele verplichting voor de emittent om geldmiddelen te leveren of financiële activa of financiële verplichtingen te ruilen met een andere entiteit onder voorwaarden die potentieel nadelig zijn voor de emittent. Alle instrumenten die niet voldoen aan de criteria om als aandelen te worden aangemerkt, worden door KBC geclassificeerd als schuldinstrument.

Classificatie en waardering – schuldinstrumenten

Als KBC besluit dat een financieel actief een schuldinstrument is, kan het bij eerste opname in een van de volgende categorieën worden ondergebracht:

- gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (FVPL)
 - verplicht gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (MFVPL); dit bevat ook aangehouden voor handelsdoeleinden (HFT);
 - bij eerste opname aangeduid als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (FVO);
 - gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening – overlaybenadering (FVPL - overlay) (alleen mogelijk voor schuldinstrumenten die worden aangehouden in het kader van een activiteit die verband houdt met de verzekeringsactiviteit en niet voldoen aan de SPPI-test).
- gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI (FVOCI)
- gewaardeerd tegen gemortiseerde kostprijs (AC)

Schuldinstrumenten moeten worden geclassificeerd in de categorie FVPL als (i) ze niet worden aangehouden binnen een bedrijfsmodel dat erop gericht is activa aan te houden om contractuele kasstromen te ontvangen of binnen een bedrijfsmodel waarvan het doel wordt bereikt door zowel contractuele kasstromen te ontvangen als financiële activa te verkopen, of (ii) ze worden aangehouden binnen een dergelijk bedrijfsmodel maar de contractuele voorwaarden van het instrument op bepaalde data aanleiding geven tot kasstromen die niet uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op de uitstaande hoofdsom betreffen.

Voorts kan KBC in sommige gevallen een financieel actief dat voldoet aan de voorwaarden om te worden gewaardeerd tegen AC of FVOCI, bij eerste opname onherroepelijk aanduiden als gewaardeerd tegen reële waarde (FVO) als een dergelijke keuze een boekhoudkundige mismatch voorkomt of aanzienlijk beperkt.

Een schuldinstrument wordt alleen gewaardeerd tegen FVOCI als het niet is aangeduid voor waardering tegen FVO en aan beide onderstaande voorwaarden voldoet:

- het actief wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel waarvan het doel wordt bereikt door zowel contractuele kasstromen te ontvangen als financiële activa te verkopen; en
- op bepaalde data geven de contractvoorwaarden van het financiële actief aanleiding tot kasstromen die uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op de uitstaande hoofdsom betreffen.

Een schuldinstrument wordt alleen gewaardeerd tegen AC als het aan beide van volgende voorwaarden voldoet en niet is aangeduid voor waardering tegen FVO:

- het actief wordt aangehouden binnen een bedrijfsmodel dat erop gericht is activa aan te houden om contractuele kasstromen te ontvangen; en
- op bepaalde data geven de contractvoorwaarden van het financiële actief aanleiding tot kasstromen die uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op de uitstaande hoofdsom betreffen.

Een schuldinstrument wordt geclassificeerd als FVPL – overlay wanneer het wordt aangehouden in het kader van een bedrijfsactiviteit die verband houdt met contracten die onder het toepassingsgebied van IFRS 4 vallen en als het op grond van IFRS 9 wordt gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, maar krachtens IAS 39 niet integraal zou zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening en het een instrument betreft waarvoor KBC heeft besloten de overlaybenadering toe te passen. Meer informatie over de overlaybenadering is te vinden in de paragraaf 'overlaybenadering'

Businessmodelbeoordeling

De beoordeling van het bedrijfsmodel wordt gebruikt om na te gaan of schuldinstrumenten mogen worden gewaardeerd tegen AC of FVOCI. Bij de beoordeling licht KBC op portefeuilleniveau de doelstelling van het bedrijfsmodel door in het kader waarvan een actief wordt aangehouden, omdat dit het best weerspiegelt hoe de bedrijfsactiviteiten worden beheerd en informatie aan het bestuur wordt verstrekt. De in aanmerking genomen informatie behelst:

- het beleid en de doelstellingen die voor de portefeuille zijn vooropgesteld en hoe dat beleid in de praktijk wordt gebracht, en in het bijzonder of de strategie van het bestuur erop is gericht contractuele rente-inkomsten te verwerven, een bepaald renteprofiel in stand te houden, de rentegevoeligheid van de financiële activa in overeenstemming te houden met die van de verplichtingen waarmee die activa zijn gefinancierd of kasstromen te realiseren door de activa te verkopen;
- hoe de prestatie van de portefeuille wordt beoordeeld en gerapporteerd aan het Directiecomité en de Raad van Bestuur van KBC;
- de risico's die van invloed zijn op de prestaties van het bedrijfsmodel (en van de binnen dat bedrijfsmodel aangehouden financiële activa) en de wijze waarop deze risico's worden beheerd;
- hoe bestuurders van het bedrijf worden beloond – bijvoorbeeld of de beloning is gebaseerd op de reële waarde van de beheerde activa, dan wel op de ontvangen contractuele kasstromen; en
- de frequentie, het volume en het tijdstip van de verkopen in voorgaande perioden, de redenen voor die verkopen en de verwachtingen van KBC betreffende toekomstige verkoopactiviteiten. Informatie over de verkopen wordt evenwel niet afzonderlijk beschouwd, maar in aanmerking genomen in het kader van een globale beoordeling van de wijze waarop het doel dat KBC met het beheer van de financiële activa beoogt, wordt bereikt en van de wijze waarop kasstromen worden gerealiseerd.

Financiële activa die worden aangehouden voor handelsdoeleinden of waarvan de prestaties worden beoordeeld op basis van de reële waarde, worden gewaardeerd tegen FVPL omdat zij noch worden aangehouden om contractuele kasstromen te ontvangen, noch om zowel contractuele kasstromen te ontvangen als financiële activa te verkopen.

Beoordeling of contractuele kasstromen uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op de uitstaande hoofdsom betreffen (SPPI)

In het kader van deze beoordeling wordt 'hoofdsom' gedefinieerd als de reële waarde van het financiële actief bij eerste opname. 'Rente' wordt gedefinieerd als een vergoeding voor de tijdswaarde van geld, voor het tijdens een bepaalde periode aan de uitstaande hoofdsom verbonden kredietrisico en voor andere met kredietverlening samenhangende basisrisico's en -kosten (bv. het liquiditeitsrisico en administratieve kosten), alsook een

winstmarge. Om te beoordelen of contractuele kasstromen uitsluitend aflossingen en rentebetalingen op de uitstaande hoofdsom betreffen, houdt KBC rekening met de contractvoorwaarden van het instrument, wat een beoordeling inhoudt of het financieel actief een contractvoorwaarde bevat die het tijdstip of het bedrag van contractuele kasstromen kan wijzigen waardoor het instrument niet aan deze voorwaarde zou voldoen. Bij die beoordeling houdt KBC rekening met:

- onvoorziene gebeurtenissen die het tijdstip of het bedrag van de kasstromen kunnen wijzigen;
- hefboomwerking;
- voorwaarden voor vervroegde aflossing en verlenging;
- voorwaarden die de vordering van KBC op kasstromen uit nader omschreven activa beperken (bv. overeenkomsten aangaande activa zonder verhaalrechten); en
- kenmerken die de vergoeding voor de tijdswaarde van geld wijzigen (bv. periodieke herziening van de rente).

Reclassificaties

Financiële activa worden na eerste opname niet geherclassificeerd, behalve in een periode volgend op een besluit van KBC om zijn bedrijfsmodel voor het beheer van financiële activa te wijzigen, wat zich kan voordoen wanneer KBC een voor zijn bedrijfsactiviteiten belangrijke activiteit begint of stopt (bv. wanneer KBC een bedrijfsactiviteit verwerft, afstoot of beëindigt). De herclassificatie gaat in bij aanvang van de verslagperiode onmiddellijk na de wijziging.

Classificatie en waardering - aandelen

Financiële aandelen worden ondergebracht in een van de volgende categorieën:

- verplicht gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (MFVPL); dit bevat alleen de aandelen aangehouden voor handelsdoeleinden (HFT)
- aandelen waarvoor gekozen is voor waardering tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI (FVOCI)
- aandelen die worden aangehouden in het kader van een activiteit die verband houdt met de verzekeringsactiviteit, die KBC waardeert tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening – overlay (FVPL - overlay).

KBC kan aandelen die verband houden met de verzekeringsactiviteit toewijzen aan de categorie FVPL - overlay tot de datum van inwerkingtreding van IFRS 17 (1 januari 2022). Elk aandeel dat de verzekeringsactiviteit van KBC classificeert als FVPL – overlay, moet aan beide onderstaande criteria voldoen:

- het wordt op grond van IFRS 9 gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, maar zou krachtens IAS 39 niet integraal zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening; en
- het wordt niet aangehouden in het kader van een activiteit die geen verband houdt met een verzekeringscontract.

Meer informatie over de overlaybenadering is te vinden in de paragraaf 'overlaybenadering'. De keuze om aandelen op te nemen in de categorie FVOCI is onherroepelijk bij eerste opname en kan gebeuren per instrument, wat door KBC wordt geïnterpreteerd als per aandeel. Als FVOCI geclassificeerde aandelen worden nadien gewaardeerd tegen reële waarde met opname van alle waardeveranderingen in OCI en kunnen niet worden overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening, zelfs niet wanneer het instrument van de hand wordt gedaan. De enige uitzondering betreft dividendinkomsten, die worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening in de post 'Dividendinkomsten'.

Classificatie en waardering – derivaten (handelsdoeleinden en afdekkingsdoeleinden)

KBC kan derivaten opnemen voor handelsdoeleinden of voor afdekkingsdoeleinden. Derivaten kunnen, afhankelijk van hun actuele marktwaarde, als activa of verplichtingen worden geboekt.

Derivaten voor handelsdoeleinden

Derivaten worden altijd gewaardeerd tegen reële waarde en KBC maakt het volgende onderscheid:

- Derivaten die worden aangehouden met het oog op afdekking maar waarvoor geen hedge accounting (kan) worden toegepast (economische afdekkingen): afdekkingsinstrumenten kunnen worden verworven om een externe blootstelling economisch af te dekken zonder toepassing van hedge accounting. De rentecomponent van die derivaten wordt opgenomen onder 'Nettorente-inkomsten', terwijl alle andere wijzigingen in de reële waarde worden opgenomen onder 'Nettore resultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening'.

- Derivaten die niet voor afdekkingsdoeleinden worden aangehouden (derivaten voor handelsdoeleinden): operationele eenheden van KBC kunnen ook derivatencontracten aangaan die niet tot doel hebben een positie economisch af te dekken. Dat kan gebeuren in het kader van de nakende sluiting of verkoop van een externe positie of om op korte termijn winst te genereren. Alle wijzigingen in de reële waarde van dergelijke derivaten worden opgenomen onder 'Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening'.

Afdekkingsderivaten

Afdekkingsderivaten zijn derivaten die uitdrukkelijk zijn aangeduid als onderdeel van een afdekkingsconstructie. Het proces voor de boeking van dergelijke derivaten wordt uitvoerig beschreven in '*Hedge accounting*'.

Financiële activa – Bijzondere waardeverminderingen

Definitie van default

KBC hanteert dezelfde definitie van het begrip financiële activa waarbij sprake is van default als voor interne risicobeheerdoeleinden, overeenkomstig de leidraden en standaarden van toezichthouders op de financiële sector. Bij een financieel actief is er sprake van default wanneer aan minstens een van de volgende voorwaarden is voldaan:

- een aanzienlijke verslechtering van de kredietwaardigheid;
- het actief is aangeduid als actief dat geen rente meer opbouwt;
- het actief is aangemerkt als een geherstructureerd actief in overeenstemming met het interne beleid inzake herstructurering;
- KBC heeft de rechtbank verzocht de kredietnemer failliet te verklaren;
- de tegenpartij heeft het faillissement of een gelijkaardige bescherming tegen haar schuldeisers aangevraagd;
- de aan de klant verleende kredietopening wordt beëindigd.

KBC hanteert een 'backstop' voor kredietopeningen met een betalingsachterstand van 90 dagen of meer. Onder 'backstop' wordt in dit kader een laatste controle verstaan om te garanderen dat alle activa die moeten worden aangemerkt als 'activa waarbij sprake is van default', dat ook daadwerkelijk zijn.

Model van te verwachten kredietverliezen (ECL) - algemeen

Het model voor bijzondere waardeverminderingen van financiële activa heet 'het model van te verwachten kredietverliezen', behalve voor schuldinstrumenten en aandelen die verband houden met de verzekeringsactiviteit, waarvoor KBC heeft besloten de overlaybenadering toe te passen. Het beleid inzake bijzondere waardeverminderingen voor deze instrumenten wordt besproken in 'Overlaybenadering'.

Het toepassingsgebied van het model van te verwachten kredietverliezen is gebaseerd op de classificatie van de financiële activa. Het model van te verwachten kredietverliezen is van toepassing op de volgende financiële instrumenten:

- schuldinstrumenten gewaardeerd tegen AC en FVOCI;
- verplichtingen uit hoofde van leningen en financiële garantiecontracten;
- vorderingen voor financiële leasing;
- handels- en overige vorderingen.

Voor beleggingen in aandelen worden geen te verwachten verliezen berekend.

Op financiële activa waarop het model van te verwachten kredietverliezen van toepassing is, wordt een bijzondere waardevermindering geboekt ten belope van de tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen als het kredietrisico na de eerste opname significant toeneemt. In andere gevallen komt de voorziening voor verliezen overeen met de binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen (zie hierna voor nadere toelichting van het begrip 'significante toename van het kredietrisico').

Om een onderscheid te maken tussen de verschillende categorieën met het oog op de kwantificering van de te verwachten kredietverliezen, gebruikt KBC de internationaal aanvaarde terminologie voor indeling van financiële activa in stages of categorieën: categorie 1, categorie 2 en categorie 3.

Tenzij het activa met verminderde kredietwaardigheid betreft, worden alle financiële activa bij eerste opname geclassificeerd in categorie 1 en geboekt met de binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen. Zodra zich een significante toename van het kredietrisico voordoet na de eerste opname, wordt het actief ondergebracht in categorie 2 en geboekt met de tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen. Zodra een actief aan de definitie van default voldoet, wordt het ondergebracht in categorie 3.

Voor handelsvorderingen staat IFRS 9 het gebruik van een praktisch hulpmiddel toe. De te verwachten kredietverliezen voor handelsvorderingen kunnen worden gewaardeerd als een bedrag dat overeenkomt met hun tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen. KBC past dit praktische hulpmiddel toe op handels- en overige vorderingen.

Bijzondere waardeverminderingwinsten en -verliezen op financiële activa worden opgenomen onder de noemer 'Bijzondere waardeverminderingen' in de winst-en-verliesrekening.

Financiële activa die worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs worden in de balans gepresenteerd tegen hun netto boekwaarde, die overeenkomt met de bruto boekwaarde verminderd met de bijzondere waardeverminderingen. Schuldinstrumenten gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI worden in de balans gepresenteerd tegen hun boekwaarde, die overeenkomt met hun reële waarde op de datum van verslaggeving. De aanpassing voor te verwachten verliezen wordt opgenomen als een herclassificatie-aanpassing tussen de winst-en-verliesrekening en OCI.

Significante toename van het kredietrisico sinds de eerste opname

In overeenstemming met het model van te verwachten kredietverliezen worden financiële activa geboekt met de tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen zodra hun kredietrisico na de eerste opname significant toeneemt; bijgevolg bepaalt de beoordeling van wat 'een significante toename van het kredietrisico' uitmaakt hoe financiële activa in categorieën worden ingedeeld. De beoordeling van een significante toename van het kredietrisico is een relatieve beoordeling op basis van het kredietrisico dat bij de eerste opname werd toegewezen. Dit is een beoordeling op grond van meerdere factoren en dienovereenkomstig heeft KBC een benadering met meerdere niveaus ontwikkeld.

Benadering met meerdere niveau's - obligatieportefeuille

Voor de obligatieportefeuille bestaat de benadering uit drie niveau's:

- Uitzondering voor laag kredietrisico: obligaties worden altijd geboekt met de binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen als ze op de datum van verslaggeving een laag kredietrisico hebben (d.w.z. categorie 1). KBC gebruikt de uitzondering voor laag kredietrisico voor obligaties met een rating van beleggingskwaliteit.
- Interne rating: [alleen van toepassing als niet aan het eerste niveau wordt voldaan] dit is een relatieve beoordeling die de kans op default bij de eerste opname vergelijkt met die op de datum van verslaggeving. KBC voert voor elke verslagperiode de beoordeling uit op het niveau van de faciliteit.
- Beoordeling door het bestuur: tot slot bestudeert en beoordeelt het bestuur de significante toename van het kredietrisico van financiële activa op individueel niveau en op portefeuilleniveau.

Als geen van deze beoordelingen leidt tot een overheveling naar categorie 2, blijft de obligatie in categorie 1. Er wordt van uitgegaan dat er sprake is van default bij een financieel actief (d.w.z. het financieel actief wordt geacht tot categorie 3 te behoren) zodra het aan de definitie van default voldoet. De benadering met meerdere niveaus is symmetrisch, wat betekent dat kredieten die zijn overgeheveld naar categorie 2 of 3 kunnen terugkeren naar categorie 1 of 2 als op een latere datum van verslaggeving niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden die tot de overheveling hebben geleid.

Kredietportefeuille

Voor de kredietportefeuille gebruikt KBC een benadering met vijf niveaus. Deze benadering met meerdere niveaus is een getrappt systeem (als de beoordeling van het eerste niveau niet leidt tot overheveling naar categorie 2 wordt het tweede niveau beoordeeld, enz.). Als na beoordeling van alle niveaus overheveling naar categorie 2 niet nodig is gebleken, blijft het financieel actief in categorie 1.

- Interne rating: de interne rating wordt gebruikt als het voornaamste criterium om een toename van het kredietrisico te beoordelen. Dit is een relatieve beoordeling die de kans op default bij de eerste opname vergelijkt met die op de datum van verslaggeving. KBC voert voor elke verslagperiode de beoordeling uit op het niveau van de faciliteit.
- Kredietherstructurering: geherstructureerde financiële activa worden altijd beschouwd als categorie 2, tenzij ze reeds aan de definitie van default voldoen. In dat geval worden ze overgeheveld naar categorie 3.
- Aantal dagen betalingsachterstand: KBC gebruikt de 'backstop' zoals omschreven in de standaard. Een financieel actief met meer dan 30 dagen betalingsachterstand wordt overgeheveld naar categorie 2.
- Interne rating als 'backstop': KBC gebruikt een absolute waarde van de kans op default als 'backstop' voor financiële activa die moeten worden overgeheveld naar categorie 2. Deze 'backstop' stemt overeen met de hoogste kans op default (d.w.z. PD9 op basis van de interne rating van KBC), vooraleer een financieel actief als default beschouwd wordt.
- Beoordeling door het bestuur: tot slot bestudeert en beoordeelt het bestuur de significante toename van het kredietrisico van financiële activa op individueel niveau en op portefeuilleniveau.

Er wordt van uitgegaan dat er sprake is van default bij een financieel actief (d.w.z. het financieel actief wordt geacht tot categorie 3 te behoren) zodra het aan de definitie van default voldoet. De benadering met meerdere niveaus is symmetrisch, wat betekent dat kredieten die zijn overgeheveld naar categorie 2 of 3 kunnen terugkeren naar categorie 1 of 2 als op de datum van verslaggeving niet meer aan de voorwaarden die tot de overheveling hebben geleid, wordt voldaan.

Waardering van te verwachten kredietverliezen

De te verwachten kredietverliezen worden berekend als het product van probability of default (PD), estimated exposure at default (EAD) en loss given default (LGD).

De te verwachten kredietverliezen worden berekend als weergave van:

- een objectief en kansgewogen bedrag;
- de tijdswaarde van geld; en
- informatie over gebeurtenissen uit het verleden, de heersende omstandigheden en prognoses van economische omstandigheden.

De tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen komen overeen met de som van alle tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen, gedisconteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet.

De binnen twaalf maanden te verwachten kredietverliezen komen overeen met het deel van de tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen dat voortvloeit uit een default binnen de periode van twaalf maanden die volgt op de datum van verslaggeving.

KBC gebruikt om de te verwachten kredietverliezen te berekenen specifieke IFRS 9-modellen voor probability of default (PD), estimated exposure at default (EAD) en loss given default (LGD). In de mate van het mogelijke en om de efficiëntie te bevorderen gebruikt KBC modelvormingstechnieken die vergelijkbaar zijn met de technieken die werden ontwikkeld voor prudentiële doeleinden (d.w.z. de Basel-modellen). KBC ziet er niettemin op toe dat de Basel-modellen worden aangepast om te voldoen aan IFRS 9. Zo

- maakt KBC geen gebruik van de voorzichtigheidsmarges die de toezichthouder voor de Basel-modellen voorschrijft;
- brengt KBC aanpassingen aan om rekening te houden met de impact van macro-economische factoren op het resultaat om te garanderen dat de IFRS 9-modellen een raming op een bepaald tijdstip weerspiegelen (point-in-time) en geen raming over de cyclus als geheel (through-the-cycle), in tegenstelling tot de toezichthouder.
- KBC maakt in de modellen gebruik van macro-economische prognoses.

KBC neemt bij de berekening van de te verwachten kredietverliezen ook drie verschillende macro-economische toekomstscenario's met verschillende gewichten in aanmerking. Het macro-economische basisscenario komt overeen met de meest waarschijnlijke ontwikkelingen volgens KBC en fungeert ook als primair uitgangspunt voor andere interne en externe doeleinden.

De maximale periode voor waardering van de te verwachten kredietverliezen is de maximale contractuele periode (inclusief verlengingsopties), behalve voor specifieke financiële activa die bestaan uit een opgenomen en een opvraagbaar niet-opgenomen bedrag, waarbij de blootstelling aan het kredietrisico niet beperkt wordt tot de contractuele periode in verband met de contractuele mogelijkheid van KBC om terugbetaling van het opgenomen bedrag te vragen en het niet-opgenomen bedrag te annuleren. Alleen voor dergelijke activa kan de waarderingsperiode langer zijn dan de contractuele periode.

Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid (*Purchased or Originated Credit Impaired, POCI*)

KBC definieert verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid (POCI) als financiële activa waarop bijzondere waardevermindering conform IFRS 9 van toepassing is en waarbij reeds bij de creatie sprake was van default (d.w.z. die op het ogenblik van creatie aan de definitie van default beantwoorden). POCI activa worden bij eerste opname erkend tegen een nettobedrag van waardeverminderingen en worden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs op basis van een effectieve interestvoet die aangepast wordt voor de kredietwaardigheid. In volgende periodes wordt elke wijziging in tijdens de looptijd te verwachten kredietverliezen erkend in de resultatenrekening. Gunstige wijzigingen worden erkend als terugname van waardevermindering, zelfs als de tijdens de looptijd te verwachte kredietverliezen op rapporteringsdatum lager zijn dan deze op moment van uitgifte.

Belangrijke beoordelingen en onzekerheden

De berekening van de te verwachten kredietverliezen vereist een belangrijke oordeelsvorming over verschillende aspecten, waaronder de financiële situatie en aflossingscapaciteit van de kredietnemer, de realiseerbare waarde van waarborgen, prognoses en macro-economische informatie. KBC past een neutrale, onbevooroordeelde benadering toe ten aanzien van onzekerheden en bij het nemen van beslissingen op basis van verregaande oordeelsvorming.

Overlaybenadering

In overeenstemming met de wijziging van IFRS 4, die werd gepubliceerd in september 2016, gebruikt KBC de overlaybenadering om de tijdelijke gevolgen van het feit dat IFRS 9 en IFRS 17 (ter vervanging van IFRS 4) niet op dezelfde datum in werking treden, op te vangen. Dienovereenkomstig gebruikt KBC de overlaybenadering, waardoor de extra volatiliteit in verband met de toepassing van IFRS 9 wordt geherclassificeerd van de winst-en-verliesrekening naar de niet-gerealiseerde resultaten. De geherclassificeerde bedragen worden opgenomen in de overlayreserve van OCI. De overlaybenadering wordt toegepast op de financiële activa uit de verzekeringsactiviteit van KBC die daarvoor in aanmerking komen. Dat wordt bepaald aan de hand van de volgende criteria:

- Activa die op grond van IFRS 9 worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening, maar krachtens IAS 39 niet integraal zouden zijn gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.
- Alle activa, uitgezonderd activa die worden aangehouden in het kader van een activiteit die geen verband houdt met contracten die binnen het toepassingsgebied van IFRS 4 vallen.

Op financiële activa kan de overlaybenadering worden toegepast tot:

- het instrument niet langer wordt opgenomen in de balans;
- het instrument niet langer wordt aangehouden in het kader van een activiteit die verband houdt met verzekeringscontracten;
- KBC bij aanvang van een boekjaar beslist om op dat specifieke instrument de overlaybenadering niet toe te passen; of
- de datum van inwerkingtreding van IFRS 17 (1 januari 2022, onderhevig aan EU-bekrachtiging).

Toepassing van de overlaybenadering vereist dat sommige grondslagen van de financiële verslaggeving voor financiële activa uit IAS 39 moeten worden behouden, namelijk:

- Bijzondere waardevermindering van aandelen: aandelen aangehouden door de verzekeringsactiviteit van KBC werden uit hoofde van IAS 39 doorgaans geclassificeerd als voor verkoop beschikbaar, terwijl ze uit hoofde van IFRS 9 worden geclassificeerd als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Wanneer aandelen worden aangemerkt voor de overlaybenadering, moeten de regels inzake bijzondere waardevermindering van IAS 39 erop worden toegepast. Bij de overlaybenadering worden alle wijzigingen in de reële waarde opgenomen in de overlayreserve, maar wordt, wanneer de afname significant is in vergelijking met de aanschaffingskosten (meer dan 30%) of langdurig is (langer dan een jaar), het verlies aan reële waarde opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Elke latere afname wordt eveneens rechtstreeks in de winst-en-verliesrekening opgenomen, terwijl toenames worden opgenomen in de overlayreserve.
- Opname van winsten en verliezen in de winst-en-verliesrekening bij het afstoten van aandelen: door de aandelen die verband houden met de verzekeringsactiviteit van KBC bij verkoop aan te merken als onder de overlaybenadering vallend, wordt de in OCI opgebouwde overlayreserve overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening, zodat dezelfde resultaten worden bekomen als krachtens IAS 39.
- Bijzondere waardevermindering op schuldinstrumenten: de methodologie van KBC voor het berekenen van geleden maar nog niet gerapporteerde bijzondere waardeverminderingen (IBNR) van tegen geamortiseerde kostprijs geboekte schuldinstrumenten waarbij geen sprake is van default (Tot einde looptijd aangehouden en Leningen en vorderingen) is gebaseerd op de geavanceerde Basel II-modellen van de IRB met een emergenceperiode van 1,5 maand (er wordt geen PIT-factor toegepast). Voor tegen reële waarde gewaardeerde schuldinstrumenten (beschikbaar voor verkoop) wordt geen geleden maar nog niet gerapporteerde bijzondere waardevermindering berekend.

Geldmiddelen, tegoeden bij centrale banken en andere zichtdeposito's bij kredietinstellingen

Geldmiddelen omvat contanten en direct opvraagbare deposito's, zoals cheques, kasmiddelen en saldi bij centrale banken en andere banken.

Financiële verplichtingen

Financiële instrumenten of hun componenten worden bij eerste opname geclassificeerd als verplichting of als eigen vermogen op grond van de bepalingen van de contractuele overeenkomsten en de definities van financiële verplichtingen en eigenvermogeninstrumenten. Een financieel instrument wordt geclassificeerd als een verplichting als:

- KBC een contractuele verplichting heeft om aan de houder ervan geldmiddelen of een ander financieel actief te leveren of met de houder een ander financieel instrument te ruilen onder voorwaarden die potentieel nadelig zijn voor KBC; of
- KBC een contractuele verplichting heeft om het financiële instrument af te wikkelen in een variabel aantal van zijn eigen aandelen.

Een financieel instrument wordt geclassificeerd als een aandeel indien aan geen van beide voorwaarden is voldaan. In dat geval wordt het administratief verwerkt zoals omschreven in 'Eigen vermogen'.

Financiële verplichtingen – in- en uitboeking

KBC neemt een financiële verplichting op wanneer het partij wordt bij de contractuele bepalingen van het instrument, wat doorgaans de ontvangstdatum is van de ontvangen vergoeding in de vorm van geldmiddelen of een ander financieel actief. Bij eerste opname wordt de financiële verplichting gewaardeerd tegen reële waarde verminderd met de transactiekosten die direct aan de uitgifte van het instrument kunnen worden toegerekend, behalve voor financiële verplichtingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.

Financiële verplichtingen worden uit de balans verwijderd wanneer ze tenietgaan, dat wil zeggen wanneer de in het contract vastgelegde verplichting nagekomen of ontbonden wordt, dan wel afloopt. KBC kan ook een financiële verplichting uit de balans verwijderen en een nieuwe financiële verplichting in de balans opnemen wanneer een ruil plaatsvindt tussen KBC en de kredietgever van de financiële verplichting waarbij sprake is van aanzienlijk afwijkende voorwaarden of in geval van aanzienlijke wijziging van de voorwaarden van een bestaande financiële verplichting. Om te bepalen of de voorwaarden verschillen, vergelijkt KBC de contante waarde van de kasstromen onder de nieuwe voorwaarden, met inbegrip van het saldo van betaalde en ontvangen provisies gediscoteerd tegen de oorspronkelijke effectieve rentevoet, met de contante waarde van de resterende kasstromen van de oorspronkelijke financiële verplichting. Als het verschil 10% of meer bedraagt, verwijdert KBC de oorspronkelijke financiële verplichting uit de balans en neemt het een nieuwe financiële verplichting in de balans op. Indien een ruil van schuldinstrumenten of wijziging van voorwaarden wordt geboekt als schulddelging, worden gemaakte kosten of provisies opgenomen als deel van de winst of het verlies op de gedelgde schuld.

Financiële verplichtingen – classificatie en waardering

KBC brengt opgenomen financiële verplichtingen onder in drie verschillende categorieën, zoals voorgeschreven door IFRS 9.

- Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden (HFT). Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden zijn financiële verplichtingen die hoofdzakelijk worden aangegaan om winst te behalen uit prijsschommelingen op korte termijn of uit de handelsmarge. Een verplichting wordt ook beschouwd als voor handelsdoeleinden aangehouden als ze deel uitmaakt van een portefeuille van afzonderlijk door de handelsdesk voor handelsdoeleinden aangehouden financiële instrumenten waarvoor aanwijzingen bestaan van een recent patroon van winstnemingen op korte termijn. Voor handelsdoeleinden aangehouden verplichtingen kunnen verplichtingen zijn in de vorm van derivaten, shortposities in schuldinstrumenten en aandelen, termijndeposito's en schuldcertificaten. Verplichtingen in de vorm van derivaten worden door KBC opgedeeld in derivaten voor handelsdoeleinden en derivaten voor afdekkingsdoeleinden, net als bij activa in de vorm van derivaten. Bij eerste opname worden voor handelsdoeleinden aangehouden verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde. Op het einde van de verslagperiode worden voor handelsdoeleinden aangehouden verplichtingen in de vorm van derivaten gewaardeerd tegen reële waarde. Aanpassingen van de reële waarde worden altijd opgenomen in de winst-en-verliesrekening.
- Financiële verplichtingen bij eerste opname door de entiteit aangeduid als tegen reële waarde gewaardeerd met verwerking van waardeveranderingen in de winst- en verliesrekening (FVO). Krachtens IFRS 9 kan een financiële verplichting of groep van financiële verplichtingen bij eerste opname worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij wijzigingen in de reële waarde worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening, behalve voor wijzigingen in de reële waarde die betrekking hebben op wijzigingen in het eigen kredietrisico, die afzonderlijk worden gepresenteerd in OCI. KBC gebruikt de waardering tegen reële waarde om de volgende redenen:

- beheerd op basis van de reële waarde: KBC waardeert een financiële verplichting of een groep van financiële verplichtingen tegen reële waarde wanneer die wordt beheerd en de prestaties ervan worden beoordeeld op basis van de reële waarde. Ze wordt gebruikt voor de administratieve verwerking van (ontbundelde) depositocomponenten (d.w.z. financiële verplichtingen die geen discretionaire winstdeling bevatten);
- boekhoudkundige mismatch: waardering tegen reële waarde mag worden gebruikt wanneer dat een opname- of waarderingsinconsistentie voorkomt of aanzienlijk beperkt die anders zou zijn ontstaan indien de waardering van activa of verplichtingen of de opname van de winsten en verliezen hierop op basis van verschillende grondslagen had plaatsgevonden;
- hybride instrumenten: een financieel instrument wordt als hybride beschouwd wanneer het een of meer besloten derivaten omvat die geen nauw verband vertonen met het basiscontract. Waardering tegen reële waarde kan worden gebruikt wanneer het niet mogelijk is om de in een contract besloten derivaten zonder nauw verband te scheiden van het basiscontract, in welk geval het volledige hybride instrument mag worden aangeduid als gewaardeerd tegen reële waarde. Dat betekent dat zowel de in het contract besloten derivaten als het basiscontract worden gewaardeerd tegen reële waarde. KBC gebruikt deze mogelijkheid wanneer gestructureerde producten besloten derivaten zonder nauw verband met het basiscontract omvatten. In dat geval worden zowel het basiscontract als de in het contract besloten derivaten gewaardeerd tegen reële waarde.
- Financiële verplichtingen gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (AC). Deze financiële verplichtingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs, wat overeenkomt met de reële waarde van de ontvangen vergoeding, inclusief transactiekosten. Later worden ze gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs, wat overeenkomt met het bedrag waartegen de financieringsverplichting bij eerste opname werd gewaardeerd, verminderd met de hoofdsomaflossingen en vermeerderd of verminderd met de cumulatieve amortisatie van het eventuele verschil tussen dat eerste bedrag en het aflossingsbedrag. Het verschil tussen het ter beschikking gestelde bedrag en de nominale waarde wordt pro rata temporis opgenomen als een rentelast. De reeds opgelopen maar nog niet betaalde rentelasten worden geboekt op de overlopende rekeningen.

Financiële verplichtingen – Financiële garantiecontract

Een financiële garantiecontract is een contract op grond waarvan KBC verplicht is bepaalde betalingen te verrichten om de houders te compenseren voor verliezen die zij lijden omdat een bepaalde debiteur zijn betalingsverplichting uit hoofde van de oorspronkelijke of herziene voorwaarden van een schuldinstrument niet nakomt. Een financiële garantiecontract wordt bij eerste opname gewaardeerd tegen reële waarde en later gewaardeerd tegen het hoogste van de volgende bedragen: (a) het bedrag dat is bepaald overeenkomstig de bepalingen van IFRS 9 inzake bijzondere waardeverminderingen (zie 'Financiële activa – Bijzondere waardevermindering') en (b) het oorspronkelijk opgenomen bedrag, verminderd met, in voorkomend geval, de cumulatieve amortisatie die in overeenstemming met het beginsel van IFRS 15 inzake de opname van opbrengsten is opgenomen.

Compensatie ("offsetting")

KBC saldeert en presenteert in zijn balans voor een financieel actief en een financiële verplichting uitsluitend een nettobedrag indien (i) het op dat ogenblik een in rechte afdwingbaar recht heeft om de opgenomen bedragen te compenseren; en (ii) het voornemens is om de verplichting op nettobasis af te wikkelen of om het actief te realiseren op hetzelfde moment dat de verplichting wordt afgewikkeld.

Reële waarde

KBC definieert 'reële waarde' als 'de prijs die zou worden ontvangen uit de verkoop van een actief of die zou worden betaald om een verplichting over te dragen in een regelmatige transactie tussen marktdeelnemers op de waarderingsdatum'. De reële waarde is niet het bedrag dat een entiteit zou ontvangen of betalen op grond van een gedwongen transactie, een onvrijwillige liquidatie of een gedwongen verkoop. Een onevenwichtigheid tussen vraag en aanbod (bv. minder kopers dan verkopers, waardoor de prijzen dalen) is niet hetzelfde als een gedwongen transactie of een gedwongen verkoop.

Wijzigingen van de marktwaarde worden opgenomen voor alle posities die worden gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij wijzigingen in reële waarde worden gerapporteerd in de winst-en-verliesrekening of in het eigen vermogen. Ze houden verband met afwikkelingskosten, aanpassingen voor posities of markten met verminderde liquiditeit, wijzigingen van waarderingskosten op basis van een modellenbenadering, tegenpartijrisico (aanpassing van kredietwaardering) en financieringskosten:

- Aanpassingen van kredietwaardering (CVAs) worden gebruikt bij het waarderen van derivaten om te garanderen dat hun marktwaarde wordt aangepast om het kredietrisico van de tegenpartij te weerspiegelen.

Daarbij worden zowel de huidige vervangingswaarde van het contract (mark-to-market) als de verwachte toekomstige marktwaarde van het contract in rekening genomen. Die waarderingen worden gewogen op basis van de kredietwaardigheid van de tegenpartij, die bepaald wordt door middel van een gequoteerde Credit Default Swap (CDS)-spread, of, als die er niet is, afgeleid wordt uit obligaties waarvan de emittenten karakteristieken vertonen vergelijkbaar met die van de tegenpartij van het financiële instrument (rating, sector, geografische ligging). Een aanpassing van de schuldwaardering vindt plaats voor contracten waarbij de tegenpartij is blootgesteld aan KBC. Die is gelijkaardig aan de CVA, waarbij de verwachte toekomstige negatieve marktwaarde van de contracten in rekening wordt gebracht.

- Een FVA (funding value adjustment) is een aanpassing van de marktwaarde van niet door waarborgen gedekte derivaten om bij de waardering rekening te houden met de (toekomstige) financieringskosten of -opbrengsten die gepaard gaan met het aangaan en afdekken van dergelijke instrumenten.

Hedge accounting

KBC kiest ervoor om gebruik te maken van de grondslagen van hedge accounting van IAS 39 (de EU-carve-out versie). KBC wijst bepaalde voor risicobeheerdoeleinden aangehouden derivaten en bepaalde niet-afgeleide financiële instrumenten aan als afdekkingsinstrumenten die in aanmerking komen voor afdekkingsconstructies. Bij de eerste aanduiding van de afdekking legt KBC formeel de relatie vast tussen de afdekkingsinstrumenten en de afgedekte posities, inclusief de risicobeheerdoelstelling en -strategie bij het aangaan van de afdekkingstransactie, evenals de methode die zal worden gebruikt om de effectiviteit van de afdekkingsrelatie te beoordelen. KBC beoordeelt zowel bij aanvang van de afdekkingsrelatie als daarna doorlopend of de door de afdekkingsinstrumenten gerealiseerde compensatie van de wijzigingen in de reële waarde of kasstromen van de overeenkomstige afgedekte posities tijdens de periode waarvoor de afdekking is aangewezen als zeer effectief kan worden aangemerkt of naar verwachting als zodanig zal kunnen worden aangemerkt, en of de werkelijke resultaten van elke afdekking binnen een vork van 80 tot 125% liggen. KBC beoordeelt voor een kasstroomafdekking van een verwachte toekomstige transactie of het zeer waarschijnlijk is dat die zal plaatsvinden en een blootstelling aan kasstroomschommelingen inhoudt die uiteindelijk van invloed zou kunnen zijn op de winst-en-verliesrekening.

KBC gebruikt de volgende afdekkingstechnieken: cash-flow hedge, microhedge op basis van reële waarde, fair-value hedges voor een portefeuille met renterisico en afdekkingen van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten.

Cash-flow hedges: als een derivaat is aangeduid als afdekkingsinstrument bij een afdekking van kasstroomschommelingen die toe te rekenen zijn aan een bepaald risico dat aan een opgenomen actief, verplichting of zeer waarschijnlijke, verwachte toekomstige transactie verbonden is en dat invloed zou kunnen hebben op de winst-en-verliesrekening, wordt het effectieve deel van wijzigingen in de reële waarde van het derivaat opgenomen in de niet-gerealiseerde resultaten en gepresenteerd in de afdekkingsreserve (cash-flow hedge) van het eigen vermogen. Het niet-effectieve deel van wijzigingen in de reële waarde van een derivaat wordt onmiddellijk opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Het in de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag wordt geherclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening (als een herclassificatie-aanpassing in de periode waarin de afgedekte kasstromen de winst-en-verliesrekening beïnvloeden) onder 'Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening'. Als het voor afdekkingsdoeleinden aangehouden derivaat afloopt of wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend, als de afdekking niet langer aan de criteria voor cash-flow hedge voldoet of als de aanduiding als afdekking wordt ingetrokken, worden de afdekkingstransacties prospectief beëindigd. Een cumulatieve winst die of een cumulatief verlies dat op dat ogenblik deel uitmaakt van het eigen vermogen, blijft in het eigen vermogen en wordt opgenomen wanneer de verwachte toekomstige transactie uiteindelijk wordt opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Wanneer verwacht wordt dat een verwachte transactie zich niet meer zal voordoen, wordt de cumulatieve winst die of het cumulatieve verlies dat in het eigen vermogen was gerapporteerd, onmiddellijk overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening.

Microhedging op basis van reële waarde: wanneer een derivaat is aangewezen als afdekkingsinstrument voor het afdekken van de verandering in de reële waarde van een opgenomen actief of verplichting of een portefeuille van opgenomen activa of verplichtingen of een vaststaande toezegging die van invloed kan zijn op de winst-en-verliesrekening, worden veranderingen in de reële waarde van het derivaat onmiddellijk opgenomen in de winst-en-verliesrekening, evenals de veranderingen in de reële waarde van de afgedekte positie die toerekenbaar zijn aan het afgedekte risico (in dezelfde post van de winst-en-verliesrekening als de afgedekte positie). Maar de geprojecteerde rente van renteswaps wordt opgenomen in 'Nettorente-inkomsten'. Als het voor afdekkingsdoeleinden aangehouden derivaat afloopt of wordt verkocht, beëindigd of uitgeoefend, als de afdekking niet langer aan de criteria voor reëlewaardeafdekking voldoet of als de aanduiding als afdekking wordt ingetrokken, worden de afdekkingstransacties prospectief beëindigd. Elke aanpassing van een afgedekte positie waarvoor de effectieve rentevoet wordt gebruikt wordt tot op het ogenblik van beëindiging geamortiseerd naar de winst-en-verliesrekening als onderdeel van de herberekende effectieve rentevoet van de positie over haar resterende looptijd of rechtstreeks opgenomen wanneer de afgedekte positie niet langer wordt opgenomen.

Fair-value hedges voor een portefeuille met renterisico (macrohedging): de uitzondering voor de EU inzake macrohedging betekent dat een groep van derivaten (of delen van derivaten) mag worden beschouwd als combinatie en gezamenlijk als afdekkingsinstrument mag worden aangeduid, en neemt een deel van de beperkingen op reëlewaardeafdekkingen met betrekking tot de afdekking van kerndeposito's en op onderafdekking gerichte strategieën weg. Krachtens de uitzondering voor de EU mogen afdekkingstransacties worden toegepast op kerndeposito's en zijn ze alleen ineffectief wanneer de herziene raming van het bedrag van de kasstromen in geplande tijdsintervallen daalt tot onder het aangewezen bedrag voor dat tijdsinterval. KBC dekt het renterisico van een portefeuille van leningen en een portefeuille van deposito's van particulieren af met renteswaps. Renteswaps worden gewaardeerd tegen reële waarde en wijzigingen in de reële waarde worden gerapporteerd in de winst-en-verliesrekening. De geprojecteerde rente van renteswaps wordt opgenomen in 'Nettorente-inkomsten'. Het afgedekte bedrag aan leningen wordt eveneens gewaardeerd tegen reële waarde, waarbij de wijzigingen van de reële waarde worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. De reële waarde van het afgedekte bedrag wordt in de balans opgenomen als een aparte post bij de activa of de verplichtingen. Als een afdekking niet effectief is, wordt de cumulatieve wijziging in de reële waarde van het afgedekte bedrag geamortiseerd in de winst-en-verliesrekening over de resterende looptijd van de afgedekte activa of onmiddellijk uit de balans verwijderd als de ineffectiviteit voortvloeit uit het feit dat de overeenkomstige leningen niet langer worden opgenomen.

Afdekking van netto-investeringen in buitenlandse activiteiten: wanneer een derivaat of een niet-afgeleid financieel instrument wordt aangeduid als afdekkingsinstrument voor afdekking van een netto-investering in een buitenlandse activiteit met een andere functionele munt dan die van de directe holdingmaatschappij van de buitenlandse activiteit, wordt het effectieve deel van wijzigingen in de reële waarde van het afdekkingsinstrument opgenomen in de afdekkingsreserve (investeringen in buitenlandse activiteiten) in de niet-gerealiseerde resultaten van het eigen vermogen. Het niet-effectieve deel van de wijzigingen in de reële waarde van het derivaat wordt onmiddellijk opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Het in de niet-gerealiseerde resultaten opgenomen bedrag wordt geherclassificeerd naar de winst-en-verliesrekening als een herclassificatie-aanpassing bij vervreemding van de buitenlandse activiteit (inclusief een dividenduitkering of kapitaalverlaging).

Verzekeringscontracten

Algemeen

De waarderingsregels van IFRS 4 'Verzekeringscontracten' zijn van toepassing op zowel de verzekeringscontracten (inclusief herverzekeringscontracten) die KBC als verzekeraar aangaat als op de herverzekeringscontracten die KBC als verzekeringnemer aangaat. Ze zijn ook van toepassing op financiële instrumenten met discretionaire winstdeling die KBC aanhoudt.

Een herverzekeringscontract is een vorm van verzekeringscontract, aangezien alle herverzekeringscontracten die het verzekeringsrisico overdragen op zich ook verzekeringscontracten zijn.

Sommige overeenkomsten die krachtens de plaatselijke algemeen aanvaarde boekhoudingsprincipes worden geboekt als verzekeringscontract, zullen krachtens de IFRS niet langer als verzekeringscontract worden beschouwd. Overeenkomsten die KBC niet blootstellen aan enig verzekeringsrisico (bv. zuivere belegging zonder bijkomende (verzekerings-) voordelen/dekking) worden verwerkt als financiële instrumenten, met of zonder discretionaire winstdeling.

De financiële instrumenten zonder discretionaire winstdeling en de depositocomponent van tak 23-verzekeringscontracten worden opgenomen volgens de beginselen van deposit accounting. .

Deposit accounting is van toepassing op de depositocomponent van aandelenverzekeringscontracten (de verzekeringcomponent wordt verwerkt conform IFRS 4 als een verzekeringcontract).

KBC ontbondelt de componenten als beide onderstaande voorwaarden zijn vervuld:

- het is mogelijk de depositocomponent te waarderen (inclusief eventuele besloten afkoopopties), dat wil zeggen zonder rekening te houden met de verzekeringcomponent;
- de grondslagen van de financiële verslaggeving vereisen niet dat alle verplichtingen en rechten die uit 'deposit accounting' voortvloeien, worden opgenomen.

Ontbundeling is niet toegestaan als de depositocomponent niet afzonderlijk kan worden gewaardeerd. Bij KBC worden verzekeringcontracten die geen aandelenverzekeringen zijn niet ontbondeld tot een depositocomponent en een verzekeringcomponent. De verzekeringcomponent van aandelenverzekeringen, ongeacht of dat verzekeringcontracten of beleggingsovereenkomsten zijn, wordt verwerkt als een verzekeringcontract. Tak 23 financiële instrumenten zonder overlidensprestatie of winstdeelneming worden in overeenstemming met IFRS 9 geclassificeerd als 'financiële verplichtingen die worden gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening' en worden dienovereenkomstig gewaardeerd tegen reële waarde. Wijzigingen in de reële waarde (activa en verplichtingen), inclusief alle componenten die verband houden met wijzigingen in wisselkoersen, worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening als 'Nettore resultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening'. De waarde van het deelbewijs wordt geacht de reële waarde te zijn.

Financiële instrumenten met discretionaire winstdeling en de verzekeringscomponent van tak 23-beleggingsovereenkomsten worden behandeld als verzekeringscontracten onder IFRS 4. Op balansdatum worden de verplichtingen die voortkomen uit deze financiële instrumenten of verzekeringscontracten onderworpen aan de 'liability adequacy test' om na te gaan of ze afdoende zijn. Als de boekwaarde van deze verplichtingen lager is dan hun geschatte toekomstige verdisconteerde kasstromen, zal het tekort erkend worden in de resultatenrekening ten opzichte van een toename van de verplichting.

Een actief in de vorm van een herverzekering ondergaat uitsluitend een bijzondere waardevermindering als:

- er objectieve aanwijzingen zijn dat KBC, als gevolg van een gebeurtenis na de eerste opname van de herverzekering, mogelijk niet alle bedragen zal ontvangen die op grond van de voorwaarden van het contract zijn verschuldigd;
- die gebeurtenis betrouwbaar te bepalen gevolgen heeft voor de bedragen die KBC van de herverzekeraar zal ontvangen. Als een herverzekering een bijzondere waardevermindering ondergaat, vermindert KBC de boekwaarde ervan evenredig en wordt het betreffende bijzondere waardeverminderingverlies in de winst-en-verliesrekening opgenomen.

Bij de invoering van IFRS 4 heeft KBC besloten om de toenmalige plaatselijke algemeen aanvaarde boekhoudingsprincipes te volgen en geen gebruik te maken van:

- waardering van verzekeringsverplichtingen op niet-verdisconteerde basis;
- niet-uniforme grondslagen voor financiële verslaggeving voor de verzekeringscontracten van dochterondernemingen. Als die grondslagen voor financiële verslaggeving niet uniform zijn, mag een verzekeraar ze wijzigen indien de grondslagen voor financiële verslaggeving als gevolg van de wijziging niet verder uiteen gaan lopen en voor zover aan de andere vereisten van IFRS 4 'Verzekeringscontracten' is voldaan.

KBC is van mening dat het voldoende voorzichtigheid aan de dag legt bij de waardering van zijn verzekeringscontracten. KBC neemt geen voorzieningen voor mogelijke toekomstige vorderingen tot schadevergoeding als een verplichting op als die vorderingen tot schadevergoeding voortvloeien uit verzekeringscontracten die op de datum van verslaggeving niet bestonden, zoals catastrofe- en egalisatievoorzieningen.

Een verzekeringsverplichting (of een deel van een verzekeringsverplichting) wordt door KBC uitsluitend uit de balans verwijderd als ze tenietgaat – dat wil zeggen wanneer de in het contract vastgelegde verplichting nagekomen of ontbonden wordt, dan wel afloopt.

Herverzekeringsactiva en de daarmee verband houdende verzekeringsverplichtingen worden niet gesaldeerd, noch worden baten of lasten uit hoofde van herverzekeringscontracten en lasten of baten uit hoofde van de daarmee verband houdende verzekeringscontracten gesaldeerd.

Technische voorzieningen - verzekeringscontracten

De technische voorzieningen omvatten de ramingen op balansdatum van de verplichtingen van de vennootschap ten aanzien van verzekerden, begunstigen en verzekeringnemers, inclusief de omrekeningsverschillen op de technische voorzieningen in vreemde valuta'.

Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's (niet-leven)

Voorziening voor niet-verdiende premies (niet-leven)

Deze voorziening omvat het deel van de brutopremies dat moet worden toegewezen aan een latere periode om vorderingen tot schadevergoeding, administratieve kosten en beheerkosten van beleggingen die verband houden met de onderliggende polissen te dekken. Voor rechtstreekse zaken wordt de voorziening voor niet-verdiende premies in principe voor elk contract afzonderlijk berekend op dagelijkse basis aan de hand van de brutopremies. Voor ontvangen herverzekeringen wordt de voorziening voor niet-verdiende premies voor elk contract afzonderlijk berekend. Deze is gebaseerd op informatie die wordt meegedeeld door de cederende onderneming, aangevuld met de eigen opgedane ervaring van de vennootschap met betrekking tot de ontwikkeling van risico's in de tijd.

Voorziening voor lopende risico's (niet-leven)

Deze post is een bijkomende voorziening als aanvulling op de voorziening voor niet-verdiende premies. Ze wordt aangelegd als het geraamde totale bedrag van de vorderingen tot schadevergoeding en de administratieve kosten met betrekking tot de lopende contracten in de volgende periode naar verwachting hoger zal zijn dan het totaal van de niet-verdiende premies en de te innen premies. Voor ontvangen herverzekering worden contractuele stipulaties bekeken en indien nodig worden de onderliggende voorzieningen aangepast.

Voorzieningen voor levensverzekeringen

Deze voorziening heeft uitsluitend betrekking op levensverzekeringsactiviteiten, uitgezonderd het tak 23-levenbedrijf. Ze omvat de geschatte actuariële waarde van de verplichtingen van KBC en de al toegekende winstdeling, verminderd met de geschatte actuariële waarde van de verplichtingen van de verzekeringnemers. De acquisitiekosten worden niet in mindering gebracht op de voorziening.

Deze post omvat ook de voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's, de voorziening voor veroudering, de voorzieningen voor te betalen maar nog niet verschuldigde renten (inclusief de interne schadeafwikkelingskosten) voor aanvullende levensverzekeringen en de voorzieningen voor rust- en overlevingsrenten.

Waardering volgens de retrospectieve methode wordt toegepast op (i) de voorziening van conventionele niet-tak 23-levensverzekeringen, (ii) universele niet-tak 23-levensverzekeringsspolissen die een gewaarborgde rente bieden op toekomstige premiebetalingen, en (iii) de voorziening voor extralegale voordelen voor personeelsleden ten aanzien van lopende renten.

Waardering volgens de retrospectieve methode wordt toegepast op de voorzieningen van moderne niet-tak 23-universele levensverzekeringen en op de voorziening voor extralegale voordelen voor personeelsleden met betrekking tot nieuwe, aanvullende premiebetalingen.

De voorziening wordt voor elk verzekeringscontract afzonderlijk berekend.

Voorziening voor uitstaande vorderingen tot schadevergoeding

Voor de aangegeven schade wordt de voorziening per schadegeval berekend, op basis van de bekende elementen van het schadedossier, ten belope van de nog verschuldigde sommen aan de slachtoffers of begunstigden en verhoogd met de externe kosten nodig voor de afhandeling van de schadegevallen. Wanneer prestaties moeten worden uitbetaald in de vorm van een rente, worden de daartoe te reserveren bedragen berekend met behulp van erkende actuariële methodes.

Voor 'opgelopen maar nog niet gerapporteerde schadegevallen' op de balansdatum wordt een IBNR-voorziening ('incurred but not reported') aangelegd. Voor het rechtstreekse bedrijf is die IBNR-voorziening gebaseerd op een forfaitaire som per verzekeringstak, afhankelijk van opgedane ervaringen en de ontwikkeling van de verzekerde portefeuille. Voor buitengewone gebeurtenissen worden bijkomende bedragen toegevoegd aan de IBNR-voorziening.

Voor 'opgelopen schadegevallen waarvoor onvoldoende voorzieningen aangelegd waren' op de balansdatum wordt een IBNER-voorziening ('incurred but not enough reserved') aangelegd als de toereikendheidstoets aantoont dat de overige voorzieningen voor schadegevallen niet volstaan om aan de toekomstige verplichtingen te voldoen. Deze voorziening omvat bedragen voor schade die al is gemeld, maar die om technische redenen nog niet kon worden geregistreerd in het schadedossier.

Een voorziening voor de interne schadeafwikkelingskosten wordt berekend als een percentage op basis van opgedane ervaring.

Er worden ook bijkomende voorzieningen aangelegd conform de nationale wettelijke voorschriften, zoals een voorziening voor arbeidsongevallen in België.

Leasing

Alle leaseovereenkomsten moeten worden geclassificeerd als financiële leasing of operationele leasing. De classificatie uit hoofde van IAS 17 is gebaseerd op de mate waarin de aan de eigendom van een geleased actief verbonden risico's en voordelen bij de leasinggever of de leasingnemer liggen. Een financiële lease draagt nagenoeg alle aan de eigendom van een actief verbonden risico's en voordelen over.

Eigen vermogen

Het eigen vermogen vertegenwoordigt het overblijvende belang in de totale activa van KBC na aftrek van alle verplichtingen (samen de nettoactiva) en omvat alle door KBC uitgegeven aandelen, aan de houders van de aandelen toerekenbare reserves en de minderheidsbelangen.

KBC classificeert alle uitgegeven financiële instrumenten als eigen vermogen of als een financiële verplichting op basis van de bepalingen van de contractuele overeenkomsten. Het cruciale kenmerk om een financiële verplichting te onderscheiden van een aandeel is of KBC een onvoorwaardelijk recht heeft om te voorkomen dat de afwikkeling van een contractuele verplichting verloopt door middel van de levering van geldmiddelen of een ander financieel actief.

Minderheidsbelangen vertegenwoordigen het eigen vermogen in een dochteronderneming dat niet toerekenbaar is aan de houders van de aandelen van KBC. Wanneer het aandeel van minderheidsbelangen in het eigen vermogen wijzigt, past KBC de boekwaarde van de controlerende belangen en de minderheidsbelangen aan om wijzigingen in hun relatieve belangen in de geconsolideerde vennootschappen te weerspiegelen. KBC neemt in

het eigen vermogen elk verschil op tussen het bedrag waarmee de minderheidsbelangen worden aangepast en de reële waarde van de betaalde of ontvangen vergoeding, en rekent dat toe aan het controlerende belang.

Personeelsbeloningen

Personeelsbeloningen op korte termijn

Personeelsbeloningen op korte termijn - zoals salarissen, betaalde vakantie, prestatiegebonden geldelijke voordelen en socialezekerheidsbijdragen, worden opgenomen in de periode waarin de werknemers de overeenkomstige diensten verlenen. De bijbehorende uitgaven worden gepresenteerd in de winst-en-verliesrekening onder de post 'Exploitatiekosten' in de rubriek 'Personeelskosten'.

Vergoedingen na uitdiensttreding

KBC biedt zijn personeelsleden pensioenplannen aan in de vorm van toegezegdebijdragenregelingen of toegezegdepensioenregelingen. Uit hoofde van de toegezegdebijdragenregelingen is de in rechte afdwingbare of feitelijke verplichting van KBC beperkt tot de toegezegde bijdrage aan het fonds. Het bedrag van de vergoedingen na uitdiensttreding dat de werknemer ontvangt, wordt bepaald door het bedrag van de bijdragen die KBC en de werknemer zelf betalen aan een regeling inzake vergoedingen na uitdiensttreding, evenals het beleggingsrendement dat resulteert uit de bijdragen. Het actuariële risico wordt gedragen door de werknemer.

Daarentegen heeft KBC bij toegezegdepensioenregelingen de verplichting de overeengekomen vergoedingen aan huidige en voormalige werknemers te verschaffen en vallen het actuariële risico en het beleggingsrisico ten laste van KBC. Dat betekent dat als de opbrengst vanuit actuariële of beleggingsoogpunt slechter is dan verwacht, de verplichting van KBC kan worden verhoogd.

In België gaan toegezegdebijdragenregelingen gepaard met een wettelijk gewaarborgd minimumrendement en kan het werkelijke rendement lager liggen dan het wettelijk voorgeschreven rendement. Bovendien vertonen deze regelingen kenmerken van toegezegdepensioenregelingen en verwerkt KBC ze administratief als toegezegdepensioenregelingen.

Verplichtingen in het kader van de toegezegdepensioenregelingen en de Belgische toegezegdebijdrageregelingen (of pensioenverplichtingen) worden opgenomen in de post 'Overige verplichtingen' en hebben betrekking op verplichtingen voor rust- en overlevingspensioenen, brugpensioenen en vergelijkbare pensioenen en renten.

De pensioenverplichtingen jegens werknemers uit hoofde van de toegezegdepensioenregelingen worden berekend met behulp van de 'projected unit credit'-methode, waarbij elke dienstprestatieperiode bijkomende pensioenrechten genereert.

De actuariële waardering wordt elke verslagperiode uitgevoerd. De verplichtingen uit hoofde van toegezegdepensioenregelingen worden verdisconteerd op basis van een disconteringsvoet die is gebaseerd op hoogwaardige bedrijfsobligaties in de valuta waarin de vergoedingen zullen worden uitbetaald en met een vergelijkbare looptijd als de overeenkomstige pensioenverplichtingen.

Wijzigingen in de nettoverplichtingen / -activa uit hoofde van toegezegdepensioenregelingen, uitgezonderd kasmutaties, worden gegroepeerd in drie hoofdcategorieën en worden geboekt in de exploitatiekosten (pensioenkosten), de rentelasten (netto-rentelasten) en de niet-gerealiseerde resultaten (herwaarderingen).

Nettoprovisie-inkomsten

Het grootste deel van de nettoprovisie-inkomsten valt onder het toepassingsgebied van IFRS 15 Opbrengsten uit contracten met klanten, aangezien ze betrekking hebben op diensten die KBC aan zijn klanten verleent en buiten het toepassingsgebied van andere IFRS-normen vallen. Voor de verantwoording van opbrengsten identificeert KBC het contract en bepaalt het wat de beloften (prestatieverplichtingen) in de transactie zijn. Opbrengsten worden alleen verantwoord als KBC de prestatieverplichting heeft vervuld.

De opbrengsten die als Effecten en assetmanagement worden voorgesteld, vallen onder het toepassingsgebied van IFRS 15 en houden in beginsel in dat KBC activa bewaart in een trust voor de begunstigde ('fonds') en verantwoordelijk is voor het beleggen van de van de klant ontvangen bedragen ten voordele van de klant. Die transacties zijn duidelijk omdat KBC een reeks afzonderlijke diensten verricht die de klant gelijktijdig verbruikt wanneer hij de voordelen ontvangt. KBC ontvangt daarvoor een maandelijks of driemaandelijks beheersvergoeding die wordt berekend als een vast percentage van de netto-inventariswaarde, of een inschrijvingsvergoeding die van de begunstigde wordt ingehouden. De vergoedingen omvatten geen variabele component.

Opbrengsten gerapporteerd als Provisies i.v.m. beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling vertegenwoordigen het gerealiseerde bedrag op de beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling. Dat wil zeggen dat een vast percentage of vast bedrag wordt ingehouden op de betalingen van klanten, zodat de verzekeringsmaatschappij haar uitgaven kan dekken.

Betalingsdiensten waarbij KBC de klant een vergoeding aanrekent voor verschillende transacties met zijn zichtrekeningen, voor binnenlandse of buitenlandse betalingen, betalingsdiensten via geldautomaten, enz. worden meestal afgerond wanneer de eigenlijke transactie is uitgevoerd, zodat de betreffende vergoeding op dat tijdstip direct kan worden verantwoord.

Overheidssubsidies

Overheidssubsidies worden opgenomen wanneer met redelijke zekerheid kan worden gesteld dat de subsidie zal worden ontvangen en dat aan de hieraan gekoppelde voorwaarden zal worden voldaan. Overheidssubsidies worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening op een systematische basis die strookt met de manier waarop KBC de kosten opneemt die de subsidies beogen te compenseren.

Heffingen

Overheden kunnen KBC diverse heffingen opleggen. Het bedrag van de heffingen kan afhankelijk zijn van het bedrag van de opbrengsten (voornamelijk rentebaten) van KBC, het bedrag van de van klanten aangenomen deposito's en het totale balansvolume, inclusief correcties op basis van bepaalde specifieke ratio's. In overeenstemming met IFRIC 21 worden heffingen opgenomen wanneer de tot een verplichting leidende gebeurtenis die opname van de verplichting teweegbrengt zich heeft voorgedaan zoals vermeld in de wetgeving ter zake. Afhankelijk van de tot een verplichting leidende gebeurtenis kunnen heffingen worden opgenomen op een bepaald punt in de tijd of gespreid in de tijd. De meeste heffingen die aan KBC worden opgelegd moeten worden opgenomen op een bepaald punt in de tijd, meestal het begin van het boekjaar. KBC neemt de heffingen op in de 'Exploitatiekosten'.

Winstbelasting

Winstbelasting bestaat uit drie elementen: over de verslagperiode betaalde/verschuldigde belastingen, te weinig/te veel aangelegde voorzieningen in voorgaande jaren en wijzigingen in uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen. Winstbelasting wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening of in de niet-gerealiseerde resultaten, afhankelijk van de manier waarop de posten die tot de belasting hebben geleid, zijn geboekt. Winstbelastingen die voor het eerst worden verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten en die betrekking hebben op winsten of verliezen die later worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening, worden omgeboekt naar de winst-en-verliesrekening in de periode waarin die post wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening.

Uitgestelde en actuele belastingvorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd wanneer er zowel een juridisch recht tot saldering bestaat als een voornemen om tot afwikkeling op nettobasis over te gaan of om de vordering te realiseren op hetzelfde moment dat de verplichting wordt afgewikkeld.

Actuele belastingvorderingen/-verplichtingen

Actuele belastingen voor de verslagperiode worden gewaardeerd tegen het bedrag dat naar verwachting zal worden betaald aan/teruggevorderd van de belastingautoriteiten, op basis van de belastingtarieven die tijdens de verslagperiode van kracht zijn.

Uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen

Uitgestelde belastingverplichtingen worden geboekt voor alle belastbare tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde en de fiscale waarde van de activa en de verplichtingen. Ze worden gewaardeerd op basis van de belastingtarieven die op de datum van verslaggeving wettelijk zijn vastgelegd en die naar verwachting van toepassing zullen zijn bij de realisatie van de vordering of de afwikkeling van de verplichting waarop zij betrekking hebben en die de fiscale gevolgen weerspiegelen die voortvloeien uit de wijze waarop de entiteit op de balansdatum de boekwaarde van de onderliggende activa of verplichtingen verwacht te realiseren of af te wikkelen. Bij de opname van uitgestelde belastingvorderingen wordt rekening gehouden met alle verrekenbare tijdelijke verschillen tussen de boekwaarde van activa en verplichtingen en hun fiscale boekwaarde, evenals de voorwaartse compensatie van niet-gecompenseerde fiscale verliezen en de voorwaartse compensatie van ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden, voor zover het waarschijnlijk is dat er belastbare winst beschikbaar zal zijn waarmee het verrekenbare tijdelijke verschil kan worden verrekend. KBC berekent uitgestelde belastingvorderingen voor de voorwaartse compensatie van niet-gecompenseerde fiscale verliezen. Bij het beoordelen van de periode waarover fiscale verliezen kunnen worden verrekend met toekomstige belastbare winsten gebruikt KBC prognoses voor een periode van acht tot tien jaar.

Uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen die betrekking hebben op bedrijfscombinaties worden rechtstreeks geboekt als goodwill.

Uitgestelde belastingvorderingen/-verplichtingen worden niet verdisconteerd.

Materiële vaste activa

Materiële vaste activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs (inclusief direct toerekenbare acquisitiekosten). KBC waardeert in daaropvolgende verslagperiodes materiële vaste activa tegen de initiële kostprijs verminderd met de geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen. De afschrijvingspercentages worden bepaald op basis van de geschatte gebruiksduur en worden toegepast volgens de lineaire methode vanaf het ogenblik waarop de activa gebruiksklaar zijn. Materiële vaste activa worden uit de balans verwijderd na vervreemding of wanneer het actief in kwestie permanent buiten gebruik wordt gesteld en er geen toekomstige economische voordelen worden verwacht bij de vervreemding ervan. Winsten of verliezen als gevolg van de verwijdering uit de balans worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin de activa uit de balans worden verwijderd.

Materiële vaste activa zijn onderhevig aan bijzondere waardevermindering wanneer er een aanwijzing is dat het actief in bijzondere mate in waarde is gedaald.

Afschrijvingskosten, bijzondere waardeverminderingverliezen en winsten of verliezen bij vervreemding worden opgenomen in de post 'Exploitatiekosten' van de winst-en-verliesrekening, met uitzondering van activa die worden geleased uit hoofde van operationele leasing (KBC als leasinggever), waarvoor de kosten worden opgenomen in de post Overige netto-inkomsten. Wanneer een vervreemding voldoet aan de definitie van een beëindigde bedrijfsactiviteit, wordt het nettoresultaat opgenomen in een enkele post in de winst-en-verliesrekening (zie het hoofdstuk over beëindigde bedrijfsactiviteiten).

Vastgoedbeleggingen

Een vastgoedbelegging wordt gedefinieerd als vastgoed dat door KBC wordt gebouwd, gekocht of verworven uit hoofde van een financiële lease en wordt aangehouden om huuropbrengsten of een waardestijging te realiseren en niet om door KBC te worden gebruikt voor de levering van diensten of voor bestuurlijke doeleinden.

Vastgoedbeleggingen worden bij eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs (inclusief rechtstreeks toerekenbare kosten). KBC waardeert vastgoedbeleggingen in daaropvolgende verslagperiodes tegen initiële kostprijs verminderd met geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen.

De afschrijvingskosten worden opgenomen in de post Overige netto-inkomsten van de winst-en-verliesrekening.

Immateriële activa

Immateriële activa omvatten goodwill, intern ontwikkelde software, extern ontwikkelde software en andere immateriële activa. Immateriële activa kunnen (i) worden verworven als onderdeel van een bedrijfscombinatie (zie 'Bedrijfscombinaties en goodwill' hierna), (ii) afzonderlijk worden verworven of (iii) intern worden ontwikkeld.

Afzonderlijk verworven immateriële activa (voornamelijk extern ontwikkelde software) worden bij eerste opname gewaardeerd tegen kostprijs. Intern ontwikkelde immateriële activa (voornamelijk intern ontwikkelde software) worden alleen opgenomen als ze voortvloeien uit ontwikkeling en KBC het volgende kan aantonen:

- de technische haalbaarheid om het immateriële vermogensbestanddeel te voltooien;
- de intentie om het immateriële vermogensbestanddeel te voltooien en te gebruiken of te verkopen;
- het vermogen om het immateriële vermogensbestanddeel te gebruiken of te verkopen;
- de wijze waarop de immateriële activa toekomstige economische voordelen zullen genereren;
- de beschikbaarheid van adequate technische, financiële en andere middelen om de ontwikkeling te voltooien en de immateriële activa te gebruiken of te verkopen;
- de uitgaven die aan de immateriële activa kunnen worden toegerekend tijdens de ontwikkeling ervan kunnen op een betrouwbare wijze worden gewaardeerd.

Intern gegenereerde immateriële activa worden bij eerste opname gewaardeerd tegen de ontwikkelingskosten die rechtstreeks toerekenbaar zijn aan het ontwerpen en testen van de unieke software waarover KBC de zeggenschap heeft. Rechtstreeks toerekenbare kosten die worden gekapitaliseerd als onderdeel van de intern ontwikkelde software omvatten personeelskosten voor softwareontwikkeling en rechtstreeks toerekenbare algemene kosten.

Onderzoekskosten, overige ontwikkelingsuitgaven, kosten in verband met de handhaving van software en investeringsprojecten (grootschalige projecten die een belangrijke bedrijfsdoelstelling of een belangrijk bedrijfsmodel introduceren of vervangen) die niet aan de criteria voor opname voldoen, worden opgenomen als kosten in de periode waarin ze zijn ontstaan.

Immateriële activa worden in latere verslagperiodes geboekt tegen kostprijs verminderd met geaccumuleerde afschrijvingen en geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen. De afschrijving vangt aan wanneer het actief gebruiksklaar is zoals door het management bedoeld. De afschrijving van software gebeurt als volgt:

- Systeemsoftware (oorspronkelijk aangekochte software die onlosmakelijk verbonden is met hardware) wordt afgeschreven tegen hetzelfde percentage als hardware.

- Standaardsoftware en door een derde partij of intern ontwikkelde maatsoftware worden lineair afgeschreven over vijf jaar vanaf het moment dat de software beschikbaar is voor gebruik.
- Kernsystemen (doorgaans toepassingen voor de verwerking van depositorekeningen, leningen en kredieten, interfaces met het grootboek en tools voor rapportering) worden lineair afgeschreven over acht jaar.

Bijzondere waardeverminderingen van niet-financiële activa

Wanneer KBC zijn jaarrekening opmaakt, ziet het erop toe dat de boekwaarde van het niet-financiële actief niet meer bedraagt dan het bedrag dat zou kunnen worden verkregen door het te gebruiken of verkopen ('realiseerbare waarde'). Materiële vaste activa, vastgoedbeleggingen en software worden alleen doorgelicht op bijzondere waardeverminderingen wanneer er objectieve bewijzen van bijzondere waardevermindering bestaan. Goodwill en immateriële activa met een onbepaalde gebruiksduur worden minstens jaarlijks doorgelicht op bijzondere waardeverminderingen en bovendien driemaandelijks doorgelicht op aanwijzingen van bijzondere waardevermindering.

Aanwijzingen dat een bijzonder waardeverminderingsverlies moet worden opgenomen kunnen afkomstig zijn van een interne bron (bv. de toestand van het actief) of een externe bron (bv. nieuwe technologie of een aanzienlijke afname van de marktwaarde van het actief).

Wanneer een aanwijzing van bijzondere waardevermindering aanwezig is, licht KBC de realiseerbare waarde van het actief door en wordt een bijzondere waardevermindering op het actief geboekt indien de realiseerbare waarde ervan lager is dan de boekwaarde op de datum van verslaggeving. De realiseerbare waarde wordt gedefinieerd als het hoogste van de volgende twee bedragen: de bedrijfswaarde of de reële waarde verminderd met de verkoopkosten.

De bedrijfswaarde wordt gedefinieerd als de gediscoteerde toekomstige kasstromen die naar verwachting een actief of een kasstroom genererende eenheid zal leveren.

Een bijzondere waardevermindering wordt opgenomen op het niveau van het individuele actief, maar wanneer het individuele actief geen instroom van kasmiddelen genereert die in ruime mate onafhankelijk is van de instroom van kasmiddelen van andere activa of groepen van activa, wordt de realiseerbare waarde bepaald voor de zogeheten 'kastroom genererende eenheid' waartoe het actief of de groep van activa behoort. Om de kasstroom genererende eenheden tot stand te brengen, bepaalt KBC naar zijn eigen oordeel de kleinste identificeerbare groep activa die een instroom van kasmiddelen genereert die in ruime mate onafhankelijk is van de instroom van kasmiddelen uit andere activa of groepen van activa. Dit proces is voornamelijk van toepassing op goodwill die werd opgenomen in het kader van overnames.

Bijzondere waardeverminderingsverliezen worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin ze zich voordoen. Een bijzonder waardeverminderingsverlies kan worden teruggenomen als de voorwaarde die tot het bijzondere waardeverminderingsverlies heeft geleid niet langer aanwezig is, behalve voor goodwill, die nooit kan worden teruggenomen. Bijzondere waardeverminderingwinsten worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening in de periode waarin zij zich voordoen.

Voorzieningen, voorwaardelijke verplichtingen en voorwaardelijke activa

Voorzieningen worden uitsluitend opgenomen op de datum van verslaggeving als aan de volgende criteria is voldaan:

- er is een bestaande (in rechte afdwingbare of feitelijke) verplichting ten gevolge van een gebeurtenis in het verleden,
- het is waarschijnlijk dat een uitstroom van middelen die economische voordelen in zich bergen vereist zal zijn om de verplichting af te wikkelen, en
- het bedrag van de verplichting kan op betrouwbare wijze worden geschat.

Het bedrag dat als voorziening wordt opgenomen, is de beste schatting van de uitgaven die vereist zijn om de bestaande verplichting op de balansdatum af te wikkelen. Wanneer de tijd een essentiële factor is, komt het als voorziening opgenomen bedrag overeen met de netto actuele waarde van de beste schatting.

Het is inherent aan de aard van een voorziening dat oordeelsvorming van het bestuur vereist is om het bedrag en het tijdstip te bepalen van de waarschijnlijke uitstroom van economische middelen in de toekomst

Geconsolideerde jaarrekening / tussentijdse jaarrekening

Alle materiële operationele eenheden (inclusief gestructureerde operationele eenheden) waarover KBC rechtstreeks of onrechtstreeks zeggenschap uitoefent zoals gedefinieerd in IFRS 10, worden geconsolideerd volgens de integrale consolidatiemethode. Dochterondernemingen die wegens hun immateriële aard niet zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening, worden geclassificeerd als aandelen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de niet-gerealiseerde resultaten, waarbij alle wijzigingen in de reële waarde worden gerapporteerd in de niet-gerealiseerde resultaten, met uitzondering van dividendinkomsten, die worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. Materiële ondernemingen waarover rechtstreeks of

onrechtstreeks gezamenlijke zeggenschap wordt uitgeoefend en materiële investeringen in geassocieerde deelnemingen (ondernemingen waarover KBC een invloed van betekenis uitoefent), worden allemaal verwerkt volgens de vermogensmutatiemethode.

Geconsolideerde materialiteitscriteria: dochterondernemingen worden opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening volgens de integrale consolidatiemethode als minstens twee van de volgende materialiteitscriteria zijn overschreden:

- Aandeel van de groep in het eigen vermogen: 2 500 000 euro;
- Aandeel van de groep in het resultaat: 1 000 000 euro (absolute waarde);
- Aandeel van de groep in het balanstotaal: 100 000 000 euro.

Om te vermijden dat te veel operationele eenheden worden uitgesloten, controleert KBC of het gecombineerde balanstotaal van de van consolidatie uitgesloten operationele eenheden niet meer bedraagt dan 1% van het geconsolideerde balanstotaal.

Bedrijfscombinaties en goodwill

Bedrijfscombinaties worden verwerkt volgens de overnamemethode. Volgens deze methode wordt de kostprijs van een overname gewaardeerd als de som van de betaalde overnameprijs (gewaardeerd tegen reële waarde op datum van de overname) en het bedrag van eventuele minderheidsbelangen in de verworven entiteit. Voor de waardering van minderheidsbelangen kan KBC voor elke bedrijfscombinatie apart beslissen of het minderheidsbelang wordt gewaardeerd tegen reële waarde of tegen het proportionele aandeel van KBC in de identificeerbare nettoactiva van de verworven entiteit. De wijze waarop het minderheidsbelang wordt gewaardeerd op de verwervingsdatum, is van invloed op de boeking van de acquisitie als gevolg van de berekening van de goodwill.

Goodwill is het surplus van de aanschaffingskosten boven op de reële waarde van de aangekochte identificeerbare activa, verplichtingen en voorwaardelijke verplichtingen, zoals verondersteld op de datum van de aankoop. Om de boekhoudkundige verwerking van de overname te voltooien en de goodwill te bepalen, past KBC een waarderingsperiode van twaalf maanden toe. De classificatie van de verworven financiële activa en de overgenomen financiële verplichtingen in de bedrijfscombinatie is gebaseerd op feiten en omstandigheden op de overnamedatum (behalve voor lease- en verzekeringscontracten, die worden geclassificeerd op basis van de contractuele voorwaarden en andere factoren bij de totstandkoming van het contract in kwestie).

Goodwill wordt gepresenteerd in de post 'Goodwill en andere immateriële activa' en wordt geboekt tegen kostprijs verminderd met bijzondere waardeverminderingen/verliezen. Goodwill wordt niet afgeschreven, maar wordt minstens jaarlijks of wanneer er objectieve (externe of interne) bewijzen zijn dat een bijzondere waardevermindering op goodwill moet worden geboekt, getoetst op bijzondere waardevermindering. Als de verwerking van de overname niet is voltooid omdat de waarderingsperiode van twaalf maanden nog niet is verstreken, wordt de goodwill niet als definitief beschouwd en alleen getoetst op bijzondere waardevermindering als er objectief bewijs is dat de voorlopige goodwill aan bijzondere waardevermindering onderhevig is.

Om goodwill te toetsen op bijzondere waardevermindering wordt hij toegerekend aan elke kasstroom genererende eenheid van KBC die naar verwachting voordeel zal halen uit de synergie in de bedrijfscombinatie, ongeacht het feit of er activa of verplichtingen van de overgenomen entiteit aan die eenheden zijn toegekend. Die worden toegepast als de boekwaarde van de kasstroom genererende eenheden waartoe de goodwill behoort hoger is dan zijn realiseerbare waarde. Bijzondere waardeverminderingen op goodwill kunnen niet worden teruggenomen.

Effecten van wijzigingen in wisselkoersen

De functionele en presentatievaluta van KBC is de euro. Monetaire activa en verplichtingen, uitgedrukt in vreemde valuta's, worden omgerekend in hun tegenwaarde in de functionele valuta tegen de contantkoers op de balansdatum. Negatieve en positieve waarderingsverschillen, met uitzondering van waarderingsverschillen die betrekking hebben op de financiering van aandelen en deelnemingen van geconsolideerde ondernemingen in een vreemde munt, worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening. De niet-monetaire bestanddelen, gewaardeerd op basis van hun historische kostprijs, worden omgerekend in de functionele munt tegen de wisselkoers van de transactiedatum. Niet-monetaire posten geboekt tegen reële waarde worden omgerekend tegen de contantkoers op de datum waarop de reële waarde werd bepaald. Omrekeningsverschillen worden samen met wijzigingen in de reële waarde gerapporteerd. Opbrengsten en kosten in vreemde valuta's worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening tegen de wisselkoers op het tijdstip van opname.

Waarderingsverschillen worden verwerkt in de winst-en-verliesrekening of in de niet-gerealiseerde resultaten. Waarderingsverschillen die voor het eerst worden verwerkt in de niet-gerealiseerde resultaten en die betrekking hebben op winsten of verliezen die later worden opgenomen in de winst-en-verliesrekening, worden overgeboekt naar de winst-en-verliesrekening in de periode waarin die post wordt verwerkt in de winst-en-verliesrekening. De balansen van buitenlandse dochterondernemingen worden omgerekend naar de presentatievaluta tegen de

contantkoers op de datum van verslaggeving (met uitzondering van het eigen vermogen, dat wordt omgerekend tegen de historische koers). De winst-en-verliesrekening wordt omgerekend tegen de gemiddelde koers van het boekjaar, als beste benadering van de wisselkoers op de transactiedatum.

Transacties met verbonden partijen

Een met KBC verbonden partij is een partij waar KBC zeggenschap over heeft of invloed van betekenis op uitoefent of een partij die zeggenschap heeft over of invloed van betekenis uitoefent op KBC. KBC definieert zijn verbonden partijen als volgt:

- dochterondernemingen van KBC en andere entiteiten van de KBC-Groep (voornamelijk KBC Bank NV en KBC Groep NV)
- geassocieerde deelnemingen en joint ventures van KBC;
- managers op sleutelposities bij KBC (zijnde de raad van bestuur en het directiecomité van KBC Verzekeringen NV).

Transacties met verbonden partijen moeten gebeuren conform het objectiviteitsbeginsel.

Vaste activa aangehouden voor verkoop en groepen activa die worden afgestoten, verplichtingen met betrekking tot groepen activa die worden afgestoten en beëindigde bedrijfsactiviteiten

Vaste activa aangehouden voor verkoop en groepen activa die worden afgestoten, verplichtingen met betrekking tot groepen activa die worden afgestoten

- Vaste activa of groepen van activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop zijn die waarvan de door KBC te realiseren boekwaarde afkomstig is uit een verkooptransactie die naar verwachting binnen een jaar als een verkoop zal worden aangemerkt, en niet uit het voortgezette gebruik ervan. Vaste activa en verplichtingen aangehouden voor verkoop worden op het einde van de verslagperiode afzonderlijk van de overige activa en verplichtingen in de balans gerapporteerd.

Beëindigde bedrijfsactiviteiten

Een beëindigde bedrijfsactiviteit is een onderdeel van KBC dat werd afgestoten of is geclassificeerd als aangehouden voor verkoop en:

- een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch operationeel gebied vertegenwoordigt; of
- deel uitmaakt van een enkel gecoördineerd plan om een afzonderlijke belangrijke bedrijfsactiviteit of geografisch operationeel gebied af te stoten; of
- een dochteronderneming is die uitsluitend is overgenomen met de bedoeling te worden doorverkocht.

Resultaten uit beëindigde bedrijfsactiviteiten worden afzonderlijk opgenomen in de winst-en-verliesrekening en in de niet-gerealiseerde resultaten en omvatten:

- de winst of het verlies na belastingen van de beëindigde bedrijfsactiviteiten; en
- de winst na belastingen die of het verlies na belastingen dat wordt opgenomen bij de waardering tegen reële waarde verminderd met de kosten voor de verkoop of vervreemding van de activa of groep van activa.

Gebeurtenissen na de verslagperiode

Gebeurtenissen na de verslagdatum zijn gunstige of ongunstige gebeurtenissen die plaatsvinden tussen de verslagdatum en de datum waarop de jaarrekening wordt goedgekeurd voor publicatie. Er zijn twee soorten gebeurtenissen na de verslagdatum:

- gebeurtenissen die wijzen op omstandigheden die bestonden op de verslagdatum (gebeurtenissen die leiden tot aanpassing van de jaarrekening);
 - gebeurtenissen die wijzen op omstandigheden die zijn ontstaan na de verslagdatum (gebeurtenissen die niet leiden tot aanpassing van de jaarrekening).
- De impact van gebeurtenissen die leiden tot aanpassing van de jaarrekening is al weerspiegeld in de financiële positie en het resultaat van het lopende jaar. De impact en gevolgen van gebeurtenissen die niet leiden tot aanpassing van de jaarrekening, worden vermeld in de toelichtingen bij de jaarrekening.

Gebruikte wisselkoersen*

	Wisselkoers op 31-12-2018		Wisselkoersgemiddelde in 2018	
	1 EUR = vreemde munt	Wijziging ten opzichte van 31-12-2017 Positief: appreciatie tegenover EUR Negatief: depreciatie tegenover EUR	1 EUR = vreemde munt	Wijziging ten opzichte van het gemiddelde in 2017 Positief: appreciatie tegenover EUR Negatief: depreciatie tegenover EUR
BGN	1,9558	0%	1,9558	0%
CZK	25,724	-1%	25,671	3%
GBP	0,89453	-1%	0,88565	-1%
HUF	320,98	-3%	319,53	-3%
USD	1,1450	5%	1,1816	-4%

* Afgeronde cijfers.

Toelichting 1.3: Belangrijke schattingen en significante oordelen

Bij het opmaken van de geconsolideerde jaarrekening en het toepassen van de KBC-grondslagen voor financiële verslaggeving moet het management beoordelingen, schattingen en assumpties maken die een effect hebben op de gerapporteerde bedragen van activa, verplichtingen, opbrengsten en kosten. Enige mate van onzekerheid is inherent aan bijna alle gerapporteerde bedragen. De schattingen zijn gebaseerd op ervaring en assumpties, waarbij het KBC-management erop vertrouwt dat ze redelijk zijn op het moment dat de jaarrekening voorbereid wordt.

Bijsturingen van boekhoudkundige schattingen worden erkend in de periode waarin die worden herzien en in elke volgende periode die daardoor beïnvloed wordt. Belangrijke schattingen en beoordelingen toegepast in de grondslagen voor financiële verslaggeving die de sterkste invloed hebben op de bedragen in de geconsolideerde jaarrekening, vindt u onder meer in Toelichtingen 1.4, 3.3, 3.7, 3.10, 4.2, 4.4 t.e.m. 4.7, 5.2, 5.5 t.e.m. 5.7, 5.9 en 6.1.

Toelichting 1.4: Informatie over de overgang naar IFRS 9

Vanaf 1 januari 2018 stellen we de geconsolideerde jaarrekening op conform IFRS 9. We kozen ervoor om gebruik te maken van de overgangsmatregelen voor vergelijkende informatie. De tabellen in deze toelichting tonen de invloed van de toepassing van IFRS 9 op het eigen vermogen. Er zijn geen specifieke verschuivingen gebeurd die bijkomende toelichting vereisen conform IFRS 7.

De totale invloed van de eerste toepassing van de overgang van IAS 39 naar IFRS 9 op 1 januari 2018, inclusief de invloed van financiële activa en provisies, is een daling van het eigen vermogen met -197 miljoen euro voor belastingen (-149 miljoen euro na belastingen), opgedeeld als volgt:

- invloed door classificatie en waardering: daling van 190 miljoen euro voor belastingen, voornamelijk door een daling van de OCI-reserves
- stijging van de bijzondere waardeverminderingen en provisies van 8 miljoen euro voor belastingen

Informatie over financiële activa

De invloed van de eerste toepassing van IFRS 9 op 1 januari 2018 kan worden samengevat als volgt (zie uitgebreide tabel verderop):

Classificatie en waardering

- De leningen en voorschotten aan kredietinstellingen, leningen en voorschotten aan klanten en het schuldpapier dat volgens IAS 39 is ondergebracht in Leningen en vorderingen verschuiven voornamelijk naar Geamortiseerde kostprijs. De (netto positieve) bevroren voor verkoop beschikbare (AFS) reserves op historisch overgedragen obligaties van Voor verkoop beschikbaar naar Leningen en vorderingen met betrekking tot sommige van die instrumenten, werden teruggedraaid, waardoor de OCI-reserves daalden met -10 miljoen euro voor belastingen. De schuldinstrumenten die de SPPI test niet doorstaan, verschuiven naar MFVPL. Hierbij is er negatieve reëlewaarde-impact van -31 miljoen euro voor belastingen op overgedragen resultaat.
- Het schuldpapier dat voorheen werd geclassificeerd als Tot einde looptijd aangehouden verschuift nagenoeg volledig naar Geamortiseerde kostprijs. De (netto positieve) bevroren AFS-reserves op historisch overgedragen obligaties van Voor verkoop beschikbaar naar Tot einde looptijd aangehouden met betrekking tot die instrumenten, werden teruggedraaid, waardoor de OCI-reserves daalden met -156 miljoen euro voor belastingen.
- Het schuldpapier dat voorheen werd geclassificeerd als Voor verkoop beschikbaar verschuift nagenoeg volledig naar FVOCI. De impact op OCI reserves is hierbij beperkt tot de tegendraaiing van de stijging in bijzondere waardeverminderingen (+6 miljoen euro). Het resterende deel van het schuldpapier dat voorheen werd geclassificeerd als Voor verkoop beschikbaar wordt geherclassificeerd naar MFVPL met een verschuiving van de netto negatieve AFS-reserves van -2 miljoen euro voor belastingen van OCI naar overgedragen resultaat tot gevolg.
- Aandelen (met uitzondering van deelnemingen) die voorheen werden geclassificeerd als Voor verkoop beschikbaar, zijn voornamelijk geherclassificeerd naar FVPL – Overlay. 78 miljoen euro aan bijzondere waardeverminderingen blijft in overgedragen resultaat volgens de toepassing van de overlaybenadering
- Beleggingscontracten (niet opgenomen in de tabel) voor een bedrag van 14 421 miljoen euro die voorheen onder IAS 39 werden gewaardeerd tegen FVPL verschuiven naar MFVPL in overeenstemming met hun businessmodel 'beheerd op basis van de reële waarde' (geen invloed op eigen vermogen).

Bijzondere waardeverminderingen

- De toepassing van het model van te verwachten kredietverliezen (ECL) heeft geleid tot een stijging van de bijzondere waardeverminderingen op tegen AC en FVOCI gewaardeerde schuldinstrumenten met 8 miljoen euro voor belastingen vanaf 1 januari 2018, waardoor het overgedragen resultaat met hetzelfde bedrag daalde. Omdat bijzondere waardeverminderingen op FVOCI-schuldinstrumenten de boekwaarde van de instrumenten niet verlagen, wordt 6 miljoen euro verplaatst naar OCI-reserves.

Zie tabel verderop.

Informatie over financiële verplichtingen

De toepassing van IFRS 9 heeft niet geleid tot herclassificaties van financiële verplichtingen.

Financiële activa (in miljoenen euro)	Classificatie vóór IFRS 9								Invloed van IFRS 9, 01 januari 2018				
	Schuldinstrumenten ³					Aandelen			Totaal	Overgedragen resultaat		OCI reserve	
	Leningen en vorderingen	Tot einde looptijd aangehouden	Voor verkoop beschikbaar	Gewaardeerd tegen reële waarde	Aangehouden voor handelsdoeleinden	Voor verkoop beschikbaar	Gewaardeerd tegen reële waarde	Aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor belasting	Na belasting	Voor belasting	Na belasting
FINANCIËLE ACTIVA 31-12-2017:													
TOTALE BOEKWARDE VOOR TOEPASSING VAN IFRS 9	2 553	5 185	13 128	0	7	1 434	0	4	22 312	- 40	- 30	- 157	- 119
AC									7 515	- 1	- 1	- 166	- 125
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	2 500	5 182	0	0	0	-	-	-	7 682				
Herwaardering	- 10	- 156	0	0	0	-	-	-	- 167				
Door herclassificatie: terugname herwaarderingsreserve (IAS39)	- 10	- 156	0	-	-	-	-	-	- 166	-	-	- 166	- 125
Door herclassificatie: reëlewaardeafdekkingen portefeuille (verschuivingen naar niet-financiële activa)	-	-	0	-	-	-	-	-	0	-	-	-	-
Invloed van bijzondere waardeverminderingen	0	- 1	0	0	0	-	-	-	- 1	- 1	- 1	-	-
Gereserveerde interesten	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
Terugname van specifieke waardeverminderingen	0	0	0	-	-	-	-	-	0				
Terugname van IBNR-voorziening	0	1	0	-	-	-	-	-	1				
Overdracht naar ECL - stage 3	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
Overdracht naar ECL - stage 2	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
Overdracht naar ECL - stage 1	0	- 2	0	0	0	-	-	-	- 2				
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	2 490	5 026	0	0	0	-	-	-	7 515				
FVOCI									13 176	- 6	- 5	6	5
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	0	0	13 113	0	0	63	0	0	13 176				
Herwaardering	0	0	0	0	0	0	-	-	0				
Door herclassificatie: terugname herwaarderingsreserve (IAS39)	0	0	- 762	-	-	- 9	-	-	- 771	-	-	- 771	- 585
Door herclassificatie: Invloed van herwaarderingsreserve (IAS39) op OCI-reserve (IFRS 9)	-	-	762	-	-	9	-	-	771	-	-	771	585
Door herclassificatie: andere dan terugname herwaarderingsreserve	0	0	6	0	0	0	-	-	6	0	0	6	5
Invloed van bijzondere waardeverminderingen	0	0	- 6	0	0	0	-	-	- 6	- 6	- 5	-	-
Terugname van specifieke waardeverminderingen	0	0	0	-	-	0	-	-	0				
Terugname van IBNR-voorziening	0	0	0	-	-	-	-	-	0				
Overdracht naar ECL - stage 3	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
Overdracht naar ECL - stage 2	0	0	- 4	0	0	-	-	-	- 4				
Overdracht naar ECL - stage 1	0	0	- 3	0	0	-	-	-	- 3				
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	0	0	13 113	0	0	63	0	0	13 176				

Financiële activa (in miljoenen euro)	Classificatie vóór IFRS 9								Invloed van IFRS 9, 01 januari 2018				
	Schuldinstrumenten ³				Aandelen			Totaal	Overgedragen resultaat		OCI reserve		
	Leningen en vorderingen	Tot einde looptijd aangehouden	Voor verkoop beschikbaar	Gewaardeerd tegen reële waarde	Aangehouden voor handelsdoeleinden	Voor verkoop beschikbaar	Gewaardeerd tegen reële waarde	Aangehouden voor handelsdoeleinden		Voor belasting	Na belasting	Voor belasting	Na belasting
HFT									11	0	0	0	0
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	0	0	0	0	7	0	0	4	11				
Herwaardering	0	0	0	-	-	0	-	-	0				
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	0	0	0	0	7	0	0	4	11				
FVO									0	0	0	0	0
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
Herwaardering	0	0	0	-	-	-	-	-	0				
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	0	0	0	0	0	-	-	-	0				
FVPL - Overlay¹									1 371	0	0	0	0
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	0	0	0	-	-	1 371	-	-	1 371				
Herwaardering	0	0	0	-	-	0	-	-	0				
Door herclassificatie: terugname herwaarderingsreserve (IAS39)	0	0	0	-	-	- 390	-	-	- 390	-	-	- 390	- 387
Door herclassificatie: invloed van herwaarderingsreserve (IAS39) op OCI (IFRS 9)	0	0	0	-	-	390	-	-	390	-	-	390	387
Door herclassificatie: andere dan terugname herwaarderingsreserve	0	0	0	-	-	- 78	-	-	- 78	- 78	- 78	0	0
Invloed van bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	-	-	78	-	-	78	78	78	-	-
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	0	0	0	-	-	1 371	-	-	1 371				
MFVPL exclusief HFT									40	- 33	- 25	2	2
Bedrag vóór toepassing van IFRS 9	53	3	15	0	0	0	0	0	71				
Herwaardering	- 31	0	0	-	-	0	0	-	- 31				
Door herclassificatie: terugname herwaarderingsreserve (IAS39)	0	0	2	-	-	0	-	-	2			2	2
Door herclassificatie: invloed van herwaarderingsreserve (IAS39) op ingehouden winst (IFRS 9)	0	0	- 2	-	-	0	-	-	- 2	- 2	- 2	-	-
Door herclassificatie: andere dan terugname herwaarderingsreserve	- 31	0	0	-	-	0	-	-	- 31	- 31	- 23	-	-
Invloed van bijzondere waardeverminderingen	0	0	0	-	-	0	-	-	0	0	0		
Waardering volgens IFRS 9 op 01-01-2018	22	3	15	0	0	0	0	0	40				
FINANCIËLE ACTIVA 01-01-2018:	2 512	5 028	13 128	0	7	1 434	0	4	22 115	- 40	- 30	- 157	- 119
Waarvan invloed fase 1										- 33	- 25	- 157	- 119
Waarvan invloed fase 2										- 8	- 6		

1 Verzekeringssentiteiten kunnen ervoor kiezen om financiële instrumenten als FVPL te categoriseren en ze toch mee te nemen in de FVOCI tot IFRS 17 van kracht wordt.

2 Financiële activa die voorheen geclassificeerd werden als Leningen en vorderingen, tot einde looptijd aangehouden, of voor verkoop beschikbaar, en die geclassificeerd zijn als FVPL, hebben een ander businessmodel dan financiële activa die worden aangehouden om contractuele kasstromen in te vorderen (en te verkopen) of ze slagen niet voor de SPPI-test.

3 Schuldinstrumenten zijn onder meer leningen en vorderingen (inclusief financiële leasingcontracten die niet onder IAS39/IFRS9 vallen), schuld papier en overige financiële activa.

2.0 Toelichtingen in verband met segmentinformatie

Niet van toepassing bij KBC Verzekeringen, maar wel bij KBC Groep en KBC Bank.

3.0 Toelichtingen bij de winst-en-verliesrekening

Toelichting 3.1: Nettorente-inkomsten

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	507	564
Rente-inkomsten	559	610
Rente-inkomsten op financiële instrumenten berekend volgens de effectieve rentevoet		
Leningen en vorderingen	-	70
Tot einde looptijd aangehouden activa	-	199
Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs	212	-
Voor verkoop beschikbare activa	-	302
Financiële activa gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI	312	-
Afdekkingsderivaten	1	2
Overige activa, niet gewaardeerd tegen reële waarde	28	16
Rente-inkomsten op andere financiële instrumenten		
Financiële activa verplicht aan reële waarde andere dan aangehouden voor handelsdoeleinden	0	0
Financiële activa aangehouden voor handelsdoeleinden	5	22
Waarvan economische afdekkingen	5	22
Overige financiële activa tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	0	0
Rentelasten	- 52	- 47
Rentelasten op financiële instrumenten berekend volgens de effectieve rentevoet		
Financiële verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs	- 9	- 8
Afdekkingsderivaten	- 11	- 3
Overige	- 9	- 4
Rentelasten op andere financiële instrumenten		
Financiële verplichtingen aangehouden voor handelsdoeleinden	- 22	- 30
Waarvan economische afdekkingen	- 22	- 30
Financiële verplichtingen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	0	0
Nettorentelasten m.b.t. toegezegdpensioenregelingen	0	- 1

Toelichting 3.2: Dividendinkomsten

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	53	58
Aandelen verplicht tegen reële waarde andere dan aangehouden voor handelsdoeleinden	52	-
Aandelen aangehouden voor handelsdoeleinden	0	0
Aandelen vanaf eerste opname aangemerkt als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	0
Aandelen gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in OCI	2	-
Voor verkoop beschikbare aandelen	-	58

Toelichting 3.3: Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	63	- 2
Financiële instrumenten verplicht tegen reële waarde andere dan aangehouden voor handelsdoeleinden en overlay	- 590	-
Financiële instrumenten aangehouden voor handelsdoeleinden (inclusief rente en marktwaardeveranderingen van derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden)	17	2
Financiële instrumenten waarvoor de overlaybenadering wordt toegepast	51	-
Meer- of minderwaarden als gevolg van verkoop	110	-
Bijzondere waardeverminderingen	- 58	-
Financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	587	- 3
Wisselbedrijf	- 2	- 6
Resultaten uit de verwerking van afdekkingstransacties	- 1	5
<i>Opdeling afdekkingstransacties</i>		
Microhedge reëlewaardeafdekkingen	- 1	5
Reëlewaardeveranderingen van de afgedekte instrumenten	- 5	- 25
Reëlewaardeveranderingen van de afdekkingsderivaten	4	29
Kasstroomafdekkingen	0	0
Reëlewaardeveranderingen van afdekkingsinstrumenten, niet-effectief deel	0	0
Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit, niet-effectief deel	0	0
Reëlewaardeafdekkingstransacties ter afdekking van het renterisico van een portefeuille	0	0
Reëlewaardeveranderingen van de afgedekte instrumenten	0	0
Reëlewaardeveranderingen van de afdekkingsderivaten	0	0
Stopzetting van <i>hedge accounting</i> in geval van reëlewaardeafdekking	0	0
Stopzetting van <i>hedge accounting</i> in geval van kasstroomafdekking	0	0

- Financiële instrumenten waarvoor de overlaybenadering wordt toegepast: zie tekst onder de geconsolideerde winst-en-verliesrekening.
- Beleggingscontracten (verzekeringen) zijn onder invloed van IFRS 9 verschoven naar Financiële activa verplicht tegen reële waarde, in overeenstemming met hun businessmodel 'beheerd op basis van de reële waarde', terwijl de schulden m.b.t. beleggingscontracten blijven opgenomen in Financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening. Dit geeft aanleiding tot compenserende bedragen in bovenstaande tabel in de lijnen 'Financiële instrumenten verplicht tegen reële waarde andere dan aangehouden voor handelsdoeleinden en overlay' en 'Financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening' (respectievelijk -589 en +589 miljoen euro).
- Effectiviteit van afdekkingen: we bepalen de effectiviteit aan de hand van de volgende methodes:
 - Voor *microhedge*-reëlewaardeafdekkingen gebruiken we op kwartaalbasis de *dollaroffset* methode, waarbij reëlewaardeschommelingen van de afgedekte positie en reëlewaardeschommelingen van het afdekkingsinstrument elkaar compenseren binnen een marge van 80%-125%.
 - Voor kasstroomafdekkingen vergelijken we het aangegeven afdekkingsinstrument met een *perfect hedge* van de afgedekte kasstromen. Die vergelijking gebeurt prospectief (via BPV-meting) en retrospectief (via vergelijking van de reële waarde van het aangegeven afdekkingsinstrument met de *perfect hedge*). De effectiviteit van beide tests moet zich binnen een marge van 80%-125% bevinden.
 - Voor reëlewaardeafdekkingstransacties ter afdekking van het renterisico van een portefeuille beoordelen we de effectiviteit volgens de regels voorgeschreven in de Europese versie van IAS 39 (*carve out*). IFRS staat niet toe nettoposities weer te geven als afgedekte posities, maar staat wel toe om de afdekkingsinstrumenten toe te wijzen aan de brutopositie van activa (of eventueel de brutopositie van verplichtingen). Concreet zorgen we ervoor dat het volume activa (of verplichtingen) in elk looptijdsegment groter is dan het volume afdekkingsinstrumenten dat aan hetzelfde segment wordt toegewezen.

Toelichting 3.4: Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	-	84
Vastrentende effecten	-	3
Aandelen	-	81

Toelichting 3.5: Nettoprovisie-inkomsten

(in miljoenen euro)	2018	2017
Totaal	- 341	- 312
Ontvangen provisies	142	165
Betaalde provisies	- 483	- 477
Indeling naar type		
Vermogensbeheerdiensten	27	49
Ontvangen provisies	40	68
Betaalde provisies	- 13	- 19
Bankdiensten	- 5	- 3
Ontvangen provisies	2	4
Betaalde provisies	- 7	- 6
Distributie	- 363	- 358
Ontvangen provisies	100	94
Betaalde provisies	- 462	- 452

- Vanaf 2018 wordt de financiële informatie opgesteld in overeenstemming met IFRS 9, maar heeft dat geen invloed op de nettoprovisie-inkomsten. De invloed van de toepassing van IFRS 15 is verwaarloosbaar.

Toelichting 3.6: Overige netto-inkomsten

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	78	63
Waarvan meer- of minderwaarden als gevolg van		
verkoop van leningen en vorderingen	-	0
verkoop van tot einde looptijd aangehouden activa	-	- 4
verkoop van financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs	0	-
terugkoop van financiële verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs	0	0
andere, waaronder:	78	67
inkomsten van Groep VAB	62	64
netto huurinkomsten	14	12

Toelichting 3.7: Verzekeringsresultaten

Toelichting 3.7.1: Overzicht

(in miljoenen euro)	Leven	Niet-leven	Niet-technische rekening	Totaal
2018 (IFRS 9)				
Verdiende verzekeringspremies vóór herverzekering	1 361	1 601	-	2 962
Verzekeringstechnische lasten vóór herverzekering	- 1 382	- 826	-	- 2 208
Nettoprovisie-inkomsten	- 30	- 311	-	- 341
Nettoresultaat uit afgestane herverzekering	- 2	- 39	-	- 41
Algemene beheerskosten	- 147	- 249	- 3	- 399
Interne schaderegelingskosten	- 9	- 59	-	- 67
Indirecte acquisitiekosten	- 31	- 70	-	- 100
Administratiekosten	- 108	- 120	-	- 228
Beheerskosten voor beleggingen	0	0	- 3	- 3
Technisch resultaat	- 199	176	- 3	- 26
Nettorente-inkomsten	-	-	507	507
Netto dividendinkomsten	-	-	53	53
Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	-	63	63
Netto gerealiseerd resultaat van schuldinstrumenten tegen reële waarde met verwerking via OCI	-	-	1	1
Overige netto-inkomsten	-	-	0	0
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	- 2	- 2
Toewijzing aan de technische rekeningen	508	79	- 586	0
Technisch-financieel resultaat	308	255	33	596
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	-	19	19
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN	308	255	51	615
Belastingen	-	-	-	- 145
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-	-	-	470
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	-	-	-	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	-	-	-	469
2017 (IAS 39)				
Verdiende verzekeringspremies vóór herverzekering	1 273	1 510	-	2 784
Verzekeringstechnische lasten vóór herverzekering	- 1 334	- 788	-	- 2 122
Nettoprovisie-inkomsten	- 20	- 292	-	- 312
Nettoresultaat uit afgestane herverzekering	1	- 9	-	- 8
Algemene beheerskosten	- 140	- 247	- 3	- 389
Interne schaderegelingskosten	- 8	- 56	-	- 65
Indirecte acquisitiekosten	- 31	- 73	-	- 103
Administratiekosten	- 100	- 118	-	- 218
Beheerskosten voor beleggingen	0	0	- 3	- 3
Technisch resultaat	- 219	175	- 3	- 47
Nettorente-inkomsten	-	-	564	564
Nettodividendinkomsten	-	-	58	58
Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening	-	-	- 2	- 2
Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa	-	-	84	84
Overige netto-inkomsten	-	-	- 10	- 10
Bijzondere waardeverminderingen	-	-	- 12	- 12
Toewijzing aan de technische rekeningen	536	87	- 623	0
Technisch-financieel resultaat	317	262	54	634
Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures	-	-	19	19
RESULTAAT VÓÓR BELASTINGEN	317	262	73	652
Belastingen	-	-	-	- 187
RESULTAAT NA BELASTINGEN	-	-	-	465
Toerekenbaar aan minderheidsbelangen	-	-	-	0
Toerekenbaar aan de aandeelhouders van de moedermaatschappij	-	-	-	465

- Cijfers over de verdiende premies bevatten niet de beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling, die ruwweg overeenkomen met de tak 23-producten. De marge op die producten zit vervat bij de Nettoprovisie-inkomsten.
- Vanaf 2018 wordt de financiële informatie opgesteld in overeenstemming met IFRS 9. Op de aandelen aangehouden door de verzekeringsondernemingen wordt de overlaybenadering toegepast. Meer informatie vindt u in Toelichting 1.2 en in de commentaar onder de winst-en-verliesrekening. Door de toepassing van de overlaybenadering zal de invloed van aandelen op het nettoresultaat volgens IAS 39 of IFRS 9 dezelfde zijn. Volgens IAS 39 werden de opbrengsten uit verkoop evenwel opgenomen onder Netto gerealiseerd resultaat uit voor verkoop beschikbare financiële activa en de bijzondere waardeverminderingen op die aandelen werden opgenomen in Bijzondere waardeverminderingen. Volgens IFRS 9, met de overlaybenadering, worden die invloeden opgenomen in Nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening.
- De technische lasten niet-leven bevatten in 2017 de vrijgekomen indexatievoorziening van 26 miljoen euro (voor meer informatie, zie Toelichting 1.1).

Toelichting 3.7.2: Levensverzekeringen

(in miljoenen euro)	2018	2017
Totaal	1 361	1 273
Per IFRS-categorie		
Verzekeringscontracten	935	893
Beleggingscontracten met discretionaire winstdeling	426	380
Per type		
Aangenomen herverzekering	15	12
Rechtstreekse zaken	1 346	1 261
Opdeling van de rechtstreekse zaken		
Individuele premies	1 015	950
Koopsommen	315	285
Periodieke premies	699	665
Premies betreffende groepsverzekeringsovereenkomsten	331	312
Koopsommen	61	60
Periodieke premies	270	252
Totale verkoop levensverzekeringen, inclusief beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling		
Tak 23	705	856
Tak 21	1 112	1 025
Totaal	1 817	1 881

- Conform IFRS passen we voor een aantal beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling *deposit accounting* toe. Dat betekent dat we de premie-inkomsten en technische lasten van die contracten niet tonen onder de posten Verdiende verzekeringspremies en Technische lasten, maar de marge erop vermelden onder Nettoprovisie-inkomsten. Beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling komen ruwweg overeen met tak 23-contracten die goed waren voor een premie-inkomen van 0,9 miljard euro in 2017 en 0,7 miljard euro in 2018.

Toelichting 3.7.3: Niet-levensverzekeringen

(in miljoenen euro)	Verdiende premies (vóór herverzekering)	Schade (vóór herverzekering)	Bedrijfskosten (vóór herverzekering)	Afgestane herverzekering	Totaal
2018					
Totaal	1 601	- 826	- 560	- 39	176
Aangenomen herverzekering	40	- 8	- 15	- 11	6
Rechtstreekse zaken	1 561	- 818	- 545	- 29	170
Ongevallen en ziekte, takken 1 en 2, exclusief arbeidsongevallen	115	- 56	- 40	0	18
Arbidsongevallen, tak 1	79	- 53	- 18	- 1	6
Motorrijtuigen burgerrechtelijke aansprakelijkheid, tak 10	436	- 262	- 138	- 6	29
Motorrijtuigen andere takken, takken 3 en 7	253	- 146	- 87	- 1	19
Scheepvaart, luchtvaart, transport, takken 4, 5, 6, 7, 11 en 12	4	- 2	- 2	0	- 1
Brand en andere schade aan goederen, takken 8 en 9	459	- 190	- 176	- 17	77
Algemene burgerrechtelijke aansprakelijkheid, tak 13	113	- 64	- 41	- 2	6
Kredieten en borgtochten, takken 14 en 15	0	0	0	0	0
Diverse geldelijke verliezen, tak 16	18	- 9	- 8	0	0
Rechtsbijstand, tak 17	55	- 22	- 21	0	12
Hulpverlening, tak 18	30	- 12	- 15	0	4
2017					
Totaal	1 510	- 788	- 536	- 9	178
Aangenomen herverzekering	39	- 5	- 16	- 23	- 4
Rechtstreekse zaken	1 472	- 784	- 520	14	182
Ongevallen en ziekte, takken 1 en 2, exclusief arbeidsongevallen	112	- 54	- 40	0	19
Arbidsongevallen, tak 1	73	- 39	- 18	0	16
Motorrijtuigen burgerrechtelijke aansprakelijkheid, tak 10	407	- 268	- 128	1	11
Motorrijtuigen andere takken, takken 3 en 7	229	- 135	- 82	0	14
Scheepvaart, luchtvaart, transport, takken 4, 5, 6, 7, 11 en 12	4	- 2	- 2	0	0
Brand en andere schade aan goederen, takken 8 en 9	449	- 169	- 171	6	116
Algemene burgerrechtelijke aansprakelijkheid, tak 13	98	- 81	- 40	6	- 17
Kredieten en borgtochten, takken 14 en 15	0	0	0	0	0
Diverse geldelijke verliezen, tak 16	16	- 7	- 7	1	3
Rechtsbijstand, tak 17	53	- 16	- 19	0	18
Hulpverlening, tak 18	29	- 12	- 15	0	2

Toelichting 3.8: Exploitatiekosten

(in miljoenen euro)	2018	2017
Totaal	- 476	- 463
Personeelskosten	- 232	- 231
Algemene beheerskosten	- 230	- 215
Waarvan heffingen	- 18	- 20
Afschrijvingen van vaste activa	- 14	- 17

- Algemene beheerskosten: omvat herstel- en onderhoudskosten, reclamekosten, huur, professionele vergoedingen, verschillende (niet-inkomsten)belastingen, nutsvoorzieningen en dergelijke. Het omvat ook de kosten gerelateerd aan de bijzondere heffingen voor financiële instellingen in verschillende landen.

Toelichting 3.9: Personeel

(in aantal)	2018	2017
Gemiddeld personeelsbestand, in vte's	4 202	4 167
Volgens statuut		
Arbeiders	298	299
Bedienden	3 880	3 842
Directieleden (senior management)	24	26

Toelichting 3.10: Bijzondere waardeverminderingen (*impairments*) – winst-en-verliesrekening

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	- 2	- 12
Bijzondere waardeverminderingen op fin. activa tegen geamortiseerde kostprijs en reële waarde via OCI	3	-
Waarvan bijzondere waardeverminderingen op fin. activa tegen geamortiseerde kostprijs (IFRS 9) en op leningen en vorderingen (IAS 39)	0	0
Per product		
Leningen en voorschotten	0	0
Schuldpapier	0	0
Verbintenissen en financiële garanties buiten balans	0	0
Per type		
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	1	-
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	0	-
Categorie 3 (<i>non-performing</i> ; ECL over resterende looptijd)	0	-
Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid	0	-
Bijzondere waardeverminderingen voor kredieten op balans	-	0
Voorzieningen voor verbintenissen en financiële garanties buiten balans*	-	0
Op portefeuillebasis berekende bijzondere waardeverminderingen	-	0
Waarvan bijzondere waardeverminderingen op fin. activa gewaardeerd tegen reële waarden met verwerking van waardeveranderingen in OCI (IFRS 9) en op voor verkoop beschikbare financiële activa (IAS 39)	3	- 11
Aandelen **	-	- 11
Schuldpapier	3	0
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	2	-
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	1	-
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	-
Bijzondere waardeverminderingen op goodwill	0	0
Bijzondere waardeverminderingen op overige	- 5	- 2
Immateriële vaste activa (zonder goodwill)	0	0
Materiële vaste activa, inclusief vastgoedbeleggingen	- 3	0
Tot einde looptijd aangehouden financiële activa (IAS 39)	-	0
Geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0
Overige	- 1	- 1

* Vanaf dit jaar worden de voorzieningen voor verbinteniskrediet buiten balans opgenomen in de lijnen Voorziening voor verliezen per stage.

** Volgens IFRS 9 worden voor aandelen tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de niet-gerealiseerde resultaten geen bijzondere waardeverminderingen berekend.

- KBC Verzekeringen gebruikt drie verschillende toekomstgerichte macro-economische scenario's met verschillende gewichten voor de berekening van de ECL. Een gevoeligheidsanalyse van de impact van deze meervoudige economische scenario's op IFRS 9 collectief berekende ECL, door de delta te berekenen tussen het scenario-gewogen resultaat (dat wordt geboekt) en het basisscenario, toont dat het scenario-gewogen ECL-resultaat per jaareinde 2018 tussen 0% en 0,1% hoger ligt dan in het basisscenario, afhankelijk van het specifieke land. Als we alleen de portefeuilles nemen waarvoor er statistische macro-economische variabelen in het model vervat zitten, stijgt de impact tot 0,2%.

Toelichting 3.11: Aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	19	19
Waarvan		
KBC Asset Management SA	15	16
NLB Vita	4	4

- Bijzondere waardeverminderingen van (goodwill op) geassocieerde ondernemingen en joint ventures zijn inbegrepen bij Bijzondere waardeverminderingen (zie Toelichting 3.10). Het aandeel in het resultaat van geassocieerde ondernemingen en joint ventures houdt bijgevolg geen rekening met die bijzondere waardeverminderingen.

Toelichting 3.12: Belastingen

(in miljoenen euro)	2018 (IFRS 9)	2017 (IAS 39)
Totaal	- 145	- 187
Naar type		
Actuele belastingen	-137	- 149
Uitgestelde belastingen	-8	- 38
Componenten van de belastingberekening		
Resultaat vóór belastingen	615	652
Winstbelastingen tegen het Belgische statutaire tarief	29,58%	33,99%
Berekende winstbelastingen	- 182	- 222
Plus of min belastinggevolgen toe te schrijven aan verschillen in belastingtarieven, België-buitenland	9	14
belastingvrije winst	50	54
aanpassingen m.b.t. voorgaande jaren	0	- 2
aanpassingen uitgestelde belastingen toe te schrijven aan wijziging belastingtarief	2	- 7
niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden aangewend om de huidige belastingkosten te verminderen	0	0
niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden aangewend om de uitgestelde belastingkosten te verminderen	0	0
terugboeking van vroeger erkende uitgestelde belastingvorderingen als gevolg van fiscale verliezen	0	0
overige, hoofdzakelijk niet-afrekbare uitgaven	- 24	- 25

- Belastingvorderingen en belastingverplichtingen: zie Toelichting 5.2.
- Aanpassingen uitgestelde belastingen 2017 toe te schrijven aan wijziging belastingtarief: de hervorming van de Belgische vennootschapsbelasting heeft op KBC vooral een impact door de geplande geleidelijke verlaging van de belastingvoet van 33,99% naar 29,58% (vanaf boekjaar 2018) en naar 25% (vanaf boekjaar 2020). Dat had eind 2017 een eenmalig negatief effect op de resultatenrekening eind 2017 (-7 miljoen euro ten gevolge van de verlaging van het bedrag van de uitgestelde belastingvorderingen). De hervorming van de Belgische vennootschapsbelasting heeft vanaf 2018 een recurrente positieve invloed op de resultatenrekening als gevolg van de lagere belastingvoet van de Belgische groepsmaatschappijen.

Toelichting 3.13: Winst per aandeel

Niet van toepassing bij KBC Verzekeringen, maar wel bij KBC Groep.

4.0 Toelichtingen bij de financiële instrumenten op de balans

Deze toelichtingen moeten samen gelezen worden met toelichting 1.1.

Toelichting 4.1: Financiële instrumenten volgens portefeuille en product

(in miljoenen euro)	Tegen geamortiseerde kostprijs (AC)	Tegen reële waarde via OCI (FVOCI)	Verplicht tegen reële waarde (niet trading) (MFVPL excl HFT)	Aangehouden voor handelsdoeleinden (HFT)	Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Tot einde looptijd aangehouden	Gewaardeerd tegen reële waarde (FVO)	Afdekkingsderivaten	Totaal
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2018 (IFRS 9)										
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsonder-nemingen, excl. reverse repo's ^a	497	0	0	0	-	-	-	0	0	498
Leningen en voorschotten aan klanten, excl. reverse repo's	2 296	0	0	0	-	-	-	0	0	2 296
Handelsvorderingen	1	0	0	0	-	-	-	0	0	1
Albetalingskredieten	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Hypotheekleningen	1 184	0	0	0	-	-	-	0	0	1 184
Termijnkredieten	1 019	0	0	0	-	-	-	0	0	1 019
Financiële leasing	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Voorschotten in rekening-courant	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Overige	92	0	0	0	-	-	-	0	0	92
Reverse repo's	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Met kredietinstell. & beleggingsondernemingen	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Met klanten	0	0	0	0	-	-	-	0	0	0
Aandelen	0	68	1 249	4	-	-	-	0	0	1 321
Beleggingscontracten, verzekeringen	0	0	13 837	0	-	-	-	0	0	13 837
Schuldpapier	4 679	12 350	27	6	-	-	-	0	0	17 062
Van publiekrechtelijke emittenten	3 616	7 141	0	1	-	-	-	0	0	10 759
Van kredietinstell. & beleggingsondernemingen	556	1 848	0	3	-	-	-	0	0	2 408
Van ondernemingen	506	3 361	27	1	-	-	-	0	0	3 896
Derivaten	0	0	0	1	-	-	-	0	3	4
Overige	9	0	0	0	-	-	-	0	0	9
Totaal	7 481	12 418	15 113	11	-	-	-	0	3	35 026
<i>a Waarvan leningen en vorderingen aan banken terugbetaalbaar op verzoek en termijnleningen aan banken op minder dan drie maanden</i>										
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2017 (IAS 39)										
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsonder-nemingen, excl. reverse repo's ^a	-	-	-	1	0	580	0	0	0	581
Leningen en voorschotten aan klanten, exclusief reverse repo's	-	-	-	0	0	1 919	0	0	0	1 919
Handelsvorderingen	-	-	-	0	0	1	0	0	0	1
Albetalingskredieten	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Hypotheekleningen	-	-	-	0	0	787	0	0	0	787
Termijnkredieten	-	-	-	0	0	1 055	0	0	0	1 055
Financiële leasing	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Voorschotten in rekening-courant	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Overige	-	-	-	0	0	77	0	0	0	77
Reverse repo's	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Met kredietinstell. & beleggingsondernemingen	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Met klanten	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Aandelen	-	-	-	4	1 435	0	0	0	0	1 439
Beleggingscontracten, verzekeringen	-	-	-	0	0	0	0	14 421	0	14 421
Schuldpapier	-	-	-	6	13 128	53	5 185	0	0	18 371
Van publiekrechtelijke emittenten	-	-	-	1	7 604	0	3 973	0	0	11 578
Van kredietinstell. & beleggingsondernemingen	-	-	-	4	1 758	0	674	0	0	2 437
Van ondernemingen	-	-	-	1	3 766	53	537	0	0	4 357
Derivaten	-	-	-	1	0	0	0	0	2	3
Overige	-	-	-	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	-	-	-	11	14 563	2 553	5 185	14 421	2	36 735
<i>a Waarvan leningen en vorderingen aan banken terugbetaalbaar op verzoek en termijnleningen aan banken op minder dan drie maanden</i>										

(in miljoenen euro)	Tegen-geamortiseerde kostprijs (AC)	Aangehouden voor handelsdoel-einden (HFT)	Gewaardeerd tegen reële waarde (FVO)	Afdekkings-derivaten	Totaal
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2018 (IFRS 9)					
Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, excl. repo's ^a	50	0	0	-	50
Deposito's van klanten en schuld papier, excl. repo's	500	0	0	-	500
Zichtdeposito's	0	0	0	-	0
Termijndeposito's	0	0	0	-	0
Spaarrekeningen	0	0	0	-	0
Deposito's van bijzondere aard	0	0	0	-	0
Overige deposito's	0	0	0	-	0
Depositocertificaten	0	0	0	-	0
Kasbons	0	0	0	-	0
Converteerbare obligaties	0	0	0	-	0
Niet-converteerbare obligaties	0	0	0	-	0
Converteerbare achtergestelde schulden	0	0	0	-	0
Niet-converteerbare achtergestelde schulden	500	0	0	-	500
Repo's ¹	983	0	0	-	983
Met kredietinstel. & beleggingsondernemingen	983	0	0	-	983
Met klanten	0	0	0	-	0
Schulden m.b.t. beleggingscontracten	0	-	12 949	-	12 949
Derivaten	-	17	0	33	49
Baisseposities	-	0	0	-	0
In aandelen	-	0	0	-	0
In schuldinstrumenten	-	0	0	-	0
Overige	0	0	0	-	0
Totaal	1 535	17	12 949	33	14 532
<i>a Waarvan deposito's van banken terugbetaalbaar op verzoek en onmiddellijk terugbetaalbaar</i>					0

FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2017 (IAS 39)

Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, excl. repo's ^a	8	0	0	-	8
Deposito's van klanten en schuld papier, excl. repo's	500	0	0	-	500
Zichtdeposito's	0	0	0	-	0
Termijndeposito's	0	0	0	-	0
Spaarrekeningen	0	0	0	-	0
Deposito's van bijzondere aard	0	0	0	-	0
Overige deposito's	0	0	0	-	0
Depositocertificaten	0	0	0	-	0
Kasbons	0	0	0	-	0
Converteerbare obligaties	0	0	0	-	0
Niet-converteerbare obligaties	0	0	0	-	0
Converteerbare achtergestelde schulden	0	0	0	-	0
Niet-converteerbare achtergestelde schulden	500	0	0	-	500
Repo's ¹	1 442	0	0	-	1 442
Met kredietinstel. & beleggingsondernemingen	1 442	0	0	-	1 442
Met klanten	0	0	0	-	0
Schulden m.b.t. beleggingscontracten	0	-	13 552	-	13 552
Derivaten	-	34	0	36	70
Baisseposities	-	0	0	-	0
In aandelen	-	0	0	-	0
In schuld papier	-	0	0	-	0
Overige	0	0	0	-	0
Totaal	1 950	34	13 552	36	15 571
<i>a Waarvan deposito's van banken terugbetaalbaar op verzoek en onmiddellijk terugbetaalbaar</i>					0

1 Het bedrag van de repo's is nagenoeg gelijk aan het bedrag van de onderliggende (ontleende) activa (deels op balans en deels verkregen via reverse repo's).

- Eind 2018 had KBC overgedragen activa die blijvend in hun geheel erkend worden in de vorm van repotransacties, en uitgeleende effecten met een boekwaarde van 1 930 miljoen euro (schuldinstrumenten gecategoriseerd als Fair value through OCI 1 008 miljoen euro, als Amortized cost 922 miljoen euro) en een gerelateerde financiële schuld met een boekwaarde van 2 233 miljoen euro (respectievelijk gerelateerd aan Fair value through OCI 958 miljoen euro en Amortized cost 1 275 miljoen euro). Eind 2017 had KBC overgedragen activa die blijvend in hun geheel erkend worden in de vorm van repotransacties met een boekwaarde van 1 235 miljoen euro (schuldinstrumenten gecategoriseerd als Voor verkoop beschikbaar 639 miljoen euro, als Tot einde looptijd aangehouden 596 miljoen euro) en een gerelateerde financiële schuld met een boekwaarde van 1 422 miljoen euro (respectievelijk gerelateerd aan Voor verkoop beschikbaar 659 miljoen euro en Tot einde looptijd aangehouden 763 miljoen euro).

Toelichting 4.2: Financiële activa volgens portefeuille en kwaliteit

Toelichting 4.2.1: Financiële activa waarvoor bijzondere waardeverminderingen zijn geboekt

(in miljoenen euro)	31-12-2018		
	Boekwaarde vóór bijzondere waardeverminderingen	Bijzondere waardeverminderingen	Boekwaarde na bijzondere waardeverminderingen
FINANCIËLE ACTIVA GEWAARDEERD TEGEN GEAMORTISEERDE KOSTPRIJS			
Leningen en voorschotten	2 793	- 1	2 793
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	2 734	0	2 734
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	58	0	58
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	1	0	1
Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid (POCI)	0	0	0
Schuldpapier	4 680	- 1	4 679
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	4 593	0	4 593
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	87	0	86
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0
Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid (POCI)	0	0	0
FINANCIËLE ACTIVA GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE MET VERWERKING VAN WAARDEVERANDERINGEN IN OCI			
Schuldpapier	12 355	- 5	12 350
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	11 914	- 3	11 911
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	441	- 2	439
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0
Verworven of gecreëerde financiële activa met verminderde kredietwaardigheid (POCI)	0	0	0

31-12-2017 (IAS 39)

(in miljoenen euro)	Aangehouden voor handelsdoeleinden	Voor verkoop beschikbaar	Leningen en vorderingen	Tot einde looptijd aangehouden	Gewaardeerd tegen reële waarde	Afdekkingsderivaten
Activa waarvoor geen bijzondere waardeverminderingen zijn geboekt (<i>unimpaired</i>)	11	14 337	2 553	5 186	14 421	2
Activa waarvoor bijzondere waardeverminderingen zijn geboekt (<i>impaired</i>)	0	304	1	0	0	0
Bijzondere waardeverminderingen	0	- 79	0	- 1	0	0
Totale boekwaarde	11	14 563	2 553	5 185	14 421	2

Toelichting 4.2.2. Details over bijzondere waardeverminderingen

31-12-2018 (IFRS 9)

(in miljoenen euro)	Categorie 1 Onderhevig aan 12 maanden ECL	Categorie 2 Onderhevig aan ECL over resterende looptijd	Categorie 3 Onderhevig aan ECL over resterende looptijd - non-performing	Onderhevig aan ECL over resterende looptijd - voor verworven of gecreëerde activa met verminderde kredietwaardigheid	Totaal
LENINGEN EN VOORSCHOTTEN TEGEN GEAMORTISEERDE KOSTPRIJS					
Bijzondere waardeverminderingen op 01-01-2018 (IFRS 9)	0	0	0	0	1
Mutaties met resultaatinvloed	0	0	0	0	0
Overdracht van financiële activa					
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	0	0	0	0	0
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0	0	0
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0	0	0
Nieuwe financiële activa	0	0	0	0	0
Veranderingen in risicoparameters tijdens de rapporteringsperiode	0	0	0	0	0
Veranderingen in model of methodologie	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Mutaties zonder resultaatinvloed	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn (incl. verkopen, afchrijvingen en terugbetalingen)	0	0	0	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0	0	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Bijzondere waardeverminderingen op 31-12-2018	0	0	0	0	1
SCHULDPAPIER TEGEN GEAMORTISEERDE KOSTPRIJS					
Bijzondere waardeverminderingen op 01-01-2018 (IFRS 9)	1	0	0	0	1
Mutaties met resultaatinvloed	- 1	0	0	0	0
Overdracht van financiële activa					
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	- 1	0	0	0	0
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0	0	0
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0	0	0
Nieuwe financiële activa	0	0	0	0	0
Veranderingen in risicoparameters tijdens de rapporteringsperiode	0	0	0	0	0
Veranderingen in model of methodologie	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Mutaties zonder resultaatinvloed	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn (incl. verkopen, afchrijvingen en terugbetalingen)	0	0	0	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0	0	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Bijzondere waardeverminderingen op 31-12-2018	0	0	0	0	1
SCHULDPAPIER GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE MET VERWERKING VAN WAARDEVERANDERINGEN IN OCI					
Bijzondere waardeverminderingen op 01-01-2018 (IFRS 9)	5	2	0	0	7
Mutaties met resultaatinvloed	- 2	0	0	0	- 2
Overdracht van financiële activa					
Categorie 1 (ECL over 12 maanden)	- 2	2	0	0	0
Categorie 2 (ECL over resterende looptijd)	0	- 1	0	0	- 1
Categorie 3 (ECL over resterende looptijd)	0	0	0	0	0
Nieuwe financiële activa	0	0	0	0	0
Veranderingen in risicoparameters tijdens de rapporteringsperiode	0	- 1	0	0	- 2
Veranderingen in model of methodologie	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Mutaties zonder resultaatinvloed	0	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn (incl. verkopen, afchrijvingen en terugbetalingen)	0	0	0	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0	0	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0	0
Bijzondere waardeverminderingen op 31-12-2018	3	2	0	0	5

31-12-2017 (IAS 39)

(in miljoenen euro)	Voor verkoop beschikbare vastrentende activa	Voor verkoop beschikbare aandelen	Tot einde looptijd aangehouden vastrentende activa	Leningen en vorderingen met individuele bijzondere waardevermindering Leningen en vorderingen met op portefeuillebasis berekende bijzondere waardevermindering	Leningen en vorderingen met op portefeuillebasis berekende bijzondere waardevermindering
Beginsaldo	0	94	1	0	0
Mutaties met resultaatimpact					
Aangelegd	0	11	0	0	0
Teruggenomen	0	0	0	0	0
Mutaties zonder resultaatimpact					
Afschrijvingen	0	0	0	0	0
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	- 5	0	0	0
Overdracht van/naar vaste activa aangehouden voor verkoop en groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0	0
Overige	0	- 21	0	0	0
Eindsaldo	0	79	1	0	0

- Voorzieningen voor verbintenissen en financiële garanties: zie toelichting 5.7.2
- Invloed van wijzigingen in bijzondere waardeverminderingen op de winst-en-verliesrekening: zie Toelichting 3.10.

Toelichting 4.3: Maximaal kredietrisico en *offsetting*

(in miljoenen euro)	Maximaal kredietrisico (A)	Ontvangen waarborgen en andere credit enhancements (B)	Netto (A-B)
31-12-2018 (IFRS 9)			
Onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen	19 895	788	19 108
Waarvan categorie 3 non-performing (AC en FVOCI)	1	0	1
Schuldinstrumenten	17 029	0	17 029
Leningen en voorschotten exclusief reverse repo's	2 793	788	2 005
Reverse repo's	0	0	0
Overige financiële activa	9	0	9
Buitenbalansverplichtingen	64	0	64
Niet onderhevig aan bijzondere waardeverminderingen	37	0	37
Schuldinstrumenten	33	0	33
Leningen en voorschotten exclusief reverse repo's	0	0	0
Waarvan bij eerste opname aangeduid als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (FVO)	0	0	0
Reverse repo's	0	0	0
Derivaten	4	0	4
Overige financiële activa	0	0	0
Buitenbalansverplichtingen	0	0	0
Totaal	19 932	788	19 145
31-12-2017 (IAS 39)			
Schuldinstrumenten	18 371	0	18 371
Leningen en voorschotten (inclusief reverse repo's)	2 501	517	1 984
Waarvan gewaardeerd tegen reële waarde	0	0	0
Derivaten	3	0	3
Overige	47	0	47
Totaal	20 922	517	20 405

- Maximaal kredietrisico van een financieel actief is de netto boekwaarde. Het maximale kredietrisico bevat, naast de bedragen op de balans, ook het niet-opgenomen deel van de onherroepelijk verstrekte kredietlijnen, de verstrekte financiële garanties en de andere onherroepelijk verstrekte verbintenissen.

- Ontvangen waarborgen en *credit* enhancements: worden opgenomen tegen marktwaarde en beperkt tot het uitstaande bedrag van de betreffende leningen.

Financiële instrumenten onderhevig aan <i>netting</i> , afdwingbare <i>netting</i> -raamovereenkomsten en soortgelijke overeenkomsten (in miljoenen euro)	Brutobedrag van erkende financiële instrumenten	Brutobedragen van erkende financiële instrumenten die verrekend worden (<i>netting</i>)	Nettobedragen van financiële instrumenten gepresenteerd op de balans	Bedragen die niet verrekend worden op de balans (<i>netting</i>)			Nettobedrag
				Financiële instrumenten	Kaswaarborgen	Effecten waarborgen	
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2018 (IFRS 9)							
Derivaten	4	0	4	2	0	0	1
Derivaten, exclusief <i>central clearing houses</i>	4	0	4	2	0	0	1
Derivaten met <i>central clearing houses</i> *	0	0	0	0	0	0	0
effecten en soortgelijke overeenkomsten	5	0	5	0	5	0	0
Reverse repo's	0	0	0	0	0	0	0
Geleende effecten	5	0	5	0	5	0	0
Andere financiële instrumenten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	8	0	8	2	5	0	1
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2017 (IAS 39)							
Derivaten	3	0	3	1	0	0	2
Derivaten, exclusief <i>central clearing houses</i>	3	0	3	1	0	0	2
Derivaten met <i>central clearing houses</i> *	0	0	0	0	0	0	0
effecten en soortgelijke overeenkomsten	0	0	0	0	0	0	0
Reverse repo's	0	0	0	0	0	0	0
Geleende effecten	0	0	0	0	0	0	0
Andere financiële instrumenten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	3	0	3	1	0	0	2
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2018 (IFRS 9)							
Derivaten	49	0	49	2	0	0	47
Derivaten, exclusief <i>central clearing houses</i>	49	0	49	2	0	0	47
Derivaten met <i>central clearing houses</i> *	0	0	0	0	0	0	0
Repo's, uitgeleende effecten en soortgelijke overeenkomsten	983	0	983	0	0	983	0
Repo's	983	0	983	0	0	983	0
Uitgeleende effecten	0	0	0	0	0	0	0
Andere financiële instrumenten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	1 033	0	1 033	2	0	983	47
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2017 (IAS 39)							
Derivaten	70	0	70	1	0	0	68
Derivaten, exclusief <i>central clearing houses</i>	70	0	70	1	0	0	68
Derivaten met <i>central clearing houses</i> *	0	0	0	0	0	0	0
Repo's, uitgeleende effecten en soortgelijke overeenkomsten	1 442	0	1 442	0	0	1 442	0
Repo's	1 442	0	1 442	0	0	1 442	0
Uitgeleende effecten	0	0	0	0	0	0	0
Andere financiële instrumenten	0	0	0	0	0	0	0
Totaal	1 511	0	1 511	1	0	1 442	68

* Kaswaarborgen, rekening bij centrale clearinghuizen inbegrepen in het brutobedrag

- De criteria voor *netting* zijn vervuld als KBC momenteel een wettelijk afdwingbaar recht heeft om de erkende financiële activa en financiële passiva te verrekenen en de intentie heeft om de transacties af te wikkelen op een nettobasis, of het financieel actief en het financieel passief simultaan te realiseren. De financiële activa en financiële passiva die op die manier verrekend worden, zijn gerelateerd aan financiële instrumenten die verhandeld werden via (centrale) clearinghuizen.
- Onder Bedragen die niet verrekend worden op de balans worden in de kolom Financiële instrumenten de bedragen van financiële instrumenten weergegeven die afgesloten worden onder een afdwingbaar *netting*-raamakkoord of een gelijkaardig akkoord dat niet aan de criteria voldoet zoals gedefinieerd onder IAS 32. De vermelde bedragen refereren aan die situaties waar *netting* alleen kan worden toegepast in het geval van verzuim, insolventie of bankroet van een van de tegenpartijen. Hetzelfde principe is van toepassing voor financiële instrumenten die gegeven of ontvangen worden als waarborg. Voor waarborgen ontvangen in de vorm van niet-contanten (in de kolom Effectenwaarborgen onder Bedragen die niet verrekend worden op de balans) zal de waarde in de tabel die zijn die overeenstemt met de marktwaarde en het is die waarde die gebruikt wordt in het geval van verzuim, insolventie of bankroet van een van de tegenpartijen.

Toelichting 4.4: Reële waarde van financiële instrumenten – algemeen

- Bij KBC worden alle interne waarderingsmodellen door een onafhankelijke *Risk Validation Unit* gevalideerd. Bovendien heeft het Directiecomité een *Group Valuation Committee* (GVC) aangesteld om ervoor te zorgen dat KBC en zijn entiteiten voldoen aan alle wettelijke bepalingen over de waardering van financiële instrumenten die gewaardeerd worden tegen reële waarde. Het GVC bewaakt de consistente implementatie van het *KBC Valuation Framework*, dat bestaat uit verschillende richtlijnen (waaronder de *Group Valuation Policy*, *Group Market Value Adjustments Policy* en de *Group Parameter Review Policy*). Het GVC komt minstens tweemaal per kwartaal samen om belangrijke wijzigingen in waarderingsmethoden (inclusief, maar niet beperkt tot, modellen, marktdata, inputparameters) of afwijkingen van *Group Policies* voor financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde goed te keuren. Het GVC bestaat uit leden van Finance, Risicobeheer en Middle Office. Elk kwartaal worden er *valuation uncertainty measurements* uitgevoerd en gerapporteerd aan het GVC. Ten slotte neemt een speciaal daartoe samengesteld team reële waarden onder de loep die het resultaat zijn van een waarderingsmodel.
- De reële waarde van hypothecaire kredieten en termijnskredieten die niet tegen reële waarde in de balans zijn opgenomen (zie tabel), wordt bepaald door contractuele kasstromen tegen de risicovrije rentevoet te verdisconteren. Die berekening wordt dan gecorrigeerd voor kredietrisico door rekening te houden met marges verkregen op gelijkaardige, maar recent uitgegeven, kredieten. De reële waarde houdt voor de belangrijkste portefeuilles rekening met *prepayment risks* en *cap*-opties.
- De reële waarde van zichtdeposito's en depositoboekjes (beide onmiddellijk opvraagbaar) wordt verondersteld gelijk te zijn aan de boekwaarde.

Reële waarde van financiële instrumenten die niet tegen reële waarde op de balans zijn opgenomen (in miljoenen euro)	Financiële activa tegen geamortiseerde kostprijs		Leningen en vorderingen		Financiële activa tot einde looptijd aangehouden		Financiële verplichtingen tegen geamortiseerde kostprijs	
	Boek-waarde	Reële waarde	Boek-waarde	Reële waarde	Boek-waarde	Reële waarde	Boek-waarde	Reële waarde
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2018 (IFRS 9)								
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, inclusief rev. repo's	497	633	-	-	-	-	-	-
Leningen en voorschotten aan klanten inclusief reverse repo's	2 296	2 480	-	-	-	-	-	-
Schuldpapier	4 679	5 616	-	-	-	-	-	-
Overige	9	9	-	-	-	-	-	-
Totaal	7 481	8 738	-	-	-	-	-	-
Niveau 1	-	4 293	-	-	-	-	-	-
Niveau 2	-	4 441	-	-	-	-	-	-
Niveau 3	-	4	-	-	-	-	-	-
FINANCIËLE ACTIVA, 31-12-2017 (IAS 39)								
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsondernemingen inclusief rev. repo's	-	-	580	726	-	-	-	-
Leningen en voorschotten aan klanten inclusief reverse repo's	-	-	1 919	2 059	-	-	-	-
Schuldpapier	-	-	53	29	5 185	6 145	-	-
Overige	-	-	0	0	-	-	-	-
Totaal	-	-	2 553	2 815	5 185	6 145	-	-
Niveau 1	-	-	-	16	-	4 744	-	-
Niveau 2	-	-	-	1 599	-	1 375	-	-
Niveau 3	-	-	-	1 200	-	26	-	-
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2018 (IFRS 9)								
Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, inclusief repo's	-	-	-	-	-	-	1 034	1 034
Deposito's van klanten en schuldpapier, incl. repo's	-	-	-	-	-	-	500	500
Schulden m.b.t. beleggingscontracten	-	-	-	-	-	-	0	0
Overige	-	-	-	-	-	-	0	0
Totaal	-	-	-	-	-	-	1 535	1 534
Niveau 1	-	-	-	-	-	-	-	0
Niveau 2	-	-	-	-	-	-	-	1 534
Niveau 3	-	-	-	-	-	-	-	0
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN, 31-12-2017 (IAS 39)								
Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, inclusief repo's	-	-	-	-	-	-	1 450	1 450
Deposito's van klanten en schuldpapier, incl. repo's	-	-	-	-	-	-	500	501
Schulden m.b.t. beleggingscontracten	-	-	-	-	-	-	0	0
Overige	-	-	-	-	-	-	0	0
Totaal	-	-	-	-	-	-	1 950	1 950
Niveau 1	-	-	-	-	-	-	-	0
Niveau 2	-	-	-	-	-	-	-	1 950
Niveau 3	-	-	-	-	-	-	-	0

Toelichting 4.5: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – waarderingshiërarchie

(in miljoenen euro) Waarderingshiërarchie	31-12-2018 (IFRS 9)				31-12-2017 (IAS 39)			
	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Totaal
FINANCIËLE ACTIVA GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE								
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, incl. reverse repo's	0	0	0	0	-	-	-	-
Leningen en voorschotten aan klanten, incl. reverse repo's	0	0	0	0	-	-	-	-
Aandelen	1 210	0	39	1 249	-	-	-	-
Beleggingscontracten, verzekeringen	13 417	420	0	13 837	-	-	-	-
Schuldpapier	0	0	27	27	-	-	-	-
<i>Waarvan overheidsobligaties</i>	0	0	0	0	-	-	-	-
Overige	0	0	0	0	-	-	-	-
Aangehouden voor handelsdoeleinden								
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, incl. reverse repo's	0	0	0	0	0	1	0	1
Leningen en voorschotten aan klanten, incl. reverse repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Aandelen	4	0	0	4	4	0	0	4
Schuldpapier	1	4	0	6	2	5	0	6
<i>Waarvan overheidsobligaties</i>	1	0	0	1	1	0	0	1
Derivaten	0	1	0	1	0	1	0	1
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Bij eerste opname aangeduid als gewaardeerd tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (FVO)								
Leningen en voorschotten aan kredietinstellingen en beggingsondernemingen, incl. reverse repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Leningen en voorschotten aan klanten, incl. reverse repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Aandelen	-	-	-	-	0	0	0	0
Beleggingscontracten, verzekeringen	-	-	-	-	13 935	486	0	14 421
Schuldpapier	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Waarvan overheidsobligaties</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Tegen reële waarde via OCI								
Aandelen	1	8	59	68	-	-	-	-
Schuldpapier	8 392	3 838	120	12 350	-	-	-	-
<i>Waarvan overheidsobligaties</i>	5 354	1 744	43	7 141	-	-	-	-
Voor verkoop beschikbaar								
Aandelen	-	-	-	-	1 325	14	95	1 435
Schuldpapier	-	-	-	-	8 700	3 903	524	13 128
<i>Waarvan overheidsobligaties</i>	-	-	-	-	5 878	1 332	394	7 604
Afdekkingsderivaten								
Derivaten	0	3	0	3	0	2	0	2
Totaal financiële verrichtingen gewaardeerd tegen reële waarden	23 025	4 274	246	27 545	23 966	4 411	620	28 997
FINANCIËLE VERPLICHTINGEN GEWAARDEERD TEGEN REËLE WAARDE								
Aangehouden voor handelsdoeleinden								
Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, incl. repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Deposito's van klanten en schuldpapier, incl. repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Derivaten	0	17	0	17	0	34	0	34
Baisseposities	0	0	0	0	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Gewaardeerd tegen reële waarde								
Deposito's van kredietinstellingen en beleggingsondernemingen, incl. repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Deposito's van klanten en schuldpapier, incl. repo's	0	0	0	0	0	0	0	0
Schulden m.b.t. beleggingscontracten	12 931	17	0	12 949	13 544	7	0	13 552
Overige	0	0	0	0	0	0	0	0
Afdekkingsderivaten								
Derivaten	0	33	0	33	0	36	0	36
Totaal	12 931	66	0	12 998	13 544	77	0	13 621
Totaal financiële verplichtingen gewaardeerd tegen reële waarde	12 931	66	0	12 998	13 544	77	0	13 621

- De waarderingshiërarchie verdeelt de waarderings technieken, samen met de respectieve waarderingsparameters waarop die gebaseerd zijn, op basis van prioriteit, in drie niveaus.
 - De waarderingshiërarchie kent de hoogste prioriteit toe aan parameters van niveau 1. Dat betekent dat, als er een actieve markt bestaat, gepubliceerde prijsnoteringen moeten worden gebruikt om het financiële actief of passief tegen reële waarde te waarderen. Parameters van niveau 1 zijn gepubliceerde (genoteerde) prijzen afkomstig van een beurs, een handelaar, een makelaar, een sectorgroep, een waarderingsdienst (*pricing service*) of een regelgevende instantie. Die prijzen zijn eenvoudig en op regelmatige basis beschikbaar en zijn ontleend aan huidige en regelmatig uitgevoerde markttransacties tussen onafhankelijke partijen op actieve markten die voor KBC toegankelijk zijn. De reële waarde is dan gebaseerd op de marktwaarde die wordt afgeleid van de huidige beschikbare transactieprijs. Er wordt geen waarderings techniek (model) gebruikt.
 - Als er geen prijsnoteringen beschikbaar zijn, bepaalt de rapporterende entiteit de reële waarde met behulp van een waarderings techniek (model) op basis van waarneembare of niet-waarneembare parameters. Het gebruik van waarneembare parameters moet worden gemaximaliseerd, terwijl het gebruik van niet-waarneembare parameters moet worden geminimaliseerd. Waarneembare parameters worden ook parameters van niveau 2 genoemd. Ze weerspiegelen alle factoren die marktdeelnemers bij de waardering van het actief of de verplichting tegen reële waarde in overweging zouden nemen op basis van marktgegevens afkomstig van bronnen die onafhankelijk zijn van de rapporterende entiteit. Waarneembare waarderingsparameters zijn bijvoorbeeld de risicovrije rente, wisselkoersen van vreemde valuta, aandelenkoersen en de impliciete volatiliteit. Waarderings technieken op basis van waarneembare parameters zijn onder andere: verdiscontering van toekomstige kasstromen, vergelijking met de huidige of recente reële waarde van een ander soortgelijk instrument.
 - Niet-waarneembare parameters worden ook parameters van niveau 3 genoemd. Ze zijn gebaseerd op de assumpties die marktpartijen volgens de rapporterende entiteit zouden gebruiken bij de waardering van het actief of de verplichting (inclusief assumpties over de betrokken risico's). Niet-waarneembare parameters weerspiegelen een markt die niet actief is. Waarderingsparameters die benaderingen zijn voor niet-waarneembare parameters (proxy) en correlatiefactoren kunnen worden beschouwd als niet-waarneembaar op de markt.
- Als de parameters die worden gebruikt om de reële waarde van een actief of passief te bepalen in verschillende niveaus van de waarderingshiërarchie kunnen worden ondergebracht, dan wordt de reële waarde van het gehele actief of passief geklasseerd volgens het laagste niveau van de betreffende parameters die een belangrijke invloed hebben op de totale reële waarde van het actief of passief. Bijvoorbeeld: als de berekening van de reële waarde gebaseerd is op waarneembare parameters, waarbij belangrijke aanpassingen van die waarde nodig zijn op basis van niet-waarneembare parameters, dan valt die waarderingsmethode onder niveau 3 van de waarderingshiërarchie.
- De waarderingshiërarchie en de classificatie in die waarderingshiërarchie van de meest gebruikte financiële instrumenten vindt u in de tabel. De tabel geeft een overzicht van het niveau waaronder financiële instrumenten doorgaans worden geklasseerd, maar uitzonderingen zijn mogelijk. Met andere woorden: hoewel de meerderheid van een bepaald type financiële instrumenten geklasseerd wordt op het in de tabel vermelde niveau, kan een klein deel van die instrumenten geklasseerd zijn op een ander niveau.
- Bij overdrachten tussen verschillende niveaus van de waarderingshiërarchie hanteert KBC het principe dat die plaatsvinden aan het einde van de rapporteringsperiode. Voor meer details over overdrachten tussen de verschillende niveaus: zie Toelichting 4.6.

Overzicht op niveau van KBC Groep

	Soort instrument	Producten	Type waardering
Niveau 1	Liquide financiële instrumenten waarvoor genoteerde koersen regelmatig beschikbaar zijn	Valutacontantcontracten, beursgenoteerde financiële futures, beursgenoteerde opties, beursgenoteerde aandelen, beursgenoteerde fondsen (ETF), liquide overheidsobligaties, andere liquide obligaties, liquide asset backed securities op actieve markten	Mark-to-market (gepubliceerde prijsnoteringen op een actieve markt), voor obligaties: BVAL.
Niveau 2	Plain vanilla / liquide derivaten	(Cross-Currency) Renteswaps (IRS), valutawaps, valutatermijncontracten, rentetermijncontracten (FRA), inflatieswaps, dividendswaps en -futures, commodity swaps, reverse floaters, opties op obligatiefutures, opties op rentefutures, overnight index swaps, FX reset Caps en floors, renteopties, Europese en Amerikaanse aandelenopties, Europese en Amerikaanse valutaopties, forward start-opties, digitale valutaopties, FX strips van eenvoudige opties, Europese swaptions, constant maturity swaps (CMS), European cancelable IRS, compound options, commodity options	Verdiscontering van toekomstige kasstromen op basis van verdisconterings- en inschattingcurves (op basis van gepubliceerde depositoquoteringen, FX swaps en (CC)IRS) Waarderingsmodel voor opties op basis van waarneembare parameters (bv. volatiliteit)
	Lineaire financiële activa (zonder optionele kenmerken) – cashinstrumenten	Deposito's, eenvoudige kasstromen, transacties in het kader van repo's	Verdiscontering van toekomstige kasstromen op basis van verdisconterings- en inschattingcurves (op basis van gepubliceerde depositoquoteringen, FX swaps en (CC)IRS)
	Halfliquide obligaties/ABS	Halfliquide obligaties / asset backed securities	BVAL, prijsstelling door derden (bv. leadmanager), prijscontrole a.d.h.v. alternatieve observeerbare marktgegevens, of via vergelijkbare spreadmethode
	Schuldinstrumenten	Eigen uitgiftes door KBC Ifima (passiva), hypotheekobligaties op het actief van ČSOB	Verdiscontering van toekomstige kasstromen en waardering van gerelateerde derivaten op basis van observeerbare parameters
	Lineaire financiële passiva (cashinstrumenten)	Leningen, thesauriebewijzen	Verdiscontering van toekomstige kasstromen op basis van verdisconterings- en inschattingcurves (op basis van gepubliceerde depositoquoteringen, FX swaps en (CC)IRS)
Niveau 3	Exotische derivaten	Target profit forwards, Bermudan swaptions, digitale renteopties, quanto-renteopties, digitale aandelenopties, composite aandelenopties, Aziatische aandelenopties, barrieropties op aandelen, quanto digital FX options, FX Asian options, FX European barrier options, FX simple digital barrier options, FX touch rebate, inflatieopties, Bermudan cancelable IRS, CMS spread options, CMS interest rate caps/floors, (callable) range accruals, outperformance options, autocallable options, lookback options	Waarderingsmodel voor opties op basis van niet-waarneembare parameters (bv. correlatie)
	Illiquide instrumenten met kredietkoppeling	Collateralised debt obligations (notes)	Waarderingsmodel op basis van de correlatie tussen de respectieve defaultkansen van de onderliggende activa
	Private Equity Investments	Private equity en niet-genoteerde deelnemingen	Op basis van de waarderingsrichtlijnen van de EVCA (European Private Equity & Venture Capital Association)
	Illiquide obligaties / ABS	Illiquide (hypotheek-)obligaties / Asset backed securities die indicatief worden geprijsd door één prijsleverancier op een niet-actieve markt	BVAL, prijsstelling door derden (bv. leadmanager), geen prijscontrole mogelijk door gebrek aan beschikbare/betrouwbare alternatieve marktgegevens
	Schuldinstrumenten	Eigen uitgiftes door KBC (KBC Ifima)	Verdiscontering van toekomstige kasstromen en waardering van gerelateerde derivaten op basis van niet-observeerbare parameters (indicatieve prijsstelling door derden voor de derivaten)

Toelichting 4.6: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – overdrachten tussen niveau 1 en 2

- Overdrachten in 2018: KBC herklasseerde voor 510 miljoen euro aan financiële instrumenten van niveau 1 naar niveau 2. KBC herklasseerde ook voor ongeveer 518 miljoen euro aan financiële instrumenten van niveau 2 naar niveau 1. Het grootste deel van die herklasseringen gebeurde wegens een gewijzigde liquiditeit van overheids- en bedrijfsobligaties.
- Overdrachten in 2017: KBC herklasseerde voor 1 827 miljoen euro aan schuldinstrumenten van niveau 1 naar niveau 2. KBC herklasseerde ook voor ongeveer 56 miljoen euro aan obligaties van niveau 2 naar niveau 1. Het grootste deel van die verschuivingen is te wijten aan een wijziging van de waarderingsmethodologie, gedreven door de implementatie van een geautomatiseerd proces dat gebruik maakt van de BVAL-waardering voor schuldinstrumenten in het derde kwartaal van 2017. BVAL is een volledig transparante service aangeboden door Bloomberg, die een prijs bepaalt op basis van verschillende bronnen. Het gebruik van BVAL verandert het beslissingsproces van niveaus in de waarderingshiërarchie.

Toelichting 4.7: Financiële instrumenten die tegen reële waarde worden gewaardeerd – focus op niveau 3

- De eerste toepassing van IFRS 9 resulteerde in een aantal reclassificaties, evenwel zonder nettoimpact op de reële waarde van financiële activa en verplichtingen tegen reële waarde in niveau 3. De belangrijkste wijzigingen waren:
 - 25 miljoen euro schuldinstrumenten werden verplaatst van Voor verkoop beschikbaar naar Verplicht tegen reële waarde; de rest is inbegrepen bij Tegen reële waarde via OCI;
 - 39 miljoen euro niet-genoteerde aandelen werden verplaatst van Voor verkoop beschikbaar naar Tegen reële waarde via OCI; de rest is inbegrepen bij Verplicht tegen reële waarde - niet trading (overlay).
- Belangrijke bewegingen met betrekking tot financiële instrumenten geklasseerd in niveau 3 van de waarderingshiërarchie in 2018:
 - De reële waarde van schuldinstrumenten tegen reële waarde via OCI daalde met 379 miljoen euro. Dat kwam vooral door een verschuiving uit niveau 3, door instrumenten die hun eindvervaldag bereikten en reëlewaardeveranderingen.
- Belangrijke bewegingen met betrekking tot financiële instrumenten geklasseerd in niveau 3 van de waarderingshiërarchie in 2017:
 - In de categorie 'voor verkoop beschikbaar' is de boekwaarde voor schuldinstrumenten met 257 miljoen euro gedaald
 - o een bedrag van 93 miljoen euro netto obligaties werd uit niveau 3 verschoven. De meerderheid van deze verschuivingen is te wijten aan de implementatie van BVAL voor schuldinstrumenten.
 - o de boekwaarde daalde verder met 200 miljoen euro door afwikkelingen en verkopen van posities, gedeeltelijk gecompenseerd door aankopen.
 - In de categorie 'voor verkoop beschikbaar' is de boekwaarde voor niet-genoteerde aandelen met 18 miljoen euro gestegen, voornamelijk door aankopen.

Toelichting 4.8: Derivaten

Toelichting 4.8.1 Derivaten aangehouden voor handelsdoeleinden

(in miljoenen euro)	31-12-2018				31-12-2017			
	Boekwaarde		Gecontracteerde bedragen ¹		Boekwaarde		Gecontracteerde bedragen ¹	
	Activa	Verplichtingen	Aangekocht	Verkocht	Activa	Verplichtingen	Aangekocht	Verkocht
Totaal	1	17	352	352	1	34	932	939
Rentecontracten	1	16	351	351	1	33	720	720
<i>Waarvan renteswaps en futures</i>	1	16	351	351	1	33	720	720
<i>Waarvan opties</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutacontracten	0	0	1	1	0	0	212	219
<i>Waarvan valuta- en renteswaps, termijnwisselverrichtingen en futures</i>	0	0	1	1	0	0	212	219
<i>Waarvan opties</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Aandelencontracten	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Waarvan aandelenswaps</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Waarvan opties</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredietcontracten	0	0	0	0	0	0	0	0
<i>Waarvan creditdefaultswaps</i>	0	0	0	0	0	0	0	0
Grondstoffen- en andere contracten	0	0	0	0	0	0	0	0

¹ In deze tabel worden bij de gecontracteerde bedragen beide benen van de derivaten gerapporteerd.

Toelichting 4.8.2 Afdekkingsderivaten

31-12-2018

(in miljoenen euro)	Afdekkingsinstrument				Reëlewaarde- veranderingen van de afdekkingsinstrumen- ten als basis voor de berekening van het niet-effectieve deel van de periode ²	Afgedekt instrument		Invloed op eigen vermogen		
	Gecontracteerde bedragen ¹		Boekwaarde			Boekwaarde		Reëlewaarde- veranderingen van de afgedekte instrumenten als basis voor de berekening van het niet-effectieve deel van de periode ²	Niet-effectief deel opgenomen in resultaat	Effectief deel opgenomen in OCI
Hedging strategie	Aangekocht	Verkocht	Activa	Verplichtingen	Totaal inclusief reëlewaarde- veranderingen	Waarvan gecumuleerde aanpassingen van de reële waarde				
Microhedgde-reëlewaardeafdekkingen										
Renteswaps	335	335	0	26	4 Aangehouden schuldpapier aan AC	0	0	0		
Valuta- en renteswaps	38	38	1	2	0 Leningen en voorschotten aan AC	0	0	0		
					Aangehouden schuldpapier aan FVOCI	414	22	- 5		
					Uitgegeven schuldpapier aan AC	0	0	0		
					Deposito's aan AC	0	0	0		
Totaal	373	373	1	28	4 Totaal	414	22	- 5	- 1	-
Reëlewaardeafdekkingstransacties ter afdekking van het renterisico van een portefeuille										
Renteswaps	0	0	0	0	0 Aangehouden schuldpapier aan AC	0	0	0		
Valuta- en renteopties	0	0	0	0	0 Leningen en voorschotten aan AC	0	0	0		
					Leningen en voorschotten aan FVOCI	0	0	0		
					Uitgegeven schuldpapier aan AC	0	0	0		
					Deposito's aan AC	0	0	0		
Totaal	0	0	0	0	0 Totaal	0	0	0	0	-
Kasstroomafdekkingen (microhedge en ter afdekking van een portefeuille)										
Renteswaps	0	0	0	0	0					
Valuta- en renteswaps	17	17	0	2	0					
Totaal	17	17	0	2	0 Totaal			0	0	0
Afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit										
Totaal	191	192	2	3	6 Totaal			- 6	0	4

1 In deze tabel worden bij de gecontracteerde bedragen beide benen van de derivaten gerapporteerd.

2 Inefficiviteit wordt erkend in het nettoresultaat uit financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van de waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening – zie ook Toelichting 3.3

31-12-2017

(In miljoenen euro)	Reëlewaardeafdekkingen				Kasstroombetekeningen ²				Reëlewaardeafdekkingstransacties ter afdekking van het renterisico van een portefeuille			
	Boekwaarde		Gecontracteerde bedragen ¹		Boekwaarde		Gecontracteerde bedragen ¹		Boekwaarde		Gecontracteerde bedragen ¹	
	Activa	Verplichtingen	Aangekocht	Verkocht	Activa	Verplichtingen	Aangekocht	Verkocht	Activa	Verplichtingen	Aangekocht	Verkocht
Totaal	1	35	383	383	1	1	231	239	0	0	0	0
Rentecontracten	0	33	335	335	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarvan renteswaps en futures	0	33	335	335	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarvan opties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Valutacontracten	1	1	48	48	1	1	231	239	0	0	0	0
Waarvan valuta- en renteswaps en futures	1	1	48	48	1	1	231	239	0	0	0	0
Waarvan opties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Aandelencontracten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarvan aandelenswaps	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarvan opties	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Kredietcontracten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Waarvan creditdefaultswaps	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Grondstoffen- en andere contracten	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

1 In deze tabel worden bij de gecontracteerde bedragen beide benen van de derivaten gerapporteerd.

2 Inclusief afdekking van een netto-investering in een buitenlandse entiteit.

- Om de negatieve impact van renteschommelingen te vermijden, worden de looptijden van activa en passiva op de balans aangepast door middel van interest rate swaps en andere derivaten.
- Wat de verhouding tussen risicobeheer en boekhoudkundige vertaling ervan betreft, krijgt het economische beheer voorrang en worden de risico's afgedekt volgens het algemene ALM-kader. Pas daarna wordt gezocht naar de mogelijkheden om de eventuele boekhoudkundige mismatch die daardoor ontstaat te beperken door een van de bovengenoemde indekkingstechnieken.

5.0 Toelichtingen bij de andere posten op de balans

Toelichting 5.1: Overige activa

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totaal	663	733
Vorderingen uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	356	346
Vorderingen uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	27	12
Deposito's bij cederende ondernemingen	9	174
Te ontvangen opbrengsten (andere dan renteopbrengsten uit financiële activa)	4	8
Overige	267	193

Toelichting 5.2: Belastingvorderingen en belastingverplichtingen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
ACTUELE BELASTINGEN		
Actuele belastingvorderingen	32	28
Actuele belastingverplichtingen	76	65
UITGESTELDE BELASTINGEN	- 191	- 289
Uitgestelde belastingvorderingen, per type van tijdelijk verschil	119	111
Personeelsbeloningen	15	23
Fiscaal overgedragen verliezen	2	1
Materiële en immateriële vaste activa	6	5
Voorziening voor risico's en kosten	1	1
Bijzondere waardeverminderingen voor verliezen op leningen en voorschotten	2	1
Financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening en reëlewaardeafdekkingen	55	49
Reëlewaardeveranderingen, voor verkoop beschikbare financiële activa, financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde via OCI, kasstroomafdekkingen en afdekkingen van netto-investeringen in buitenlandse entiteiten	28	24
Technische voorzieningen	7	6
Overige	2	1
Uitgestelde belastingverplichtingen, per type van tijdelijk verschil	309	399
Personeelsbeloningen	0	0
Fiscaal overgedragen verliezen	0	0
Materiële en immateriële vaste activa	4	4
Voorziening voor risico's en kosten	8	7
Bijzondere waardeverminderingen voor verliezen op leningen en voorschotten	0	0
Financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening en reëlewaardeafdekkingen	40	38
Reëlewaardeveranderingen, voor verkoop beschikbare financiële activa, financiële instrumenten gewaardeerd tegen reële waarde via OCI, kasstroomafdekkingen en afdekkingen van netto-investeringen in buitenlandse entiteiten	170	252
Technische voorzieningen	86	90
Overige	1	7
Netto opgenomen in de balans als volgt		
Uitgestelde belastingvorderingen	10	5
Uitgestelde belastingverplichtingen	201	293
Niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden	0	0

- Uitgestelde belastingvorderingen worden geboekt voor zover het waarschijnlijk is dat er belastbare winsten beschikbaar zullen zijn op basis van realistische financiële projecties waardoor die aftrekbare tijdelijke verschillen kunnen worden gebruikt in de nabije toekomst (beperkt tot een periode van 8 à 10 jaar).

- Niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden hebben betrekking op fiscale verliezen van de groepsmaatschappijen die niet werden geactiveerd wegens onvoldoende bewijs van toekomstige belastbare winst. De meeste niet-gecompenseerde fiscale verliezen en ongebruikte fiscaal verrekenbare tegoeden zijn overdraagbaar gedurende twintig jaar of meer.
- Uitgestelde belastingvorderingen worden geboekt voor zover het waarschijnlijk is dat er belastbare winsten beschikbaar zullen zijn op basis van realistische financiële projecties waardoor die aftrekbare tijdelijke verschillen kunnen worden gebruikt in de nabije toekomst (beperkt tot een periode van 8 à 10 jaar).
- De nettowijziging van de uitgestelde belastingen (+98 miljoen euro in 2018) is als volgt verdeeld:
 - Toename van uitgestelde belastingvorderingen: +8 miljoen euro;
 - Afname van uitgestelde belastingverplichtingen: -90 miljoen euro.
- De wijziging van de uitgestelde belastingvorderingen heeft voornamelijk te maken met:
 - Toename van de uitgestelde belastingvorderingen voornamelijk als gevolg van de invloed gerelateerd aan de eerste toepassing van IFRS 9 door reclassificatie naar financiële instrumenten tegen reële waarde met verwerking van waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening (+10 miljoen euro);
 - Toename door wijzigingen in de herwaarderingsreserve van financiële instrumenten gewaardeerd aan reële waarde via OCI (+4 miljoen euro);
 - Afname van uitgestelde belastingvorderingen via resultaat: -8 miljoen euro: voornamelijk als gevolg van toegezegd pensioenregelingen (-10 miljoen euro), deels gecompenseerd door fiscaal overgedragen verliezen +2 miljoen euro;
 - Overige (+2 miljoen euro).
- De wijziging van de uitgestelde belastingverplichtingen heeft voornamelijk te maken met:
 - Afname van uitgestelde belastingverplichtingen door wijziging in de herwaarderingsreserve van financiële instrumenten gewaardeerd aan reële waarde via OCI (-55 miljoen euro);
 - Afname van de uitgestelde belastingverplichtingen als gevolg van de invloed gerelateerd aan de eerste toepassing van IFRS 9 van financiële instrumenten door herclassificatie van voor verkoop beschikbare financiële instrumenten naar ten dele geamortiseerde kostprijs (-39 miljoen euro);
 - Overige (+4 miljoen euro).

Toelichting 5.3: Investerings in geassocieerde ondernemingen en joint ventures

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totaal	46	47
Overzicht van investeringen inclusief goodwill		
NLB Vita	31	31
KBC Asset Management SA	15	17
Goodwill op geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0
Brutobedrag	0	0
Geaccumuleerde bijzondere waardeverminderingen	0	0
Indeling naar type		
Niet-beursgenoteerd	46	47
Beursgenoteerd	0	0
Reële waarde van investeringen in beursgenoteerde geassocieerde ondernemingen en joint ventures	0	0

- Geassocieerde ondernemingen: ondernemingen waarbij KBC een belangrijke invloed uitoefent op het management, maar zonder directe of indirecte, volledige of gezamenlijke controle. KBC heeft over het algemeen een aandeelhouderschap van 20% tot 50% in dergelijke ondernemingen. Joint ventures zijn ondernemingen waarvoor KBC gezamenlijke controle uitoefent. Het betreft voornamelijk NLB Vita (joint venture).
- Goodwill betaald op geassocieerde ondernemingen en joint ventures: is opgenomen in het nominale bedrag van Investerings in geassocieerde ondernemingen en joint ventures in de balans. We voeren een waardeverminderingstoets uit en boeken indien vereist de nodige bijzondere waardeverminderingen op goodwill (zie tabel).

Toelichting 5.4: Materiële vaste activa en vastgoedbeleggingen

(in miljoenen euro)		31-12-2018		31-12-2017	
Materiële vaste activa			39		49
Vastgoedbeleggingen			260		224
Huurinkomsten			19		16
Directe exploitatiekosten die voortvloeien uit vastgoedbeleggingen die huurinkomsten hebben gegenereerd			5		4
Directe exploitatiekosten die voortvloeien uit vastgoedbeleggingen die geen huurinkomsten hebben gegenereerd			0		0
MUTATIETABEL	Terreinen en gebouwen	IT-apparatuur	Overige uitrusting	Totaal materiële vaste activa	Vastgoedbeleggingen
2018					
Beginsaldo	28	2	19	49	224
Aanschaffingen	7	2	1	11	45
Vervreemdingen	0	0	0	0	- 4
Afschrijvingen	- 6	- 1	- 2	- 9	- 16
Overige mutaties	1	0	- 12	- 12	12
Eindsaldo	30	3	7	39	260
Waarvan geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	37	7	15	59	202
Reële waarde 31-12-2018					384
2017					
Beginsaldo	28	1	19	48	210
Aanschaffingen	2	1	12	15	25
Vervreemdingen	0	0	- 5	- 6	- 1
Afschrijvingen	- 6	- 1	- 7	- 13	- 6
Overige mutaties	5	0	0	5	- 4
Eindsaldo	28	2	19	49	224
Waarvan geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	33	7	27	66	172
Reële waarde 31-12-2017					310

- Jaarlijkse afschrijvingspercentages: hoofdzakelijk 3% voor gebouwen (inclusief vastgoedbeleggingen), 33% voor IT-apparatuur, tussen 5% en 33% voor overige uitrusting. Op terreinen wordt geen afschrijving toegepast.
- Er bestaan geen belangrijke verplichtingen voor de verwerving van materiële vaste activa, noch belangrijke beperkingen op eigendom en materiële vaste activa die als zekerheid dienen voor verplichtingen.
- De meeste vastgoedbeleggingen worden periodiek gewaardeerd door een onafhankelijke expert en jaarlijks door eigen specialisten in die materie. Die waardering is hoofdzakelijk gebaseerd op de kapitalisatie van de geschatte huurwaarde en eenheidsprijzen van soortgelijke onroerende goederen. Daarbij houden we rekening met alle marktparameters die beschikbaar zijn op de datum van de schatting (onder meer ligging en marktsituatie, bouwwijze en constructie, staat van onderhoud en bestemming).
- Eigen specialisten waarderen jaarlijks een aantal andere vastgoedbeleggingen en baseren zich daarbij op de actuele jaarhuur per gebouw en de verwachte ontwikkeling ervan, en op een geïndividualiseerde kapitalisatievoet per gebouw.

Toelichting 5.5: Goodwill en andere immateriële vaste activa

(in miljoenen euro)	Goodwill	Intern ontwikkelde software	Extern ontwikkelde software	Overige	Totaal
2018					
Beginsaldo	115	0	7	8	130
Aanschaffingen	1	0	9	3	13
Vervreemdingen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	0	- 3	- 2	- 5
Overige mutaties	0	0	1	3	5
Eindsaldo	117	0	14	12	143
Waarvan geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	199	0	32	14	245
2017					
Beginsaldo	115	0	5	3	124
Aanschaffingen	0	0	4	6	10
Vervreemdingen	0	0	0	0	0
Afschrijvingen	0	0	- 3	- 1	- 4
Overige mutaties	0	0	0	0	0
Eindsaldo	115	0	7	8	130
Waarvan geaccumuleerde afschrijvingen en bijzondere waardeverminderingen	199	0	29	23	251

- Goodwill: omvat de goodwill betaald op ondernemingen uit de consolidatiekring en betaald bij de overname van activiteiten. Goodwill betaald op geassocieerde ondernemingen is opgenomen in het nominale bedrag van Investerings in geassocieerde ondernemingen in de balans.
- Goodwill met betrekking tot de recente overnames: zie Toelichting 6.6.
- Waardeverminderingstoets: we voerden die waardeverminderingstoets uit om na te gaan of er waardeverminderingen op goodwill moesten worden geboekt (zie tabel en Toelichting 3.10). We voeren de waardeverminderingstoets minstens jaarlijks uit. Bovendien voeren we op kwartaalbasis een high level assessment uit om na te gaan of er een indicatie voor waardevermindering bestaat. In die toets beschouwen we elke entiteit als een aparte kasstroom genererende eenheid (KGE). De entiteiten op zich hebben een specifiek risicoprofiel en binnen de entiteiten zelf komen in veel mindere mate verschillende profielen voor.
- Bijzondere waardeverminderingen op goodwill als gevolg van de toepassing van IAS 36: nemen we in het resultaat op als het realiseerbare bedrag van een investering lager is dan de boekwaarde ervan. Het realiseerbare bedrag bepalen we als het hoogste van de bedrijfswaarde (bepaald op basis van de DCF-methode (DCF staat voor Discounted Cash Flow)) en de reële waarde (via multi-pele analyse en dergelijke) min directe verkoopkosten.
- De voornaamste verzekeringsmaatschappijen waarop de goodwill betrekking heeft, vindt u in de tabel. Ze werden allemaal gewaardeerd op basis van de DCF-methode. Bij de DCF-methode wordt het realiseerbare bedrag van een investering berekend als de huidige waarde van alle toekomstige vrije kasstromen van het bedrijf. Daarbij gaan we uit van langetermijnprognoses over de activiteit van de onderneming en de daaruit resulterende kasstromen (enerzijds gaat het om voorspellingen voor een aantal jaren in de toekomst, anderzijds om de restwaarde van het bedrijf na die expliciete voorspellingsperiode). Die langetermijnprognoses zijn het resultaat van een combinatie van een beoordeling van de vroegere en huidige prestaties, en externe informatiebronnen inzake toekomstige ontwikkelingen in de respectieve markten en de globale macro-economische omgeving. De terminale groeivoet bepalen we op basis van het langetermijngemiddelde van de groei van de markt. De huidige waarde van die toekomstige kasstromen berekenen we door een samengestelde discontovoet toe te passen. We bepalen de samengestelde discontovoet aan de hand van de CAPM-theorie (Capital Asset Pricing Model) en gebruiken daarbij een risicovrije rente, samen met een marktrisicopremie (vermenigvuldigd met een activiteitsafhankelijke bèta). We voegen ook een landenrisicopremie toe om de invloed van de economische toestand van het land waarin KBC actief is in rekening te brengen. Binnen KBC hebben we twee specifieke DCF-modellen ontwikkeld: een bankmodel en een verzekeringsmodel. In beide gevallen beschouwen we als vrije kasstromen de dividenden die kunnen worden uitgekeerd aan de aandeelhouders van het bedrijf, rekening houdend met de reglementaire vereisten voor het minimumkapitaal.

Uitstaande goodwill (in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017	Discontovoeten over de expliciete periode van kasstroomprognose heen	
			31-12-2018	31-12-2017
DZI Insurance	75	74	9.1%-8.3%	9.2%-8.1%
CSOB Pojist'ovna	18	18	9.5%-8.1%	8.8%-8.0%
Rest	24	23	-	-
Totaal	117	115	-	-

- De periode waarop de kasstroombudgetten en prognoses betrekking hebben, is in de meeste gevallen veertien jaar. We gebruiken die langere periode om de verwachte economische convergentie te vatten van de Centraal- en Oost-Europese economieën naar een niveau van West-Europese economieën. Die belangrijke assumptie maakt deel uit van het model om het dynamisme te reflecteren van de Centraal- en Oost-Europese economieën.
- Het gebruikte groeipercentage voor de extrapolatie van de kasstroomprognoses na de periode van vijftien jaar is gelijk aan de verwachte langetermijngroei van het bruto binnenlands product. Dat laatste is afhankelijk van het land en bedroeg in 2018 tussen 1,2% en 1,7% (2017: tussen 1,2% en 1,8%).
- We voerden geen gevoeligheidsanalyse uit voor de entiteiten waarvoor het overschot van de realiseerbare waarde op de boekwaarde zo aanzienlijk is dat geen redelijke verandering in de hoofdparameters ertoe zou leiden dat de realiseerbare waarde gelijk is aan of kleiner wordt dan de boekwaarde. Bij alle verzekeringsentiteiten is het overschot zo aanzienlijk.

Toelichting 5.6: Technische voorzieningen – verzekeringen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Technische voorzieningen vóór herverzekering (bruto)	18 388	18 721
Verzekeringscontracten	11 083	10 931
Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	705	650
Voorziening voor Leven	7 247	7 172
Voorziening voor te betalen schade	2 665	2 653
Voorziening voor winstdeling en restorno's	25	20
Andere technische voorzieningen	441	437
Beleggingscontracten met discretionaire winstdeling	7 305	7 790
Voorziening voor Leven	7 233	7 713
Voorziening voor Niet-leven	0	0
Voorziening voor winstdeling en restorno's	72	76
Aandeel herverzekeraar	120	131
Verzekeringscontracten	120	131
Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	2	2
Voorziening voor Leven	5	4
Voorziening voor te betalen schade	114	126
Voorziening voor winstdeling en restorno's	0	0
Andere technische voorzieningen	0	0
Beleggingscontracten met discretionaire winstdeling	0	0
Voorziening voor Leven	0	0
Voorziening voor Niet-leven	0	0
Voorziening voor winstdeling en restorno's	0	0

MUTATIETABEL	Bruto 2018	Herverze- keringen 2018	Bruto 2017	Herverze- keringen 2017
VERZEKERINGSCONTRACTEN, LEVEN				
Beginsaldo	7 608	6	7 514	3
Stortingen exclusief commissies	715	0	694	0
Uitbetaalde voorzieningen	- 568	0	- 571	0
Gecrediteerde interest	170	0	176	0
Kosten van winstdeling	3	0	3	0
Wisselkoersverschillen	- 11	0	63	0
Overdracht van of naar verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0
Wijziging in consolidatiekring	44	0	0	0
Overige mutaties	- 293	- 1	- 270	3
Eindsaldo	7 669	5	7 608	6
VERZEKERINGSCONTRACTEN, NIET-LEVEN				
Beginsaldo	3 323	126	3 280	107
Wijziging in de voorziening voor niet-verdiende premies	39	0	32	0
Uitkeringen schadegevallen vorige boekjaren	- 187	- 9	- 236	- 10
Overschot en/of tekort voorziening voor schadegevallen van vorige boekjaren	- 149	- 4	- 90	- 1
Voorziening voor nieuwe schadegevallen	306	17	322	26
Wisselkoersverschillen	- 6	0	14	1
Overdracht van of naar verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0
Wijziging in consolidatiekring	0	0	0	0
Overige mutaties	88	- 15	0	4
Eindsaldo	3 414	115	3 323	126
BELEGGINGSCONTRACTEN MET DISCRETIONAIRE WINSTDELING, LEVEN				
Beginsaldo	7 790	0	8 942	0
Stortingen exclusief commissies	407	0	361	0
Uitbetaalde voorzieningen	- 677	0	- 1 004	0
Gecrediteerde interest	141	0	168	0
Kosten van winstdeling	0	0	0	0
Wisselkoersverschillen	0	0	2	0
Overdracht van of naar verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0
Wijziging in consolidatiekring	0	0	0	0
Overige mutaties ¹	- 355	0	- 679	0
Eindsaldo	7 305	0	7 790	0

- Technische voorzieningen houden verband met verzekeringscontracten en met beleggingscontracten met een discretionaire winstdeling.
- Verplichtingen uit beleggingscontracten zonder discretionaire winstdeling worden gewaardeerd tegen reële waarde. Het gaat daarbij meestal om tak 23-contracten. Die nemen we op bij de financiële verplichtingen (zie Toelichting 4.1).
- Technische voorzieningen voor verzekeringen Leven worden berekend op basis van verschillende assumpties, die oordeelkundig orden geschat. Daarbij gebruiken we diverse interne en externe informatiebronnen. Wat betreft de erkenning van technische voorzieningen verwijst IFRS 4 momenteel in grote mate naar de lokale boekhoudstandaarden. Technische voorzieningen worden vaak berekend op basis van de technische parameters geldend op het moment van initiatie van het contract en zijn onderhevig aan de toereikendheidstoets (*liability adequacy test*). De belangrijkste parameters zijn:
 - de ziekte- en sterftcijfers: die zijn gebaseerd op de standaardsterftetabellen en worden waar nodig aangepast op basis van opgedane ervaringen;
 - assumpties m.b.t. kosten: die zijn gebaseerd op huidige kostenniveaus en kostenopslagen;
 - de discontovoet: die wordt doorgaans gelijkgesteld aan de technische rentevoet, blijft constant gedurende de looptijd van het contract en wordt in een aantal gevallen gecorrigeerd op grond van wettelijke bepalingen en interne beleidsbeslissingen.

- Assumpties voor de technische voorzieningen voor te betalen schade: gebaseerd op opgedane ervaringen met betrekking tot het aantal schadegevallen, de schadevergoedingen en de schaderegelingskosten, en gecorrigeerd op basis van factoren als de verwachte marktontwikkeling, inflatie in schadegevallen en externe factoren zoals gerechtelijke beslissingen en wetgeving. De technische voorzieningen voor verzekeringen Niet-leven worden niet verdisconteerd, behalve in het geval van langetermijnverplichtingen en/of schadevergoedingen in de vorm van een periodieke betaling (rente-uitkeringen voor arbeidsongevallen, gewaarborgd inkomen en hospitalisatieverzekeringen).
- Er waren in 2018 geen belangrijke veranderingen in assumpties die de waardering van de verzekeringsactiva en -verplichtingen in belangrijke mate wijzigen.

Toelichting 5.7: Voorzieningen voor risico's en kosten

Toelichting 5.7.1: Overzicht

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totale voorzieningen voor risico's en kosten	6	5
Voorzieningen voor verbintenissen en financiële garanties buiten balans	0	0
Voorzieningen voor andere risico's en kosten	6	5
Voorzieningen voor herstructurering	0	0
Voorzieningen voor belastingen en lopende rechtsgeschillen	2	3
Overige	3	3

Toelichting 5.7.2: Details van voorzieningen voor verbintenissen en financiële garanties buiten balans

(in miljoenen euro)	Onderhevig aan 12 maanden ECL	Onderhevig aan Lifetime ECL	Onderhevig aan Lifetime ECL - non-performing	Totaal
31-12-2018 IFRS 9				
Voorzieningen op 01-01-2018 (IFRS 9)	0	0	0	0
Mutaties met resultaatinvloed				
Overdracht van financiële activa				
Categorie 1 (12 maanden ECL)	0	0	0	0
Categorie 2 (lifetime ECL)	0	0	0	0
Categorie 3 non-performing (lifetime ECL)	0	0	0	0
Nieuwe financiële activa	0	0	0	0
Veranderingen in risicoparameters tijdens de rapporteringsperiode	0	0	0	0
Veranderingen in model of methodologie	0	0	0	0
Financiële activa die derecognized zijn	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0
Mutaties zonder resultaatimpact				
Financiële activa die derecognized zijn (incl. verkopen, afschrijvingen en terugbetalingen)	0	0	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0
Voorzieningen op 31-12-2018	0	0	0	0
31-12-2017 IAS 39				
Voorzieningen op 01-01-2017 (IAS 39)	-	-	-	0
Mutaties met resultaatinvloed				
Bedragen aangelegd	-	-	-	0
Bedragen gebruikt	-	-	-	0
Bedragen teruggenomen wegens overtolligheid	-	-	-	0
Mutaties zonder resultaatimpact				
Veranderingen in de consolidatiekring	-	-	-	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	-	-	-	0
Andere	-	-	-	0
Voorzieningen op 31-12-2017	-	-	-	0

- Zie ook toelichting 6.1

Toelichting 5.7.3: Details van de voorzieningen voor andere risico's en kosten

(in miljoenen euro)	Voorzieningen voor herstructurering	Voorzieningen voor belastingen en lopende rechtszaken	Overige	Totaal
2018				
Beginsaldo	0	3	3	5
Mutaties met resultaatimpact				
Bedragen aangelegd	0	0	0	0
Bedragen gebruikt	0	0	0	0
Bedragen teruggenomen wegens overtolligheid	0	0	0	0
Overdracht van of naar verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Andere	0	0	0	0
Eindsaldo	0	2	3	6
2017				
Beginsaldo	0	3	8	10
Mutaties met resultaatimpact				
Bedragen aangelegd	0	2	1	3
Bedragen gebruikt	0	- 2	- 4	- 6
Bedragen teruggenomen wegens overtolligheid	0	0	0	0
Overdracht van of naar verplichtingen i.v.m. groepen activa die worden afgestoten	0	0	0	0
Wijzigingen in de consolidatiekring	0	0	0	0
Andere	0	0	- 2	- 2
Eindsaldo	0	3	3	5

- Voor het grootste deel van de aangelegde voorzieningen kunnen we redelijkerwijs niet inschatten wanneer ze zullen worden gebruikt.
- Overige voorzieningen: omvatten specifieke voorzieningen voor verschillende risico's.

Toelichting 5.8: Overige verplichtingen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totaal	655	688
Indeling naar type		
Werknemerspensioenverplichtingen of andere personeelsvoordelen	7	90
Deposito's van herverzekeraars	79	70
Toe te rekenen kosten (andere dan van rente-uitgaven i.v.m. financiële verplichtingen)	57	58
Overige	512	470

- Meer informatie over pensioenverplichtingen: zie Toelichting 5.9 (noteer dat het in Toelichting 5.8 opgenomen bedrag van werknemerspensioenverplichtingen of andere personeelsvoordelen een ruimere scope heeft dan de in Toelichting 5.9 opgenomen bedragen).

Toelichting 5.9: Pensioenverplichtingen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
TOEGEZEGDPENSIOENREGELINGEN		
Aansluiting van brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegdpensioenregelingen		
Brutoverplichtingen uit hoofde van toegezegdpensioenregelingen aan het begin van het jaar	208	202
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	9	9
Rentekosten	2	3
Wijziging in de pensioenregeling	0	0
Actuariële winst of verlies ten gevolge van wijzigingen in demografische veronderstellingen	0	0
Actuariële winst of verlies ten gevolge van wijzigingen in financiële veronderstellingen	- 2	- 3
Ervaringsaanpassingen	4	2
Pensioenkosten toegerekend aan verstreken dienstjaren	0	0
Betaalde uitkeringen	- 5	- 5
Wisselkoersverschillen	0	0
Inperkingen	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	1
Overige	- 6	- 1
Brutoverplichting uit hoofde van toegezegdpensioenregelingen aan het einde van het jaar	210	208
Aansluiting van de reële waarde van fondsbeleggingen		
Reële waarde van fondsbeleggingen aan het begin van het jaar	163	141
Feitelijk rendement op fondsbeleggingen	- 10	17
<i>Verwacht rendement op fondsbeleggingen</i>	2	2
Bijdragen van de werkgever	5	8
Bijdragen van de deelnemers aan de regeling	0	0
Betaalde uitkeringen	- 5	- 5
Wisselkoersverschillen	0	0
Afwikkelingen	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	1
Overige	- 1	1
Reële waarde van fondsbeleggingen aan het einde van het jaar	151	163
Waarvan financiële instrumenten uitgegeven door de groep	0	0
Waarvan vastgoed in eigendom van KBC	1	1
Financieringsstatus		
Fondsbeleggingen meer dan brutoverplichting uit hoofde van toegezegdpensioenregelingen	- 59	- 45
Restitutierecht	0	0
Begrenzing van het financieringsplafond	0	0
Niet-gefinancierde te betalen of vooruitbetaalde pensioenkosten	- 59	- 45
Mutatie in de nettoverplichting of het nettoactief		
Niet-gefinancierde te betalen of vooruitbetaalde pensioenkosten aan het begin van het jaar	- 45	- 60
In de winst-en-verliesrekening opgenomen bedragen	- 10	- 10
Niet in de winst-en-verliesrekening opgenomen bedragen	- 9	16
Bijdragen van de werkgever	5	8
Wisselkoersverschillen	0	0
Overdracht i.v.m. IFRS 5	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0
Overige	0	2
Niet-gefinancierde te betalen of vooruitbetaalde pensioenkosten aan het einde van het jaar	- 59	- 45

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
TOEGEZEGDPENSIOENREGELINGEN		
In de winst-en-verliesrekening opgenomen bedragen	10	10
Aan het dienstjaar toegerekende pensioenkosten	9	9
Pensioenkosten toegerekend aan verstreken dienstjaren	0	0
Rentekosten	0	1
Bijdragen van de bij het plan aangesloten werknemers	0	0
Inperkingen	0	0
Afwikkelingen	0	0
Veranderingen in de consolidatiekring	0	0
Wijzigingen van de niet in de winst-en-verliesrekening opgenomen bedragen	9	- 16
Actuariële winst of actuariële verlies ten gevolge van wijzigingen in demografische veronderstellingen	0	0
Actuariële winst of actuariële verlies ten gevolge van wijzigingen in financiële veronderstellingen	- 2	- 3
Actuariële resultaten op fondsbeleggingen	12	- 16
Ervaringsaanpassingen	4	2
Aanpassingen aan begrenzingen van het financieringsplafond	0	0
Overige	- 5	0
TOEGEZEGDEBIJDRAGEREGELINGEN		
Kosten voor toegezegdebijdrageregelingen	0	0

- De pensioenaanspraken van de Belgische personeelsleden van de verschillende vennootschappen van de KBC-groep zijn afgedekt door pensioenfondsen en groepsverzekeringen. De actieve pensioenopbouw (d.w.z. voor huidige tewerkstelling) voor personeelsleden van KBC Bank, KBC Verzekeringen en het grootste deel van hun Belgische dochterondernemingen verloopt uitsluitend via het KBC-pensioenfonds. De pensioenopbouw gefinancierd met werkgeverstoelagen gebeurde tot en met 2018 voornamelijk in een toegezegdpensioenregeling, waarbij de pensioenprestatie wordt berekend op basis van het loon voorafgaand aan de pensionering, de periode van aansluiting en een formule in schijven met progressieve percentages. Sinds 1 januari 2014 is er een toegezegdebijdrageplan voor alle nieuwe indiensttredingen en werknemers die overgestapt zijn, waarbij op basis van het maandloon voor de lopende maand een bijdrage wordt gestort. Bij pensionering worden de gestorte bijdragen vermeerderd met het (gewaarbord) rendement uitbetaald. Beide types pensioenplannen worden beheerd door het OFP Pensioenfonds KBC, dat fuseerde met het voormalige OFP Pensioenfonds Senior Management, dat voor de beleggingsstrategie een beroep doet op KBC Asset Management. Bijkomend zijn er een aantal kleinere stopgezette groepsverzekeringen uit het verleden die verder gefinancierd worden. Een deel hiervan werd overgebracht naar het pensioenfonds in 2018.

Bijkomende informatie pensioenverplichtingen (in miljoenen euro)	2018	2017	2016	2015	2014
Ontwikkeling belangrijkste elementen uit hoofdtabel					
Brutoverplichting uit hoofde van toegezegdpensioenregelingen	210	208	202	150	166
Reële waarde van fondsbeleggingen	151	163	141	115	111
Niet-gefinancierde te betalen of vooruitbetaalde pensioenkosten	- 59	- 45	- 60	- 34	- 55

Toelichting 5.10: Eigen vermogen van de aandeelhouders

In aantal	31-12-2018	31-12-2017
Gewone aandelen	1 050 906	1 050 906
<i>Waarvan gewone aandelen die de houder recht geven op een dividenduitkering</i>	1 050 906	1 050 906
<i>Waarvan eigen aandelen</i>	48 889	48 889
Overige informatie		
Fractiewaarde per aandeel (in euro)	62.00	62.00
Aantal uitgegeven maar niet-volgestorte aandelen	0	0

- Het aandelenkapitaal van KBC Verzekeringen NV bestaat uit gewone aandelen zonder nominale waarde.

Toelichting 5.11: Vaste activa aangehouden voor verkoop en beëindigde bedrijfsactiviteiten (IFRS 5)

In 2017 en 2018 vielen er geen belangrijke verzekeringsmaatschappijen onder IFRS 5.

6.0 Andere toelichtingen

Toelichting 6.1: Verstrekte en ontvangen verbintenissen en financiële garanties buiten balans

(in miljoenen euro)	31-12-2018 (IFRS 9)			31-12-2017 (IAS 39)		
	Nominaal bedrag	Voorziening	Netto-exposure	Nominaal bedrag	Voorziening	Netto-exposure
Niet-opgenomen deel van verstrekte kredietlijnen						
Categorie 1	0	0	0	-	-	-
Categorie 2	0	0	0	-	-	-
Categorie 3 – non-performing	0	0	0	-	-	-
Totaal	0	0	0	0	0	0
Waarvan onherroepelijke kredietlijnen	0	0	0	0		
Verstrekte financiële garanties						
Categorie 1	3	0	3	-	-	-
Categorie 2	0	0	0	-	-	-
Categorie 3 – non-performing	0	0	0	-	-	-
Totaal	3	0	3	1	0	1
Andere versterkte verbintenissen						
Totaal	62	0	62	45	0	45
Totaal						
Verbintenissen en financiële garanties buiten balans	64	0	64	47	0	47

- Reële waarde van financiële garanties: gebaseerd op de beschikbare marktwaarde.
- De boekwaarde van financiële activa door KBC als waarborg gegeven bedroeg 932 miljoen euro voor verplichtingen en 0 euro voor eventuele verplichtingen (2017: 1 256 miljoen euro en 0 euro).
- Voor de aangehouden waarborgen (die mogen worden verkocht of doorverpand zonder in gebreke blijven van de eigenaar – zie tabel) bestaat de verplichting die terug te geven in hun oorspronkelijke vorm, of eventueel in geldmiddelen. Waarborgen die kunnen worden opgeëist als kredieten, worden beëindigd om verschillende redenen, zoals wanbetaling en faillissement. Bij faillissement verkoopt de curator de waarborgen. In de andere gevallen regelt de bank zelf de uitwinning of neemt ze de waarborgen in eigendom. Ontvangen waarborgen met betrekking tot OTC-derivaten betreffen vooral geldmiddelen die door KBC worden erkend op de balans (en niet in de tabel zijn opgenomen). Meer informatie vindt u in Toelichting 4.3.

Aangehouden waarborgen (die mogen worden verkocht of doorverpand zonder in gebreke blijven van de eigenaar) (in miljoenen euro)	Reële waarde van ontvangen waarborgen		Reële waarde van verkochte of doorverpande waarborgen	
	31-12-2018	31-12-2017	31-12-2018	31-12-2017
Financiële activa	1 106	0	0	0
Aandelen	0	0	0	0
Schuldpapier	1 106	0	0	0
Leningen en voorschotten	0	0	0	0
Liquiditeiten	0	0	0	0
Andere activa	0	0	0	0
Materiële vaste activa	0	0	0	0
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	0
Overige	0	0	0	0

Toelichting 6.2: Leasing

Er zijn geen belangrijke gevallen waarbij KBC Verzekeringen als leasingnemer en -gever optreedt.

Toelichting 6.3: Transacties met verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen, exclusief key management (in miljoenen euro)	2018						2017					
	Entiteiten die gezamenlijke zeggenschap op de entiteit uitoefenen	Dochtermaatschappijen en andere entiteiten van KBC Groep	Geassocieerde maatschappijen	Joint ventures	Overige	Totaal	Entiteiten die gezamenlijke zeggenschap op de entiteit uitoefenen	Dochtermaatschappijen en andere entiteiten van KBC Groep	Geassocieerde maatschappijen	Joint ventures	Overige	Totaal
Activa	4	622	14	46	2	687	0	675	32	48	7	762
Leningen en voorschotten	0	497	0	0	0	497	0	561	0	0	0	562
Aandelen (inclusief investeringen in geassocieerde maatschappijen en joint ventures)	0	50	14	46	2	112	0	85	32	47	7	172
Overige	4	75	0	0	0	79	0	28	0	0	0	29
Verplichtingen	501	1 150	0	0	0	1 651	508	1 594	0	0	0	2 102
Deposito's	0	1 034	0	0	0	1 034	0	1 450	0	0	0	1 450
Andere financiële verplichtingen	500	0	0	0	0	500	500	0	0	0	0	500
Overige	0	116	0	0	0	117	8	145	0	0	0	152
Winst-en-verliesrekening	- 107	28	0	-5	0	- 84	- 111	- 94	0	- 4	1	- 208
Nettorente-inkomsten	- 8	146	0	0	0	138	- 8	75	0	0	0	66
Rente-inkomsten	0	154	0	0	0	154	0	76	0	0	0	76
Rentelasten	- 8	- 8	0	0	0	- 16	- 8	- 1	0	0	0	- 10
Verdiende verzekeringspremies vóór herverzekering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Technische verzekeringslasten vóór herverzekering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Dividendinkomsten	0	2	0	0	0	2	0	2	0	0	1	3
Nettoprovisie-inkomsten	0	- 122	0	- 5	0	- 127	0	- 152	0	- 4	0	- 156
Provisie-inkomsten	0	50	0	0	0	50	0	1	0	0	0	1
Provisielasten	0	- 172	0	- 5	0	- 177	0	- 153	0	- 4	0	- 157
Overige netto-inkomsten	2	34	0	0	0	36	3	5	0	0	0	9
Algemene beheerskosten	- 101	- 32	0	0	0	- 133	- 106	- 24	0	0	0	- 130
Niet opgenomen deel van kredietlijnen, financiële garanties en andere verbintenissen												
Gegeven door de groep	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ontvangen door de groep	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

Transacties met <i>key management</i> (leden Raad van Bestuur en Directiecomité van KBC Verzekeringen NV) (in miljoenen euro)*	2018	2017
Totaal*	0,4	0,4
Indeling naar type bezoldiging		
Kortetermijnpersoneelsbeloningen	0,4	0,4
Vergoedingen na uitdiensttreding	0,0	0,0
Toegezegdpensioenregelingen	0,0	0,0
Toegezegdebijdrageregelingen	0,0	0,0
Andere langetermijnpersoneelsbeloningen	0,0	0,0
Vergoedingen bij uitdiensttreding	0,0	0,0
Betalingen in aandelen	0,0	0,0
Aandelenopties, in eenheden		
Aan het begin van het jaar	0,0	0,0
Toegestaan	0,0	0,0
Uitgeoefend	0,0	0,0
Verandering van samenstelling	0,0	0,0
Aan het einde van het jaar	0,0	0,0
Voorschotten en leningen toegestaan aan <i>key management</i> en partners	0,0	0,0

* Bedragen van de bezoldiging van het key management of de partners van de consoliderende onderneming, op grond van hun werkzaamheden in de consoliderende onderneming, haar dochterondernemingen en geassocieerde ondernemingen, met inbegrip van het bedrag van op die grond aan gewezen key management toegekende rustpensioenen.

- Dochtermaatschappijen en andere entiteiten van dezelfde groep in de eerste tabel: omvat transacties met de niet-geconsolideerde dochtermaatschappijen (transacties met geconsolideerde dochtermaatschappijen zijn reeds geëlimineerd in de geconsolideerde financiële staten) en transacties met zusterondernemingen van KBC Groep (voornamelijk KBC Bank NV).
- Alle transacties met verbonden partijen gebeuren *at arm's length*.
- *Key management* zijn de leden van de Raad van Bestuur en het Directiecomité van KBC Verzekeringen.
- Er staan geen belangrijke waardeverminderingen uit ten opzichte van verbonden partijen

Toelichting 6.4: Bezoldiging van de commissaris

Bezoldiging van de commissaris (PWC)	31-12-2018	31-12-2017
In euro		
Standaardcontroleopdrachten	1 129 366	1 092 891
<i>waarvan KBC Verzekeringen NV</i>	534 532	529 240
Overige diensten	131 500	128 994
<i>waarvan KBC Verzekeringen NV</i>	10 000	20 309
Andere controleopdrachten	99 501	120 309
Belastingsadviesopdrachten	0	8 290
Andere opdrachten buiten de revisoraatsopdrachten	31 999	395

Toelichting 6.5: dochterondernemingen, joint ventures en geassocieerde ondernemingen, 31-12-2018

KBC Verzekeringsgroep: volledige lijst van vennootschappen opgenomen in of uitgesloten van de consolidatie; situatie per 31-12-2018					
Naam	Zetel	Vennootschapsnummer	Consolidatiepercentage	Activiteit	
KBC Verzekeringen: dochterondernemingen die integraal geconsolideerd worden					
KBC Verzekeringen NV	Leuven - BE	0403.552.563	100	Verzekeringsmaatschappij	
ADD NV	Heverlee - BE	0406.080.305	100	Verzekeringsmakelaar	
KBC Group Re SA	Luxembourg - LU	--	100	Herverzekeringsmaatschappij	
ČSOB Pojišťovna a.s.	Pardubice - CZ	--	99,76	Verzekeringsmaatschappij	
ČSOB Poist'ovňa a.s.	Bratislava - SK	--	100	Verzekeringsmaatschappij	
Double U Building BV	Rotterdam - NL	--	100	Vastgoed	
DZI Life Insurance Jsc	Sofia - BG	--	100	Levensverzekeringen	
DZI - GENERAL INSURANCE JSC	Sofia - BG	--	100	Schadeverzekeringen	
Groep VAB NV	Zwijndrecht - BE	0456.920.676	95	Holding	
VAB NV	Zwijndrecht - BE	0436.267.594	95	Reisbijstand	
VAB Rijsschool NV	Sint-Niklaas - BE	0448.109.811	95	Rijsschool	
K&H Biztosító Zrt	Budapest - HU	--	100	Verzekeringsmaatschappij	
KBC Verzekeringen Vastgoed Nederland 1 BV	Rotterdam - NL	--	100	Vastgoed	
KBC Verzekeringen: dochterondernemingen die niet integraal geconsolideerd worden					
Algemene Maatschappij voor Risicobeheer NV	Merelbeke - BE	0420.104.030	100	Verzekeringsmakelaar	
ČSOB Pojišťovací servis, s. r. o.	Pardubice - CZ	--	100	Verzekeringsmakelaar	
Depannage 2000 NV	Hoboken - BE	0403.992.429	95	Voertuigen	
KBC Zakenkantoor NV	Leuven - BE	0462.315.361	100	Verzekeringsmakelaar	
Maatschappij voor Brandherverzekering cvba	Leuven - BE	0403.552.761	90	Herverzekeringen	
Omnia NV	Leuven - BE	0413.646.305	100	Reisagentschap	
Pardubická Rozvojová, a.s.	Pardubice - CZ	--	100	Vastgoed	
Probemo Dubbele Bedrijven NV	Sint-Niklaas - BE	0435.357.180	95	Rijsschool	
Rijscholen Sanderus NV	Mechelen - BE	0413.004.719	95	Rijsschool	
Sportcomplex Aalst NV	Brussels - BE	0506.736.215	100	Vastgoed	
Sportcomplex Heist-op-den-Berg NV	Brussels - BE	0841.432.438	100	Vastgoed	
VAB Banden Peeters NV	Overijse - BE	0459.070.118	80,81	Voertuigen	
Lubaco BVBA	Ranst - BE	0426.985.189	80,81	Voertuigen	
VAB Fleet Services NV	Zwijndrecht - BE	0866.583.053	66,50	Voertuigen	
24+ NV	Zwijndrecht - BE	0895.810.836	47,50	Customer care center	
KBC Verzekeringen: joint ventures die worden opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode					
NLB Vita d.d.	Ljubljana - SI	--	50	Levensverzekeringen	
KBC Verzekeringen: joint ventures die niet worden opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode					
Macadam VAB Inspection NV	Vilvoorde - BE	0836.746.447	33,25	Voertuigen	
KBC Verzekeringen: ondernemingen die worden opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode					
KBC Asset Management SA	Luxembourg - LU	--	10,71	Vermogensbeheer	
KBC Verzekeringen: ondernemingen die niet worden opgenomen volgens de vermogensmutatiemethode					
AlA-Pool cvba	Brussels - BE	0453.634.752	33,47	Verzekeringsmakelaar	
AssurCard NV	Leuven - BE	0475.433.127	20,00	Geïnfomatiseerd derdebetalersysteem	
Olympus Mobility NV	Brussels - BE	0638.809.930	49,76	Computerprogrammeeractiviteiten	
Optimobil Belgium NV	Brussels - BE	0471.868.277	24,06	Voertuigen	
Traject NV	Gent - BE	0448.394.475	47,50	Mobiliteit	

- Een onderneming die in aanmerking komt voor consolidatie wordt ook werkelijk in de consolidatie opgenomen als twee van de volgende criteria worden overschreden:
 - (1) Het deel van de groep in het eigen vermogen overschrijdt 2,5 miljoen euro,
 - (2) Het deel van de groep in het resultaat overschrijdt 1 miljoen euro en
 - (3) Het balanstotaal overschrijdt 100 miljoen euro.

Het gezamenlijke balanstotaal van de uitgesloten vennootschappen mag niet meer bedragen dan 1% van het geconsolideerde balanstotaal.

- Belangen in niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten:
 - *Sponsored* niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten worden gedefinieerd als gestructureerde entiteiten waarbij KBC Groep of een van zijn dochterondernemingen optreedt als *arranger* van het emissieprogramma, maar waarbij de beslissingsbevoegdheid van de gestructureerde entiteiten niet bij KBC Groep of een van zijn dochterondernemingen ligt en die dus niet geconsolideerd zijn.
 - Op 31 december 2018 had KBC Verzekeringen de volgende inkomsten uit de niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten: beheersvergoeding: 38 miljoen euro.
 - Op 31 december 2018 had KBC Verzekeringen notes in handen, uitgegeven door de niet-geconsolideerde gestructureerde entiteiten, voor een bedrag van 5,2 miljard euro.
 - Een eventuele waardedaling van de notes wordt doorgerekend aan de eindklant en zal dus geen invloed hebben op KBC.

Toelichting 6.6: Belangrijkste wijzigingen in de consolidatiekring

Onderneming	Consolidatie methode	Percentage aandeelhouderschap op		Commentaar
		31-12-2018	31-12-2017	
Toevoegingen				
Geen				
Afstotingen				
Geen				
Wijzigingen in percentage aandeelhouderschap en interne fusies				
UBB Zhivotozastrahovane EAD (vroeger UBB-MetLife Zhivotozastrahovatelno Drujestvo AD)	Van vermogensmutatie naar Integraal	100,00%	59,95%	Aankoop van resterende 40% en verschuiving van UBB naar DZI in 1KW2018 en naamsverandering; fusie met DZI Life Insurance Jsc in 4KW2018
Kredietcorp SA	Integraal	100,00%	-	Verschuiving van KBC Groep NV naar KBC Group Re in 3KW2018. Fusie met KBC Group Re SA in 4KW2018

Toelichting 6.7: Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid

Kapitaalbeheer is een essentieel beheerproces dat betrekking heeft op alle beslissingen over het niveau en de samenstelling van ons kapitaal, zowel voor het bank- als het verzekeringsbedrijf. Het betreft alle instrumenten die geschikt zijn om verliezen op te vangen in *going concern*- en/of *gone concern*-situaties. Kapitaalbeheer moet voor een optimaal evenwicht zorgen tussen de reglementaire vereisten, de beleggersverwachtingen, de standpunten van ratingbureaus en de ambities van het management. De uiteindelijke verantwoordelijkheid voor het kapitaalbeheer ligt bij de Raad van Bestuur.

Kapitaalbeheer omvat een brede waaier van activiteiten, waaronder strategische onderwerpen (bv. beleid, doelstellingen bepalen, enz.), kaders en modellen (bv. reglementaire kapitaalmodellen, interne kapitaalmodellen, kost van eigen vermogen, prestatiemeting, enz.), planning en toewijzing (bv. toewijzing van kapitaal aan activiteiten, planning inzake uitgifte van kapitaalinstrumenten, raming van kapitaalratio's, enz.), uitvoering (bv. dividenden, kapitaaltransacties) en bewaking (bv. huidige solvabiliteitspositie op verschillende niveaus, naleving van de groepsbeleidslijnen en reglementaire vereisten, enz.).

Het ICAAP (*Internal Capital Adequacy Assessment Process*) bestaat uit een aantal bedrijfs- en risicoprocessen die samen bijdragen tot de doelstelling om altijd voldoende gekapitaliseerd te zijn, rekening houdend met ons risicoprofiel en de kwaliteit van onze risicobeheer- en controleomgeving. Naast de geïntegreerde aanpak op groepsniveau voeren KBC Verzekeringen en zijn verzekerings- en herverzekeringsdochtermaatschappijen regelmatig een beoordeling van hun eigen risico en solvabiliteit (*Own Risk and Solvency Assessment*, ORSA) uit, zoals vereist door Solvency II.

We rapporteren over de solvabiliteit de verzekeringsmaatschappij op basis van IFRS-gegevens en volgens de regels die de toezichthouder oplegt. De solvabiliteit van KBC Verzekeringen wordt berekend op basis van Solvency II; de reglementaire minimumvereiste is 100%. Eind 2018 bedroeg de Solvency II-ratio 217%, wat overeenkwam met een kapitaalbuffer van 1 939 miljoen euro tegenover de minimumvereiste van 100%.

Samenvatting solvabiliteitscijfers voor KBC Verzekeringen

(in miljoenen euro)	31-12-2018	31-12-2017
Totaal reglementair eigen vermogen, na winstverdeling	3 590	3 865
Tier 1-kapitaal	3 090	3 365
<i>Common equity</i>		
Eigen vermogen van de aandeelhouders	2 728	3 051
Solvabiliteitsaanpassingen	362	314
Aanvullend <i>going concern</i> -kapitaal		
Tier 2-kapitaal	500	500
Solvabiliteitskapitaalvereiste (verzekeringen)	1 651	1 823
Solvency II-ratio (verzekeringen)	217%	212%

U vindt meer gedetailleerde informatie in het hoofdstuk 'Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid'.

De vereiste informatie in verband met risico's (IFRS 4 en IFRS 7) nemen we op in de door de commissaris geauditeerde delen van het hoofdstuk 'Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid'.

Toelichting 6.8: Gebeurtenissen na balansdatum

De belangrijkste gebeurtenissen tussen de balansdatum en de goedkeuring van de publicatie van de jaarrekening door de Raad van Bestuur op 14 maart 2019, die niet hebben geleid tot aanpassingen in de jaarrekening voor 2018 waren:

- Nihil.

Toelichting 6.9: Algemene gegevens betreffende de vennootschap

- Naam: KBC Verzekeringen NV
- Oprichting: 24 oktober 1922
- Oprichtingsland: België
- Zetel: Professor Van Overstraetenplein 2, 3000 Leuven, België
- Btw: BE 0403.552.563
- RPR: Leuven
- Naamloze vennootschap naar Belgisch recht; de vennootschap is een verzekeringsonderneming die onder het prudentieel toezicht staat van de Nationale Bank van België.
- Duur: onbepaalde duur
- De vennootschap heeft tot doel alle verzekerings-, medeverzekerings-, herverzekerings- en kapitalisatieverrichtingen te doen en gemeenschappelijke pensioenfondsen te beheren (artikel 2 van de statuten).
- Plaatsen waar de voor het publiek toegankelijke documenten kunnen worden ingezien. De statuten van de vennootschap liggen ter inzage op de griffie van de Rechtbank van Koophandel van Leuven. De jaarrekeningen worden bij de Nationale Bank van België neergelegd. De beslissingen inzake de benoeming en de beëindiging van mandaten van leden van het Directiecomité en van de Raad van Bestuur worden in de Bijlagen bij het Belgisch Staatsblad bekendgemaakt. De jaarverslagen van de vennootschap zijn verkrijgbaar op haar zetel. Ze worden elk jaar verstuurd naar de houders van aandelen op naam en naar de personen die daarom hebben gevraagd.
- Algemene Vergadering van Aandeelhouders: Jaarlijks wordt op de zetel van de vennootschap of op een andere in de oproeping vermelde plaats een Algemene Vergadering gehouden op de woensdag die onmiddellijk voorafgaat aan de laatste donderdag van april of, als die dag een wettelijke feestdag of banksluitingsdag is, op de laatste daaraan voorafgaande bankwerkdag, om 14 uur. Ieder aandeel geeft recht op één stem. De houders van obligaties, de warrantheouders en de houders van, certificaten die met medewerking van de vennootschap zijn uitgegeven, hebben het recht om de Algemene Vergadering bij te wonen, doch slechts met raadgevende stem. De houders van obligaties of warrants op naam, of van certificaten op naam die met medewerking van de vennootschap werden uitgegeven, dienen ten minste vier werkdagen voor de Algemene Vergadering op de maatschappelijke zetel van KBC Verzekeringen NV schriftelijk hun voornemen om de Algemene Vergadering bij te wonen te kennen geven. De houders van gedematerialiseerde obligaties, warrants of certificaten die met medewerking van de vennootschap werden uitgegeven dienen binnen dezelfde termijn op de maatschappelijke zetel of op een andere in de oproeping vermelde plaats een attest neer te leggen dat is opgesteld door de erkende rekeninghouder of door de vereffeningsinstelling en waarin de onbeschikbaarheid van de obligaties, warrants of certificaten tot op de datum van de Algemene Vergadering is vastgesteld. Houders van obligaties of warrants aan toonder of certificaten aan toonder die met medewerking van de vennootschap werden uitgegeven dienen binnen dezelfde termijn hun effecten neer te leggen op de maatschappelijke zetel of op een andere in de oproeping vermelde plaats. Ze krijgen een attest waaruit blijkt dat hun obligaties, warrants of certificaten tijdig werden neergelegd. Ze worden tot de Algemene Vergadering toegelaten op vertoon van hun identiteitsbewijs en voormeld attest.

Verslag van de commissaris

VERSLAG VAN DE COMMISSARIS AAN DE ALGEMENE VERGADERING VAN AANDEELHOUDERS VAN DE VENNOOTSCHAP KBC VERZEKERINGEN NV OVER DE GECONSOLIDEERDE JAARREKENING VOOR HET BOEKJAAR AFGESLOTEN OP 31 DECEMBER 2018

In het kader van de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van KBC Verzekeringen NV (de "Vennootschap") en haar filialen (samen "de Groep"), leggen wij u ons commissarisverslag voor. Dit bevat ons verslag over de geconsolideerde jaarrekening alsook de overige door wet- en regelgeving gestelde eisen. Dit vormt één geheel en is ondeelbaar.

Wij werden benoemd in onze hoedanigheid van commissaris door de algemene vergadering van 27 april 2016, overeenkomstig het voorstel van de raad van bestuur uitgebracht op aanbeveling van het auditcomité en op voordracht van de ondernemingsraad. Ons mandaat loopt af op de datum van de algemene vergadering die beraadslaagt over de jaarrekening voor het boekjaar afgesloten op 31 december 2018. Wij hebben de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening van KBC Verzekeringen NV uitgevoerd gedurende 3 opeenvolgende boekjaren.

Verslag over de geconsolideerde jaarrekening

Oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben de wettelijke controle uitgevoerd van de geconsolideerde jaarrekening van de Groep, die de geconsolideerde balans op 31 december 2018 omvat, alsook de geconsolideerde winst-en-verliesrekening, de geconsolideerde gerealiseerde en niet-gerealiseerde resultaten, de geconsolideerde vermogensmutaties en het geconsolideerd kasstroomoverzicht over het boekjaar afgesloten op die datum, en de toelichting met de belangrijkste gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en andere toelichtingen, waarvan het totaal van de geconsolideerde balans EUR 36.586 miljoen bedraagt en waarvan de geconsolideerde winst-en-verliesrekening afsluit met een winst van het boekjaar (aandeel van de Groep) van EUR 469 miljoen.

Naar ons oordeel geeft de geconsolideerde jaarrekening een getrouw beeld van het vermogen en de geconsolideerde financiële toestand van de Groep per 31 december 2018, alsook van zijn geconsolideerde resultaten en van zijn geconsolideerde kasstromen over het boekjaar dat op die datum is afgesloten, in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards (IFRS)* zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften.

Basis voor ons oordeel zonder voorbehoud

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens de internationale controlestandaarden (ISA's) zoals van toepassing in België. Wij hebben bovendien de internationale controlestandaarden zoals door de IAASB van toepassing verklaard op de boekjaren afgesloten vanaf 31 december 2018 en nog niet goedgekeurd op nationaal niveau toegepast. Onze verantwoordelijkheden op grond van deze standaarden zijn verder beschreven in de sectie "*Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening*" van ons verslag. Wij hebben alle deontologische vereisten die relevant zijn voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België nageleefd, met inbegrip van deze met betrekking tot de onafhankelijkheid.

*PwC Bedrijfsrevisoren cvba - PwC Reviseurs d'Entreprises scrl - Financial Assurance Services
Maatschappelijke zetel/Siège social: Woluwe Garden, Woluwedal 18, B-1932 Sint-Stevens-Woluwe
T: +32 (0)2 710 4211, F: +32 (0)2 710 4299, www.pwc.com
BTW/TVA BE 0429.501.944 / RPR Brussel - RPM Bruxelles / ING BE43 3101 3811 9501 - BIC BBRUBEBB /
BELFIUS BE92 0689 0408 8123 - BIC GKOC BEBB*

Wij hebben van het bestuursorgaan en van de aangestelden van de Vennootschap de voor onze controle vereiste ophelderingen en inlichtingen verkregen.

Wij zijn van mening dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Kernpunten van de controle

Kernpunten van onze controle betreffen die aangelegenheden die naar ons professioneel oordeel het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode. Deze aangelegenheden zijn behandeld in de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover, en wij verschaffen geen afzonderlijk oordeel over deze aangelegenheden.

Onzekerheid met betrekking tot de waardebeoordeling van de technische voorzieningen van de verzekeringsactiviteit

Beschrijving van het kernpunt van de controle

Op jaareinde 31 december 2018 bedragen de technische voorzieningen (vóór herverzekering) EUR 18.388 miljoen. Detailinformatie met betrekking tot de waardering van de technische voorzieningen is opgenomen in Toelichting 1.2. Belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving mbt technische voorzieningen en Toelichting 5.6 bij de geconsolideerde jaarrekening, alsook de sectie Verzekeringstechnisch risico van het jaarverslag.

De Groep voert een toereikendheidstest uit om te bevestigen dat de technische voorzieningen voldoende zijn om de geschatte toekomstige kasstromen van de verzekeringscontracten te dekken. De berekening van de kasstromen die voortvloeien uit de verzekeringscontracten is complex, berust op een hoge graad van subjectieve beoordeling en op veronderstellingen die beïnvloed worden door de toekomstige economische en politieke omstandigheden, alsook door overheidsreglementeringen. De gebruikte veronderstellingen voor de activiteit levensverzekeringen hangen af van de risico's verbonden aan sterfte, levensverwachting, afkopen en van de algemene kosten en andere gebruikte veronderstellingen in het kader van de toereikendheidstest. De gebruikte veronderstellingen hangen, wat betreft de technische voorzieningen van de activiteiten niet-levensverzekering, voornamelijk af van de betaalde bedragen voor schades, het aantal gelopen doch nog niet aangegeven schades en van de algemene kosten. De veronderstellingen en de onzekerheden zijn ook van toepassing op het herverzekerde deel.

Onze auditbenadering met betrekking tot het kernpunt van de controle

We hebben onze interne experts in actuariële wetenschappen gebruikt om ons te assisteren in het uitvoeren van onze controlewerkzaamheden. We hebben procedures uitgevoerd met betrekking tot het opzet en de operationele doeltreffendheid van de controles van de Groep om na te gaan dat de gegevens gebruikt in de waardering van de technische voorzieningen van de verzekeringsactiviteit gepast en volledig zijn. Deze procedures omvatten analyse van data op basis van zakelijke regels en de opvolging van uitzonderingen.

We hebben tests uitgevoerd betreffende de procedures van de Groep voor het vastleggen van de veronderstellingen, waarbij de veronderstellingen worden beoordeeld ten opzichte van de observeerbare gegevens in de markt alsook een actuariële analyse wordt uitgevoerd door middel van backtesting van de weerhouden veronderstellingen. Wij hebben onze conclusies van de actuariële analyse besproken met de interne actuarissen en de actuariële functie. Onze controlewerkzaamheden hebben ons toegelaten de waardering en het opzet van de technische voorzieningen van de verzekeringsactiviteit te beoordelen.

Tenslotte hebben we de volledigheid en nauwkeurigheid van de toelichtingen met betrekking tot de technische voorzieningen beoordeeld, om de naleving te beoordelen van de vereisten van toelichting opgenomen in de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie.

Onzekerheid met betrekking tot de inschatting van financiële instrumenten gewaardeerd aan reële waarde

Beschrijving van het kernpunt van de controle

Details met betrekking tot de financiële instrumenten gewaardeerd aan reële waarde op jaareinde 31 december 2018 zijn opgenomen in Toelichting 4.5 bij de geconsolideerde jaarrekening. Voor informatie met betrekking tot de bepaling van de reële waarde verwijzen we naar Toelichting 1.2. Belangrijkste grondslagen voor financiële verslaggeving mbt IFRS 9 en Toelichting 4.4 bij de geconsolideerde jaarrekening.

De voor bepaalde financiële instrumenten gebruikte waarderingsmethoden en -modellen zijn inherent subjectief en maken gebruik van diverse veronderstellingen wat betreft de prijszetting. Daarenboven kunnen vele factoren de bepaling van de reële waarde beïnvloeden en kunnen ze variëren zowel per type instrument als binnen types van instrumenten. Dit is in het bijzonder het geval voor financiële instrumenten ingedeeld in niveau 2 en 3 in Toelichting 4.5 bij de geconsolideerde jaarrekening, de reële waarde van financiële instrumenten ingedeeld in niveau 1 is daarbij onderhevig aan een beperkte subjectieve beoordeling.

Het gebruik van verschillende waarderingsmethoden en veronderstellingen zou tot significant verschillende inschattingen van reële waarde kunnen leiden. Een overzicht van de belangrijkste waarderingsmethoden is opgenomen in Toelichtingen 4.4 en 4.5 bij de geconsolideerde jaarrekening. Verder worden aanpassingen van de reële waarde opgenomen op bepaalde posities gewaardeerd aan reële waarde met waardeveranderingen in de winst-en-verliesrekening of in het eigen vermogen. Die aanpassingen worden gedreven door de huidige marktomstandigheden, de evoluties in de parameters inzake kredietrisico, het renteklimaat en de financieringskost, allemaal elementen die een impact hebben op de reële waarde van de portefeuille van de Groep gewaardeerd aan reële waarde. De belangrijkste aanpassingen van de reële waarde zijn opgenomen in Toelichting 1.2 bij de geconsolideerde jaarrekening. Aangezien het gebruik van verschillende veronderstellingen zou kunnen leiden tot verschillende inschattingen van reële waarde, beschouwen we dit als een kernpunt van de controle.

Onze auditbenadering met betrekking tot het kernpunt van de controle

Wij hebben een begrip verkregen van de interne controleomgeving met betrekking tot de waardering van financiële instrumenten, inclusief de controles uitgevoerd op de prijzen en het validatieproces van de modellen. We hebben de gepastheid van de methodologie inzake het validatieproces van de modellen beoordeeld met behulp van onze experts inzake waarderingen en hebben steekproefsgewijs een herberekening uitgevoerd van de waardering aan reële waarde. Dit houdt in een evaluatie, op basis van onze ervaringen met de gangbare praktijken van de markt, van de marktgegevens, de basisgegevens en van de belangrijkste veronderstellingen gebruikt in de modellen ter bepaling van de reële waarde.

Op basis van onze procedures besluiten we dat de uitkomst van de directie wat betreft de modellen gebruikt voor de reële waarde van de financiële instrumenten ingedeeld in niveau 2 en 3, in de context van de inschatting van de vermelde onzekerheid, binnen een redelijke en aanvaardbare vork van uitkomsten valt.

Tenslotte hebben we de volledigheid en nauwkeurigheid van de toelichtingen met betrekking tot de reële waarde van deze financiële instrumenten beoordeeld, om de naleving te beoordelen van de vereisten van toelichting opgenomen in de International Financial Reporting Standards (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie.

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van een geconsolideerde jaarrekening die een getrouw beeld geeft in overeenstemming met de *International Financial Reporting Standards* (IFRS) zoals goedgekeurd door de Europese Unie en met de in België van toepassing zijnde wettelijke en reglementaire voorschriften, alsook voor de interne beheersing die de raad van bestuur noodzakelijk acht voor het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening die geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten.

Bij het opstellen van de geconsolideerde jaarrekening is de raad van bestuur verantwoordelijk voor het inschatten van de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven, het toedichten, indien van toepassing, van aangelegenheden die met continuïteit verband houden en het gebruiken van de continuïteitsveronderstelling, tenzij de raad van bestuur het voornemen heeft om de Groep te ontbinden of om de bedrijfsactiviteiten te beëindigen, of geen realistisch alternatief heeft dan dit te doen.

Verantwoordelijkheden van de commissaris voor de controle van de geconsolideerde jaarrekening

Onze doelstellingen zijn het verkrijgen van een redelijke mate van zekerheid over de vraag of de geconsolideerde jaarrekening als geheel geen afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten en het uitbrengen van een commissarisverslag waarin ons oordeel is opgenomen. Een redelijke mate van zekerheid is een hoog niveau van zekerheid, maar is geen garantie dat een controle die overeenkomstig de ISA's is uitgevoerd altijd een afwijking van materieel belang ontdekt wanneer die bestaat. Afwijkingen kunnen zich voordoen als gevolg van fraude of fouten en worden als van materieel belang beschouwd indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat zij, individueel of gezamenlijk, de economische beslissingen genomen door gebruikers op basis van deze geconsolideerde jaarrekening, beïnvloeden.

Bij de uitvoering van onze controle leven wij het wettelijk, reglementair en normatief kader na dat van toepassing is op de controle van de geconsolideerde jaarrekening in België.

Als deel van een controle uitgevoerd overeenkomstig de ISA's, passen wij professionele oordeelsvorming toe en handhaven wij een professioneel-kritische instelling gedurende de controle. We voeren tevens de volgende werkzaamheden uit:

- Het identificeren en inschatten van de risico's dat de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat die het gevolg is van fraude of van fouten, het bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden die op deze risico's inspelen en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Het risico van het niet detecteren van een van materieel belang zijnde afwijking is groter indien die afwijking het gevolg is van fraude dan indien zij het gevolg is van fouten, omdat bij fraude sprake kan zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten om transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing.
- Het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle, met als doel controlewerkzaamheden op te zetten die in de gegeven omstandigheden geschikt zijn maar die niet zijn gericht op het geven van een oordeel over de effectiviteit van de interne beheersing van de Groep.

- Het evalueren van de geschiktheid van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van de door de raad van bestuur gemaakte schattingen en van de daarop betrekking hebbende toelichtingen.
- Het concluderen of de door de raad van bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is, en het concluderen, op basis van de verkregen controle-informatie, of er een onzekerheid van materieel belang bestaat met betrekking tot gebeurtenissen of omstandigheden die significante twijfel kunnen doen ontstaan over de mogelijkheid van de Groep om zijn continuïteit te handhaven. Indien wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij ertoe gehouden om de aandacht in ons commissarisverslag te vestigen op de daarop betrekking hebbende toelichtingen in de geconsolideerde jaarrekening, of, indien deze toelichtingen inadequaat zijn, om ons oordeel aan te passen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van ons commissarisverslag. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat de Groep zijn continuïteit niet langer kan handhaven.
- Het evalueren van de algehele presentatie, structuur en inhoud van de geconsolideerde jaarrekening, en van de vraag of de geconsolideerde jaarrekening de onderliggende transacties en gebeurtenissen weergeeft op een wijze die leidt tot een getrouw beeld.
- Het verkrijgen van voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de financiële informatie van de entiteiten of bedrijfsactiviteiten binnen de Groep gericht op het tot uitdrukking brengen van een oordeel over de geconsolideerde jaarrekening. Wij zijn verantwoordelijk voor de aansturing van, het toezicht op en de uitvoering van de groepscontrole. Wij blijven ongedeeld verantwoordelijk voor ons oordeel.

Wij communiceren met het auditcomité onder meer over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante controlebevindingen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing die wij identificeren gedurende onze controle.

Wij verschaffen aan het auditcomité tevens een verklaring dat wij de relevante deontologische voorschriften over onafhankelijkheid hebben nageleefd, en wij communiceren met hen over alle relaties en andere zaken die redelijkerwijs onze onafhankelijkheid kunnen beïnvloeden en, waar van toepassing, over de daarmee verband houdende maatregelen om onze onafhankelijkheid te waarborgen.

Uit de aangelegenheden die aan het auditcomité zijn gecommuniceerd bepalen wij die zaken die het meest significant waren bij de controle van de geconsolideerde jaarrekening van de huidige verslagperiode, en die derhalve de kernpunten van onze controle uitmaken. Wij beschrijven deze aangelegenheden in ons verslag, tenzij het openbaar maken van deze aangelegenheden is verboden door wet- of regelgeving.

Overige door wet- en regelgeving gestelde eisen

Verantwoordelijkheden van de raad van bestuur

De raad van bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen en de inhoud van het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

Verantwoordelijkheden van de commissaris

In het kader van ons mandaat en overeenkomstig de Belgische bijkomende norm (Herzien in 2018) bij de in België van toepassing zijnde internationale controlestandaarden (ISA's), is het onze verantwoordelijkheid om, in alle van materieel belang zijnde opzichten, het jaarverslag van de geconsolideerde jaarrekening te verifiëren, en verslag over deze aangelegenheden uit te brengen.

Aspecten betreffende het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening

Na het uitvoeren van specifieke werkzaamheden op het jaarverslag, zijn wij van oordeel dat dit jaarverslag overeenstemt met de geconsolideerde jaarrekening voor hetzelfde boekjaar, en is dit jaarverslag opgesteld overeenkomstig het artikel 119 van het Wetboek van vennootschappen.

In de context van onze controle van de geconsolideerde jaarrekening, zijn wij tevens verantwoordelijk voor het overwegen, in het bijzonder op basis van de kennis verkregen tijdens de controle, of het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening een afwijking van materieel belang bevat, hetzij informatie die onjuist vermeld is of anderszins misleidend is. In het licht van de werkzaamheden die wij hebben uitgevoerd, dienen wij u geen afwijking van materieel belang te melden.

Wat betreft de niet-financiële informatie, en zoals vermeld in het jaarverslag, wordt de informatie verstrekt op het niveau van de hoogste Belgische consoliderende entiteit, KBC Groep NV in het jaarverslag over de geconsolideerde jaarrekening.

Vermeldingen betreffende de onafhankelijkheid

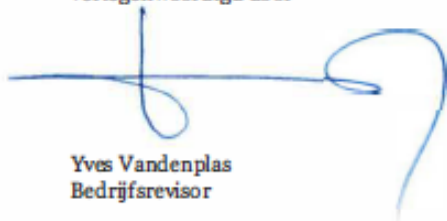
- Ons bedrijfsrevisorenkantoor en ons netwerk hebben geen opdrachten verricht die onverenigbaar zijn met de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening en ons bedrijfsrevisorenkantoor is in de loop van ons mandaat onafhankelijk gebleven tegenover de Groep.
- De honoraria voor de bijkomende opdrachten die verenigbaar zijn met de wettelijke controle van de geconsolideerde jaarrekening bedoeld in artikel 134 van het Wetboek van vennootschappen werden correct vermeld en uitgesplitst in de toelichting bij de geconsolideerde jaarrekening.

Andere vermelding

- Huidig verslag is consistent met onze aanvullende verklaring aan het auditcomité bedoeld in artikel 11 van de verordening (EU) nr. 537/2014.

Sint-Stevens-Woluwe, 19 maart 2019

De commissaris
PwC Bedrijfsrevisoren cvba
vertegenwoordigd door

Yves Vandenplas
Bedrijfsrevisor

Tom Meuleman
Bedrijfsrevisor

Vennootschappelijke jaarrekening

Overige informatie

Gebruikte ratio's

Gecombineerde ratio (schadeverzekeringen)

Geeft een inzicht in de technische winstgevendheid (d.w.z. onder meer abstractie makend van beleggingsresultaten) van de schadeverzekeringsactiviteiten, meer bepaald in welke mate de verzekeringspremies voldoen om de schade-uitkeringen en kosten te dekken. De gecombineerde ratio houdt rekening met afgestane herverzekering.

Berekening (in miljoenen euro of %)	Verwijzing	2018	2017
Verzekeringstechnische lasten, inclusief interne schaderegelingskosten (A)	Toelichting 3.7	878	813
/			
Verdiende verzekeringspremies (B)	Toelichting 3.7	1 553	1 465
+			
Bedrijfskosten (C)	Toelichting 3.7	505	482
/			
Geboekte verzekeringspremies (D)	Toelichting 3.7	1 597	1 493
= (A/B)+(C/D)		88%	88%

Solvabiliteitsratio

Een maatstaf voor de solvabiliteit van de verzekeringsactiviteiten, berekend volgens Solvency II.

Berekening	2018	2017
Gedetailleerde berekening in het hoofdstuk 'Risicobeheer en kapitaaltoereikendheid'	217%	212%

Verklaring van verantwoordelijke personen

“Ik, Rik Scheerlinck, chief financial officer van KBC Verzekeringen, verklaar namens het Directiecomité van KBC Verzekeringen NV dat, voor zover mij bekend, de jaarrekeningen, die zijn opgesteld overeenkomstig de toepasselijke standaarden voor jaarrekeningen, een getrouw beeld geven van het vermogen, de financiële toestand en de resultaten van KBC Verzekeringen NV en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, en dat het jaarverslag een getrouw overzicht geeft van de ontwikkeling, de resultaten en de positie van KBC Verzekeringen NV en de in de consolidatie opgenomen ondernemingen, alsook een beschrijving van de voornaamste risico's en onzekerheden waarmee zij geconfronteerd worden.”

Bespreking van de vennootschappelijke jaarrekening KBC Verzekeringen NV per 31.12.2018

De vennootschappelijke jaarrekening is volgens de Belgische boekhoudkundige normen opgesteld.

1. Vennootschappelijke balans

KBC Verzekeringen NV (x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Verschil	% verschil
ACTIEF	32 766 517	34 065 214	-1 298 696	-3,8%
Immateriele activa	0	0	0	-
Beleggingen	19 154 289	19 747 903	-593 615	-3,0%
Beleggingen Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Deel van de herverzekeraar in de technische voorzieningen	107 649	113 746	-6 096	-5,4%
Vorderingen	214 165	138 111	76 054	55,1%
Overige activabestanden	264 407	410 394	-145 987	-35,6%
Overlopende rekeningen	252 139	284 769	-32 630	-11,5%
PASSIEF	32 766 517	34 065 214	-1 298 696	-3,8%
Eigen vermogen (na w instverdeling)	1 368 474	1 368 757	-283	0,0%
Resultaat van het boekjaar	0	0	0	-
Achternestelde schulden	500 000	500 000	0	-
Fonds voor toekomstige toew ijsingen	127 579	97 579	30 000	30,7%
Technische voorzieningen	16 430 161	16 875 844	-445 683	-2,6%
Technische voorzieningen Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Voorzieningen voor overige risico's en kosten	8 468	9 435	-967	-10,2%
Deposito's ontvangen van herverzekeraars	102 997	95 093	7 904	8,3%
Schulden	1 435 577	1 723 775	-288 197	-16,7%
Overlopende rekeningen	19 392	24 440	-5 048	-20,7%

De balans daalt met EUR 1.299 mln. Op het actief betreft het vooral de daling van de beleggingen inclusief tak 23 (EUR 1.190 mln.). Op het passief betreft het vooral de daling van de technische voorzieningen inclusief tak 23 (EUR 1.042 mln.).

1.1 Activa

Beleggingen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Beleggingen in verbonden ondern. en deeln.	844 872	858 820	-13 948	-1,6%
Aandelen	1 011 927	970 168	41 759	4,3%
Obligaties en andere vastrentende effecten	14 425 577	15 255 473	-829 896	-5,4%
- Obligaties en andere LT-beleggingen	14 374 580	15 210 970	-836 390	-5,5%
- Commercial paper	50 997	44 503	6 494	14,6%
Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Hypothecaire kredieten	1 182 546	785 648	396 898	50,5%
Deposito' bij KI > 1 jaar (L&R deposito's)	442 000	467 000	-25 000	-5,4%
Deposito' bij KI < 1 jaar	0	0	0	-
Onroerende goederen.	133 057	108 509	24 548	22,6%
Overige kredieten	1 003 252	1 041 215	-37 963	-3,6%
Overige	111 057	261 070	-150 013	-57,5%
Totaal beleggingen	31 928 157	33 118 194	-1 190 037	-3,6%
Totaal % beleggingen tov actief	97,4%	97,2%		

De beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen dalen met EUR -14 mln. Belangrijkste redenen hiervan is de herclassificatie van Retail Estates Bevak (15% RV) van 'verbonden onderneming' naar 'aandeel'.

De aandelen stijgen met EUR +42 mln. (of +4%) t.o.v. 31.12.2017. De stijging is gedreven door het portfolio management.

De netto latente meerwaarde op de aandelenportefeuille bedraagt per 31.12.2018 EUR 161 mln.

De obligaties en andere vastrentende effecten dalen met EUR -830 mln. t.o.v. 31.12.2017, voornamelijk door de vervallen, called en verkochte obligaties (EUR -1,7 b) die de netto aankopen (EUR +0,9 b) meer dan compenseren. Reden voor de daling is afbouw t.g.v. uitdovende portefeuille Life Capital en afbouw van de leverage positie (repo positie) alsook de verschuiving naar andere beleggingsklassen, in hoofdzaak hypothecaire kredieten.

De netto latente meerwaarde op de obligatieportefeuille bedraagt per 31.12.2018 EUR 1.370 mln.

Tak 23: zie passiefpost

De hypothecaire kredieten stijgen met EUR +397 mln. Reden is de maandelijkse overdracht van hypothecaire kredieten van KBC Bank aan KBC Verzekeringen.

Deposito's op meer dan 1 jaar dalen met EUR -25 mln., als gevolg van een deposito op vervaldag die niet werd vernieuwd.

Onroerende goederen stijgen met EUR +25 mln. voornamelijk door een toename van de portefeuille investeringsvastgoed (nieuwe investeringen) in kader van de geplande portefeuilleopbouw.

De overige kredieten dalen met EUR -38 mln. In 2018 werden geen nieuwe kredieten verstrekt. De daling heeft bijgevolg enkel betrekking op (gedeeltelijke) contractuele terugbetalingen.

De overige beleggingen dalen met EUR -150 mln. Deze daling is voornamelijk het gevolg van een daling in deposito's bij cedenten ten gevolge van de stopzetting van het Sepia contract waardoor de deposito gelinkt aan dit contract verdween.

Andere posten van het actief

Het deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen daalt met EUR 6 mln.

De vorderingen stijgen met EUR 76 mln. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de overige vorderingen tak 23. In dec'18 zijn een aantal tak23 fondsen op eindvervaldag gekomen. De assets werden uitgeboekt tegenover een vorderingenrekening aangezien de ontvangen cash door thesaurie nog niet was toegewezen. Na 1/1 gebeurde de toewijzing door kasdienst en werd bijgevolg de vordering afgeboekt.

De overige activabestanddelen dalen met EUR -146 mln. tot EUR 264 mln. Deze daling is het gevolg van de daling van de saldi op de zichtrekeningen.

Het uitstaande saldo van de overlopende rekeningen (EUR 252 mln.) bevat voornamelijk verworven, niet vervallen interesten van de effectenportefeuille.

1.2 Passiva

Eigen vermogen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Geplaatst kapitaal	65.156	65.156	0	0,0%
Uitgiftepremies	1.085.606	1.085.606	0	0,0%
Reserves	217.641	217.935	-294	-0,1%
Overgedragen resultaat	71	60	11	-
Resultaat van het boekjaar	0	0	0	-
Totaal eigen vermogen	1.368.474	1.368.757	-283	0,0%

De resultaatsverdeling (totaal resultaat EUR 371 mln.) voorziet in een dividenduitkering van EUR 368 mln. en een winstpremie van EUR 3 mln.

Achtergestelde schulden

Het betreft een niet converteerbare achtergestelde lening van EUR 500 mln. met KBC Groep.

Fonds voor toekomstige toewijzingen:

Per 31.12.2018 werd er EUR 30 mln. gedoteerd aan het fonds voor toekomstige toewijzingen (om exceptionele realisatie van meerwaarde op de aandelenportefeuille - in anticipatie op transitie naar IFRS17 - te reserveren voor toekomstige jaren) .

In het jaar 2007 werd er voor het eerst gedoteerd aan het fonds voor toekomstige toewijzingen. Door de dotatie aan het fonds heeft Leven een extra buffer aan beleggingsopbrengsten voor de financiering van de winstdeelname in de toekomstige jaren indien het resultaat Leven ontoereikend zou zijn. Het fonds kan echter ook aangewend worden voor uitkering aan de aandeelhouder. De verzekeringsmaatschappij heeft hierin volledige autonomie.

Per 31.12.2018 bedraagt het totale fonds voor toekomstige toewijzingen EUR 128 mln. vs EUR 98 mln. eind 2017.

Technische voorzieningen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Voorz. voor nt-verdiende premies en lopende risico's	244 728	237 744	6 984	2,9%
Voorziening voor verzekering "leven"	13 438 286	13 948 329	-510 043	-3,7%
Voorziening voor te betalen schaden	2 172 135	2 143 538	28 597	1,3%
Voorziening voor w instdeling en restorno's	29 944	23 501	6 443	27,4%
Voorziening voor egalisatie en catastrofes	332 722	308 638	24 084	7,8%
Andere technische voorzieningen	212 346	214 094	-1 749	-0,8%
- <i>Indexatievoorziening</i>	32 463	31 756	707	2,2%
- <i>vergrijzingsvoorziening</i>	147 462	146 617	844	0,6%
- <i>bediende pensioenen (KB69)</i>	1 100	1 137	-37	-3,3%
- <i>premium deficiency reserve</i>	31 321	31 321	0	-
- <i>fluctuatiereserve (Sepia)</i>	0	3 263	-3 263	-100,0%
Totaal technische voorzieningen excl. tak 23	16 430 161	16 875 844	-445 683	-2,6%
Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Totaal technische voorzieningen incl. tak 23	29 204 030	30 246 135	-1 042 105	-3,4%
% Totaal technische voorzieningen tov passief	89,1%	88,8%		

De bewegingen in de posten van de technische voorzieningen zijn terug te vinden in de posten van de resultatenrekening. Verdere verklaringen en details van bovenstaande cijfers zijn dan ook in de verklaring van de resultatenrekening opgenomen.

Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's heeft betrekking op de premiereserve en commissieloonreserve van het schadebedrijf.

De voorziening Leven daalt met EUR -510 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Deze daling is voornamelijk toe te wijzen aan de daling van de wiskundige voorziening met betrekking tot de moderne portefeuille (EUR -272 mln.), met betrekking tot de klassieke portefeuille (EUR -31 mln.), met betrekking tot Sepia (EUR -161 mln. – surrender Sefocam) en de afbouw van de reserves ten gevolge de overdracht van de eigen groepsverzekering naar het pensioenfonds (EUR -45 mln.).

De voorziening voor te betalen schade heeft betrekking op het schadebedrijf. Deze voorziening stijgt met EUR +29 mln. t.o.v. 31.12.2017.

De voorziening voor winstdeling en restorno's stijgt met EUR +6,4 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Er werd een winsttoekenning geboekt van EUR -10 mln. Verder werd er een dotatie geboekt voor 2018 ten bedrage van EUR +16 mln. De voorziening experience rating bleef stabiel.

De voorziening voor egalisatie en catastrofes stijgt met EUR +24 mln. t.o.v. 31.12.2017. Voornamelijk als gevolg van een netto dotatie voor de takken overstroming (EUR +11 mln.), storm (EUR +6 mln.), aanslagen (EUR +3 mln.), Acceptatie (EUR +1 mln.), BA milieuverontreiniging (EUR +1 mln.) en BA producten (EUR +2 mln.).

De andere technische voorzieningen dalen met EUR -2 mln. als het gevolg van de afbouw van de fluctuatiereserve Sepia -3 mln. gedeeltelijk gecompenseerd door een hogere indexatievoorziening EUR +1 mln. en hoger vergrijzingsvoorziening EUR +1 mln.

De voorziening Tak 23 (individueel en groep) dalen met EUR -596 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Deze daling wordt verklaard door negatieve koersevoluties (EUR -584 mln.) en een netto daling van intekeningen (premies, interne overdrachten) ten opzichte van uittekeningen (uitkeringen) (EUR -12 mln.).

Andere passivaposten

De schulden dalen met EUR -288 mln. Dit is voornamelijk de resultante van de daling van de repo-transacties met KBC Bank (EUR -440 mln.) gedeeltelijk gecompenseerd door een stijging van het te betalen dividend (EUR +125 mln.) en de cash collateral in kader van swapcontracten & repo's (EUR +42,7 mln.)

De voorzieningen voor overige risico's en kosten omvatten de voorzieningen voor loopbaanonderbreking, voorzieningen voor hangende geschillen en de uitgestelde belastingen.

De overlopende rekeningen bedragen EUR 19 mln. en bevatten voornamelijk omrekeningsverschillen en kosten met betrekking tot interest rate Swaps.

2. Vennootschappelijke resultatenrekening

Resultatenrekeningen 31/12/2018				
(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Schade				
Netto verdiende premie	1 061 998	1 030 213	31 785	3,1%
Netto schadelast	-614 937	-628 496	13 559	-2,2%
Netto technische resultaat	447 060	401 716	45 344	11,3%
Beleggingsopbrengsten	62 780	73 998	-11 218	-15,2%
Netto bedrijfskosten	-330 199	-327 842	-2 357	0,7%
Resultaat technische rekening Niet-Leven	179 642	147 873	31 769	21,5%
Netto schaderatio schadebedrijf	55,6%	56,9%		
Netto kostenratio schadebedrijf	30,9%	31,7%		
Combined ratio schadebedrijf	86,5%	88,5%		
Leven				
Tak21 en 26				
Netto verdiende premies	971 084	919 761	51 324	5,6%
Netto technische lasten	-1 140 374	-1 104 205	-36 170	3,3%
Netto technische resultaat	-169 290	-184 444	15 154	-8,2%
Netto beleggingsopbrengsten leven(opbr & lasten)	463 195	511 536	-48 341	-9,5%
Netto bedrijfskosten	-116 709	-115 209	-1 500	1,3%
Fonds voor toekomstige toewijzing	-30 000	0	-30 000	100,0%
Resultaat tak21 en 26	147 197	211 884	-64 687	-30,5%
Tak23 : netto resultaat	47 364	49 560	-2 196	-4,4%
Resultaat Leven	194 561	261 444	-66 884	-25,6%
Niet-technisch				
Netto beleggingsopbrengsten	110 603	168 878	-58 275	-34,5%
Overige opbrengsten en kosten	-7 405	-4 746	-2 659	-56,0%
Uitzonderlijk resultaat	0	-1	1	-
Resultaat niet-technisch	103 198	164 131	-60 933	-37,1%
Resultaat voor belastingen	477 401	573 449	-96 048	-16,7%
Belastingen	-107 076	-326 116	219 040	-67,2%
Beweging belastingvrije reserves	294	-354	648	-183,3%
Te bestemmen resultaat van het boekjaar	370 619	246 979	123 640	50,1%

Het resultaat voor het boekjaar 2018 toont een winst van EUR 371 mln. tegenover een winst van EUR 247 mln. in de referentieperiode. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan een daling in de belastingen (EUR +219 mln.) en een stijging van het technisch resultaat leven (EUR +61 mln.) dewelke gedeeltelijk gecompenseerd worden door een daling van de beleggingsopbrengsten (EUR -118 mln.)

Niet Leven

De netto verdiende premie NL ligt EUR +32 mln. hoger dan op 31.12.2017.

De stijging van de bruto verdiende premie NL bedraagt EUR +32 mln. De stijging is voornamelijk terug te vinden bij de takken Brand (EUR +11 mln.), Auto (EUR +8 mln.) en Arbeidsongevallen (EUR +5 mln.).

In 2018 steeg het incasso brand inclusief storm met +3,4%. De groei ligt hiermee nagenoeg op hetzelfde niveau als vorig jaar (+3,5%). Rekening houdend met een stijging van de ABEX index van gemiddeld 2,8% (t.o.v. 2,3% vorig jaar) betekent dit dat het incasso een netto groei boven de indexatie kende van 0,6% t.o.v. 1,2% vorig jaar. Bij de tak auto omnium is er een stijging van het incasso met +4,1% t.o.v. 31.12.2017. Op 01/07/2018 werd een lineaire tariefverhoging van 2,5% doorgevoerd. De uitgegeven premies AO stijgen met 5,2%. De afgestane premies herverzekeringen liggen +0,3 mln. lager dan in 31.12.2017.

De netto schadelast NL ligt EUR +14 mln. lager dan op 31.12.2017. Het is vnl. de resultante van de stijging van de normale schades (excl. grote schadedossiers en storm), een daling in de egalisatiereserve, een zeer laag niveau aan grote schadedossiers in 2018, hogere schadelasten storm vnl. vanwege de hoge impact van de storm in januari 2018, de negatieve impact van de aanpassing aan de nieuwe indicatieve tabellen en wettelijke intresten in 2017, positieve impact bijkomende voorziening hulp door derde in 2017 (ingeschatte dagtarief was onderschat) en een positieve impact te wijten aan een stijging van het aantal verhaaldossiers alsook een toename van het gemiddeld bedrag.

De netto schaderatio ligt lager dan op 31.12.2017 (55,6% t.o.v. 56,9%). Het positieve effect van de premiestijging wordt gedeeltelijk teniet gedaan door de hogere schadelasten (schaderatio wordt berekend excl. impact egalisatievoorziening).

De netto kostenratio ligt lager dan op 31.12.2017 (30,9% versus 31,7%). De netto-bedrijfskosten stijgen in verhouding minder dan de premies.

De combined ratio, de som van de netto schaderatio en netto kostenratio, ligt 2% lager (86,5% t.o.v. 88,5% op 31.12.2017) door de combinatie van een lagere schaderatio met een lagere kostenratio.

Leven tak 21 en 26

De netto verdiende premies L (= ontvangen investeringskapitalen) zijn tegenover 31.12.2017 met EUR +51 mln. gestegen voornamelijk als gevolg van een stijging binnen de individuele verzekeringen (EUR +33 mln.) en het incasso groepsverzekeringen (EUR +19 mln.)

De netto technische lasten L stijgen met EUR -36 mln. De toename is te verklaren door een stijging in de ontvangen premies, gedeeltelijk gecompenseerd door een lagere uprenting kost ten gevolge van de afbouw van de Life Capital portefeuille en lagere technische lasten op de aanvullende waarborgen (gewaarborgd inkomen) door hogere vrijval in reserves in 2018 vs. 2017.

In 2018 werd het fonds voor toekomstige toewijzingen verhoogd met EUR -30 mln. terwijl in 2017 de voorziening ongewijzigd bleef. De voorziening bedraagt nu EUR 128 mln.

Leven tak 23

Het resultaat tak 23 ligt EUR -2 mln. lager en bedraagt EUR 47 mln. per 31.12.2018.

Belangrijkste elementen zijn lagere ontvangen instapkosten, gedeeltelijk tenietgedaan door lagere betaalde commissielonen aan de distributiekanaalen.

Beleggingslasten en – opbrengsten

De netto beleggingsopbrengsten (excl. tak 23) dalen met EUR -118 mln. tot EUR 637 mln. De voornaamste bewegingen zijn:

- daling intresten op obligaties: de daling is het gevolg van het gedaalde rendement doordat vervallen/verkochte obligaties gemiddeld hogere yields hadden in vergelijking met de herinvesteringen en de krimpende bondportefeuille t.g.v. afbouw van de repo positie, verdere afbouw van de uitdovende Life Capital portefeuille alsook een verschuiving naar andere activa klassen zoals o.a. hypothecaire kredieten
- daling intresten termijnrekening omwille van dalend volume
- opbrengsten m.b.t. portefeuille Sepia
- stijging intresten m.b.t. hypothecaire kredieten wat volledig het gevolg is van een stijging van het portefeuillevolume
- lichte stijging van de externe dividenden voornamelijk als gevolg van een hoger gemiddeld volume aandelen
- stijging meerwaarde realisaties op aandelen (het gevolg van de strategie portfolio management)
- stijging waarde correcties op aandelen (gedurende 2018 daalde de MSCI-index met -14,7% ten opzichte van jaareinde 2017 terwijl er in 2017 een stijging van +10,2% was)
- daling interne dividend inkomsten: de daling is in hoofdzaak te wijten aan het lagere dividend van KBC Group Re SA in vergelijking met vorig jaar. Het dividend lag in 2018 in lijn met voorgaande jaren (behalve in 2017); in 2017 was er een uitzonderlijk hoog dividend.
- stijging netto waarde correcties en netto gerealiseerde meerwaarde op financieel vast actief
- daling intresten op swaps: deze daling is hoofdzakelijk het gevolg van 3 receiver swaps die in 4Q17 op eindvervaldag kwamen en één payer swap die in september 2017 in werking trad.

Niet-technisch overige kosten en opbrengsten:

Het overige niet-technische resultaat (kosten en opbrengsten) daalt met EUR -3 mln. Deze daling is voornamelijk het gevolg van een daling in de ontvangen fee m.b.t. de bondlending facility agreement met KBC Bank en een toename van waardeverminderingen op agenten en verzekeringnemers en geboekte oprichtingskosten Ierse verzekeringsbranch.

De belastingen

De belastingen dalen met EUR +219 mln.

Sinds 31.12.2009 werden ook in BGAAP, deferred tax assets berekend op de belaste voorzieningen. Eind 2017 werd de openstaande actieve belastinglatentie echter volledig afgebouwd conform de Exco-beslissing van 23/01/2018.

10 EUR

NAT.	Datum neerlegging	Nr.	Blz.	E.	D.	VOL1.
------	-------------------	-----	------	----	----	-------

JAARREKENING IN EUROS

NAAM : KBC Verzekeringen

Rechtsvorm : Naamloze Vennootschap

Adres : Professor Roger Van Overstraetenplein Nr : 2 Bus:

Postnummer : 3000 Gemeente : Leuven

Rechtspersonenregister (RPR) - Rechtbank van Koophandel van :

Internetadres* : http://www. kbc.be

Ondernemingnummer :

40352563

Datum (jjjj/mm/dd) 25/04/2018 van de neerlegging van de oprichtingsakte OF van het recentste stuk dat de datum van bekendmaking van de oprichtingsakte en van de akte tot statutenwijziging vermeldt.

JAARREKENING goedgekeurd door de algemene vergadering van	24/04/2019	
met betrekking tot het boekjaar dat de periode dekt van	1/01/2018 tot	31/12/2018
Vorig boekjaar van	1/01/2017 tot	31/12/2017

De bedragen van het vorige boekjaar zijn identiek met die welke eerder openbaar werden gemaakt: ja/nee **

VOLLEDIGE LIJST met naam,voornamen, beroep, woonplaats (adres, nummer, postnummer en gemeente)

en functie in de onderneming, van de BESTUURDERS, ZAAKVOERDERS en COMMISSARISSEN

De heer T. LEYSEN, Voorzitter Raad van Bestuur, Rosier 21 / 2000 ANTWERPEN

De heer P. VLERICK, Ondervoorzitter Raad van Bestuur, Ronsevaalstraat 2 / 8510 BELLEGEM

De heer A. BOSTOEN, Bestuurder, Coupure 126 / 9000 GENT

Mevrouw K. CALLEWAERT, Bestuurder, Beekboshoeke 102 / 2550 WAARLOOS

Mevrouw S. DE BECKER, Bestuurder, Meerbeekstraat 20 / 3071 ERPS-KWERPS

De heer F. DEPICKERE, Bestuurder, Izegemstraat 203 / 8770 INGELMUNSTER

De heer F. DONCK, Bestuurder, Floridalaan 62 / 1180 UKKEL

De heer D. FALQUE, Gedelegeerd Bestuurder, Bovenbosstraat 78 / 3053 HAASRODE

De heer J. HOLLOWS, Gedelegeerd Bestuurder, Professor Roger Van Overstraetenplein 2 / 3000 LEUVEN

De heer M. HUBBE, Onafhankelijk Bestuurder, Professor Roger Van Overstraetenplein 2 / 3000 LEUVEN

(eventueel vervolg op blz. VOL 1bis)

Zijn gevoegd bij deze jaarrekening: - het verslag van de commissarissen **

- het jaarverslag **

Totaal aantal neergelegde bladen: Nummers van de bladen van het

standaardformulier die niet werden neergelegd omdat ze niet dienstig zijn:

Handtekening	Handtekening
(naam en hoedanigheid)	(naam en hoedanigheid)

* Facultatieve vermelding.

** Schrapen wat niet van toepassing is

10

EUR

NAT.	Datum neerlegging	Nr.	Blz.	E.	D.	VOL1.
------	-------------------	-----	------	----	----	-------

VOLLEDIGE LIJST met naam,voornamen, beroep, woonplaats (adres, nummer, postnummer en gemeente)

en functie in de onderneming, van de BESTUURDERS, ZAAKVOERDERS en COMMISSARISSEN

De heer A. LANGFORD, Onafhankelijk Bestuurder, Professor Roger Van Overstraetenplein 2 / 3000 LEUVEN

De heer E. LUTS, Gedelegeerd Bestuurder, Kruisstraat 84 / 3290 DIEST

De heer W. NONNEMAN, Bestuurder, Molenstraat 245 / 9150 KRUIBEKE

De heer L. POPELIER, Gedelegeerd Bestuurder, Voosdonk 21 / 2801 HEFFEN

De heer T. ROUSSIS, Bestuurder, Poederstraat 51 / 2370 ARENDONK

De heer H. SCHEERLINCK, Gedelegeerd Bestuurder, Gemsiaan 44 / 3090 OVERIJSE

De heer J. THIJS, Gedelegeerd Bestuurder, Moorsemsestraat 260 / 3130 BETEKOM

Mevrouw C. VAN RIJSEGHEM, Gedelegeerd Bestuurder, Avenue du Manoir 59 / 1410 WATERLOO

De heer M. VANHOVE, Bestuurder, Rochehelling 5 / 0201 / 8420 WENDUINE

De heer M. WITTEMANS, Bestuurder, Beatrijslaan 91 / 3110 ROTSELAAR

PWC Bedrijfsrevisoren

Woluwedal 18 te 1932 SINT-STEVENS-WOLUWE BTW BE 0429.501.944, Lidmaatschapsnummer B0009

Vertegenwoordigd door:

De heer Tom Meuleman - A01894

De heer Yves Vandenplas - A01525

btw		EUR	VOL 1bis
-----	--	-----	-----------------

- Het bestuursorgaan verklaart dat geen enkele opdracht voor nazicht of correctie werd gegeven aan iemand die daar wettelijk niet toe gemachtigd is met toepassing van de artikelen 34 en 37 van de wet van 22 april 1999 betreffende de boekhoudkundige en fiscale beroepen.

- Werd de jaarrekening geverifieerd of gecorrigeerd door een externe accountant of door een bedrijfsrevisor die niet de commissaris is? JA/NEEN (1).

Indien JA, moeten hierna worden vermeld: naam, voornamen, beroep en woonplaats van elke externe accountant of bedrijfsrevisor en zijn lidmaatschapsnummer bij zijn Instituut, evenals de aard van zijn opdracht (A. Het voeren van de boekhouding van de onderneming (2); B. Het opstellen van de jaarrekening van de onderneming (2); C. Het verifiëren van deze jaarrekening; D. Het corrigeren van deze jaarrekening).

- Indien taken bedoeld onder A. (Het voeren van de boekhouding van de onderneming) of onder B. (Het opstellen van de jaarrekening) uitgevoerd zijn door erkende boekhouders of door erkende boekhouders-fiscalisten, kunnen hierna worden vermeld: naam, voornamen, beroep en woonplaats van elke erkende boekhouder of erkende boekhouder-fiscalist en zijn lidmaatschapsnummer bij het Beroepsinstituut van erkende Boekhouders en Fiscalisten, evenals de aard van zijn opdracht (A. Het voeren van de boekhouding van de onderneming; B. Het opstellen van de jaarrekening).

(1) Schrappen wat niet van toepassing is.

(2) Facultatieve vermelding.

Naam, voornamen, beroep en woonplaats	Lidmaatschapsnummer	Aard van de opdracht (A, B, C en/of D)
---------------------------------------	---------------------	--

Bijlage bij het koninklijk besluit met betrekking tot de jaarrekening van verzekeringsondernemingen

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling I. Balans op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

Actief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar	Passief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
A. -	-			A. Eigen vermogen	11	1 368 474 176	1 368 757 463
B. Immateriële activa (staat nr. 1)	21	0	0	I. Geplaatst kapitaal of equivalent fonds, onder aftrek van het niet-opgevraagd kapitaal	111	65 156 172	65 156 172
I. Oprichtingskosten	211	0	0	1. Geplaatst kapitaal	111.1	65 156 172	65 156 172
II. Immateriële vaste activa	212	0	0	2. Niet opgevraagd kapitaal (-)	111.2	(0)	(0)
1. Goodwill	212.1	0	0	II. Uitgiftepremies	112	1 085 606 053	1 085 606 053
2. Overige immateriële vaste activa	212.2	0	0	III. Herwaarderingsmeerwaarden	113	0	0
3. Vooruitbetalingen	212.3	0	0	IV. Reserves	114	217 640 549	217 934 980
C. Beleggingen (staten nrs. 1, 2 en 3)	22	19 154 288 605	19 747 903 462	1. Wettelijke reserve	114.1	6 515 617	6 515 617
I. Terreinen en gebouwen (staat nr. 1)	221	133 057 004	108 508 990	2. Onbeschikbare reserve	114.2	203 833 638	203 833 638
1. Onroerende goederen bestemd voor bedrijfsdoeleinden	221.1	0	0	a) voor eigen aandelen	114.21	203 184 639	203 184 639
2. Overige	221.2	133 057 004	108 508 990	b) andere	114.22	648 999	648 999
II. Beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen (staten nrs. 1, 2 en 18)	222	844 872 008	858 820 458	3. Vrijgestelde reserve	114.3	7 291 294	7 585 725
Verbonden ondernemingen	222.1	838 190 787	840 933 968	4. Beschikbare reserve	114.4	0	0
1. Deelnemingen	222.11	838 190 787	840 933 968	V. Overgedragen resultaat	115	71 402	60 258
2. Bons, obligaties en vorderingen	222.12	0	0	1. Overgedragen winst	115.1	71 402	60 258
- Andere ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	222.2	6 681 221	17 886 490	2. Overgedragen verlies (-)	115.2	(0)	(0)
3. Deelnemingen	222.21	6 681 221	17 886 490	VI. -	-		
4. Bons, obligaties en vorderingen	222.22	0	0	B. Achtergestelde schulden (staten nrs.7 en 18)	12	500 000 000	500 000 000
III. Overige financiële beleggingen	223	18 175 072 154	18 614 666 470	Bbis. Fonds voor toekomstige toewijzingen	13	127 578 708	97 578 708

Bijlage bij het koninklijk besluit met betrekking tot de jaarrekening van verzekeringsondernemingen

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling I. Balans op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

Actief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar	Passief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar				
1. Aandelen, deelnemingen en andere niet-vastrentende effecten (staat nr.1)	223.1	1 011 926 723	970 168 028	C. Technische voorzieningen (staat nr. 7)	14	16 430 160 930	16 875 843 995				
2. Obligaties en andere vastrentende effecten (staat nr.1)	223.2	14 425 577 327	15 255 472 992					I. Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	141	244 727 915	237 744 299
3. Deelnemingen in gemeenschappelijke beleggingen	223.3	19 272 128	19 937 934					II. Voorziening voor verzekering 'leven'	142	13 438 285 903	13 948 328 678
4. Hypothecaire leningen en hypoth. kredieten	223.4	1 182 546 284	785 647 802					III. Voorziening voor te betalen schaden	143	2 172 135 414	2 143 538 232
5. Overige leningen	223.5	1 092 890 742	1 115 653 123					IV. Voorziening voor winstdeling en restorno's	144	29 943 996	23 500 516
6. Deposito's bij kredietinstellingen	223.6	442 000 000	467 000 000					V. Voorziening voor egalisatie en catastrofes	145	332 722 103	308 637 923
7. Overige	223.7	858 950	786 591					VI. Andere technische voorzieningen	146	212 345 599	214 094 347
IV. Deposito's bij cederende ondernemingen	224	1 287 439	165 907 544	D. Technische voorzieningen betreffende de verrichtingen verbonden aan een beleggingsfonds van de groep van activiteiten 'Leven' wanneer het beleggingsrisico niet gedragen wordt door de onderneming (staat nr. 7)	15	12 773 868 656	13 370 290 580				
D. Beleggingen betreffende de verrichtingen verbonden aan een beleggingsfonds van de groep van activiteiten 'Leven' en waarbij het beleggingsrisico niet gedragen wordt door de onderneming	23	12 773 868 656	13 370 290 580								
Dbis. Deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen	24	107 649 238	113 745 524	E. Voorzieningen voor overige risico's en kosten	16	8 468 485	9 435 488				
I. Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's	241	621 366	595 733					I. Voorziening voor pensioenen en soortgelijke verplichtingen	161	4 249 835	5 018 588
II. Voorziening voor verzekering 'leven'	242	4 553 984	3 821 734					II. Voorziening voor belastingen	162	2 456 067	2 579 732
III. Voorziening voor te betalen schaden	243	102 368 483	109 241 891					III. Andere voorzieningen (staat nr. 6)	163	1 762 583	1 837 168
IV. Voorziening voor winstdeelname en restorno's	244	0	0					F. Deposito's ontvangen van herverzekeraars	17	102 996 646	95 092 654
V. Andere technische voorzieningen	245	105 405	86 166								

Bijlage bij het koninklijk besluit met betrekking tot de jaarrekening van verzekeringsondernemingen

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling I. Balans op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

Actief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar	Passief	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
VI. Voorzieningen betreffende de verrichtingen verbonden aan een beleggingsfonds van de groep van activiteiten 'leven' waarbij het beleggingsrisico niet gedragen wordt door de onderneming	246	0	0				
E. Vorderingen (staten nrs. 18 en 19)	41	214 164 634	138 110 736	G. Schulden (staten nrs. 7 en 18)	42	1 435 577 357	1 723 774 797
I. Vorderingen uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	411	98 403 737	88 490 416	I. Schulden uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	421	176 032 296	187 554 442
1. Verzekeringnemers	411.1	22 980 265	27 274 840	II. Schulden uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	422	22 606 182	8 447 371
2. Tussenpersonen	411.2	11 408 052	12 239 751	III. Niet-achtergestelde obligatieleningen	423	0	0
3. Overige	411.3	64 015 420	48 975 825	1. Converteerbare leningen	423.1	0	0
II. Vorderingen uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	412	18 093 031	8 909 256	2. Niet-converteerbare leningen	423.2	0	0
III. Overige vorderingen	413	97 667 866	40 711 064	IV. Schulden t.a.v kredietinstellingen	424	1 034 494 400	1 431 923 050
IV. Opgevraagd, niet gestort	414	0	0	V. Overige schulden	425	202 444 479	95 849 934
				1. Schulden wegens belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	425.1	42 227 574	44 759 078
F. Overige activabestanddelen	25	264 406 582	410 393 915	a) belastingen	425.11	18 934 021	18 053 630
I. Materiële activa	251	315 374	336 463	b) bezoldigingen en sociale lasten	425.12	23 293 553	26 705 448
II. Beschikbare waarden	252	60 906 568	206 872 812	2. Overige	425.2	160 216 905	51 090 856
III. Eigen aandelen	253	203 184 640	203 184 640				
IV. Overige	254	0	0				
G. Overlopende rekeningen (staat nr. 4)	431/433	252 139 391	284 769 332	H. Overlopende rekeningen (staat nr. 8)	434/436	19 392 148	24 439 864
I. Verworven, niet-ervallen intresten en huurgelden	431	250 009 348	281 366 393				
II. Overgedragen acquisitiekosten	432	0	0				
1. Verzekeringsverrichtingen niet-leven	432.1	0	0				
2. Verzekeringsverrichtingen leven	432.2	0	0				
III. Overige overlopende rekeningen	433	2 130 043	3 402 939				
TOTAAL	21/43	32 766 517 106	34 065 213 549	TOTAAL	11/43	32 766 517 106	34 065 213 549

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II.Resultatenrekening op 31/12/.. (in eenheden van Euro.)

I. Technische rekening niet-levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
1. Verdienende premies, onder aftrek van herverzekering	710	1 061 997 671	1 030 212 809
a) Brutopremies (staat nr.10)	710.1	1 096 923 159	1 063 228 436
b) Uitgaande herverzekeringspremies (-)	710.2	(27 967 505)	(28 314 320)
c) Wijziging van de voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's, zonder aftrek van herverzekering (stijging -, daling +)	710.3	-6 983 616	-4 745 843
d) Wijziging van de voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's, deel van de herverzekeraars (stijging +, daling -)	710.4	25 633	44 536
2. Toegerekende opbrengst van beleggingen, overgebracht van de niet-technische rekening (post 6)	711	0	0
2bis. Opbrengsten van beleggingen	712	90 765 107	86 669 515
a) Opbrengsten van beleggingen in verbonden ondern. of deze waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	712.1	0	0
aa) verbonden ondernemingen	712.11	0	0
1° deelnemingen	712.111	0	0
2° bons, obligaties en vorderingen	712.112	0	0
bb) andere ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	712.12	0	0
1° deelnemingen	712.121	0	0
2° bons, obligaties en vorderingen	712.122	0	0

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II.Resultatenrekening op 31/12/.. (in eenheden van Euro.)

I. Technische rekening niet-levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
b) Opbrengsten van andere beleggingen	712.2	81 849 234	73 879 280
aa) opbrengsten van terreinen en gebouwen	712.21	2 967 919	1 795 325
bb) opbrengsten van andere beleggingen	712.22	78 881 315	72 083 955
c) Terugneming van waardecorrecties op beleggingen	712.3	2 625 243	6 349 050
d) Meerwaarden op de realisatie	712.4	6 290 630	6 441 185
3. Overige technische opbrengsten, onder aftrek van herverzekering	714	751 294	589 291
4. Schadelast, onder aftrek van herverzekering (-)	610	(565 866 366)	(561 148 293)
a) Betaalde netto-bedragen	610.1	546 800 806	493 749 055
aa) bruto-bedragen (staat nr.10)	610.11	554 552 600	502 125 137
bb) deel van de herverzekeraars (-)	610.12	(7 751 794)	(8 376 082)
b) Wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, zonder aftrek van herverzekering (stijging +, daling -)	610.2	19 065 560	67 399 238
aa) wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, zonder aftrek van herverzekering (staat nr. 10) (stijging +, daling -)	610.21	14 234 937	69 947 705
bb) wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, deel van de herverzekeraars (stijging -, daling +)	610.22	4 830 623	-2 548 467
5. Wijziging van de andere technische voorzieningen, onder aftrek van herverzekering (stijging -, daling+)	611	-1 551 264	-5 881 698

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II.Resultatenrekening op 31/12/.. (in eenheden van Euro.)

I. Technische rekening niet-levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
6. Winstdeling en restorno's, onder aftrek van herverzekering (-)	612	(1 067 320)	(952 660)
7. Netto-bedrijfskosten (-)	613	(330 198 680)	(327 841 812)
a) Acquisitiekosten	613.1	262 073 080	260 260 409
b) Wijziging van het bedrag van de geactiveerde acquisitiekosten (stijging -, daling +)	613.2	0	0
c) Administratiekosten	613.3	69 347 874	68 634 181
d) Van de herverzekeraars ontvangen commissielonen en winstdeelnemingen (-)	613.4	(1 222 274)	(1 052 778)
7bis. Beleggingslasten (-)	614	(27 984 712)	(12 671 260)
a) Beheerslasten van beleggingen	614.1	14 346 838	5 785 221
b) Waardecorrecties op beleggingen	614.2	11 578 772	2 696 399
c) Minderwaarden op de realisatie	614.3	2 059 102	4 189 640

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II.Resultatenrekening op 31/12/.. (in eenheden van Euro.)

I. Technische rekening niet-levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
8. Overige technische lasten, onder aftrek van herverzekering (-)	616	(23 119 442)	(18 311 323)
9. Wijziging van de voorziening voor equalisatie en catastrofes, onder aftrek van herverzekering (stijging -, daling +)	619	-24 084 180	-42 791 679
10. Resultaat van de technische rekening niet-levensverzekering			
Winst (+)	710 / 619	179 642 108	147 872 890
Verlies (-)	619 / 710	(0)	(0)

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrekening op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

II. Technische rekening levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
1. Premies, onder aftrek van herverzekering	720	1 393 936 281	1 500 551 121
a) Brutopremies (staat nr.10)	720.1	1 415 796 338	1 503 537 029
b) Uitgaande herverzekeringspremies (-)	720.2	(21 860 057)	(2 985 908)
2. Opbrengsten van beleggingen	722	702 505 344	674 769 725
a) Opbrengsten van beleggingen in verbonden ondernemingen of deze waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	722.1	0	0
aa) verbonden ondernemingen	722.11	0	0
1° deelnemingen	722.111	0	0
2° bons, obligaties en vorderingen	722.112	0	0
bb) andere ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	722.12	0	0
1° deelnemingen	722.121	0	0
2° bons, obligaties en vorderingen	722.122	0	0
b) Opbrengsten van andere beleggingen	722.2	578 922 568	577 655 567
aa) opbrengsten van terreinen en gebouwen	722.21	3 986 223	2 600 180
bb) opbrengsten van andere beleggingen	722.22	574 936 345	575 055 387
c) Terugneming van waardecorrecties op beleggingen	722.3	16 933 578	24 968 193
d) Meerwaarden op de realisatie	722.4	106 649 198	72 145 965
3. Waardecorrecties op beleggingen van de actiefpost D. (opbrengsten)	723	610 534 777	779 024 081
4. Overige technische opbrengsten, onder aftrek			

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrekening op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

II. Technische rekening levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
van herverzekering	724	4 440 688	5 909 109
5. Schadelast, onder aftrek van herverzekering (-)	620	(1 978 640 074)	(2 246 723 257)
a) Betaalde netto-bedragen	620.1	1 976 295 654	2 252 546 717
aa) bruto-bedragen	620.11	1 993 664 131	2 254 043 956
bb) deel van de herverzekeraars (-)	620.12	(17 368 477)	(1 497 239)
b) Wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, onder aftrek van herverzekering (stijging +, daling -)	620.2	2 344 420	-5 823 460
aa) wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, zonder aftrek van herverzekering (stijging +, daling -)	620.21	322 420	-3 820 460
bb) wijziging van de voorziening voor te betalen schaden, deel van de herverzekeraars (stijging -, daling +)	620.22	2 022 000	-2 003 000
6. Wijziging van de andere technische voorzieningen, onder aftrek van herverzekering (stijging-, daling+)	621	1 056 430 714	273 822 165
a) Wijziging van de voorziening voor verzekering 'leven', onder aftrek van herverzekering (stijging -, daling +)	621.1	456 689 539	886 788 062
aa) wijziging van de voorziening voor verzekering 'leven', zonder aftrek van herverzekering (stijging -, daling +)	621.11	455 957 289	885 874 882
bb) wijziging van de voorziening voor verzekering 'leven', deel van de herverzekeraars (stijging +, daling -)	621.12	732 250	913 180

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrekening op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

II. Technische rekening levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
b) Wijziging van de andere technische voorzieningen zonder aftrek van herverzekering (stijging -, daling +)	621.2	599 741 175	-612 965 897
7. Winstdeling en restorno's, onder aftrek van herverzekering (-)	622	(6 646 001)	(-1 702 943)
8. Netto-bedrijfskosten (-)	623	(157 798 741)	(168 271 844)
a) Acquisitiekosten	623.1	95 762 832	105 472 693
b) Wijziging van het bedrag van de geactiveerde acquisitiekosten (stijging -, daling +)	623.2	0	0
c) Administratiekosten	623.3	65 738 935	62 883 309
d) Van de herverzekeraars ontvangen commissie- lonen en winstdeelnemingen (-)	623.4	(3 703 026)	(84 158)
9. Beleggingslasten (-)	624	(189 301 050)	(127 636 772)
a) Beheerslasten van beleggingen	624.1	122 990 316	98 672 755
b) Waardecorrecties op beleggingen	624.2	49 850 929	11 516 741
c) Minderwaarden op de realisatie	624.3	16 459 805	17 447 276
10. Waardecorrecties op beleggingen van de actiefpost D. (kosten) (-)	625	(1 195 160 163)	(414 452 016)
11. Overige technische lasten, onder aftrek van			

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrekening op 31/12/... (in eenheden van Euro.)

II. Technische rekening levensverzekering

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
herverzekering (-)	626	(15 741 076)	(17 251 048)
12. Toegerekende opbrengst van beleggingen, overgeboekt naar de niet-technische rekening (post 4) (-)	627	(0)	(0)
12bis. Wijziging van het fonds voor toekomstige dotaties (stijging -, daling +)	628	-30 000 000	0
13. Resultaat van de technische rekening levensverzekering			
Winst (+)	720 / 628	194 560 699	261 444 207
Verlies (-)	628 / 720	(0)	(0)

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrek. op 31/12/.. (in eenheden van Euro)

III. Niet-technische rekening

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
1. Resultaat van de technische rekening niet levensverzekering (post 10)			
Winst (+)	(710 / 619)	179 642 108	147 872 890
Verlies (-)	(619 / 710)	(0)	(0)
2. Resultaat van de technische rekening levensverzekering (post 13)			
Winst (+)	(720 / 628)	194 560 699	261 444 207
Verlies (-)	(628 / 720)	(0)	(0)
3. Opbrengsten van beleggingen	730	124 947 552	175 118 944
a) Opbrengsten van beleggingen in verbonden ondernemingen of deze waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	730.1	85 511 095	141 665 935
b) Opbrengsten van andere beleggingen	730.2	40 887 159	34 808 593
aa) opbrengsten van terreinen en gebouwen	730.21	4 560 548	4 866 829
bb) opbrengsten van andere beleggingen	730.22	36 326 611	29 941 764
c) Terugneming van waardecorrecties op beleggingen	730.3	1 825 031	2 314 644
d) Meerwaarden op de realisatie	730.4	-3 275 733	-3 670 228
4. Toegerekende opbrengst van beleggingen, overgeboekt van de technische rekening levensverzekering (post 12)	731	0	0
5. Beleggingslasten (-)	630	(14 344 896)	(6 241 227)

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrek. op 31/12/.. (in eenheden van Euro)

III. Niet-technische rekening

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
a) Beheerslasten van beleggingen	630.1	6 467 197	2 450 561
b) Waardecorrecties op beleggingen	630.2	7 873 723	3 786 554
c) Minderwaarden op de realisatie	630.3	3 976	4 112
6. Toegerekende opbrengst van beleggingen, overgeboekt naar de technische rekening niet-levensverzekering (post 2) (-)	631	(0)	(0)
7. Overige opbrengsten (staat nr. 13)	732	4 132 195	5 261 777
8. Overige kosten (staat nr. 13) (-)	632	(11 536 963)	(10 007 457)
8bis. Resultaat uit de gewone bedrijfsuitoefening, vóór belasting			
Winst (+)	710 / 632	477 400 695	573 449 134
Verlies (-)	632 / 710	(0)	(0)
9. -	-		
10. -	-		
11. Uitzonderlijke opbrengsten (staat nr. 14)	733	0	0
12. Uitzonderlijke kosten (staat nr. 14) (-)	633	(0)	(740)
13. Uitzonderlijk resultaat			
Winst (+)	733 / 633	0	0
Verlies (-)	633 / 733	(0)	(740)

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrek. op 31/12/.. (in eenheden van Euro)

III. Niet-technische rekening

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
14. -	-		
15. Belastingen op het resultaat (-/+)	634 / 734	-107 200 466	-123 522 478
15bis. Uitgestelde belastingen (-/+)	635 / 735	123 665	-202 593 733
16. Resultaat van het boekjaar			
Winst (+)	710 / 635	370 323 894	247 332 183
Verlies (-)	635 / 710	(0)	(0)
17. a) Onttrekking aan de belastingvrije reserves	736	294 431	262 276
b) Overboeking naar de belastingvrije reserves (-)	636	(0)	(615 778)
18. Te bestemmen resultaat van het boekjaar			
Winst (+)	710 / 636	370 618 325	246 978 681
Verlies (-)	636 / 710	(0)	(0)

Hoofdstuk I. Schema van de jaarrekening

Afdeling II. Resultatenrek. op 31/12/.. (in eenheden van Euro)

III. Niet-technische rekening

Inhoud	Codes	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
A. Te bestemmen winstsaldo	710 / 637.1	370 678 583	247 076 611
Te verwerken verliessaldo (-)	637.1 / 710	(0)	(0)
1. Te bestemmen winst van het boekjaar	710 / 636	370 618 325	246 978 681
Te verwerken verlies van het boekjaar (-)	636 / 710	(0)	(0)
2. Overgedragen winst van het vorig boekjaar	737.1	60 258	97 930
Overgedragen verlies van het vorig boekjaar(-)	637.1	()	()
B. Onttrekking aan het eigen vermogen	737.2 / 737.3		
1. aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies	737.2		
2. aan de reserves	737.3		
C. Toevoeging aan het eigen vermogen (-)	637.2 / 637.3	()	()
1. aan het kapitaal en aan de uitgiftepremies	637.2		
2. aan de wettelijke reserve	637.31		
3. aan de overige reserves	637.32		
D. Over te dragen resultaat			
1. Over te dragen winst (-)	637.4	(71 402)	(60 258)
2. Over te dragen verlies	737.4		
E. Tussenkost van de vennoten in het verlies	737.5		
F. Uit te keren winst (-)	637.5 / 637.7	(370 607 181)	(247 016 353)
1. Vergoeding van het kapitaal	637.5	367 890 542	243 991 139
2. Bestuurders of zaakvoerders	637.6		
3. Andere rechthebbenden	637.7	2 716 639	3 025 214

Nr. 1. Staat van de immateriële activa, de onroerende goederen die tot belegging dienen en de effecten bestemd voor belegging.

BENAMING	Codes	Betrokken activa-posten		
		B. Immateriële activa	C.I. Terreinen en gebouwen	C.II.1. Deelnemingen in verbonden ondernemingen
		1	2	3
a) AANSCHAFFINGSWAARDE				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.01	10 958 907	204 886 710	1 089 244 068
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Aanschaffingen	8.01.021		32 919 822	
. Nieuwe oprichtingskosten	8.01.022			
. Overdrachten en buitengebruikstellingen (-)	8.01.023	(10 654 907)	(2 384 389)	(10 428 859)
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.024			1 021 375
. Andere mutaties (+)(-)	8.01.025			
Per einde van het boekjaar	8.01.03	304 000	235 422 143	1 079 836 584
b) MEERWAARDEN				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.04			
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Geboekt	8.01.051			
. Verworven van derden	8.01.052			
. Afgeboekt (-)	8.01.053			
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.054			
Per einde van het boekjaar	8.01.06			
c) AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.07	10 958 907	96 377 719	248 310 101
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Geboekt	8.01.081		7 183 958	
. Teruggenomen want overtollig (-)	8.01.082			(5 794 721)
. Verworven van derden	8.01.083			
. Afgeboekt (-)	8.01.084	(10 654 907)	(1 196 538)	(869 583)
. Overgeboekt van een post naar een andere (+)(-)	8.01.085			
Per einde van het boekjaar	8.01.09	304 000	102 365 139	241 645 797
d) NIET-OPGEVRAAGDE BEDRAGEN (art. 29, § 1.)				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.10			
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.11			
Per einde van het boekjaar	8.01.12			
e) RESULTATEN UIT DE OMREKENING VAN VREEMDE VALUTA				
Per einde van het vorige boekjaar (+)(-)	8.01.13			
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.14			
Per einde van het boekjaar (+)(-)	8.01.15			
NETTO BOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR				
(a) + (b) - (c) - (d) +/- (e)	8.01.16		133 057 004	838 190 787

Nr. 1. Staat van de immateriële activa, de onroerende goederen die tot belegging dienen €

BENAMING	Codes	Betrokken activa-posten		
		C.II.2. Bons, obligaties en vorderingen in verbonden ondernemingen	C.II.3. Deelnemingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	C.II.4. Bons, obligaties en vorderingen in ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat
		4	5	6
a) AANSCHAFFINGSWAARDE				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.01		17 946 431	
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Aanschaffingen	8.01.021		10 000 000	
. Nieuwe oprichtingskosten	8.01.022			
. Overdrachten en buitengebruikstellingen (-)	8.01.023	(0)	(124)	(0)
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.024		-13 705 145	
. Andere mutaties (+)(-)	8.01.025			
Per einde van het boekjaar	8.01.03	0	14 241 162	0
b) MEERWAARDEN				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.04			
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Geboekt	8.01.051			
. Verworven van derden	8.01.052			
. Afgeboekt (-)	8.01.053	()		
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.054			
Per einde van het boekjaar	8.01.06			
c) AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.07		58 454	
Mutaties tijdens het boekjaar :				
. Geboekt	8.01.081			
. Teruggenomen want overtollig (-)	8.01.082	()	()	()
. Verworven van derden	8.01.083			
. Afgeboekt (-)	8.01.084	()	()	()
. Overgeboekt van een post naar een andere (+)(-)	8.01.085			
Per einde van het boekjaar	8.01.09		58 454	
d) NIET-OPGEVRAAGDE BEDRAGEN (art. 29, § 1.)				
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.10		1 487	
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.11		7 500 000	
Per einde van het boekjaar	8.01.12		7 501 487	
e) RESULTATEN UIT DE OMREKENING VAN VREEMDE VALUTA				
Per einde van het vorige boekjaar (+)(-)	8.01.13			
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.14			
Per einde van het boekjaar (+)(-)	8.01.15			
NETTO BOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR				
(a) + (b) - (c) - (d) +/- (e)	8.01.16	0	6 681 221	0

Nr. 1. Staat van de immateriële activa, de onroerende goederen die tot belegging dienen €

BENAMING	Codes	Betrokken activa-posten	
		C.III.1. Aandelen, deelnemingen en andere niet-vastrentende effecten	C.III.2. Obligaties en andere vastrentende effecten
		7	8
a) AANSCHAFFINGSWAARDE			
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.01	1 010 431 546	15 259 774 434
Mutaties tijdens het boekjaar :			
. Aanschaffingen	8.01.021	375 214 894	1 262 804 114
. Nieuwe oprichtingskosten	8.01.022		
. Overdrachten en buitengebruikstellingen (-)	8.01.023	(298 965 355)	(2 118 333 950)
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.024	12 683 770	
. Andere mutaties (+)(-)	8.01.025		23 220 196
Per einde van het boekjaar	8.01.03	1 099 364 855	14 427 464 794
b) MEERWAARDEN			
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.04		
Mutaties tijdens het boekjaar :			
. Geboekt	8.01.051		
. Verworven van derden	8.01.052		
. Afgeboekt (-)	8.01.053	()	
. Overboeking van een post naar een andere (+)(-)	8.01.054		
Per einde van het boekjaar	8.01.06		
c) AFSCHRIJVINGEN EN WAARDEVERMINDERINGEN			
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.07	40 263 518	4 115 658
Mutaties tijdens het boekjaar :			
. Geboekt	8.01.081	56 386 183	1 292 488
. Teruggenomen want overtollig (-)	8.01.082	(1 327 756)	()
. Verworven van derden	8.01.083		
. Afgeboekt (-)	8.01.084	(7 883 813)	(3 579 108)
. Overgeboekt van een post naar een andere (+)(-)	8.01.085		
Per einde van het boekjaar	8.01.09	87 438 132	1 829 038
d) NIET-OPGEVRAAGDE BEDRAGEN (art. 29, § 1.)			
Per einde van het vorige boekjaar	8.01.10		
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.11		
Per einde van het boekjaar	8.01.12		
e) RESULTATEN UIT DE OMREKENING VAN VREEMDE VALUTA			
Per einde van het vorige boekjaar (+)(-)	8.01.13		-185 784
Mutaties tijdens het boekjaar (+)(-)	8.01.14		127 356
Per einde van het boekjaar (+)(-)	8.01.15		-58 428
NETTO BOEKWAARDE PER EINDE VAN HET BOEKJAAR			
(a) + (b) - (c) - (d) +/- (e)	8.01.16	1 011 926 723	14 425 577 328

Nr. 2. Staat betreffende de deelnemingen en maatschappelijke rechten in andere ondernemingen

Hieronder worden de ondernemingen vermeld waarin de onderneming een deelneming bezit in de zin van het koninklijk besluit van 17 november 1994

(opgenomen in de posten C.II.1. , C.II.3. , D.II.1.en D.II.3. van de activa), alsmede de andere ondernemingen waarin de onderneming maatschappelijke rechten bezit

(opgenomen in de posten C.III.1. en D.III.1. van de activa)ten belope van ten minste tien procent van het geplaatste kapitaal.

NAAM, volledig adres van de zetel en, zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het B.T.W.- of NATIONAAL NUMMER	Maatschappelijke rechten gehouden door			Gegevens geput uit de laatst beschikbare jaarrekening			
	de onderneming (rechtstreeks)		dochteron- dernemingen	Jaarrekening per	Munt- eenheid (*)	Eigen vermogen	Netto-resultaat
	Aantal	%	%				
ADD NV, INDUSTRIEWEG 1, 3001 HEVERLEE	9 999,00	99,99		2017	EUR	4 073,00	3 084,00
SPORTCOMPLEX HEIST OP DEN BERG NV, HAVENLAAN 2, 1080 BRUSSEL	1 059,00	99,91		2017	EUR	8 507,00	293,00
KBC VERZ. VASTGOED NEDERLAND I BV, WATERMANWEG 92 , 3067 GG ROTTERDAM, NEDERLAND	115 000,00	100,00		2017	EUR	79 616,00	787,00
MAATSCHAPPIJ BRANDHERVERZEKERING CVBA, PROFESSOR ROGER VAN OVERSTRAETENPLEIN 2, 3000 LEUVEN	24 799,00	90,18		2017	EUR	7 918,00	643,00
NLB VITA PLC, TRG REPUBLIKE 3, 1000 LJUBLJANA, SLOVENIË	844,00	50,00		2017	EUR	63 968,00	6 889,00
OMNIA NV, Mgr. LADEUZELEIN 15, 3000 LEUVEN	14 185,00	99,99		2017	EUR	3 983,00	570,00
AIA-POOL CVBA, CHAUSSEE DE JETTE 221, 1080 BRUSSEL	502,00	33,47		2010	EUR	427,00	-17,00
ASSURCARD NV, FONTEINSTRAAT 1A/301 , 3000 LEUVEN	900,00	20,00		2017	EUR	2 964,00	86,00
BUSINESS BREWERY, INTERLEUVENLAAN 62, 3001 LEUVEN	20,00	4,76		2017	EUR	1 943,00	-35,00
BEDR. CENTR. VILVOORDE NV, MECHELSESTEENWEG 277, 1800 VILVOORDE	300,00	8,26		2017	EUR	1 211,00	-54,00
GEMEENSCHAPPELIJK MOTORWAARBORGFONDS, LIEFDADIGHEIDSSTRAAT 33 BUS 1, 1210 St JOOST TEN NODE	1,00	2,17		2017	EUR	36,00	0,00
KBC GROUP RE SA	544,00	100,00		2017	EUR	81 851,00	28 970,00
HUIS DER VERZEKERING CV, DE MEEUSPLANTSOEN 29, 1040 BRUSSEL	2 939,00	11,29		2017	EUR	2 800,00	44,00
KBC ASSET MANAGEMENT NV, HAVENLAAN 2, 1080 BRUSSEL	1,00	0,00		2017	EUR	124 575,00	398,00
DOUBLE U BUILDING BV, WATERMANWEG 92, 3067 GG ROTTERDAM	330 000,00	100,00		2017	EUR	49 164,00	1 084,00
BEM NV, LOMBARDSTRAAT 34-42, 1000 BRUSSEL	1 500,00	6,47		2017	EUR	2 969,00	-41,00
PERTINEA FUND, VILVOORDSESTEENWEG 101A, 1860 MEISE	1 637 921,00	10,17		2017	EUR	14 083,00	-1 208,00

Nr. 2. Staat betreffende de deelnemingen en maatschappelijke rechten in andere ondernemingen

Hieronder worden de ondernemingen vermeld waarin de onderneming een deelneming bezit in de zin van het koninklijk besluit van 17 november 1994

(opgenomen in de posten C.II.1. , C.II.3. , D.II.1.en D.II.3. van de activa), alsmede de andere ondernemingen waarin de onderneming maatschappelijke rechten bezit

(opgenomen in de posten C.III.1. en D.III.1. van de activa)ten belope van ten minste tien procent van het geplaatste kapitaal.

NAAM, volledig adres van de zetel en, zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het B.T.W.- of NATIONAAL NUMMER	Maatschappelijke rechten gehouden door			Gegevens geput uit de laatst beschikbare jaarrekening			
	de onderneming (rechtstreeks)		dochteron- dernemingen	Jaarrekening per	Munt- eenheid (*)	Eigen vermogen	Netto-resultaat
	Aantal	%	%				
IMEC XPAND, KAPELDREEF 75, 3001 HEVERLEE	100 000,00	10,33		2017	EUR	15 175,00	-777,00
SC AALST, HAVENLAAN 2, 1080 BRUSSEL	999,00	99,90		2017	EUR	13 397,00	173,00
CSOB POJIST'OVNA A.S. CLEN HOLDINGU CSOB, MASARYKOVO NAM. 1458, 532 18 PARDUBICE, TSJECHIE	339,00	99,71		2017	CZK	4 459 874,00	859 070,00
CSOB POIST'OVNA AS, MILLENIUM TOWER II VAJNORSKA 100B, 820 09 BRATISLAVA 29, SLOVAKIJE	1 676,00	100,00		2017	EUR	59 483,00	10 128,00
DZI INSURANCE, 6 TZAR OSVOBODITEL BLVD, 1000 SOFIA	3 860 000,00	100,00		2017	BGN	175 686,00	7 176,00
GROEP VTB-VAB NV, PASTOOR COPLAAN 100, 2070 ZWIJNDRECHT	13 088,00	95,00		2017	EUR	13 921,00	2 760,00
K&H INSURANCE (ex-ARGOSZ RT), BENCZUR UTCA 47, 1068 BUDAPEST, HONGARIJE	478,00	100,00		2017	HUF	12 357 000,00	2 873 000,00
KBC BANK NV, HAVENLAAN 2, 1080 BRUSSEL	1,00	0,00		2017	EUR	11 521 779,00	2 605 474,00
KBC ASSET MANAGEMENT SA (Lux), PLACE DE LA GARE 5, L 1616 LUXEMBOURG, L	12,00	10,71		2017	EUR	48 544,00	53 177,00
G & S BVBA, MECHELSESTEENWEG 281-283, 1800 VILVOORDE (IN VEREFFENING)	76,00	10,13		2004	EUR	0,00	-4,00

(*) volgens de officiële codificering

Nr. 2bis. Lijst van de ondernemingen waarvoor de onderneming onbeperkt aansprakelijk is in haar hoedanigheid van onbeperkt aansprakelijke vennoot of lid

Voor elk van de ondernemingen waarvoor de onderneming onbeperkt aansprakelijk is, worden hieronder volgende gegevens verstrekt : de naam, de zetel, de rechtsvorm en zo het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het ondernemingsnummer, en bij ontstentenis van een ondernemingsnummer, het btw-nummer of het nationale Identificatienummer.

Naam	Zetel	Rechtsvorm	Nummer

Nr. 3. Actuele waarde van de beleggingen (art. 38).

Activa - posten	Codes	Bedragen
C. Beleggingen	8.03	21 100 372 345
I. Terreinen en gebouwen.	8.03.221	228 875 998
II. Beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen.	8.03.222	858 759 414
- Verbonden ondernemingen.	8.03.222.1	851 888 093
1. Deelnemingen.	8.03.222.11	851 888 093
2. Bons, obligaties en vorderingen.	8.03.222.12	0
- Andere ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat.	8.03.222.2	6 871 321
3. Deelnemingen	8.03.222.21	6 871 321
4. Bons, obligaties en vorderingen.	8.03.222.22	0
III. Overige financiële beleggingen.	8.03.223	20 011 449 494
1. Aandelen, deelnemingen en andere niet-vastrentende effecten.	8.03.223.1	1 158 704 304
2. Obligaties en andere vastrentende effecten.	8.03.223.2	15 792 639 670
3. Deelbewijzen in gemeenschappelijke beleggingen.	8.03.223.3	22 419 448
4. Hypothecaire leningen en hypothecaire kredieten.	8.03.223.4	1 208 042 020
5. Overige leningen.	8.03.223.5	1 259 668 320
6. Deposito's bij kredietinstellingen.	8.03.223.6	569 116 781
7. Overige	8.03.223.7	858 950
IV. Deposito's bij cederende ondernemingen.	8.03.224	1 287 439

Nr.3bis Gegevens betreffende het niet-gebruik van de waarderingmethode op basis van de reële waarde

A. Schatting van de reële waarde voor elke categorie afgeleide financiële instrumenten die niet gewaardeerd worden op basis van de reële waarde, met opgave van de omvang, de aard en het ingedekte risico van de instrumenten

Interest Rate Swap (nominaal: 669.000.000)

Netto boekwaarde	Reële waarde
-6 250 474	-40 115 586

B. Voor de financiële vaste activa, vermeld in de posten C.II. en C.III., die in aanmerking worden genomen tegen een hoger bedrag dan hun reële waarde : de nettoboekwaarde en de reële waarde van de afzonderlijke activa, dan wel van passende groepen van deze afzonderlijke activa

Netto boekwaarde	Reële waarde

Voor elk van de in B. vermelde financiële vaste activa, dan wel de in B. bedoelde passende groepen van deze afzonderlijke activa, die in aanmerking worden genomen tegen een hoger bedrag dan hun reële waarde, moeten hierna ook de redenen worden vermeld waarom de boekwaarde niet is verminderd, met opgave van de aard van de aanwijzingen die aan de veronderstelling ten grondslag liggen dat de boekwaarde zal kunnen worden gerealiseerd :

A/

B/

C/

0403552563

2018-12-31

00014

EUR

27

Nr.4 Staat betreffende de overige overlopende rekeningen van het actief.

Uitsplitsing van de actiefpost G.III. indien daaronder een belangrijk bedrag voorkomt.

CIRS niet-gerealiseerde winst

Pro rata te ontvangen interesten

Positief revaluatieresultaat buitenbalans

Bedrag
1 955 281
48 333
126 428

Nr.5 Staat van het kapitaal

A. MAATSCHAPPELIJK KAPITAAL

1. Geplaatst kapitaal (post A.I.1. van de passiva)

- Per einde van het vorige boekjaar
- Wijzigingen tijdens het boekjaar :

- Per einde van het boekjaar

2.Samenstelling van het kapitaal

2.1. Soorten aandelen volgens het vennootschapsrecht

2.2. Aandelen op naam of gedematerialiseerd

- Op naam
- Gedematerialiseerd

Codes	Bedragen	Aantal aandelen
8.05.111.101	65 156 172,00	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
8.05.111.102	65 156 172,00	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx
	65 156 172	1 050 906
8.05.1.21	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	1 050 906
8.05.1.22	xxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxxx	

B. NIET-GESTORT KAPITAAL (art.51 - S.W.H.V.)

Aandeelhouders die nog moeten volstorten

TOTAAL

Codes	Niet-opgevraagd bedrag (post A.I.2. van de passiva)	Opgevraagd niet-gestort bedrag(actiefpost E.I.V.)
8.05.3		
8.05.2		

Nr.5. Staat van het kapitaal (vervolg).

C.AANDELEN VAN DE ONDERNEMING GEHOUDEN DOOR

- de onderneming zelf
- haar dochters

D.VERPLICHTINGEN TOT UITGIFTE VAN AANDELEN

1.Als gevolg van de uitoefening van CONVERSIERECHTEN.

- .Bedrag van de lopende converteerbare leningen
- .Bedrag van het te plaatsen kapitaal
- .Maximum aantal uit te geven aandelen

2.Als gevolg van de uitoefening van de INSCHRIJVINGSRECHTEN.

- .Aantal inschrijvingsrechten in omloop
- .Bedrag van het te plaatsen kapitaal.
- .Maximum aantal uit te geven aandelen

3.Als gevolg van de betaling van derden in aandelen.

- .Bedrag van het te plaatsen kapitaal.
- .Maximum aantal uit te geven aandelen

Codes	Kapitaalbedrag	Aantal aandelen
8.05.3.1	3 031 118,00	48 889
8.05.3.2		
8.05.4.1		
8.05.4.2		
8.05.4.3		
8.05.4.4		
8.05.4.5		
8.05.4.6		
8.05.4.7		
8.05.4.8		

Nr.5 Staat van het kapitaal (vervolg)

E.TOEGESTAAN, NIET-GEPLAATST KAPITAAL

Codes	Bedrag
8.05.5	

F.DEELBEWIJZEN BUITEN KAPITAAL

- waarvan : - gehouden door de vennootschap zelf
 - gehouden door haar dochters

Codes	Aantal aandelen	Daaraan verbonden stemrecht
8.05.6		
8.05.6.1		
8.05.6.2		

Nr.5. Staat van het kapitaal (vervolg en slot).

G.DE AANDEELHOUDERSSTRUCTUUR VAN DE ONDERNEMING OP DE DATUM VAN JAARAFSLUITING,
MET DE VOLGENDE INDELING

aandeelhoudersstructuur van de onderneming op de datum van de jaarafsluiting, zoals die blijkt uit de kennisgevingen die de onderneming heeft ontvangen ingevolge artikel 631, § 2, laatste lid, en artikel 632, § 2, laatste lid, van het Wetboek van vennootschappen :

KBC Groep	1.002.016
KBC Verzekeringen	48.889
KBC Bank	1

aandeelhoudersstructuur van de onderneming op de datum van de jaarafsluiting, zoals die blijkt uit de kennisgevingen die de onderneming heeft ontvangen ingevolge artikel 14, vierde lid, van de wet van 2 mei 2007 op de openbaarmaking van belangrijke deelnemingen of ingevolge artikel 5 van het koninklijk besluit van 21 augustus 2008 houdende nadere regels betreffende bepaalde multilaterale handelsfaciliteiten :

Nr.6 Staat van de voorzieningen voor overige risico's en kosten - Andere voorzieningen.

Uitsplitsing van de passiefpost E.III. indien daaronder een belangrijk bedrag voorkomt.

Voorziening hangende geschillen

Voorziening RIZIV dossier leven

Voorziening in het kader van mogelijke toekomstige kosten mbt. desinvesteringen betreffende FVA

Bedragen	
Voorziening hangende geschillen	657 689
Voorziening RIZIV dossier leven	780 894
Voorziening in het kader van mogelijke toekomstige kosten mbt. desinvesteringen betreffende FVA	324 000

Nr. 7. Staat van de technische voorzieningen en schulden

a) Uitsplitsing van de schulden (of een deel van de schulden) waarvan de resterende looptijd méér dan 5 jaar is.

Betrokken posten van de passiva	Codes	Bedragen
B. Achtergestelde schulden.	8.07.1.12	500 000 000
I. Converteerbare leningen	8.07.1.121	
II. Niet-converteerbare leningen	8.07.1.122	500 000 000
G. Schulden	8.07.1.42	
I. Schulden uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	8.07.1.421	
II. Schulden uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	8.07.1.422	
III. Niet-achtergestelde obligatieleningen.	8.07.1.423	
1. Converteerbare leningen.	8.07.1.423.1	
2. Niet-converteerbare leningen.	8.07.1.423.2	
IV. Schulden ten aanzien van kredietinstellingen	8.07.1.424	
V. Overige schulden	8.07.1.425	
TOTAAL	8.07.1.5	500 000 000

Nr.7. Staat van de technische voorzieningen en schulden (vervolg).

b)Schulden (of gedeelte van de schulden) en technische voorzieningen (of gedeelte van de technische voorzieningen) gewaarborgd door zakelijke zekerheden gesteld of onherroepelijk beloofd op de activa van de onderneming.

Betrokken posten van de passiva		Bedragen
B. Achtergestelde schulden.	8.07.2.12	
I. Converteerbare leningen	8.07.2.121	
II. Niet-converteerbare leningen	8.07.2.122	
C. Technische voorzieningen	8.07.2.14	
D. Technische voorzieningen betreffende de verrichtingen verbonden aan een beleggingsfonds van de groep van activiteiten 'Leven' wanneer het beleggingsrisico niet gedragen wordt door de onderneming	8.07.2.15	
G. Schulden	8.07.2.42	1 034 494 400
I. Schulden uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen.	8.07.2.421	
II. Schulden uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen.	8.07.2.422	
III. Niet-achtergestelde obligatieleningen	8.07.2.423	
1. Converteerbare leningen	8.07.2.423.1	
2. Niet-converteerbare leningen	8.07.2.423.2	
IV. Schulden ten aanzien van kredietinstellingen	8.07.2.424	1 034 494 400
V. Overige schulden	8.07.2.425	
- schulden wegens belastingen, bezoldigingen en sociale lasten	8.07.2.425.1	
a) belastingen	8.07.2.425.11	
b) bezoldigingen en sociale lasten	8.07.2.425.12	
- schulden van huurfinanciering en gelijkaardige	8.07.2.425.26	
- overige	8.07.2.425.3	
	TOTAAL 8.07.2.5	1 034 494 400

Nr.7. Staat van de technische voorzieningen en schulden (vervolg en slot).

c)Schulden met betrekking tot belastingen, bezoldigingen en sociale lasten

Betrokken posten van de passiva	Codes	Bedragen
1.Belastingen (post G.V.1.a) van de passiva		
a)Vervallen belastingsschulden	8.07.3.425.11.1	
b)Niet-vervallen belastingsschulden	8.07.3.425.11.2	18 934 021
2.Bezoldigingen en sociale lasten (post G.V.1.b) van de passiva		
a)Vervallen schulden ten aanzien van de Rijksdienst voor Sociale Zekerheid	8.07.3.425.12.1	
b)Andere schulden met betrekking tot bezoldigingen en sociale lasten	8.07.3.425.12.2	23 293 553

Nr.8. Staat betreffende de overlopende rekeningen van het passief.

Uitsplitsing van de passiefpost H indien daaronder een belangrijk bedrag voorkomt.

Omrekeningsverschillen
 Pro rata te betalen interesten
 Beheersvergoeding portefeuillebeheer
 CIRS niet-gerealiseerde winst

Bedragen	
	7 219 642
	6 204 550
	2 447 886
	2 738 792

Nr. 9. Activa- en passivabestanden met betrekking tot het beheer voor eigen rekening ten gunste van een derde van de pensioenfondsen (art. 40bis).

Betrokken posten en sub-posten van het actief (*)	Afgesloten boekjaar	Betrokken posten en sub-posten van het passief (*)	Afgesloten boekjaar
TOTAAL		TOTAAL	

(*) Met vermelding van de cijfers en letters betreffende de inhoud van de betrokken post of sub-post van de balans (voorbeeld : C.III.2. obligaties en andere vastrentende effecten).

Nr. 10. Inlichtingen betreffende de technische rekeningen.

I. Niet-Levensverzekering

Inhoud	Codes	RECHTSTREEKSE ZAKEN					RECHTSTREEKSE ZAKEN					RECHTSTREEKSE ZAKEN		AANGENOMEN ZAKEN
		Totaal	Totaal	Ongevallen en ziekte (takken 1 en 2)	Motorrijtuigen Burgerlijke aansprakelijkheid (tak 10)	Motorrijtuigen Andere takken (takken 3 en 7)	Scheepvaart Luchtvaart Transport (takken 4,5, 6,7,11 en 12)	Brand en andere schade aan goederen (takken 8 en 9)	Algemene Burgerlijke aansprakelijk heid (tak 13)	Krediet en Borgtocht (takken 14 en 15)	Diverse geldelijke verliezen (tak 16)	Rechtsbijstand (tak 17)	Hulpverlening (tak 18)	
		0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	
1) Brutopremies.	8.10.01.710.1	1 096 923 159	1 088 409 325	178 710 270	232 654 822	138 846 487	957 930	365 610 879	76 347 407		14 753 157	55 615 122	24 913 250	8 513 834
2) Verdiende brutopremies	8.10.02	1 089 939 543	1 081 426 792	178 177 527	232 078 399	137 656 243	924 800	362 633 148	75 709 438		14 579 867	54 899 917	24 767 452	8 512 751
3) Bruto schaden	8.10.03	568 787 537	566 897 853	95 147 965	125 864 948	81 145 544	292 480	165 551 541	50 349 810		9 797 716	28 254 734	10 493 115	1 889 684
4) Bruto bedrijfskosten	8.10.04	331 420 954	328 553 068	42 476 813	62 681 868	40 539 536	269 979	126 598 517	25 371 779	0	5 540 016	14 237 561	10 836 999	2 867 886
5) Herverzekeringssaldo	8.10.05	-25 538 873	-25 197 191	-678 814	-5 320 327	100 670		-15 599 185	-3 388 238			-311 296		-341 682
6) Commissielonen (art. 37)	8.10.06		214 467 029											

Nr.10. Inlichtingen betreffende de technische rekeningen (vervolg en slot)**II. Levensverzekering**

Inhoud

A.Rechtstreekse zaken

1) Brutopremies :

a) 1. Individuele premies :

2. Premies betreffende groepsverzekeringsovereenkomsten :

b) 1. Periodieke premies :

2. Enige premies :

c) 1. Premies van overeenkomsten zonder winstdeling :

2. Premies van overeenkomsten met winstdeling :

3. Premies van overeenkomsten waarbij het beleggingsrisico niet gedragen wordt door de onderneming :

2) Herverzekeringssaldo :

3) Commissielonen (art. 37):

B. Aangenomen zaken

Bruto premies :

III. Niet-levensverzekering en levensverzekering, rechtstreekse zaken

Bruto premies :

- in België :

- in de andere Lid-Staten van de E.E.G :

- in de overige landen :

Codes	Bedragen
8.10.07.720.1	1 400 417 234
8.10.08	1 091 123 548
8.10.09	309 293 686
8.10.10	800 889 082
8.10.11	599 528 152
8.10.12	310 146 978
8.10.13	667 407 846
8.10.14	422 862 410
8.10.15	-2 037 763
8.10.16	74 540 527
8.10.17.720.1	15 379 104
8.10.18	2 486 369 385
8.10.19	2 457 173
8.10.20	

Nr 11. Staat betreffende de personeelsleden in dienst.

CATEGORIEËN	Codes	Afgesloten boekjaar			Vorig boekjaar verenigd		
		Totaal aantal op afsluitingsdatum	Gemiddeld personeelsbestand (*)	Aantal gepresteerde uren	Totaal aantal op afsluitingsdatum	Gemiddeld personeelsbestand (*)	Aantal gepresteerde uren
		1	2	3	4	5	6
Personneel onder arbeids- of stageovereenkomst (**)	8.11.1	1 396	1 249,0	1 703 114	1 430	1 289,0	1 760 641
Uitzendkrachten of personen ter beschikking gesteld van de onderneming	8.11.2	26	23,0	45 562	28	20,0	40 396
TOTAAL	8.11.3	1 422	1 272,0	1 748 676	1 458	1 309,0	1 801 037

(*) Het gemiddeld personeelsbestand wordt berekend in voltijdse equivalenten overeenkomstig artikel 12, § 1 van het koninklijk besluit van 12 september 1983 tot uitvoering van de wet van 17 juli 1975 op de boekhouding en de jaarrekening van de ondernemingen.

(**) Het personeel onder arbeids- of stageovereenkomst bestaat uit de werknemers ingeschreven in het personeelsregister en verbonden met de onderneming door een arbeidsovereenkomst of een stageovereenkomst zoals bedoeld door het koninklijk besluit nr. 230 van 21 december 1983.]

[Aldus gewijzigd bij artikel 10, § 1 van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996.]

Nr 11. Staat betreffende de personeelsleden in dienst.

Wat personeel betreft :

- A. Volgende gegevens over het boekjaar en over het vorige boekjaar met betrekking tot de werknemers ingeschreven in het personeelsregister en verbonden met de onderneming door een arbeidsovereenkomst of een startbaanovereenkomst

Omschrijving	Codes	AFGESLOTEN BOEKJAAR	VORIG BOEKJAAR
a) het totale aantal op afsluitdatum van het boekjaar	8.11.10	1 396	1 430
b) het gemiddelde personeelsbestand tewerkgesteld door de onderneming tijdens het boekjaar en tijdens het vorige boekjaar, berekend in voltijdse equivalenten overeenkomstig artikel 15, § 4, van het Wetboek van Vennootschappen, en uitgesplitst naar volgende categorieën	8.11.11	1 249,0	1 289,0
- Directiepersoneel	8.11.11.1	13	14
- Bedienden	8.11.11.2	1 236	1 275
- Arbeiders	8.11.11.3		
- Andere	8.11.11.4		
c) het aantal gepresteerde uren	8.11.12	1 703 114	1 760 641

- B. Volgende gegevens over het boekjaar en over het vorige boekjaar met betrekking tot de uitzendkrachten en de ter beschikking van de onderneming gestelde personen

Omschrijving	Codes	AFGESLOTEN BOEKJAAR	VORIG BOEKJAAR
a) het totale aantal op afsluitdatum van het boekjaar	8.11.20	26	28
b) het gemiddeld aantal in voltijdse equivalenten berekend op een analoge manier als de werknemers ingeschreven in het personeelsregister	8.11.21	23,0	20,0
c) het aantal gepresteerde uren	8.11.22	45 562	40 396

Nr.12.Staat betreffende het geheel van de administratie- en beheerskosten, uitgesplitst volgens aard.

(Een asteriks (*) rechts van de inhoud van een post of een sub-post duidt op het bestaan van een definitie of een verklarende nota in hoofdstuk III van de bijlage bij het huidige besluit)

Benaming	Codes	Bedragen
I. Personeelskosten*	8.12.1	110 379 914
1. a)Bezoldigingen	8.12.111	81 180 463
b)Pensioenen	8.12.112	
c)Andere rechtstreekse sociale voordelen	8.12.113	
2.Patronale bijdragen voor sociale verzekeringen	8.12.12	21 379 083
3.Patronale toelagen en premies voor buitenwettelijke verzekeringen	8.12.13	5 338 474
4.Andere personeelsuitgaven	8.12.14	3 751 101
5.Voorzieningen voor pensioenen, bezoldigingen en sociale lasten	8.12.15	-3 350 114
a)Dotaties (+)	8.12.15.1	22 503 514
b)Bestedingen en terugnemingen (-)	8.12.15.2	(25 853 628)
[6. Uitzendkrachten of personen ter beschikking gesteld van de onderneming	8.12.16]	2 080 907
II. Diverse goederen en diensten*	8.12.2	153 547 992
III. Afschrijvingen en waardeverminderingen op immateriële en materiële activa, andere dan de beleggingen*	8.12.3	61 441
IV. Voorzieningen voor overige risico's en lasten*	8.12.4	7 874
1.Dotaties (+)	8.12.41	7 874
2.Bestedingen en terugnemingen (-)	8.12.42	()
V.Overige lopende lasten*	8.12.5	11 073 525
1.Fiscale bedrijfskosten*	8.12.51	4 726 232
a)Onroerende voorheffing	8.12.511	571 002
b)Overige	8.12.512	4 155 229
2.Bijdragen gestort aan openbare instellingen*	8.12.52	6 013 137
3.Theoretische kosten*	8.12.53	
4.Overige	8.12.54	334 157
VI.Teruggewonnen administratiekosten en overige lopende opbrengsten (-)	8.12.6	(18 228 498)
1.Teruggewonnen administratiekosten	8.12.61	17 614 391
a)Ontvangen vergoedingen voor beheersprestaties van collectieve pensioenfondsen voor rekening van derden	8.12.611	
b)Overige*	8.12.612	17 614 391
2.Overige lopende opbrengsten.	8.12.62	614 107
TOTAAL	8.12.7	256 842 247

Aldus gewijzigd bij artikel 10, § 2 van het koninklijk besluit van 4 augustus 1996.

Nr.13. Overige opbrengsten, overige kosten.

A. Uitsplitsing van de OVERIGE OPBRENGSTEN (post 7. van de niet-technische rekening), indien het om belangrijke bedragen gaat.

- Terugname waardevermindering dubieuze debiteuren
- Meerwaarde realisatie tussenpersonen
- Fee met betrekking tot bondlending

B. Uitsplitsing van de OVERIGE KOSTEN (post 8. van de niet-technische rekening), indien het om belangrijke bedragen gaat.

- Waardevermindering dubieuze debiteuren
- Intresten op achtergestelde leningen

Bedragen	
	1 298 186
	296 846
	1 672 221
	1 527 589
	8 243 056

Nr.14. Uitzonderlijke resultaten.

A. Uitsplitsing van de UITZONDERLIJKE OPBRENGSTEN (post 11. van de niet-technische rekening), indien het om belangrijke bedragen gaat.

B. Uitsplitsing van de ANDERE UITZONDERLIJKE KOSTEN (post 12. van de niet-technische rekening), indien het om belangrijke bedragen gaat.

Bedragen

Nr.15. Belastingen op het resultaat

A. UITSPLITSING VAN DE POST 15 a) 'Belastingen':

1. Belastingen op het resultaat van het boekjaar:

- a. Voorafbetalingen en terugbetaalbare voorheffingen
- b. Andere verrekenbare bestanddelen
- c. Overschot van de voorafbetalingen en/of van de geactiveerde terugbetaalbare voorheffingen (-)
- d. Geraamde belastingsupplementen (opgenomen onder post G.V.1.a) van de passiva)

2. Belastingen op het resultaat van vorige boekjaren :

- a) Verschuldigde of betaalde belastingsupplementen :
- b) Geraamde belastingsupplementen (opgenomen onder post G.V.1.a) van de passiva) of belasting-supplementen waarvoor een voorziening werd gevormd (opgenomen onder post E.II.2) van de passiva)

Codes	Bedragen
8.15.1.634	107 200 466
8.15.1.634.1	107 200 466
8.15.1.634.11	95 650 663
8.15.1.634.12	4 151 848
8.15.1.634.13	(94 992)
8.15.1.634.14	7 492 947
8.15.1.634.2	
8.15.1.634.21	
8.15.1.634.22	

Nr. 15. Belastingen op het resultaat.

B. BELANGRIJKSTE OORZAKEN VAN DE VERSCHILLEN TUSSEN DE WINST VOOR BELASTINGEN, zoals deze blijkt uit de jaarrekening, EN DE GERAAMDE BELASTBARE WINST, met bijzondere vermelding van die welke voortspruiten uit het tijdsverschil tussen de vaststelling van de boekwinst en de fiscale winst (in de mate waarin het resultaat van het boekjaar op belangrijke wijze werd beïnvloed op het stuk van de belastingen).

Mutaties in belastbare reserves en voorzieningen

Meerwaarden op aandelen aan een specifiek fiscaal regime, vrijstelling terugneming WV, verworpen W

Niet-belastbare bestanddelen DBI (na verminderingen door de nieuwe ingevoerde bank -en verzekering

Verworpen uitgaven (andere dan MW en WV op aandelen en vennootschapsbelasting)

Bedragen	
	33 799 021
	-42 739 065
	-123 090 235
	4 700 761

C. INVLOED VAN DE UITZONDERLIJKE RESULTATEN OP DE BELASTINGEN OP HET RESULTAAT VAN HET BOEKJAAR

Nr. 15. Belastingen op het resultaat (vervolg en slot).

D.BRONNEN VAN BELASTINGLATENTIES (in de mate waarin deze informatie belangrijk is om een inzicht te verkrijgen in de financiële positie van de onderneming).

1. Actieve latenties

- Gecumuleerde fiscale verliezen die aftrekbaar zijn van latere belastbare winsten

2. Passieve latenties

Codes	Bedragen
8.15.4.1	8 754 683
8.15.4.11	8 754 683
8.15.4.2	

Nr.16. Andere taksen en belastingen ten laste van derden.

A. Taksen :

1. Taksen op verzekeringsovereenkomsten ten laste van derden
2. Andere taksen ten laste van de onderneming

B. De ingehouden bedragen ten laste van derden bij wijze van :

1. Bedrijfsvoorheffing
2. Roerende voorheffing (op dividenden)

Codes	Bedragen van het boekjaar	Bedragen van het vorige boekjaar
8.16.11	115 246 672	113 048 272
8.16.12	6 394 925	6 013 488
8.16.21	50 717 263	45 183 274
8.16.22		

Nr.17. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen (art. 14).

(Een asteriks (*) rechts van de inhoud van een post of een sub-post duidt op het bestaan van een definitie of een verklarende nota in hoofdstuk III van de bijlage bij het besluit van 17/11/1994)

	Codes	Bedragen
A. Zekerheden door derden gesteld of onherroepelijk beloofd voor rekening van de onderneming* :	8.17.00	
B. Persoonlijke zekerheden door de onderneming gesteld of onherroepelijk beloofd voor rekening van derden*	8.17.01	249 597 200
C. Zakelijke zekerheden door de onderneming gesteld of onherroepelijk beloofd op haar eigen middelen als zekerheid van de rechten en verplichtingen* :		
a) van de onderneming :	8.17.020	2 242 249 222
b) van derden :	8.17.021	
D. Ontvangen zekerheden* (andere dan in baar geld) :		
a) effecten en waarden van herverzekeraars (CFR. Hoofdstuk III, Omschrijving en toelichting : actiefposten C.III.1 en 2 en passiefpost F :	8.17.030	
b) overige :	8.17.031	2 613 326 839
E. Termijnverrichtingen* :		
a)Verrichtingen op effecten (aankopen) :	8.17.040	
b)Verrichtingen op effecten (verkopen) :	8.17.041	
c)Verrichtingen op vreemde valuta (te ontvangen) :	8.17.042	276 704 216
d)Verrichtingen op vreemde valuta (te leveren) :	8.17.043	278 169 056
e)Verrichtingen op rente (aankopen, ...) :	8.17.044	669 000 000
f)Verrichtingen op rente (verkopen, ...) :	8.17.045	669 000 000
g)Overige verrichtingen (aankopen, ...) :	8.17.046	
h)Overige verrichtingen (verkopen, ...) :	8.17.047	
F. Goederen en waarden van derden gehouden door de onderneming* :	8.17.05	

Nr.17. Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen (art. 14).

(Een asteriks (*) rechts van de inhoud van een post of een sub-post duidt op het bestaan van een definitie of een verklarende nota in hoofdstuk III van de bijlage bij het besluit van 17/11/1994)

G. Aard en zakelijk doel van de regelingen die niet in de balans zijn opgenomen, financiële gevolgen ervan, mits de risico's of voordelen die uit dergelijke regelingen voortvloeien van enige betekenis zijn en voor zover de bekendmaking van deze risico's of voordelen noodzakelijk is voor de beoordeling van de financiële positie van de onderneming. :

Gbis. Aard en de financiële gevolgen van materiële gebeurtenissen die zich na de balansdatum hebben voorgedaan en die niet in de resultatenrekening of balans worden weergegeven. :

H. Overige (nader te bepalen) :

- Verbintenis tot levering door KBC Verzekeringen
- Verbintenis tot levering door tegenpartij
- Debiteuren gekochte call
- Crediteuren geschreven put

Codes	Bedragen
8.17.06	
8.17.06B	
8.17.07	5 504 994 906
	4 250 000 000
	1 250 000 000
	2 591 775
	2 403 131

Nr.18. Betrekkingen met verbonden ondernemingen en met ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat

Betrokken balansposten	Codes	Verbonden ondernemingen		Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	
		Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
- C II.Beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen	8.18.222	838 190 787	840 933 968	6 681 221	17 886 490
1 + 3 Deelnemingen	8.18.222.01	838 190 787	840 933 968	6 681 221	17 886 490
2 + 4 Bons, obligaties en vorderingen	8.18.222.02				
- achtergestelde	8.18.222.021				
- overige	8.18.222.022				
- D. II.Beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen	8.18.232				
1 + 3 Deelnemingen	8.18.232.01				
2 + 4 Bons, obligaties en vorderingen	8.18.232.02				
- achtergestelde	8.18.232.021				
- overige	8.18.232.022				
- E. Vorderingen	8.18.41	18 291 159	24 066 776	10 467	1 358 469
I. Vorderingen uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	8.18.411	1 082 675	1 491 474		
II. Vorderingen uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	8.18.412	-153 059	248 108	10 467	1 358 469
III. Overige vorderingen	8.18.413	17 361 543	22 327 194		

Nr.18. Betrekkingen met verbonden ondernemingen en met ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat

Betrokken balansposten	Codes	Verbonden ondernemingen		Ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat	
		Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar	Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
- B. Achtergestelde schulden	8.18.12	500 000 000	500 000 000		
- G. Schulden	8.18.42	1 185 424 783	1 469 512 628		
I. Schulden uit hoofde van rechtstreekse verzekeringsverrichtingen	8.18.421	5 915 883	5 706 760		
II. Schulden uit hoofde van herverzekeringsverrichtingen	8.18.422	1 392 545	1 884 670		
III. Niet-achtergestelde obligatieleningen	8.18.423				
IV. Schulden ten aanzien van kredietinstellingen	8.18.424	1 034 494 400	1 431 923 050		
V. Overige schulden	8.18.425	143 621 955	29 998 148		

Nr.18. Betrekkingen met verbonden ondernemingen en met ondernemingen waarmee een deelnemingsverhouding bestaat (vervolg en slot).

	Codes	Verbonden ondernemingen	
		Afgesloten boekjaar	Vorig boekjaar
- Door de onderneming gestelde of onherroepelijk beloofde PERSOONLIJKE EN ZAKELIJKE ZEKERHEDEN als waarborg voor schulden of verplichtingen van verbonden ondernemingen	8.18.50	187 722 297	184 888 827
- Door verbonden ondernemingen gestelde of onherroepelijk beloofde PERSOONLIJKE EN ZAKELIJKE ZEKERHEDEN als waarborg voor schulden of verplichtingen van de onderneming	8.18.51		
- Andere betekenisvolle financiële verplichtingen	8.18.52		
- Opbrengsten van terreinen en gebouwen	8.18.53	825 832	770 243
- Opbrengsten van andere beleggingen	8.18.54	101 603 519	160 093 863

Nr. 18bis. Betrekkingen met geassocieerde ondernemingen (*).

Omschrijving	Codes	AFGESLOTEN BOEKJAAR	VORIG BOEKJAAR
1° Bedrag van de financiële vaste activa	8.18.60		
- Deelnemingen	8.18.60.1		
- Achtergestelde vorderingen	8.18.60.2		
- Andere vorderingen	8.18.60.3		
2° Vorderingen op geassocieerde ondernemingen	8.18.61		
- Op meer dan één jaar	8.18.61.1		
- Op ten hoogste één jaar	8.18.61.2		
3° Schulden aan geassocieerde ondernemingen	8.18.62		
- Op meer dan één jaar	8.18.62.1		
- Op ten hoogste één jaar	8.18.62.2		
4° Persoonlijke en zakelijke zekerheden	8.18.63		
- Door de onderneming gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van geassocieerde ondernemingen	8.18.63.1		
- Door geassocieerde ondernemingen gesteld of onherroepelijk beloofd als waarborg voor schulden of verplichtingen van de onderneming	8.18.63.2		
5° Andere betekenisvolle financiële verplichtingen	8.18.64		

(*) Geassocieerde ondernemingen in de zin van artikel 12 van het Wetboek van Venootschappen.

Nr.19. Financiële betrekkingen met :

- A.bestuurders en zaakvoerders;
- B.natuurlijke of rechtspersonen die de onderneming rechtstreeks of onrechtstreeks controleren zonder verbonden ondernemingen te zijn;
- C.andere ondernemingen welke door de sub. B vermelde personen rechtstreeks gecontroleerd worden.

- 1.Uitstaande vorderingen op deze personen
- 2.Waarborgen toegestaan in hun voordeel
- 3.Andere betekenisvolle verplichtingen aangegaan in hun voordeel
- 4.Rechtstreekse en onrechtstreekse bezoldigingen en ten laste van de resultatenrekening toegekende

- aan bestuurders en zaakvoerders
- aan oud-bestuurders en oud-zaakvoerders

de interestvoet, de voornaamste voorwaarden en de eventueel afgeloste of afgeschreven bedragen of bedragen waarvan werd afgezien betreffende de bovenvermelde posten 1., 2. en 3.

Codes	Bedragen
8.19.1	
8.19.2	
8.19.3	
8.19.41	415 000
8.19.42	

Nr.19bis. Financiële betrekkingen met de commissaris(sen) en de personen met wie hij (zij) verbonden is (zijn).

1. Bezoldiging van de commissaris(sen)
2. Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de onderneming door de commissaris(sen)
 - Andere controleopdrachten
 - Belastingadviesopdrachten
 - Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten
3. Bezoldiging voor uitzonderlijke werkzaamheden of bijzondere opdrachten uitgevoerd binnen de onderneming door personen met wie de commissaris(sen) verbonden is (zijn)
 - Andere controleopdrachten
 - Belastingadviesopdrachten
 - Andere opdrachten buiten de revisorale opdrachten

Codes	Bedragen
8.19.5	534 532,00
8.19.6	10 000,00
8.19.61	10 000,00
8.19.62	
8.19.63	
8.19.7	
8.19.71	
8.19.72	
8.19.73	

Vermeldingen in toepassing van het artikel 133, paragraaf 6 van het Wetboek van vennootschappen

Nr.20. Waarderingsregels.

(Deze staat wordt onder meer beoogd in de artikelen : 12bis, § 5 ; 15 ; 19, 3de lid ; 22bis, 3de lid ; 24, 2de lid ; 27, 1°, laatste lid en 2°, laatste lid ; 27bis, § 4, laatste lid ; 28, § 2, 1ste en 4de lid ; 34, 2de lid ; 34quinquies, 1ste lid ; 34sexies, 6°, laatste lid ; 34septies, § 2 en door Hoofdstuk III. 'Omschrijving en toelichting', Afdeling II, post 'Theoretische huur'.)

A.Regels die gelden voor de waardering van inventarissen (behalve de beleggingen van de actiefpost D)

1.Vorming en aanpassing van de afschrijvingen

Conform artikel 3 van het Koninklijk Besluit op de jaarrekening van verzekerings- en herverzekeringsondernemingen, wordt de jaarrekening opgesteld volgens het beginsel van het getrouw beeld. Een transparante, duidelijke en consistente financiële verslaggeving is belangrijk voor KBC als bankverzekeringsgroep. Daarom wordt het principe gehanteerd om de Bgaap waarderingsregels zoveel mogelijk te aligneren met de internationale boekhoudstandaarden IFRS, die van toepassing zijn op de geconsolideerde jaarrekening, daar waar wettelijk en systeemmatig mogelijk. Afschrijvingen worden geboekt op immateriële en materiële vaste activa waarvan de gebruiksduur beperkt is om de aanschaffingskosten - eventueel gehetwaardeerd - te spreiden over de waarschijnlijke nuttigheids- of gebruiksduur. De afschrijvingen worden toegepast op lineaire wijze vanaf het gebruiksklaar zijn van de activa. Oprichtingskosten worden in de resultatenrekening geboekt tenzij anders beslist door de Raad van Bestuur. De immateriële vaste activa waarvan de gebruiksduur beperkt is, worden afgeschreven over 5 jaar tenzij anders beslist door de Raad van Bestuur. Systeemsoftware, volgt het afschrijvingsritme van de hardware en wordt bijgevolg op 3 jaar afgeschreven. Software andere dan systeemsoftware wordt afgeschreven op 5 jaar. Kernsystemen met een langere looptijd worden pro rata temporis afgeschreven over een looptijd van 8 jaar. Kernsystemen zijn types van standaardsoftware waaronder ook back-end data toepassingen voor de dagverwerking en updates van de saldibalansen op de mainframe. De afschrijvingspercentages zijn berekend op basis van de verwachte economische levensduur en worden lineair toegepast. Alle materiële vaste activa worden pro rata temporis afgeschreven van het gebruiksklaar zijn van de activa. De bijkomende kosten worden mee afgeschreven over de levensduur van het actief. Voor de bijkomende kosten mbt de aanschaffing van terreinen wordt een waardevermindering geboekt.

2.Waardeverminderingen

Op niet-afschrijfbaar activa worden desgevallend waardeverminderingen geboekt om rekening te houden met al dan niet definitief aan te merken ontwaardingen. Deze mogen niet gehandhaafd worden in die mate waarin ze op het einde van het

boekjaar hoger zijn dan een actuele beoordeling van de minderwaarden waarvoor ze werden gevormd. Voor de immateriële en materiële vaste activa waarvan de gebruiksduur niet beperkt is, wordt tot waardeverminderingen overgegaan in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding. Voor de deelnemingen, de aandelen en de deelbewijzen, opgenomen onder de beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen', wordt tot waardevermindering overgegaan in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding, verantwoord door de toestand, de rentabiliteit of de vooruitzichten van de vennootschap waarin de deelnemingen, aandelen of deelbewijzen worden gehouden. Voor de effecten, onder de 'overige financiële beleggingen', worden waardeverminderingen geboekt zo deze duurzaam zijn. De geboekte waardeverminderingen worden teruggenomen zodra de beurskoers terug hoger ligt, evenwel tot maximaal de aanschaffingswaarde. Op genoteerde aandelen wordt een waardevermindering geboekt indien de beurskoers langdurig (GT 1 jaar) of significant lager (GT30%) is dan de boekwaarde waardoor blijkt dat de waardedaling voldoende duurzaam is. De waardevermindering is dan gelijk aan het verschil tussen de boekwaarde en de beurskoers. De geboekte waardeverminderingen worden teruggenomen zodra de beurskoers terug hoger ligt, evenwel tot maximaal de aanschaffingswaarde. Voor niet genoteerde aandelen wordt tot waardevermindering overgegaan in geval van duurzame minderwaarde of ontwaarding, verantwoord door de toestand, de rentabiliteit of vooruitzichten van de vennootschap waarin de deelnemingen, aandelen of deelbewijzen worden aangehouden. Op de vorderingen, inclusief de vastrentende effecten, wordt overgaan tot het boeken van een duurzame waardevermindering overeenkomstig de principes die gelden voor de waardering van de niet in effecten belichaamde vorderingen. Ook bij sterk dalende markwaardes beneden de aankoopprijs wordt tot waardevermindering overgegaan wanneer op vaststaande wijze blijkt dat de verplichtingen uit deze effecten en vordering niet of niet volledig kunnen worden nagekomen. Op de vastrentende thesaurie-effecten (onder de post overige financiële beleggingen) die als liquiditeitssteun dienen, worden waardeverminderingen geboekt wanneer hun marktwaarde lager ligt dan de boekwaarde. Op vastgoedcertificaten worden waardeverminderingen geboekt indien de marktwaarde lager is dan de aanschafwaarde (LOCOM). Deze waardeverminderingen worden teruggenomen bij een stijgende marktwaarde tot maximaal de aanschafwaarde van het onderliggend effect is bereikt. Looptijdgebonden commerciële kredieten worden in de balans opgenomen voor het niet-afgeloste kapitaalsaldo verhoogd met de vervallen doch niet-betaalde renten en de nog te betalen diverse kosten door cliënten. Verworven niet vervallen renten (op voorhand geïnde renten) worden pro rata temporis in het resultaat geboekt via een overlopende rekening. Voor dubieuze en oninbare kredieten worden specifieke waardeverminderingen op individuele basis aangelegd en toegerekend aan de actiefpost van de jaarrekening waarin de risico's voorkomen, teneinde de verliezen te dekken die als vaststaand of waarschijnlijk worden beschouwd met betrekking tot de uitstaande kredieten. De vervallen renten en kosten worden gereserveerd. Worden als oninbaar en dubieus aangemerkt, die kredieten waarvan de saldi opeisbaar zijn en waarvoor men overgaat tot minnelijke of gerechtelijke uitwinning. De beleggingen van

de actiefpost D. (tak 23) worden in de balans opgenomen voor hun actuele waarde overeenkomstig de wettelijke bepalingen.

3. Voorzieningen voor risico's en kosten

Op het einde van het boekjaar worden voorzieningen aangelegd voor alle voorzienbare risico's, mogelijke verliezen en ontwaardingen, ontstaan tijdens het boekjaar waarop de jaarrekening betrekking heeft of tijdens voorgaande boekjaren.

4. Technische voorzieningen

De technische voorzieningen dienen op elk ogenblik voldoende te zijn om te waarborgen dat alle uit de verzekeringsovereenkomsten voortvloeiende verplichtingen kunnen worden nagekomen. Voor het rechtstreekse bedrijf wordt de voorziening voor niet-verdiende premies in principe berekend volgens de pro rata temporis methode, op dag basis en per contract, op de bruto premies verminderd met de commissielonen. Voor de ontvangen herverzekering wordt de voorziening voor niet-verdiende premies voor elke overeenkomst afzonderlijk bepaald op basis van de door de cedent meegedeelde informatie, waar nodig aangevuld op basis van eigen inzicht van het risico in de tijd. De voorzieningen voor de activiteitengroep Leven worden berekend volgens de geldende actuariële principes. De technische voorzieningen voor de klassieke levensverzekeringen in tak 21 en voorzieningen betreffende buitenwettelijke voordelen aan werknemers m.b.t. lopende renten, worden berekend volgens de prospectieve actuariële formules steunend op de technische basissen van de contracten. Bij de klassieke levensverzekeringen in tak 21 met een garantie van 4,75% wordt er echter geactualiseerd aan een rentevoet van 4% i.p.v. de tarifaire 4,75%. De technische voorzieningen voor de moderne levensverzekeringen in tak 21 en tak 26 en de voorzieningen betreffende buitenwettelijke voordelen aan werknemers m.b.t. nieuwe aanvullende stortingen, worden berekend volgens de retrospectieve formules steunend op de technische basissen van de contracten. De technische voorzieningen voor de levensverzekeringen in tak 23 worden bepaald door het aantal eenheden per fonds te vermenigvuldigen met de koers per eenheid van het desbetreffende fonds. De voorziening voor te betalen schaden wordt berekend per schadegeval of per contract op basis van de bekende elementen van het dossier en aangevuld met de nodige forfaitaire en wettelijke voorzieningen zoals onder meer voor interne schaderegelingskosten en voor nog niet (volledig) gemelde schadegevallen (IBNR en IBNER). In de voorziening voor egalisatie en catastrofes worden alle bedragen gereserveerd met de bedoeling om in de komende jaren het niet-terugkerend technisch verlies te compenseren, de schommelingen van de schaderatio te nivelleren en bijzondere risico's af te dekken. De aandelen van de herverzekeraars in de technische voorzieningen (opgenomen onder het actief) worden berekend voor hun werkelijke of geraamde bedragen op basis van de contractuele bepalingen in de herverzekeringsovereenkomsten en waar nodig aangevuld met eigen inzichten en ervaringen. Desgevallend worden hierop

waardeverminderingen geboekt in geval van vastgesteld of waarschijnlijk in gebreke blijven van de herverzekeraar.

5. Herwaarderingen

De materiële vaste activa, de deelnemingen, aandelen en deelbewijzen die onder de actiefpost C 'Beleggingen' voorkomen kunnen geherwaardeerd worden wanneer de activa, in functie van hun nut voor de onderneming, op vaste en duurzame wijze uitstijgt boven hun boekwaarde.

6. Andere

In geval van verkoop van effecten wordt de boekwaarde van de verkochte effecten bepaald volgens een systeem van individualisatie der effecten. Alle monetaire bestanddelen uitgedrukt in vreemde valuta worden omgerekend in hun tegenwaarde in euro tegen de contant koers op balansdatum. De saldi van de positieve en negatieve verschillen uit de omrekening van de technische voorzieningen, uitgedrukt in vreemde valuta, zijn inbegrepen in de overeenkomstige posten 'Wijziging van de technische voorzieningen' van de resultatenrekening. De saldi uit de omrekening van de technische voorzieningen herverzekering Niet-Leven, uitgedrukt in vreemde valuta, zijn inbegrepen in de overeenkomstige post 'Overige technische lasten' van de resultatenrekening Niet-Leven. Het saldo van de positieve of negatieve verschillen uit de omrekening van monetaire bestanddelen, andere dan de technische voorzieningen, wordt als financiële opbrengst of kost toegewezen aan de resultatenrekening. Er wordt gesaldeerd per munt. De niet-monetaire bestanddelen in vreemde valuta worden aan de tegenwaarde in EUR in de balans opgenomen aan de koers die geldt op het einde van de maand die voorafgaat aan de aanschaffing of, indien deze eerste de aanschaffingskoers niet dicht benadert, aan de koers op aanschaffingsdatum. In voorkomend geval wordt de koers gebruikt waartegen de voor de betaling van de prijs gebruikte vreemde valuta werd aangekocht. Kosten en opbrengsten uitgedrukt in vreemde valuta worden in de resultatenrekening opgenomen aan de contant koers op het tijdstip dat ze zich voordoen (in sommige gevallen de contant koers van het einde van de maand voordien), of aan een koers die deze laatste dicht benadert.

B.Regels die gelden voor de waardering van inventarissen voor wat betreft de beleggingen van de actiefpost D.

1.Beleggingen andere dan terreinen en gebouwen

De beleggingen van de actiefpost D. worden in de balans opgenomen voor hun actuele waarde overeenkomstig de wettelijke bepalingen.

2.Terreinen en gebouwen

3.Andere

De technische voorzieningen voor de levensverzekeringen in tak 23 worden berekend door het aantal eenheden per fonds te vermenigvuldigen met de koers per eenheid van het betreffende fonds.

Nr.21. Wijzigingen in de waarderingsregels (art. 16) (art. 17).

A.Vermelding van de wijzigingen en hun verantwoordingen.

--

B.Verschil in raming dat uit de wijzigingen volgt (de eerste keer te vermelden bij de jaarrekening van het boekjaar tijdens hetwelk die wijzigingen werden uitgevoerd).

Betrokken posten en subposten (*)	Bedragen	Betrokken posten en subposten (*)	Bedragen

(*) Met vermelding van de cijfers en letters betreffende de inhoud van de betrokken post of sub-post van de balans (voorbeeld : C.III.2. Obligaties en andere vastrentende effecten).

Nr.22. Verklaring met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening.

A. Inlichtingen te verstrekken door alle ondernemingen.

- De onderneming stelt op en publiceert, overeenkomstig het koninklijk besluit betreffende de geconsolideerde jaarrekening van verzekeringsondernemingen en herverzekeringsondernemingen, een geconsolideerde jaarrekening en een geconsolideerd jaarverslag

ja /neen (*) : Ja

- De onderneming stelt noch een geconsolideerde jaarrekening, noch een geconsolideerd jaarverslag op, omwille van de volgende reden(en) (*):

* de onderneming oefent, alleen of gezamenlijk, geen controle uit op één of meerdere filialen naar

Belgisch of buitenlands recht;

ja /neen (*):

* de onderneming is zelf een filiaal van een moederonderneming die een geconsolideerde jaarrekening opstelt en publiceert :

ja /neen (*):

. Verantwoording van het vervullen van de voorwaarden voorzien in artikel 8, paragrafen 2 en 3 van het koninklijk besluit van 6 maart 1990 betreffende de geconsolideerde jaarrekening van de ondernemingen :

. Naam, volledig adres van de zetel en indien het een ondernemingen naar Belgisch recht betreft, het B.T.W.-nummer of het nationaal nummer van de moederonderneming die de geconsolideerde jaarrekening opstelt en publiceert en voor dewelke de vrijstelling werd toegestaan :

* Het overbodige schrappen.

Nr.22. Verklaring met betrekking tot de geconsolideerde jaarrekening (vervolg en slot).

B. Inlichtingen te verstrekken door de onderneming wanneer ze gemeenschappelijke filiale is.

- . Naam, volledig adres van de zetel en indien het een onderneming naar Belgisch recht betreft, het B.T.W.-nummer of het nationaal nummer van de moederonderneming(en) met de aanduiding of deze moederonderneming(en) een geconsolideerde jaarrekening waarin de jaarrekening door consolidatie werd opgenomen opstelt (opstellen) en publiceert (publiceren) (**):

- . Wanneer de moederonderneming(en) naar buitenlands recht is (zijn), de plaats waar de geconsolideerde jaarrekening, waarover sprake hierboven, kan worden bekomen (**):

(**) Indien de rekeningen van de ondernemingen op verscheidene niveau's worden geconsolideerd, worden de inlichtingen enerzijds verstrekt voor het grootste geheel en anderzijds voor het kleinste geheel van de ondernemingen waarvan de onderneming deel uitmaakt als filiale en waarvoor de geconsolideerde jaarrekening wordt opgesteld en gepubliceerd.

Nr. 23. Bijkomende inlichtingen die de onderneming, op basis van het besluit van 17/11/94, moet verstrekken.

De onderneming, in voorkomend geval, somt de bijkomende inlichtingen op, vereist :

- door de artikelen :

2bis. ; 4, 2de lid ; 6 ; 8 ; 10, 2de lid ; 11, 3de lid ; 19, 4de lid ; 22; 27bis, § 3, laatste lid ; 33, 2de lid ; 34sexies, § 1, 4° ; 39.

- in Hoofdstuk III, Afdeling I. van de toelichting :

voor de actiefposten C.II.1., C.II.3., C.III.7.c) en F.IV.

en

voor de passiefpost C.I.b) en C.IV.

Vennootschap KBC verzekeringen is lid van een btw- eenheid. Vrijstelling van de verplichting tot dotatie aan de aanvullende voorzieningen: conform het KB Jaarrekeningen Artikel 34quinquies §4 heeft KBC Verzekeringen bij de Nationale Bank van België een aanvraag ingediend tot vrijstelling van de verplichting tot dotatie aan de aanvullende voorzieningen. De reglementaire eigenvermogensvereisten in toepassing van de Wet van 13 maart 2016 op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen van KBC Verzekeringen zijn voldoende gedekt, zonder beroep te moeten doen op de overgangsmaatregelen van de artikelen 668 en 669 van de genoemde wet. Ook na uitvoering van de door de Nationale Bank van België overeenkomstig artikel 322 van de Wet op het statuut van en het toezicht op de verzekerings- of herverzekeringsondernemingen gevraagde stress-tests met betrekking tot de blootstelling aan het renterisico, voldoet KBC Verzekeringen aan de eigenvermogensvereisten. Op basis van deze elementen heeft de Nationale Bank van België KBC Verzekeringen vrijgesteld van de verplichting tot dotatie aan de aanvullende voorzieningen.

A/

B/

C/

0403552563

2018-12-31

00014

EUR

Nr. 24 Transacties door de onderneming aangegaan met verbonden partijen, onder andere voorwaarden dan de marktvoorwaarden

De onderneming vermeldt de transacties die zij met verbonden partijen is aangegaan, met opgave van het bedrag van deze transacties, de aard van de relatie met de verbonden partij, alsook alle andere informatie over de transacties die nodig is om een beter inzicht te krijgen in de financiële positie van de onderneming indien het om transacties van enige betekenis gaat die niet werden verricht onder de normale marktvoorwaarden.

De voormelde informatiegegevens kunnen overeenkomstig hun aard worden samengevoegd, behalve wanneer gescheiden informatie nodig is om inzicht te krijgen in de gevolgen van de transacties met verbonden partijen voor de financiële positie van de onderneming.

De voormelde informatie hoeft niet te worden verstrekt voor de transacties die zijn aangegaan tussen twee of meer leden van een groep, mits de dochterondernemingen die partij zijn bij de transactie, geheel eigendom zijn van een dergelijk lid.

Onder 'verbonden partij' wordt hetzelfde verstaan als in de internationale standaarden voor jaarrekeningen die zijn goedgekeurd overeenkomstig Verordening (EG) nr. 1606/2002.

Alle transacties met verbonden ondernemingen werden aan marktconforme voorwaarden afgesloten.

Bespreking van de vennootschappelijke jaarrekening KBC Verzekeringen NV per 31.12.2018

De vennootschappelijke jaarrekening is volgens de Belgische boekhoudkundige normen opgesteld.

1. Vennootschappelijke balans

KBC Verzekeringen NV (x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Verschil	% verschil
ACTIEF	32 766 517	34 065 214	-1 298 696	-3,8%
Immateriele activa	0	0	0	-
Beleggingen	19 154 289	19 747 903	-593 615	-3,0%
Beleggingen Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Deel van de herverzekeraar in de technische voorzieningen	107 649	113 746	-6 096	-5,4%
Vorderingen	214 165	138 111	76 054	55,1%
Overige activabestanden	264 407	410 394	-145 987	-35,6%
Overlopende rekeningen	252 139	284 769	-32 630	-11,5%
PASSIEF	32 766 517	34 065 214	-1 298 696	-3,8%
Eigen vermogen (na w instverdeling)	1 368 474	1 368 757	-283	0,0%
Resultaat van het boekjaar	0	0	0	-
Achternestelde schulden	500 000	500 000	0	-
Fonds voor toekomstige toew ijsingen	127 579	97 579	30 000	30,7%
Technische voorzieningen	16 430 161	16 875 844	-445 683	-2,6%
Technische voorzieningen Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Voorzieningen voor overige risico's en kosten	8 468	9 435	-967	-10,2%
Deposito's ontvangen van herverzekeraars	102 997	95 093	7 904	8,3%
Schulden	1 435 577	1 723 775	-288 197	-16,7%
Overlopende rekeningen	19 392	24 440	-5 048	-20,7%

De balans daalt met EUR 1.299 mln. Op het actief betreft het vooral de daling van de beleggingen inclusief tak 23 (EUR 1.190 mln.). Op het passief betreft het vooral de daling van de technische voorzieningen inclusief tak 23 (EUR 1.042 mln.).

1.1 Activa

Beleggingen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Beleggingen in verbonden ondern. en deeln.	844 872	858 820	-13 948	-1,6%
Aandelen	1 011 927	970 168	41 759	4,3%
Obligaties en andere vastrentende effecten	14 425 577	15 255 473	-829 896	-5,4%
- Obligaties en andere LT-beleggingen	14 374 580	15 210 970	-836 390	-5,5%
- Commercial paper	50 997	44 503	6 494	14,6%
Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Hypothecaire kredieten	1 182 546	785 648	396 898	50,5%
Deposito' bij KI > 1 jaar (L&R deposito's)	442 000	467 000	-25 000	-5,4%
Deposito' bij KI < 1 jaar	0	0	0	-
Onroerende goederen.	133 057	108 509	24 548	22,6%
Overige kredieten	1 003 252	1 041 215	-37 963	-3,6%
Overige	111 057	261 070	-150 013	-57,5%
Totaal beleggingen	31 928 157	33 118 194	-1 190 037	-3,6%
Totaal % beleggingen tov actief	97,4%	97,2%		

De beleggingen in verbonden ondernemingen en deelnemingen dalen met EUR -14 mln. Belangrijkste redenen hiervan is de herclassificatie van Retail Estates Bevak (15% RV) van 'verbonden onderneming' naar 'aandeel'.

De aandelen stijgen met EUR +42 mln. (of +4%) t.o.v. 31.12.2017. De stijging is gedreven door het portfolio management.

De netto latente meerwaarde op de aandelenportefeuille bedraagt per 31.12.2018 EUR 161 mln.

De obligaties en andere vastrentende effecten dalen met EUR -830 mln. t.o.v. 31.12.2017, voornamelijk door de vervallen, called en verkochte obligaties (EUR -1,7 b) die de netto aankopen (EUR +0,9 b) meer dan compenseren. Reden voor de daling is afbouw t.g.v. uitdovende portefeuille Life Capital en afbouw van de leverage positie (repo positie) alsook de verschuiving naar andere beleggingsklassen, in hoofdzaak hypothecaire kredieten.

De netto latente meerwaarde op de obligatieportefeuille bedraagt per 31.12.2018 EUR 1.370 mln.

Tak 23: zie passiefpost

De hypothecaire kredieten stijgen met EUR +397 mln. Reden is de maandelijkse overdracht van hypothecaire kredieten van KBC Bank aan KBC Verzekeringen.

Deposito's op meer dan 1 jaar dalen met EUR -25 mln., als gevolg van een deposito op vervaldag die niet werd vernieuwd.

Onroerende goederen stijgen met EUR +25 mln. voornamelijk door een toename van de portefeuille investeringsvastgoed (nieuwe investeringen) in kader van de geplande portefeuilleopbouw.

De overige kredieten dalen met EUR -38 mln. In 2018 werden geen nieuwe kredieten verstrekt. De daling heeft bijgevolg enkel betrekking op (gedeeltelijke) contractuele terugbetalingen.

De overige beleggingen dalen met EUR -150 mln. Deze daling is voornamelijk het gevolg van een daling in deposito's bij cedenten ten gevolge van de stopzetting van het Sepia contract waardoor de deposito gelinkt aan dit contract verdween.

Andere posten van het actief

Het deel van de herverzekeraars in de technische voorzieningen daalt met EUR 6 mln.

De vorderingen stijgen met EUR 76 mln. Deze stijging is voornamelijk het gevolg van de overige vorderingen tak 23. In dec'18 zijn een aantal tak23 fondsen op eindvervaldag gekomen. De assets werden uitgeboekt tegenover een vorderingenrekening aangezien de ontvangen cash door thesaurie nog niet was toegewezen. Na 1/1 gebeurde de toewijzing door kasdienst en werd bijgevolg de vordering afgeboekt.

De overige activabestanddelen dalen met EUR -146 mln. tot EUR 264 mln. Deze daling is het gevolg van de daling van de saldi op de zichtrekeningen.

Het uitstaande saldo van de overlopende rekeningen (EUR 252 mln.) bevat voornamelijk verworven, niet vervallen interesten van de effectenportefeuille.

1.2 Passiva

Eigen vermogen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Geplaatst kapitaal	65.156	65.156	0	0,0%
Uitgiftepremies	1.085.606	1.085.606	0	0,0%
Reserves	217.641	217.935	-294	-0,1%
Overgedragen resultaat	71	60	11	-
Resultaat van het boekjaar	0	0	0	-
Totaal eigen vermogen	1.368.474	1.368.757	-283	0,0%

De resultaatsverdeling (totaal resultaat EUR 371 mln.) voorziet in een dividenduitkering van EUR 368 mln. en een winstpremie van EUR 3 mln.

Achtergestelde schulden

Het betreft een niet converteerbare achtergestelde lening van EUR 500 mln. met KBC Groep.

Fonds voor toekomstige toewijzingen:

Per 31.12.2018 werd er EUR 30 mln. gedoteerd aan het fonds voor toekomstige toewijzingen (om exceptionele realisatie van meerwaarde op de aandelenportefeuille - in anticipatie op transitie naar IFRS17 - te reserveren voor toekomstige jaren) .

In het jaar 2007 werd er voor het eerst gedoteerd aan het fonds voor toekomstige toewijzingen. Door de dotatie aan het fonds heeft Leven een extra buffer aan beleggingsopbrengsten voor de financiering van de winstdeelname in de toekomstige jaren indien het resultaat Leven ontoereikend zou zijn. Het fonds kan echter ook aangewend worden voor uitkering aan de aandeelhouder. De verzekeringsmaatschappij heeft hierin volledige autonomie.

Per 31.12.2018 bedraagt het totale fonds voor toekomstige toewijzingen EUR 128 mln. vs EUR 98 mln. eind 2017.

Technische voorzieningen

(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Voorz. voor nt-verdiende premies en lopende risico's	244 728	237 744	6 984	2,9%
Voorziening voor verzekering "leven"	13 438 286	13 948 329	-510 043	-3,7%
Voorziening voor te betalen schaden	2 172 135	2 143 538	28 597	1,3%
Voorziening voor w instdeling en restorno's	29 944	23 501	6 443	27,4%
Voorziening voor egalisatie en catastrofes	332 722	308 638	24 084	7,8%
Andere technische voorzieningen	212 346	214 094	-1 749	-0,8%
- <i>Indexatievoorziening</i>	32 463	31 756	707	2,2%
- <i>vergrijzingsvoorziening</i>	147 462	146 617	844	0,6%
- <i>bediende pensioenen (KB69)</i>	1 100	1 137	-37	-3,3%
- <i>premium deficiency reserve</i>	31 321	31 321	0	-
- <i>fluctuatiereserve (Sepia)</i>	0	3 263	-3 263	-100,0%
Totaal technische voorzieningen excl. tak 23	16 430 161	16 875 844	-445 683	-2,6%
Tak 23	12 773 869	13 370 291	-596 422	-4,5%
Totaal technische voorzieningen incl. tak 23	29 204 030	30 246 135	-1 042 105	-3,4%
% Totaal technische voorzieningen tov passief	89,1%	88,8%		

De bewegingen in de posten van de technische voorzieningen zijn terug te vinden in de posten van de resultatenrekening. Verdere verklaringen en details van bovenstaande cijfers zijn dan ook in de verklaring van de resultatenrekening opgenomen.

Voorziening voor niet-verdiende premies en lopende risico's heeft betrekking op de premiereserve en commissieloonreserve van het schadebedrijf.

De voorziening Leven daalt met EUR -510 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Deze daling is voornamelijk toe te wijzen aan de daling van de wiskundige voorziening met betrekking tot de moderne portefeuille (EUR -272 mln.), met betrekking tot de klassieke portefeuille (EUR -31 mln.), met betrekking tot Sepia (EUR -161 mln. – surrender Sefocam) en de afbouw van de reserves ten gevolge de overdracht van de eigen groepsverzekering naar het pensioenfonds (EUR -45 mln.).

De voorziening voor te betalen schade heeft betrekking op het schadebedrijf. Deze voorziening stijgt met EUR +29 mln. t.o.v. 31.12.2017.

De voorziening voor winstdeling en restorno's stijgt met EUR +6,4 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Er werd een winsttoekenning geboekt van EUR -10 mln. Verder werd er een dotatie geboekt voor 2018 ten bedrage van EUR +16 mln. De voorziening experience rating bleef stabiel.

De voorziening voor egalisatie en catastrofes stijgt met EUR +24 mln. t.o.v. 31.12.2017. Voornamelijk als gevolg van een netto dotatie voor de takken overstroming (EUR +11 mln.), storm (EUR +6 mln.), aanslagen (EUR +3 mln.), Acceptatie (EUR +1 mln.), BA milieuverontreiniging (EUR +1 mln.) en BA producten (EUR +2 mln.).

De andere technische voorzieningen dalen met EUR -2 mln. als het gevolg van de afbouw van de fluctuatiereserve Sepia -3 mln. gedeeltelijk gecompenseerd door een hogere indexatievoorziening EUR +1 mln. en hoger vergrijzingsvoorziening EUR +1 mln.

De voorziening Tak 23 (individueel en groep) dalen met EUR -596 mln. ten opzichte van 31.12.2017. Deze daling wordt verklaard door negatieve koersevoluties (EUR -584 mln.) en een netto daling van intekeningen (premie's, interne overdrachten) ten opzichte van uittekeningen (uitkeringen) (EUR -12 mln.).

Andere passivaposten

De schulden dalen met EUR -288 mln. Dit is voornamelijk de resultante van de daling van de repo-transacties met KBC Bank (EUR -440 mln.) gedeeltelijk gecompenseerd door een stijging van het te betalen dividend (EUR +125 mln.) en de cash collateral in kader van swapcontracten & repo's (EUR +42,7 mln.)

De voorzieningen voor overige risico's en kosten omvatten de voorzieningen voor loopbaanonderbreking, voorzieningen voor hangende geschillen en de uitgestelde belastingen.

De overlopende rekeningen bedragen EUR 19 mln. en bevatten voornamelijk omrekeningsverschillen en kosten met betrekking tot interest rate Swaps.

2. Vennootschappelijke resultatenrekening

Resultatenrekeningen 31/12/2018				
(x 1.000 EUR)	31/12/2018	31/12/2017	Vershil	% verschil
Schade				
Netto verdiende premie	1 061 998	1 030 213	31 785	3,1%
Netto schadelast	-614 937	-628 496	13 559	-2,2%
Netto technische resultaat	447 060	401 716	45 344	11,3%
Beleggingsopbrengsten	62 780	73 998	-11 218	-15,2%
Netto bedrijfskosten	-330 199	-327 842	-2 357	0,7%
Resultaat technische rekening Niet-Leven	179 642	147 873	31 769	21,5%
Netto schaderatio schadebedrijf	55,6%	56,9%		
Netto kostenratio schadebedrijf	30,9%	31,7%		
Combined ratio schadebedrijf	86,5%	88,5%		
Leven				
Tak21 en 26				
Netto verdiende premies	971 084	919 761	51 324	5,6%
Netto technische lasten	-1 140 374	-1 104 205	-36 170	3,3%
Netto technische resultaat	-169 290	-184 444	15 154	-8,2%
Netto beleggingsopbrengsten leven(opbr & lasten)	463 195	511 536	-48 341	-9,5%
Netto bedrijfskosten	-116 709	-115 209	-1 500	1,3%
Fonds voor toekomstige toewijzing	-30 000	0	-30 000	100,0%
Resultaat tak21 en 26	147 197	211 884	-64 687	-30,5%
Tak23 : netto resultaat	47 364	49 560	-2 196	-4,4%
Resultaat Leven	194 561	261 444	-66 884	-25,6%
Niet-technisch				
Netto beleggingsopbrengsten	110 603	168 878	-58 275	-34,5%
Overige opbrengsten en kosten	-7 405	-4 746	-2 659	-56,0%
Uitzonderlijk resultaat	0	-1	1	-
Resultaat niet-technisch	103 198	164 131	-60 933	-37,1%
Resultaat voor belastingen	477 401	573 449	-96 048	-16,7%
Belastingen	-107 076	-326 116	219 040	-67,2%
Beweging belastingvrije reserves	294	-354	648	-183,3%
Te bestemmen resultaat van het boekjaar	370 619	246 979	123 640	50,1%

Het resultaat voor het boekjaar 2018 toont een winst van EUR 371 mln. tegenover een winst van EUR 247 mln. in de referentieperiode. Deze stijging is voornamelijk toe te schrijven aan een daling in de belastingen (EUR +219 mln.) en een stijging van het technisch resultaat leven (EUR +61 mln.) dewelke gedeeltelijk gecompenseerd worden door een daling van de beleggingsopbrengsten (EUR -118 mln.)

Niet Leven

De netto verdiende premie NL ligt EUR +32 mln. hoger dan op 31.12.2017.

De stijging van de bruto verdiende premie NL bedraagt EUR +32 mln. De stijging is voornamelijk terug te vinden bij de takken Brand (EUR +11 mln.), Auto (EUR +8 mln.) en Arbeidsongevallen (EUR +5 mln.).

In 2018 steeg het incasso brand inclusief storm met +3,4%. De groei ligt hiermee nagenoeg op hetzelfde niveau als vorig jaar (+3,5%). Rekening houdend met een stijging van de ABEX index van gemiddeld 2,8% (t.o.v. 2,3% vorig jaar) betekent dit dat het incasso een netto groei boven de indexatie kende van 0,6% t.o.v. 1,2% vorig jaar. Bij de tak auto omnium is er een stijging van het incasso met +4,1% t.o.v. 31.12.2017. Op 01/07/2018 werd een lineaire tariefverhoging van 2,5% doorgevoerd. De uitgegeven premies AO stijgen met 5,2%. De afgestane premies herverzekeringen liggen +0,3 mln. lager dan in 31.12.2017.

De netto schadelast NL ligt EUR +14 mln. lager dan op 31.12.2017. Het is vnl. de resultante van de stijging van de normale schades (excl. grote schadedossiers en storm), een daling in de egaliseringsreserve, een zeer laag niveau aan grote schadedossiers in 2018, hogere schadelasten storm vnl. vanwege de hoge impact van de storm in januari 2018, de negatieve impact van de aanpassing aan de nieuwe indicatieve tabellen en wettelijke intresten in 2017, positieve impact bijkomende voorziening hulp door derde in 2017 (ingeschatte dagtarief was onderschat) en een positieve impact te wijten aan een stijging van het aantal verhaaldossiers alsook een toename van het gemiddeld bedrag.

De netto schaderatio ligt lager dan op 31.12.2017 (55,6% t.o.v. 56,9%). Het positieve effect van de premiestijging wordt gedeeltelijk teniet gedaan door de hogere schadelasten (schaderatio wordt berekend excl. impact egaliseringsvoorziening).

De netto kostenratio ligt lager dan op 31.12.2017 (30,9% versus 31,7%). De netto-bedrijfskosten stijgen in verhouding minder dan de premies.

De combined ratio, de som van de netto schaderatio en netto kostenratio, ligt 2% lager (86,5% t.o.v. 88,5% op 31.12.2017) door de combinatie van een lagere schaderatio met een lagere kostenratio.

Leven tak 21 en 26

De netto verdiende premies L (= ontvangen investeringskapitalen) zijn tegenover 31.12.2017 met EUR +51 mln. gestegen voornamelijk als gevolg van een stijging binnen de individuele verzekeringen (EUR +33 mln.) en het incasso groepsverzekeringen (EUR +19 mln.)

De netto technische lasten L stijgen met EUR -36 mln. De toename is te verklaren door een stijging in de ontvangen premies, gedeeltelijk gecompenseerd door een lagere uprenting kost ten gevolge van de afbouw van de Life Capital portefeuille en lagere technische lasten op de aanvullende waarborgen (gewaarborgd inkomen) door hogere vrijval in reserves in 2018 vs. 2017.

In 2018 werd het fonds voor toekomstige toewijzingen verhoogd met EUR -30 mln. terwijl in 2017 de voorziening ongewijzigd bleef. De voorziening bedraagt nu EUR 128 mln.

Leven tak 23

Het resultaat tak 23 ligt EUR -2 mln. lager en bedraagt EUR 47 mln. per 31.12.2018.

Belangrijkste elementen zijn lagere ontvangen instapkosten, gedeeltelijk tenietgedaan door lagere betaalde commissielonen aan de distributiekanaalen.

Beleggingslasten en – opbrengsten

De netto beleggingsopbrengsten (excl. tak 23) dalen met EUR -118 mln. tot EUR 637 mln. De voornaamste bewegingen zijn:

- daling intresten op obligaties: de daling is het gevolg van het gedaalde rendement doordat vervallen/verkochte obligaties gemiddeld hogere yields hadden in vergelijking met de herinvesteringen en de krimpende bondportefeuille t.g.v. afbouw van de repo positie, verdere afbouw van de uitdovende Life Capital portefeuille alsook een verschuiving naar andere activa klassen zoals o.a. hypothecaire kredieten
- daling intresten termijnrekening omwille van dalend volume
- opbrengsten m.b.t. portefeuille Sepia
- stijging intresten m.b.t. hypothecaire kredieten wat volledig het gevolg is van een stijging van het portefeuillevolume
- lichte stijging van de externe dividenden voornamelijk als gevolg van een hoger gemiddeld volume aandelen
- stijging meerwaarde realisaties op aandelen (het gevolg van de strategie portfolio management)
- stijging waarde correcties op aandelen (gedurende 2018 daalde de MSCI-index met -14,7% ten opzichte van jaareinde 2017 terwijl er in 2017 een stijging van +10,2% was)
- daling interne dividend inkomsten: de daling is in hoofdzaak te wijten aan het lagere dividend van KBC Group Re SA in vergelijking met vorig jaar. Het dividend lag in 2018 in lijn met voorgaande jaren (behalve in 2017); in 2017 was er een uitzonderlijk hoog dividend.
- stijging netto waarde correcties en netto gerealiseerde meerwaarde op financieel vast actief
- daling intresten op swaps: deze daling is hoofdzakelijk het gevolg van 3 receiver swaps die in 4Q17 op eindvervaldag kwamen en één payer swap die in september 2017 in werking trad.

Niet-technisch overige kosten en opbrengsten:

Het overige niet-technische resultaat (kosten en opbrengsten) daalt met EUR -3 mln. Deze daling is voornamelijk het gevolg van een daling in de ontvangen fee m.b.t. de bondlending facility agreement met KBC Bank en een toename van waardeverminderingen op agenten en verzekeringnemers en geboekte oprichtingskosten Ierse verzekeringsbranch.

De belastingen

De belastingen dalen met EUR +219 mln.

Sinds 31.12.2009 werden ook in BGAAP, deferred tax assets berekend op de belaste voorzieningen. Eind 2017 werd de openstaande actieve belastinglatentie echter volledig afgebouwd conform de Exco-beslissing van 23/01/2018.

4. SOCIALE BALANS

Nummers van de paritaire comités die bevoegd zijn voor de onderneming:

306 -----

STAAT VAN DE TEWERKGESTELDE PERSONEN

WERKNEMERS WAARVOOR DE ONDERNEMING EEN DIMONA-VERKLARING HEEFT INGEDIEND OF DIE ZIJN INGESCHREVEN IN HET ALGEMEEN PERSONEELSREGISTER

Tijdens het boekjaar	Codes	Totaal	1. Mannen	2. Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers				
Voltijds	1001	765,00	432,00	333,00
Deeltijds	1002	641,00	88,00	553,00
Totaal in voltijdse equivalenten (VTE)	1003	1 248,73	497,42	751,31
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren				
Voltijds	1011	1 067 055,30	619 430,45	447 624,85
Deeltijds	1012	636 059,17	89 883,75	546 175,42
Totaal	1013	1 703 114,47	709 314,20	993 800,27
Personeelskosten				
Voltijds	1021	70 525 982,18	43 834 879,07	26 691 103,11
Deeltijds	1022	37 203 666,87	5 715 395,35	31 488 271,52
Totaal	1023	107 729 649,06	49 550 274,43	58 179 374,63
Bedrag van de voordelen bovenop het loon.....	1033	2 243 258,56	1 031 787,24	1 211 471,32

Tijdens het vorige boekjaar	Codes	P. Totaal	1P. Mannen	2P. Vrouwen
Gemiddeld aantal werknemers in VTE	1003	1 286,96	510,68	776,28
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren	1013	1 757 384,17	727 243,00	1 030 141,17
Personeelskosten	1023	56 231 262,98	50 346 581,78	5 884 681,20
Bedrag van de voordelen bovenop het loon	1033	2 279 992,56	1 050 888,08	1 229 104,48

WERKNEMERS WAARVOOR DE ONDERNEMING EEN DIMONA-VERKLARING HEEFT INGEDIEND OF DIE ZIJN INGESCHEVEN IN HET ALGEMEEN PERSONEELSREGISTER (vervolg)

Op de afsluitingsdatum van het boekjaar	Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
Aantal werknemers	105	763,00	633,00	1 241,35
Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst				
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd.....	110	753,00	633,00	1 231,35
Overeenkomst voor een bepaalde tijd.....	111	10,00		10,00
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk.....	112			
Vervangingsovereenkomst.....	113			
Volgens het geslacht en het studieniveau				
Mannen.....	120	428,00	91,00	495,40
lager onderwijs.....	1200			
secundair onderwijs.....	1201	51,00	19,00	63,80
hoger niet-universitair onderwijs.....	1202	223,00	57,00	266,20
universitair onderwijs.....	1203	154,00	15,00	165,40
Vrouwen.....	121	335,00	542,00	745,95
lager onderwijs.....	1210			
secundair onderwijs.....	1211	37,00	101,00	108,35
hoger niet-universitair onderwijs.....	1212	178,00	358,00	451,00
universitair onderwijs.....	1213	120,00	83,00	186,60
Volgens de beroepscategorie				
Directiepersoneel.....	130	14,00		14,00
Bedienden.....	134	749,00	633,00	1 227,35
Arbeiders.....	132			
Andere.....	133			

UITZENDKRACHTEN EN TER BESCHIKKING VAN DE ONDERNEMING GESTELDE PERSONEN

Tijdens het boekjaar	Codes	1. Uitzendkrachten	2. Ter beschikking van de onderneming gestelde personen
Gemiddeld aantal tewerkgestelde personen.....	150	23,30	
Aantal daadwerkelijk gepresteerde uren.....	151	45 562,00	
Kosten voor de onderneming	152	1 702 952,00	

TABEL VAN HET PERSONEELSVEROLOP TIJDENS HET BOEKJAAR

INGETREDEN	Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
Aantal werknemers waarvoor de onderneming tijdens het boekjaar een DIMONA-verklaring heeft ingediend of die tijdens het boekjaar werden ingeschreven in het algemeen personeelsregister.....	205	55,00	30,00	78,30
Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst				
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd.....	210	48,00	30,00	71,30
Overeenkomst voor een bepaalde tijd.....	211	7,00		7,00
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk.....	212			
Vervangingsovereenkomst.....	213			
UITGETREDEN	Codes	1. Voltijds	2. Deeltijds	3. Totaal in voltijdse equivalenten
Aantal werknemers met een in de DIMONA-verklaring aangegeven of een in het algemeen personeelsregister opgetekende datum waarop hun overeenkomst tijdens het boekjaar een einde nam.....	305	51,00	66,00	97,60
Volgens de aard van de arbeidsovereenkomst				
Overeenkomst voor een onbepaalde tijd.....	310	46,00	66,00	92,60
Overeenkomst voor een bepaalde tijd.....	311	5,00		5,00
Overeenkomst voor een duidelijk omschreven werk.....	312			
Vervangingsovereenkomst.....	313			
Volgens de reden van beëindiging van de overeenkomst				
Pensioen.....	340	4,00	19,00	15,30
Werkloosheid met bedrijfstoeslag.....	341			
Afdanking.....	342	5,00	4,00	7,80
Andere reden.....	343	42,00	43,00	74,50
waarvan: het aantal werknemers dat als zelfstandige ten minste op halftijdse basis diensten aan de onderneming blijft verlenen.....	350			

INLICHTINGEN OVER DE OPLEIDINGEN VOOR DE WERKNEMERS TIJDENS HET BOEKJAAR

	Codes	Mannen	Codes	Vrouwen
Totaal van de formele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers.....	5801	482,00	5811	786,00
Aantal gevolgde opleidingsuren.....	5802	4 804,30	5812	7 318,10
Nettokosten voor de onderneming.....	5803	895 739,30	5813	1 460 687,00
waarvan brutokosten rechtstreeks verbonden met de opleiding.....	58031	835 154,70	58131	1 361 891,30
waarvan betaalde bijdragen en stortingen aan collectieve fondsen.....	58032	60 584,60	58132	98 795,70
waarvan ontvangen tegemoetkomingen (in mindering).....	58033		58133	
Totaal van de minder formele en informele voortgezette beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers.....	5821	486,00	5831	801,00
Aantal gevolgde opleidingsuren.....	5822	3 512,00	5832	5 761,00
Nettokosten voor de onderneming.....	5823	259 861,00	5833	428 290,00
Totaal van de initiële beroepsopleidingsinitiatieven ten laste van de werkgever				
Aantal betrokken werknemers.....	5841		5851	
Aantal gevolgde opleidingsuren.....	5842		5852	
Nettokosten voor de onderneming.....	5843		5853	